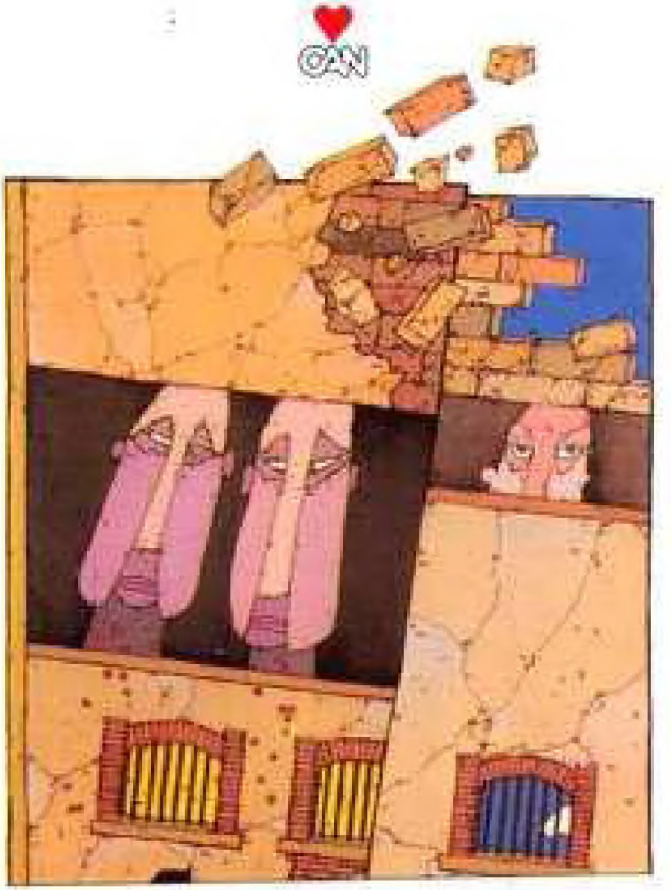
Jean-Paul Sartre

DUVAR

2. BASIM

Fransızca aslından
çeviren
ERAY CANBERK

Jean Paul Sartre

DUVAR

ÖYKÜLER

Türkçesi: Eray Canberk
Yayınlayan: Can Yayınları
Özgün Dili: Fransızca
Özgün Adı: Le Mur
Dünya Edebiyatı - Roman
Dünya Edebiyatı - Varoluşçuluk
Dünya Edebiyatı - Fransız Edebiyatı - Çağdaş Fransız Edebiyatı
İstanbul, 1999

İÇİNDEKİLER

DUVAR
EROSTRATE
ÖZEL YAŞAM
BİR YÖNETİCİNİN ÇOCUKLUĞU
ODA
SON

DUVAR

Bizi büyük beyaz bir odaya soktular, gözlerim kırpışmaya başladı, ışık gözlerimi rahatsız ediyordu. Sonra bir masa ve masanın arkasında dört herif gördüm, sivildiler, kâğıtlara bakıyorlardı. Öteki tutukluları dibe yığmışlardı; onların yanına kadar gidebilmemiz için bütün odayı baştan başa geçmemiz gerekiyordu. Aralarında pek çoğunu tanıyordum; ötekiler yabancı olmalıydılar. Önümde duran ikisi yuvarlak kafalı, sarışındılar. Birbirlerine benziyorlardı. Fransızdılar sanıyorum.

Küçük olan durmadan pantolonunu yukarı çekiyordu: sinir işte. Bu üç saate yakın sürdü. Sersemlemiştim; kafam bomboştu. Ama oda iyiden iyiye sıcaktı; bu da hoşuma gitmiyor değildi; yirmi dört saatten beri buz kesmiştik. Muhafızlar tutukluları birbiri ardısıra masanın önüne götürüyorlardı. O zaman dört herif, tutuklulara, adlarını ve işlerini soruyorlardı. Çoğu zaman pek derine inmiyorlar ya da Muhimmat depoları sabotajına katıldın mı? Ayın dokuzunda sabahleyin neredeydin, ne yapıyordun? gibilerden şuradan buradan sorular soruyorlardı. Yanıtları dinlemiyorlardı, dinler gibi bile görünmüyorlardı. Bir an susuyorlar, dosdoğru önlerine bakıyorlar, sonra da yazmaya koyuluyorlardı. Tom'a Uluslararası Tugay'da çalıştığının doğru olup olmadığını sordular.

Ceketinin içinde ele geçirilen kâğıtlar yüzünden Tom aksini söyleyemiyordu. Juan'a hiçbir şey sormadılar, ama odanı söyledikten sonra uzun uzun birşeyler yazdılar.

— Anarşist olan erkek kardeşim Jose'dir, dedi Juan. Artık burada olmadığını pekâlâ biliyorsunuz. Ben hiçbir partiden değilim, ben hiç siyasetle uğraşmadım.

Yanıt vermediler. Juan yine:

— Ben bir şey yapmadım. Başkaları uğruna gürültüye gitmek

istemiyorum, dedi.

Dudakları titriyordu. Bir gardiyan onu susturdu ve götürdü. Sıra bana gelmişti:

— Sizin admız Pablo Ibbieta mı?

— Evet, dedim. Herif kâğıtlara baktı.

— Ramon Gris nerede? diye sordu.

— Bilmiyorum.

— Ayın altısından ondokuzuna kadar onu evinizde saklamışsınız.

— Hayır.

Bir an birşeyler yazdılar, sonra gardiyanlar beni çıkardılar. Koridorda Tom ile Juan iki gardiyanın arasında bekliyorlardı. Yürümeye koyulduk. Tom gardiyanlardan birine sordu:

— Şimdi ne olacak?

— Ne olmuş ki? dedi gardiyan:

— Bu bir soruşturma mıydı, yoksa bir yargılama mı?

— Yargılamaydı, dedi gardiyan.

— Peki, şimdi bizi ne yapacaklar? Gardiyan, kuru kuru:

— Karar size hücrelerinizde bildirilecek, dedi.

Gerçekte bize hücre olarak verilen yer hâstanenin mahzenlerinden biriydi. Burası, hava akımı yüzünden korkunç soğuktu. Bütün gece buz

kestik; gündüz de bundan daha iyi değildi durum.

Bundan önceki beş günü ortaçagdan kalma bir çeşit zindan olan başpiskoposluk mahzeninde geçirmiştim. Çok tutuklu olmasına karşılık yer az olduğundan neresi olursa olsun yerleştiriyorlardı.

Ben kendi yerimden yana şikâyetçi değildim, soğuktan üşümüyordum, ama orada yalnızdım. Zaman uzayınca da bu sinir bozucu bir şey oluyor. Mahzende can yoldaşı vardı. Juan hiç konuşmuyordu.

Korkuyordu ve üstelik söyleyecek bir sözü olmayacağı kadar gençti. Tom konuşkandı ve İspanyolcayı iyi biliyordu.

Mahzende bir bank ve saman dolu dört şilte vardı. Gardiyanlar bizi getirip bırakınca oturduk, sessizce beklemeye koyulduk. Bir süre sonra Tom,

— İşimiz bitik, dedi.

— Bence de, dedim. Ama bana öyle geliyor ki ufaklığa bir şey yapmayacaklar.

— Ona bir suç yükleyemezler, dedi. O eylemcilerden birinin kardeşi, hepsi bu.

Juan'a baktım; söylenenleri işitirmiş gibi bir hali yoktu. Tom yeniden söze başladı:

— Saragossa'da ne yapmışlar, biliyor musun? Adamları yerlere yatırmışlar, sonra üzerlerinden kamyonlarla geçmişler. Bunu bize asker kaçağı bir Faslı söyledi. Mermi harcamamak için böyle yaptıklarını söylüyorlarmış.

— Ama onun yerine benzin harcıyorlar, dedim. Tom'a kızdım; böyle şeyler söylememeliydi.

— Yolda dolaşan, durumu kolaçan eden subaylar var, diye devam etti. Elleri ceplerinde, ağızlarında sigarayla bu olanları seyrediyorlar. Adamların işini bitirdiklerini mi sanıyorsun? Hepsine vız geliyor. Bağıra bağıra gebermelerine aldırmıyorlar bile. Bazan bir saat sürüyor. Faslı, diyordu ki: bunu ilk gördüğünde neredeyse kusuyormuş.

— Burada da böyle yapacaklarını sanmıyorum, dedim. Ama cephaneleri yetersizse, bilemem.

Solda, tavana açılmış, gökyüzüne bakan yuvarlak bir delikten ve dört hava deliğinden içeri ışık giriyordu. Çoğunlukla bir kapakla kapalı duran bu yuvarlak delikten mahzene kömür boşaltılırmış. Tam deliğin altında kalın bir toz yığını vardı. Kömür hastaneyi ısıtsın diye getirilmişti, ama savaşın başlamasıyla hastalar hastaneden çıkarılmışlar, kömür de orada işe yaramaz bir halde kalmıştı.

Yukarıdan içeri yağmur giriyordu, çünkü kapağı kapatmayı unutmuşlardı.

Tom titremeye başladı.

— Hay Allah, titriyorum, dedi. İşte yine başlıyor.

Ayağa kalktı, el kol hareketleri yapmaya başladı. Her hareketiyle beyaz ve kıllı göğsü üstünde gömleği aralanıyordu. Yere sırtüstü uzandı, bacaklarını havaya kaldırdı, makas hareketleri yaptı. İri sağrısının titrediğini görüyordum. Tom topuz gibiydi, ama yağlıydı da. Tüfek mermilerinin ya da süngü uçlarının tıpkı bir topak tereyağa dalar gibi bu yumuşak et yığınına gömülüvereceğini düşündüm. Tom sıska olsaydı aynı şey aklıma gelmeyecekti.

Ben o kadar üşümüyordum, ama sanki kollarım omuzlarım benim değildiler. Zaman zaman bir şeyim eksikmiş gibi geliyordu da çevremde ceketimi aramaya koyuluyordum, sonradan birden ceketi bana

vermedikleri aklıma geliyordu. Bu daha da kötüydü. Elbiselerimizi kendi askerlerine vermek için almışlardı ve kala kala bize gömleklerimiz kalmıştı; bir de hastanede yatan hastaların yaz ortasında giydikleri bu keten pantolonlâr. Bir süre sonra Tom kalktı, oflaya puflaya gelip yanıma çöktü.

— Isındın mı?

— Ne gezer, soluğum kesildi.

Akşamın saat sekizine doğru yanında iki falanjist ile bir komutan içeri girdi. Elinde bir yığın kâğıt vardı. Gardiyana seslendi:

— Nedir onların adları? Şu üçünün?

— Steinbock, Ibbieta, Mirbal, dedi gardiyan.

Komutan kelebek gözlüklerini taktı, elindeki listeye baktı:

— Steinbock... Steinbock... İşte. Ölüme mahkûm edildiniz. Yarın sabah kurşuna dizileceksiniz.

Yine baktı:

— Öteki ikisi de aynı, dedi.

— Olamaz, dedi Juan. Ben değilim.

Komutan, şaşkın bir tavırla ona baktı:

— Sizin adınız nedir?

— Juan Mirbal, dedi.

— İyi ya, adınız işte burada, dedi komutan. Ölüme mahkûm edildiniz.

— Ben hiçbir şey yapmadım ki, dedi Juan.

Komutan omuz silkti, Tom'la bana döndü:

— Bask mısınız?

— Yok, Bask değiliz. Canı sıkılmış gibiydi.

— Bana üç tane Bask olduğunu söylediler. Onların peşinden koşup zaman kaybedemem. Papaz istemezsiniz herhalde, değil mi?

Yanıt bile vermedik. Komutan,

— Şimdi bir Belçikalı doktor gelecek, dedi. Geceyi sizinle geçirmek için emir aldı.

Askerce selâm verip çıktı.

— Evet, dedim, olan ufaklığa oldu.

Bunu âdil olmak için söylüyordum, ama ufaklığı sevmiyordum. İpince bir yüzü vardı; korku, ıstırap yüzünü yüz olmaktan çıkarmıştı, bütün çizgilerini bozmuştu. Üç gün öncesine kadar canlı bir oğlandı; böylesinden hoşlanabilir insan. Ama şimdi yaşlı bir ibneye benziyordu, ne yapılsa ne edilse bir daha gençleşemeyeceğini düşünüyordum. Ona biraz şefkat göstermek hiç de fena olmazdı, ama şefkat beni tiksindiriyor, giderek midemi bulandırıyordu.

Tek söz söylemedi, ama kül gibi oldu. Yüzü ve elleri kül gibiydiler. Tekrar yerine oturdu; iri iri açılmış gözlerle toprağa baktı. Tom temiz yürekliydi. Onu kucaklamak istedi, ama ufaklık, yüzünü buruşturarak kendini sertçe çekiverdi.

— Bırak, dedim, alçak sesle. Neredeyse zırlamaya başlayacak,

görüyorsun.

Tom ister istemez boyun eğdi. Ufaklığı avutmuş olsaydı, bu onu meşgul edecek, kafası kendine takılmayacaktı. Ama bu benim canımı sıkıyordu; ölümü hiç düşünmemiştim, çünkü böyle bir fırsat olmamıştı, ama şimdi fırsat vardı ve bunu düşünmek dururken neden başka şeyler yapmalıydı. Tom konuşmaya başladı:

— Sen herifleri hakladın mı? diye sordu bana.

Yanıt vermedim: Ağustos başından beri altı adam hakladığını anlatmaya başladı. Durumu pek anlamıyordu; anlamak istemediğini de açıkça görüyordum. Ben de tam tamına ne olup biteceğini canlandıramıyordum kafamda; çok acı çekilip çekilmeyeceğini kendi kendime soruyordum, kurşunları düşünüyordum, bedenimi delip geçen yakıcı sivriliklerini hayâl ediyordum. Bütün bunlar gerçek sorunun dışındaydı, ama ben sakindim. Anlamak için önümüzde bütün bir gece vardı. Bir süre sonra Tom konuşmasını kesti. Göz ucuyla Tom'a baktım: Onun da kül gibi olduğunu gördüm; zavallı bir görünüşü vardı. Başlıyor dedim kendi kendime. Neredeyse gece oluyordu, hava delikleri ve kömür yığını boyunca donuk bir ışık süzülüyor, gökyüzünün altında iri bir leke yapıyordu.

Tavanın deliğinden belli belirsiz bir yıldız görüyordum. Gece açık ve ayaz olacaktı.

Kapı açıldı, iki gardiyan içeri girdiler. Belçika üniforması giymiş kumral bir adam geliyordu arkalarından. Bizi selâmladı.

— Ben doktorum, dedi. Bu eziyetli durumlarda yanınızda bulunmak için emir aldım.

Hoş ve kibar bir sesi vardı.

— Buraya ne yapmaya geldiniz? dedim.

— Kendimi sizin yerinize koyuyorum. Şu birkaç saatinizin ağırlığını hafifletmek için elimden geleni yapacağım, dedi.

— Neden bizim yanımıza geldiniz? Başkaları da var, hastaneler onlarla dolu.

— Beni buraya yolladılar, dedi şaşkın bir tavırla. Ah! Sigara içmek ister misiniz? diye ekledi birden. Sigara da var, yaprak sigara da.

Bize İngiliz sigaraları ve purolar sundu. Ama reddettik. Gözlerinin içine bakıyordum; sıkılmış gibiydi.

— Siz, buraya acıyıp ilgilenmeye gelmediniz, dedim. Zaten sizi tanıyorum. Beni tutukladıkları gün sizi faşistlerle kışlanın avlusunda görmüştüm.

Daha da konuşacaktım, ama birden beni şaşırtan bir şey oldu: Bu doktorun burada olması beni kendi kendimle ilgilenmekten alıkoymuştu. Çoğunlukla ben bir insanın üstüne düştüm mü kolayını bırakmam. Yine de konuşma isteği yitti gitti içimden, omzumu silktim, gözlerimi çevirdim. Biraz sonra başımı kaldırdım; meraklı bir tavırla beni süzüyordu. Gardiyanlar bir ot minderin üstüne oturmuşlardı. Koca sıska Pedro başparmaklarını çeviriyor, öteki de uyumamak için zaman zaman başını oynatıyordu.

— Işık ister misiniz? diye Pedro birden sordu doktora. Beriki, başıyla Evet, dedi. Doktorun meşe odunu kadar kafasız olduğunu düşünüyordum, ama kuşkusuz, kötü yürekli değildi. Soğuk, mavi iri gözlerine bakınca bana öyle geldi ki bu adam daha çok hayâl gücü noksanlığı yüzünden yanılgıya düşüyordu. Pedro çıktı; bir petrol lâmbasıyla geri döndü, lâmbayı sıranın köşesine koydu. Kötü aydınlatıyordu, ama hiç yoktan iyiydi. Geçtiğimiz gece bizi karanlıkta bırakmışlardı. Lâmbanın tavana vuran yuvarlak ışığına şöyle bir süre baktım. Büyülenmiştim. Sonra birden kendime geldim, ışığın yuvarlağı

silindi, koskoca bir yük altında ezildiğimi hissettim. Bu ne ölüm düşüncesiydi, ne de korku; bu adsız bir şeydi. Elmacık kemiklerim yanıyordu ve kafam berbattı.

Silkindim, iki yoldaşıma baktım. Tom başını ellerinin arasına gizlemişti, ancak kalın ve beyaz ensesini görüyordum. Küçük Juan bütün bütün dağılmıştı; ağzı açıktı, burun delikleri titriyordu.

Doktor ona yaklaştı, sanki ona güç vermek istercesine elini omzuna koydu; ama gözleri soğuk soğuk bakıyordu. Sonra Belçikalının elinin sinsice Juan'ın kolu boyunca aşağıya, bileğine kadar indiğini gördüm.

Juan kayıtsız davranarak kendini bırakıyordu. Belçikalı dalgın bir tavırla bileği üç parmağı arasına aldı, aynı anda biraz geri çekildi ve bana sırtını dönmek için şöyle bir yerleşti. Ama ben geriye kaykıldım; saatini çıkardığını ve ufaklığın bileğini elinden bırakmadan bir süre yakaladığını gördüm. Sonra hareketsiz duran eli bırakıverdi ve gitti duvara yaslandı, acele not etmesi gereken çok önemli bir şey varmış gibi birden cebinden bir defter çıkardı, oraya birşeyler çiziktirdi. Aşağılık herif, diye geçirdim içimden kızgınlıkla, benim de nabzımı yoklamaya kalkma sakın, pis ağzının orta yerine yerleştiririm yumruğu. Gelmedi, ama bana baktığını hissediyordum. Başımı kaldırdım, ben de ona baktım. Kimliği belirsiz bir sesle sordu:

— İnsan burada buz keser, öyle değil mi?

Üşümüş bir hali vardı, morarmıştı.

— Üşümüyorum, dedim.

Gözlerini dikip bana bakmaktan vazgeçmiyordu. Birden anladım, elimi yüzüme götürdüm: tere batmıştım. Bu mahzende, kışın ortasında, yel üfürür su götürürken, ben terliyordum. Terle keçeleşmiş saçlarımın arasına geçirdim parmaklarımı. Aynı anda gömleğimin ıslandığını, tenime yapıştığını fark ettim. En azından bir saattir terliyordum ve bunu

hissetmemiştim. Ama bu, Belçikalı domuzun gözünden kaçmamıştı. Yanaklarımdan süzülen damlaları görmüştü ve marazlı sayılacak bir korku durumunun ortaya çıkması diye düşünmüştü; o kendisini doğal hissediyor, böyle olmakla da gurur duyuyordu; çünkü üşüyordu. Kalkıp suratını dağıtmak geldi içimden, ama tam davranmıştım ki utancım da, kızgınlığım da silinip gitti, kayıtsızca sıranın üstüne çöktüm.

Boynumu mendilimle kurulamakla yetindim, çünkü şimdi terlerin saçlarımdan süzülüp enseme aktığını hissediyordum; bu hoş bir şey değildi. Birden kurulanmaktan vazgeçtim zaten, yararsızdı. Mendilim sırılsıklam olmuştu ve hep terliyordum. Kaba etlerim de terliyordu ve ıslanan pantolonum sıraya yapışıyordu.

Küçük Juan birdenbire konuşmaya başladı:

— Doktor musunuz?

— Evet, dedi Belçikalı.

— İnsan uzun zaman acı çeker mi?

— Ne zaman?.. Yok canım, dedi Belçikalı babacan bir sesle, çabuk biter.

Ücretli muayene olmuş bir hastanın tasasını dağıtır gibi bir tavrı vardı.

— Ama ben... Bana dediler ki... Çoklukla iki kez yaylım ateşi açılırmış.

— Bazan, diye başını sallayarak yanıt verdi Belçikalı. İlk yaylım ateşinde can alıcı yerlere bir şey olmazsa bir daha ateş edebilirler.

— O zaman tüfekleri yeniden doldurmak ve yeniden nişan almak gerekmez mi?

Düşündü, kısılmış bir sesle ekledi:

— Bu da zaman alır!

Ufaklıkta acı çekmenin korkusu vardı, bundan başka bir şey düşünmüyordu. Gençti. Bense bunu pek düşünmüyordum; beni terleten acı çekme korkusu değildi. Ayağa kalktım, toz yığınına kadar yürüdüm. Tom sıçradı, kin dolu bir bakışla bana baktı; canını sıkıyordum çünkü ayakkabılarım gıcırdıyordu. Kendi kendime acaba benim yüzüm de onunki kadar kara sarı mı diye sordum. Baktım o da terliyordu. Gökyüzü muhteşemdi, bu kuytu köşeye hiç ışık girmiyordu, Büyük Ayı'yı görmek için başımı kaldırmam yeterdi.

Ama artık eskiden olduğu gibi değildi, önceki gece başpiskoposluktaki zindanımda koskoca bir gök parçası görebiliyordum ve günün her saati bana bir başka anıyı hatırlatıyordu. Sabahleyin gök pürüzsüz ve hafif mavi olduğunda Atlantik kıyılarındaki plajları düşünüyordum.

Öğleyin güneşi görüyordum ve hamsiyle zeytin yiyerek manzanilla içtiğim, Sevilla'daki bir içki evini hatırlıyordum. Öğleden sonra gölgeye giriyordum ve arenaların bir yarısı güneşten yanarken öbür yarısına düşen derin gölgeyi düşünüyordum. Dünyayı böyle gökyüzüne vuran yansısıyla görmek gerçekten acı verirdi insana.

Ama şimdi istediğim kadar bakıyordum gökyüzüne. Artık gökyüzü bana hiçbir şey hatırlatmıyordu. Böylesini yeğ tutuyordum. Gidip Tom'un yanına oturdum. Uzun bir zaman geçti.

Tom alçak sesle konuşmaya başladı. Hep konuşması gerekiyordu, böyle olmazsa düşünceleri içinde kendine yol bulamıyordu pek. Konuştuğu bendim, ama yüzüme bakmıyordu sanıyorum. Kuşkusuz, beni böyle kül gibi ve ter içinde, olduğum gibi görmekten korkuyordu. Birbirimize benziyorduk ve işin kötüsü birbirimizin aynası gibiydik. Capcanlı duran Belçikalıya bakıyordu.

— Sen anlıyor musun? diyordu. Ben anlamıyorum.

Ben de alçak sesle konuşmaya başladım. Belçikalıya bakıyordum.

— N'oldu, ne var?

— Anlayamadığım bir şey gelecek başımıza.

Tom'un çevresinde acayip bir koku vardı. Her zamankinden daha çok koku duyar gibi oldum. Alay ettim:

— Şimdi anlarsın.

— Anlaşılır gibi değil, dedi inatçı bir tavırla. Tam anlamıyla cesur olmak istiyorum, ama en azından olup bitecekleri bilmeliyim...

Dinle, bizi avluya götürecekler. Herifler gelip karşımıza sıralanacaklar.

— Kaç kişi olurlar?

— Ne bileyim. Beş ya da sekiz. Çok değil.

— İyi. Sekiz kişi olacaklar. Onlara Nişan al! diye bağıracaklar ve bana çevrilmiş sekiz tüfek göreceğim. Duvarı yarıp içine girmeyi isterim diye düşünüyorum; olanca gücümle duvara sırtımla yaslanacağım ve duvar karşı koyacak. Tıpkı kâbus gibi. Bütün bunları düşlüyorum kafamda. Ah bir bilsen nasıl düşlediğimi.

— İyi iyi! dedim, ben de düşlüyorum.

— Çok acı veren bir şey olmalı bu. Yüz tanınmasın diye insanın ağzına ve gözlerine nişan aldıklarını biliyorsun, diye ekledi haince. Şimdiden yaraları hissediyorum; bir saatten beri boynumda ve başımda ağrı var. Gerçek acı değil. Kötüsü de bu ya, yarın sabah duyacağım acılar. Peki sonra?

Ne demek istediğini çok iyi anlıyordum, ama hiç de öyle görünmek

istemiyordum. Acılara gelince, ben de küçük bıçak yaraları gibi bedenimde bu acıları duyuyordum. Alışamıyordum, ama onun gibiydim, önem vermiyordum.

— Sonra, dedim sert bir biçimde, nalları dikeceksin. Yalnızca komedi, için konuşmaya koyuldu. Gözlerini Belçikalıdan ayırmıyordu. Berikinin dinler gibi bir hali yoktu. Ben onun ne diye buraya geldiğini biliyordum. Ne düşündüğümüz onu ilgilendirmiyordu. Bizim bedenlerimize bakmaya gelmişti, diriyken can çekişen bedenlerimizi seyretmeye gelmişti.

— Kâbuslarda olduğu gibi, diyordu Tom, insan bazı şeyler düşünmek ister, hep böyle olduğunu bilir, anlamakta gecikmez ve sonra çekilip gider, elimizden kaçar ve düşer. Kendi kendime, sonra hiçbir şey olmayacak artık, diyorum. Ama bunun ne demek olduğunu anlamıyorum. Hemen hemen buraya kadar ulaştığım anlar oldu... ama sonra olan oluyor, yeniden acıları, kurşunları, patlamaları düşünmeye başlıyorum. Ben maddeciyim, inan bana. Deli olmuyorum. Ama sonu gelmeyen bir şey var. Cesedimi görüyorum: güç değil, ama kendi gözlerimle kendimi görüyorum.

Düşünmeye başlamam gerekiyor... hiçbir şeyi görmeyeceğimi, hiçbir şeyi işitmeyeceğimi ve dünyanın ötekiler için sürüp gideceğini düşünmeye başlamam gerekiyor. İnsan bunu düşünmek için yaratılmamıştır Pablo. İnan bana. Bazı şeyler bekleyerek uykusuz geçirdiğim bütün bir gecede bütün bunlara ulaştım. Ama bu aynı şey değil. Arkadan saldıracak bize. Pablo, biz de hazırlıksız olacağız.

— Kes sesini, dedim ona, istersen bir günah çıkaran papaz çağırayım sana?

Karşılık vermedi. Peygamberlik taslamak, kişiliksiz bir sesle konuşarak bana Pablo demek isteğinde olduğunu çoktan fark etmiştim: Böylesi bir şeyi sevmiyordum, ama öyle gözüküyor ki bütün İrlandalılar böyledirler. Belli belirsiz bir sidik kokuyor gibime gelmişti. Aslında Tom'a pek yakınlık duymuyordum ve her ne kadar birlikte de bulmuyordum. Bazı

adamlar vardır ki onlarla olan ilişki farklıdır, sözgelişi Ramon Gris'le. Ama Tom'la Juan arasında kendimi yalnız hissediyordum: Zaten böylesi daha işime geliyordu. Ramon'la bir arada olaydım belki de yumuşardım. Ama şu anda korkunç derecede katıydım ve böyle kalmak istiyordum.

Bir çeşit dalgınlıkla Tom, sözcükleri gevelemeye devam ediyordu. Kendini düşünmekten alıkoymak için konuştuğu kesindi. Yaşlı prostat hastaları gibi keskin sidik kokuyordu. Aslında ben de onun gibi düşünüyordum; bütün söylediklerini ben de söyleyebilirdim: Böylesi ölmek doğal bir şey değildir. Ölüm yolunu tuttuğumdan bu yana hiçbir şey bana doğal gelmiyordu, ne bu kömür yığını, ne tahta sıra, ne de Pedro'nun pis suratı. Yalnızca Tom'la aynı şeyleri düşünmek hoşuma gitmiyordu. Pekâlâ biliyordum ki bütün bir gece, hiç olmazsa beş dakika kadar bazı şeyleri aynı anda düşünüp duracağız, terleyeceğiz ya da titreyeceğiz. Şöyle yandan baktım ona, bana ilk kez tuhaf gözüktü; ölümünü yüzünde taşıyordu. Gururum yaralanmıştı; yirmi dört saatlik bir süre içinde Tom'un yanıbaşında yaşamıştım, onu dinlemiştim, onunla konuşmuştum, biliyordum ki hiç ortak bir şeyimiz yoktu. Şimdiyse ikiz kardeşler kadar birbirimize benziyoruz, basit bir şey, çünkü birlikte geberip gideceğiz. Tom bana bakmaksızın elimi tuttu:

— Pablo, kendi kendime soruyorum... İnsanoğlunun yok olup gittiği gerçekten doğru mu diye soruyorum.

Elimi çektim,

— Ayaklarının arasına bak, salak, dedim.

Ayaklarının arasında küçük bir su birikintisi vardı ve pantolonundan damlalar düşüyordu.

— Bu da ne? dedi korkuyla.

— Altına işemişsin, dedim.

— Doğru değil, dedi kızgınlıkla. İşemem, bir şey yok. Belçikalı yaklaşmıştı. Göstermelik bir merakla sordu:

— Hasta mısınız?

Tom karşılık vermedi. Belçikalı hiçbir şey söylemeden birikintiye bakıyordu.

— Bu da nedir, anlamadım, dedi Tom, sert bir tavırla. Ama korkmuyorum. Size yemin ederim ki korkmuyorum. Belçikalı yanıt vermedi. Tom ayağa kalktı, gitti bir köşeye işedi. Önünü ilikleyerek geri geldi, oturdu, bir daha da ağzını açmadı. Belçikalı not alıyordu.

Üçümüz birden ona bakıyorduk, çünkü canlıydı. Bir canlının hareketleri, bir canlının kaygıları vardı. Yaşayan insanlar nasıl titrerse öyle titriyordu bu mahzenin içinde. Kendi emri altında ve iyi beslenmiş bir bedeni vardı. Biz ötekiler, bedenimiz var mı yok mu bir şey duymuyorduk. Ne olursa olsun hiçbir şey. Bacaklarımın arasını, pantolonumu yoklamak istedim, ama cesaret edemiyordum. Belçikalıya bakıyordum. Bacaklarının üstünde yay gibi gergin, kaslarına hükmediyor ve yarını da düşünebiliyordu. Biz, kanımız çekilmiş üç gölge, orada duruyorduk, ona bakıyorduk ve vampirler gibi hayatını emiyorduk.

Sonunda küçük Juan'a yaklaştı. Çocuğun ensesine dokunmak istemesi meslek aşkından mıydı, yoksa bir acıma isteğine boyun eğmesinden mi? Acımak söz konusuysa bütün bir gecede bir tek kere oldu bu. Küçük Juan'ın başını ve boynunu okşadı. Ufaklık kendini bırakıverdi, gözlerini ondan ayırmıyordu, sonra birden adamın elini yakaladı, garip garip baktı. Belçikalının elini iki eli arasında tutuyordu ve ellerin hiç de hoş bir görünüşü yoktu. Bu tombul ve kırmızı eli, kül rengi iki mengene sıkıyordu. Birşeylerin olacağından kuşkulanıyordum. Tom da aynı durumda olmalıydı. Ama Belçikalı bir şeyin, farkında değildi, babacan bir tavırla gülümsüyordu. Bir süre sonra ufaklık, kırmızı iri eli ağzına götürdü ve ısırmak istedi. Belçikalı can havliyle elini kurtardı ve sendeleyerek duvara kadar gitti. Bir saniye bize korkuyla baktı, bizim

kendisine benzer adamlar olmadığımızı birden anlamış olmalıydı. Gülmeye başladım. Gardiyanlardan biri yerinden sıçradı. Öteki uyumuştu; gözleri açık ve bembeyazdı.

Kendimi hem yorgun, hem de aşırı coşkulu hissediyordum. Sabaha karşı başımıza gelecek olanı, ölümü düşünmek istemiyordum. Bunun hiçbir anlamı yoktu, ya kelimeler ya da boşluktan başka bir şey değildi karşılaştığım. Başka bir şey düşünmeye kalktığımda, üzerime çevrilmiş tüfek namlularını görüyordum. Belki yirmi kereden fazla idam edilişimi yaşadım. Bir keresinde sahiden oldu sandım; bir dakika dalıp uyumuş olmalıyım. Beni duvara doğru götürüyorlardı, debelenip duruyordum ve beni bağışlamalarını istiyordum. Sıçrayarak uyandım ve Belçikâlıya baktım. Uykumda bağırmış olmaktan korkuyordum. Ama o bıyığını buruyordu, bir şeyin farkında değildi.

İsteseydim bir an uyurdum sanıyorum. Kırk sekiz saattir uyumamıştım, canıma tak etmişti. Ama hayattan iki saat kaybetmek istemiyordum. Şafak atarken gelip beni uyandıracaklardı, uyku sersemi arkalarından gidecektim ve gık demeden gidecektim. Böylesini istemiyordum. Bir hayvan gibi ölmek istemiyordum. Anlamak istiyordum. Üstelik kâbus görmekten de korkuyordum. Ayağa kalktım, bir uçtan bir uca yürüdüm, kafamdaki düşünceleri değiştirmek için geçmiş hayatımı düşünmeye başladım. Bölük pörçük bir yığın ânı kafama yığıldı. İyileri de vardı, kötüleri de. Ya da ben önceden bunları böyle adlandırıyordum. Yüzler ve öyküler vardı. Yortu şenlikleri sırasında Valensiya'da boynuz yemiş bir matador yamağının yüzü, amcalarımdan birinin yüzü, Ramon Gris'nin yüzü gözümün önünde yeniden canlandı. Başımdan geçenleri hatırladım: 1926'da nasıl üç ay işsiz güçsüz kaldığımı, nasıl açlıktan geberdiğimi, Granada'da bir sıra üzerinde geçirdiğim geceyi hatırladım: üç gündür âğzıma bir lokma koymamıştım, kudurmuştum, geberip gitmek istemiyordum. Bu beni güldürdü. Mutluluk peşinde, kadınların peşinde, özgürlüğün peşinde koşmuştum, hem de nasıl. Niyeydi bütün bunlar?

İspanya'yı kurtarmak istemiştim. Piy Margall'a hayrandım. Anarşist

harekete katılmıştım. Toplantılarda konuşmuştum. Her şeyi ciddiye alıyordum; sanki ölümsüzmüşüm gibi.

Bu anda bütün hayatım önüme seriliymiş gibi bir izlenim uyandı içimde ve düşündüm: Kutsal bir kuruntuymuş demek ki. Madem ki sona erecek, hiçbir şeye değmezmiş. Kızlarla nasıl dalga geçebildiğimi, nasıl gezip tozabildiğimi sordum kendime. Böyle öleceğimi bilseydim tek parmağımı bile oynatmazdım. Hayatım önümdeydi, kapalı, saklı, bir çanta gibi. Gelgelelim içinde olanlar daha bitmemişti. Bir an hayatımı yargılamaya kalktım. Kendi kendime güzel bir hayattı demek isterdim. Ama bir yargıya varamıyordu insan, bu bir taslaktı. Zamanımı ölümsüzlük için uğraşmakla geçirmişim, bir şey anlamamışım. Hiçbir şeyden hayıflanmıyordum. Hayıflanabileceğim bir yığın şey vardı, manzanilla'nın tadı, Cadiz yakınlarında küçük bir koyda yazın denize girişim gibi. Ama ölüm hepsini berbat etmişti.

Belçikalının güzel bir fikri vardı: birden,

— Dostlarım, dedi, askeri yönetimin izin vereceği biçimde, sizden sevdiklerinize bir iki söz ya da bir hatıra götürebilirim.

Tom, gürledi:

— Benim kimsem yok!

Hiçbir yanıt vermedim. Tom bir an durdu, sonra bana dönüp merakla,

— Concha'ya söyleyecek bir şeyin yok mu? dedi.

— Hayır.

Bu çiçeği burnunda sırdaşlıktan tiksiniyordum. Benim yanılgımdı. Geçen gece Concha'dan söz etmiştim, kendimi tutmalıydım. Bir yıldan beri bu kadınla birlikteydim. Daha dün gece, onu beş dakika görebilmek için bir baltada kolumu kesip atabilirdim. İşte bu yüzden konuştum,

benden daha güçlü bir şeydi. Şimdiyse onu görmek gelmiyordu içimden, ona söyleyecek sözüm yoktu artık. Onu kollarıma alıp sıkmak da istemiyordum. Bedenimden ürkmüştüm, çünkü kül rengine dönüşmüştü ve terliyordu. Onunkinden de korkmayacağımdan emin değildim. Concha ölümümü öğrenince ağlayacaktı. Aylarca içinden yaşamak isteği gelmeyecekti. Ama ölecek olan bendim. Tatlı güzel gözlerini düşündüm. Bana baktığı zaman ondan bana birşeyler geçerdi. Bunun bittiğini düşündüm. Şimdi bana baksaydı bakışı gözlerinde kalır, bana kadar ulaşmazdı. Yalnızdım.

Tom da yalnızdı, ama aynı biçimde değil. Ata biner gibi oturmuştu, dudaklarında bir çeşit gülümsemeyle tahta sıraya bakıyordu; şaşkın bir hali vardı. Elini uzattı, sakınarak tahtaya dokundu, sanki birşeyleri kırmaktan korkuyor gibiydi, sonra birden elini çekti ve titredi. Ben Tom olsaydım sıraya dokunmakla oyalanmazdım. Bu da bir İrlanda güldürüsüydü. Ama ben de eşyalarda garip bir hava bulunduğunu teslim ediyordum. Fazlasıyla silikleşmişlerdi, her zamankinden daha az yoğundular. Ölüme gittiğimi duymam için sıraya, lâmbaya, toz yığınına bakmam yetip artıyordu bile. Elbette ölümümü açık seçik düşünemiyordum. Ama onu her yerde görüyordum, eşyaların üstünde, kuytuya çekilmiş ve birbirlerinden gelişigüzel uzaklaşmış, tıpkı bir ölünün başucunda alçak sesle konuşanlar gibi, bir biçimde. Sıranın üstünde gidip dokunduğu Tom'un kendi ölümüydü.

İçinde yaşadığım durumda elimi kolumu sallayarak evime gidebileceğimi, hayatımın bağışlandığını söyleselerdi, buz gibi ederdi bu beni. İnsan ölümsüz olma hayâlini yitirince birkaç saat ya da birkaç yıl beklemek aynı şey. Bir şeye aldırmıyordum, bir anlamda sakindim. Ama bu korkunç bir sakinlikti; bedenimin yüzünden. Bedenim. Onun gözleriyle görüyordum, onu kulaklarıyla işitiyordum, ama bu artık ben değildim. Tek başına titriyor, tek başına terliyordu. Ben onu tanımıyordum artık. Ne olduğunu anlamak için ona dokunmalıydım, ona bakmalıydım, bir başkasının bedeni mi değil mi diye. Vakit vakit onu hissediyordum yine, burunüstü inişe geçen bir uçaktaymış gibi kaymalar ya da yüreğimin çarptığını hissediyordum. Ama bu bana yeterli

gelmiyordu, bedenimden gelen her şeyde kirli karanlık bir hava vardı. Çoğu zaman susuyordu, sessiz sedasız oluyordu ve bir çeşit ağırlıktan, bana aykırı iğrenç bir varlıktan başka bir şey hissetmiyordum. Kocaman bir kemirici böceğe bağlanmışım gibime geliyordu. Bir an pantolonumu yokladım ve ıslak olduğunu hissettim. Terden mi yoksak sidikten mi ıslandığını bilmiyordum. Ama önlem almak için gittim kömür yığınının üstüne işedim.

Belçikalı, saatini çıkardı baktı.

— Saat üç buçuk, dedi.

Salak herif! İlle de bunu demeliydi sanki. Tom havaya sıçradı. Zamanın akıp gittiğinin farkında bile değildik daha. Gece bizi karanlık ve şekilsiz bir yığın gibi sarıyordu. Gecenin başladığını hatırlamıyordum bile.

Küçük Juan bağırmaya başladı. Ellerini eğip büküyor, yalvarıyordu:

— Ölmek istemiyorum, ölmek istemiyorum!

Kollarını havaya kaldırarak bütün mahzen boyunca koştu, sonra ot minderlerden birine yığıldı ve hıçkırdı. Tom donuk gözlerle ona bakıyordu ve artık onu avutmak içinden gelmiyordu. Aslında bu acı çekme değildi. Ufaklık, bizden daha çok gürültü ediyordu, ama daha az işin farkındaydı. Hastalığına ateşle karşı koyarak kendini savunan hasta gibiydi. Ateş de olmasa durum daha da kötüdür.

Ağlıyordu. Kendi kendine acıdığını görüyordum açıkça. Ölümü düşünmüyordu. Bir saniye, yalnızca bir saniyecik ben de kendime ağlamayı düşündüm, kendime acıyarak ağlamayı. Ama tam tersi oldu, ufaklığa şöyle bir göz attım, sarsılan zayıf omuzlarını gördüm ve kendimi insanlık dışı buldum. Ben ne başkalarına acıyabilirdim, ne kendime. Kendi kendime Dürüstçe ölmek istiyorum, dedim.

Tom kalkmıştı, yuvarlak deliğin tam altına gitti ve günışığını

gözlemeye koyuldu. Benimse aklım bir şeye gelip takılmıştı: dürüstçe ölmek istiyordum ve bundan başka bir şey düşünmüyordum. Ama her şeyin üstünde, doktorun bize saati söylediğinden bu yana, zamanın kayıp gittiğini, damla damla aktığını hissediyordum. Tom'un sesini duyduğumda hava hâlâ karanlıktı.

— Duyuyor musun?

— Evet.

Herifler avluda yürüyorlardı.

— İşimizi bitirmeye mi geldiler yoksa? Karanlıkta ateş edemezler ki!

Bir süre sonra hiçbir şey duymadık. Tom'a,

— İşte gün doğdu, dedim.

Pedro esneyerek ayağa kalktı, gidip lâmbayı söndürdü. Arkadaşına,

— Amma ayaz, dedi.

Mahzen kül rengi olmuştu. Uzaklardan tüfek sesleri işittik.

— Başlıyor, dedim Tom'a. Yapsalar yapsalar bu işi arkadaki avluda yaparlar.

Tom doktordan bir sigara istedi. Ben istemedim; canım ne sigara istiyordu ne de içki. Bu andan sonra sürekli ateş edip durdular.

— Anlıyor musun? dedi Tom.

Birşeyler eklemek istiyordu, ama susuyordu, kapıya bakıyordu. Kapı açıldı, dört askerle bir teğmen içeri girdi. Tom sigarasını düşürüverdi.

— Steibock kim?

Tom karşılık vermedi. Onu gösteren Pedro oldu.

— Juan Mirbal kim?

— Şu ot minderin üstündeki.

— Ayağa kalkın, dedi teğmen.

Juan kımıldamadı. İki asker koltuk altlarından tuttukları gibi onu kaldırdılar. Ama bırakır bırakmaz yığılıverdi. Askerler duraksadılar.

— Kendini kötü hisseden ilk mahkûm değil bu, dedi teğmen. Siz ikiniz alın götürün onu, orada n'aparlarsa yapsınlar. Tom'a döndü:

— Haydi, yürüyün.

Tom iki askerin arasında çıktı. Öteki iki asker ardlarından gidiyorlardı, küçüğü koltuklarından ve dizlerinden tutmuşlar götürüyorlardı. Bayılmamıştı, gözleri iri iri açılmıştı ve yanaklarından yaşlar akıyordu. Ben de çıkmak isteyince teğmen beni durdurdu:

— Siz İbbieta mısınız?

— Evet.

— Şimdilik burada bekleyin. Birazdan gelip sizi alacaklar.

Çıktılar. Belçikalı ve iki gardiyan da çıktı, ben yalnız kaldım. Başıma ne geleceğini bilmiyordum, ama hemen işimi bitirseler benim için iyi olurdu. Hemen hemen düzenli aralıklarla salvoları işitiyordum, her biriyle titriyordum. Ulumak ve saçlarımı yolmak istiyordum. Ama dişlerimi sıkıyor, ellerimi ceplerime daldırıyordum; çünkü dürüst kalmak istiyordum.

Bir saat sonra beni almaya geldiler ve birinci kata, sıcaklığının bana boğucu geldiği, sigara kokan bir odaya götürdüler. Orada, dizlerinin üstünde kâğıtlar olan, koltuklara oturmuş sigara içen iki subay vardı.

— Senin adın İbbieta mı?

— Evet.

— Ramon Gris nerede?

— Bilmiyorum.

Beni sorguya çeken, kısa boylu, tıknaz biriydi. Kelebek gözlüklerinin ardında katı bakışlı gözleri vardı.

— Yaklaş, dedi.

Yaklaştım. Ayağa kalktı, yüzüme, beni yerin dibine sokmak istercesine bakarak kollarımdan yakaladı. Aynı zamanda bütün gücüyle pazularımı sıkıyordu. Bu bana acı çektirmek için değildi, bu büyük bir oyundu, bana sözünü geçirmeye çabalıyordu. Pis soluğunu suratıma üflemekten de geri kalmıyordu. Böyle bir süre kaldık, bu bana gülmek isteği veriyordu. Ölüme giden adamı yıldırmak için daha da fazladan birşeyler yapmak gerekirdi. Bu işe yaramıyordu.

Şiddetle beni itti ve yine oturdu.

— Onun hayatına karşılık senin hayatın. Onun nerede olduğunu bize söylersen hayatını kurtarırız. Kırbaçlı, çizmeli bu iki adam yine de bir gün ölecektiler. Benden biraz daha sonra, ama çok sonra değil. Ellerindeki kâğıt parçalarında ad arıyorlardı, başka insanları hapsetmek ve aşağılamak için onların peşlerinden koşuyorlardı. İspanya'nın geleceği konusunda ve başka konularda görüşleri vardı. Onların küçük çabaları bana kaba, gülünç geliyordu. Kendimi onların yerine koyamıyordum

artık, bana deliymiş gibi geliyorlardı. Tıknazı hep bana bakıyordu, kırbacıyla çizmelerine vuruyordu. Bütün hareketleri ona canlı ve yırtıcı bir hayvan görünüşü vermek için hesaplı kitaplıydı.

— Evet? Anlaşıldı mı?

— Gris'in nerede olduğunu bilmiyorum, dedim. Sanırım Madrid'teydi.

Öteki subay solgun elini şöyle bir kaldırdı. Bu şöyle bir hareket bile hesaplıydı. Bütün küçük oyunlarını görüyordum ve böyle eğlenmek isteyen insanların bulunması beni şaşırtıyordu.

Yavaşça,

— Düşünmek için on beş dakikanız var, dedi. Alın bunu çamaşırhaneye götürün, on beş dakika sonra geri getirin. İnkâr etmekte direnirse hemen kurşuna dizilecek.

Ne yaptıklarını biliyorlardı: Geceyi beklemekle geçirmiştim. Ondan sonra, Tom ve Juan kurşuna dizilirken beni bir saat daha mahzende bekletmişlerdi, şimdi de götürüp beni çamaşırhaneye kapatıyorlardı. Yapacakları şeyi geceden hazırlamış olmalıydılar. Zamanla sinirlerin harap olacağını söylüyor ve benim de böyle olacağımı umut ediyorlardı.

Aldanıyorlardı. Çamaşırhanede arkalıksız bir iskemleye oturdum, çünkü kendimi pek bitkin hissediyordum. Düşünmeye koyuldum. Ama onların önerisini değil elbette. Gris'in nerede olduğunu biliyordum doğrusu: Yeğenlerinin yanında gizleniyordu, şehirden dört kilometre uzaktaydı. Gizlendiği yeri açık etmeyeceğimi de biliyordum, işkence yapmazlarsa. (İşkenceyi düşünür gibi bir halleri de yoktu zaten.) Bütün bunlâr pek düzgün, anlaşılırdı ve beni zerre kadar ilgilendirmiyordu. Yalnızca davranışımın nedenlerini anlamak istemiştim. Gris'i ele vermektense gebermeyi yeğ tutuyordum. Niçin? Artık Ramon Gris'i sevmiyordum. Ona olan dostluğum Concha'ya olan aşkımla, yaşamak tutkumla birlikte gün doğmadan az önce ölüp gitmişti. Kuşkusuz ona hep değer

veriyordum, yiğit bir adamdı. Ama onun yerine ölmeyi kabul edişimin nedeni bu değildi; hayatı benimkinden daha değerli değildi. Hiçbir hayatın değeri yoktu. Tutup bir adamı duvara dayıyorlar, sonra da geberip gidene kadar üstüne ateş ediyorlardı. İster bu adam ben olayım, ister Gris olsun, ister bir başkası, hep aynıydı. İspanya söz konusu olunca, Gris'nin benden daha işe yarar bir insan olduğunu biliyordum, ama İspanya ve kargaşa vız geliyordu bana. Artık hiçbir şeyin önemi yoktu.

Gelgelelim ben buradaydım. Gris'i ele vererek de postu kurtarabilirdim ve bunu yapmayı reddediyordum, hatta bunu gülünç bile buluyordum; bu inattandı. Dik başlılık etmek gerek! diye düşünüyordum. İçime tuhaf bir sevinç doluyordu. Gelip beni aldılar, iki subayın yanına götürdüler: Ayaklarımızın dibinden bir fare geçti ve dalgaya aldım işi. Falanjistlerden birine döndüm ve:

— Fareyi gördünüz mü? dedim.

Yanıt vermedi. Karamsardı, ciddi olmaya çabalıyordu. İçimden gülmek geliyordu benimse, ama kendimi tutuyordum, çünkü bir başladım mı kendimi tutamayacağımdan korkuyordum. Falanjist, bıyıklıydı. Ona yeniden:

— Bıyıklarını kesmelisin ahbap, dedim.

Yaşarken yüzünü kılların sarması bana tuhaf geliyordu. Gelişigüzel bir tekme savurdu bana ve sustum.

— Ee, dedi tıknaz subay, düşündün mü?

Çok ender görülen cinsten böceklere bakar gibi merakla baktım onlara.

— Nerede olduğunu biliyorum, dedim. Mezarlıkta gizleniyor. Ya bir mezar çukurunda, ya da mezarcıların kulübesinde.

Bu onlara bir oyun oynamak içindi. Onların ayağa kalktıklarını,

fişekliklerini kuşandıklarını ve telâşlı bir tavırla emirler verdiklerini görmek istiyordum.

Ayağa fırladılar.

— Haydi gidelim. Moles, git Teğmen Lopez'den on beş adam iste. Sen; dedi tıknaz olanı, sana gelince doğruyu söylüyorsan sözüm yok; bizi uyutuyorsan bu sana pahalıya mal olacak.

Bağıra çağıra gittiler ve ben falanjistlerin gözetimi altında sakin sakin bekledim. Zaman zaman kendi kendime gülümsüyordum, çünkü neler yaptıklarını düşünüyordum. Kendimi sersemlemiş ve kötücül hissediyordum. Onları mezar taşlarını kaldırırken, bir bir lâhit kapılarını açarken gözümün önüne getiriyordum. Sanki bir başkasıymışım gibi durumu gözümde canlandırıyordum. Kahramanlık yapmayı aklına koymuş şu mahkûm, bıyıklarıyla şu heybetli falanjistler ve mezarların arasında koşup duran şu üniformalı adamlar: Bu dayanılmaz bir gülünçlüktü.

Yarım saat sonra ufak tefek tıknaz olanı tekbaşına çıkageldi. Beni kurşuna dizme emri vereceğini düşündüm. Ötekiler mezarlıkta kalmış olmalıydılar.

Subay bana baktı. Pek öyle bozum olmuş bir hali yoktu.

— Ötekilerle birlikte bunu da büyük avluya götürün, dedi. Askerî harekâttan sonra, görevli mahkeme kaderini tayin edecek.

Anlamamıştım.

— Yani beni... Beni kurşuna dizmeyecek misiniz? diye sordum.

— Şimdi değil herhalde. Sonra. Artık işin orasını bilmem.

Hiç, ama hiç anlamıyordum.

— Ama niçin? dedim.

Yanıt vermeden omuzlarını silkti ve askerler beni alıp götürdüler. Büyük avluda kadınlarla, çocuklarla, yaşlılarla yüz kadar tutuklu vardı. Ortadaki yeşilliğin çevresinde dönmeye koyuldum, şaşkındım. Öğleyin, bizi yemekhanede doyurdular. İki üç herif beni sorguya çekti. Onları tanıyor olmalıydım, ama yanıt vermedim. Nerede olduğumu da bilmiyordum artık.

Akşama doğru on kadar yeni tutukluyu avluya getirdiler. Fırıncı Garcia'yı tanıdım. Bana:

— İşe bak! Seni hayatta bulacağımı düşünmüyordum, dedi.

— Beni ölüme mahkûm etmişlerdi, dedim, sonra da fikirlerini değiştirdiler. Nedendir bilmiyorum.

— Beni saat ikide tutukladılar, dedi Garcia.

— Niçin?

Garcia siyasetle ugraşmıyordu.

— Bilmiyorum, dedi. Kendileri gibi düşünmeyen herkesi tutukladılar.

Sesini alçalttı.

— Gris'yi de hakladılar. Titremeye başladım.

— Ne zaman?

— Bu sabah. Aptallık etmiş. Salı günü yeğeninden ayrılmış, çünkü birşeyler öğrenmişler. Onu gizleyecek adam yok değilmiş, ama o kimseye yük olmak istemiyormuş. İbbieta'larda gizlenecektim, ama onlar

yakalanınca gidip mezarlığa gizleneceğim, demiş.

— Mezarlığa mı?

— Evet. Aptallık işte. Tabii bu sabah oradan geçtiler, olan oldu. Mezarcıların kulübesinde buldular onu. Ateş ettiler, işini bitirdiler.

— Mezarlıkta!

Her şey dönmeye başladı ve toprağa çöküverdim: Öyle bir gülüyordum ki, gözümden yaşlar geliyordu.

EROSTRATE

Herostratos. (Çev.)

İnsanlar; onlara yukarıdan bakmak gerek. Işığı söndürüp pencereye geçiyordum: Yukarıdan birisinin onları gözleyeceğini akıllarına bile getirmiyorlardı. Önden görünüşlerine dikkat ederler, bazı da arkadan görünüşlerine, ama bütün gösterileri bir yetmişlik seyirciler için hesaplanmıştır. Zaten kim kalkar da bir melon şapkanın altıncı kattan görünüşünü düşünür? Omuzlarını ve kafalarını canlı renkler, göz alıcı kumaşlarla savunmayı bir yana korlar. İnsanoğlunun bu büyük düşmanıyla savaşmayı bilmezler: Kuşbakışı görünüşle.

Eğiliyordum ve gülmeye başlıyordum: O kadar gurur duydukları eşsiz benzersiz şu ayakta olma durumu neredeydi şimdi? Kaldırıma yapışmış eziliyorlardı; yarı sürüngen iki uzun bacak omuzlarının altından çıkı çıkıveriyordu.

Altıncı katın balkonunda: Ben bütün hayatımı burada geçirmeliydim. Ahlâkî üstünlükleri maddi simgelerle pekiştirmeli, yoksa yıkılıp giderler.

Öyleyse, kesinkes, insanlar üzerindeki üstünlüğüm nedir benim? Bir konum üstünlüğünden başka bir şey değil: İçimdeki insanoğlunun üstünde yer almışım ve seyrediyorum onu. İşte bunun için Notre-Dame'ın kulelerini, Eiffel Kulesinin sahanlığını, Sacre-Coeur'ü, Delambre Sokağındaki altıncı katımı seviyorum. Bunlar eşsiz simgeler. Bazı bazı sokağa inmek gerekiyordu; sözgelişi işe gitmek için.

Boğuluyordum. İnsanlarla düzayak bir yerde birlikte olunca onları karınca yerine koymak çok güçtür. Değerler. Bir kere, sokakta ölmüş bir herif gördüm. Yüzükoyun düşmüştü. Arkaüstü çevirdiler, yüzü kanıyordu. Açık gözlerini de, solgun bezini de, kanı da gördüm. Kendi kendime: Bir şey değil, yeni boyanmış bir resimden daha fazla heyecan verici değil. Burnunu kırmızıya boyamışlar işte, o kadar, diyordum. Ama beni bacaklarımdan ve ensemden yakalayan pis bir ağrı duydum, bayıldım. Bir eczaneye götürdüler, omuzlarıma vurdular, alkol içirdiler. Onları öldürecektim neredeyse.

Onların benim düşmanım olduklarını biliyordum, ama onlar bunu bilmiyorlardı. Aralarında sevişiyorlardı, dayanışıyorlardı; bana gelince, şurada burada yardım eli uzatacaklardı, çünkü benim kendi hemcinsleri olduğuma inanıyorlardı. Ama gerçeğin en küçük yanını öğrenebilselerdi beni döverlerdi. Zaten daha sonra o da oldu. Beni yakalayıp da kim olduğumu anladıkları zaman tozumu silktiler, komiserlikte iki saat sırtıma vurdular, tekme tokat giriştiler, kollarımı büktüler, pantolonumu indirdiler, sonunda gözlüklerimi yere çarptılar; ben yere kapanmış, gözlüklerimi ararken gülerek kıçıma tekmeler attılar. Beni sonunda döveceklerini her zaman önceden bilmişimdir. Güçlü değilim ve kendimi savunamıyorum.

Uzun süredir beni onlar gözlüyorlar: Büyükler yani. Sokakta, gülmek için, ne yapacağımı görmek için beni itip kakıyorlardı. Hiç sesimi çıkarmıyordum. Hiçbir şey anlamamış gibi davranıyordum.

Gelgelelim onların elindeydim. Onlardan korkuyordum: Bu bir önseziydi. Ama düşünün ki onlardan nefret etmem için çok ciddi

nedenlerim vardı.

Bu bakımdan, her şey, bir tabanca satın aldığım günden başlayarak çok iyi gitti. İnsan, üstünde patlayabilen ve gürültü çıkaran şeylerden birini sürekli taşırsa kendini kuvvetli hissediyor.

Pazar günü onu alıyor, pantolonumun cebine şöyle sokuveriyor, dolaşmaya çıkıyordum,

genellikle bulvarda dolaşırım. Onu pantolonumun üstünden bir çağanoz çekiştirir gibi çekiştirdiğini hissediyordum; onu kalçamda buz gibi hissediyordum. Ama yavaş yavaş, bedenime değe değe ısınıyordu. Belli bir sertlikle yürüyordum; cinsel organı dikleşmekte olan, her adım atışta onu gemleyen bir adam görünüşü vardı bende. Elimi cebime sokuyor ve nesne'yi yokluyordum. Zaman zaman genel tuvalete giriyordum -orada, içeride bile çok dikkat ediyordum, çünkü yanlarda insanlar olur- tabancamı çıkarıyordum, okkalıyordum, siyah tırtıklı kabzasına ve yarı kapalı bir gözkapağını andıran siyah tetiğine bakıyordum. Dışarıdan bakanlar, ötekiler, ayrık ayaklarımı ve pantolonumun paçalarını görenler işediğimi sanıyorlardı. Ama ben genel tuvaletlerde hiç işemem.

Bir akşam insanlara ateş etmek düşüncesi geldi aklıma. Bir cumartesi akşamıydı; Montparnasse Sokağında bir otelin önünde nöbet tutan sarışını, Lea'yı aramak için çıkmıştım. Bir kadınla yakın ilişkim hiç olmadı. Olsaydı kendimi soyguna uğramış hissederdim. Onların üstüne çıkarsın, tamam, ama onlar da tüylü koca ağızlarıyla sizin apış aranızı yer bitirirler. Duyduğuma göre de bu alışverişte kazançlı çıkan onlar olurmuş.

Ben kimseden bir şey istemiyorum, ama artık bir şey vermek de istemiyorum. Ya da, bana tiksintiyle boyun eğen soğuk ve sofu bir kadın gerekiyor olmalıydı. Her ayın ilk cumartesi günü Lea ile Duquesne Otelinin bir odasına kapanıyordum. O soyunuyordu, ben de elimi sürmeden ona bakıyordum. Bazı zamanlar ne olursa pantolonumun içinde oluyordu, bazı zamanlarda da işin sonunu getirmek için eve gidecek kadar vaktim olmuyordu. O akşam onu yerinde bulamadım. Bir zaman

bekledim, gelmediğini görünce soğuk algınlığı geçirdiğini düşündüm. Ocak ayının başıydı; hava çok soğuktu. Üzülmüştüm: Ben hayâlci bir insanımdır; bu akşam çıkaracağım zevki canlandırmıştım kafamda. Odessa Caddesinde sık sık gözüme çarpan biraz geçkince, ama etine dolgun bir esmer vardı. Biraz geçkince kadınlardan nefret etmem: Soyundukları zaman ötekilerden daha çıplakmış gibi olurlar. Ama benim huyumu soyumu bilmiyordu, açık açık ona anlatmak da beni biraz utandırıyordu. Sonra yeni yeni tanışıklıklardan kaçınırım. Bu kadınlar bir kapının arkasına bir hırsız saklayabilirler ve herif üstünüze saldırır, paranızı alır. Bir yumruk da yemezseniz talihiniz varmış sayılır. Gelgelelim bu akşam nereden geldiğini bilmediğim bir kahramanlıkla eve gidip tabancamı almaya ve bir serüvene atılmaya karar verdim.

Kadına yaklaştığımda aradan bir çeyrek saat geçmişti; tabancam da cebimdeydi, artık hiçbir şeyden korkmuyordum. Yakından bakılınca daha çok acınacak bir görünüşü vardı. Karşı komşuma, çavuşun karısına benziyordu. Bundan da aşırı hoşnut oldum, çünkü uzun süreden beri canım onu çıplak görmeyi istiyordu. Çavuş gidince, pencere açık giyiniyordu; ben de onu yakalamak için genellikle perdenin arkasına gizleniyordum. Ama tuvaletini odanın dibinde yapıyordu.

Stella Otelinin yalnız dördüncü katında boş bir oda vardı. Çıktık. Kadın oldukça ağırdı, soluk almak için her basamakta duruyordu. Bense pek rahattım: Göbeğime rağmen kuru bir bedenim var ve soluğumun kesilmesi için dört kattan fazla olması gerekir. Dördüncü katın sahanlığında kadın durdu; derin bir soluk alarak sağ elini kalbine bastırdı. Sol elinde de odanın anahtarını tutuyordu.

Beni güldürmeye çalışarak,

— Yüksek, dedi.

Hiç yanıt vermeden elinden anahtarı aldım, kapıyı açtım. Tabancamı cebimin içinde önüme çevrik olarak sol elimle tutuyordum, elektrik düğmesini çevirene kadar da elimden bırakmadım. Oda boştu. Lavaboya

bir kalıp yeşil sabun koymuşlardı. Gülümsedim: Benim için bidelerin, sabun kalıplarının hiçbir önemi yoktu. Kadın arkamda durmadan soluyordu, bu beni coşkulandırıyordu. Döndüm; bana dudaklarını uzattı. Kadını ittim.

— Soyun, dedim.

Tüylü bir koltuk vardı, rahatça oturdum. Bu gibi durumlarda sigara içmediğime üzülürüm. Kadın, giysisini çıkardı, sonra bana kuşkuyla bir göz atarak durdu.

Arkaya doğru kaykılarak,

— Adın ne senin? dedim.

— Renee.

— Peki Renee, çabuk ol, bekliyorum.

— Sen soyunmuyor musun?

— Hadi, hadi, dedim ona, sen işine bak, benimle uğraşma.

Donunu ayaklarına indirdi, sonra çıkarıp sutyeniyle birlikte özenle giysisinin üstüne koydu.

— Sen küçük bir yaramaz, bir tembel misin yoksa şekerim? diye sordu kadın. İster misin karıcığın her işi yapsın? Aynı zamanda bana doğru geldi, oturduğum koltuğun dirseklerine elleriyle dayanarak bütün

ağırlığıyla bacaklarımın arasına diz çökmeye kalktı. Kadını sertçe kaldırdım,

— Böyle değil, böyle değil, dedim. Şaşkınlıkla bana bakıyordu.

— Ne yapayım istiyorsun ama?

— Hiç. Yürü, dolaş, senden daha fazlasını istemiyorum. Beceriksiz bir tavırla bir boydan bir boya yürümeye başladı. Kadınların çıplakken yürümeleri kadar hiçbir şey canlarını sıkamaz. Topuklarını yere basmaya alışık değillerdir. Yosma sırtını kamburlaştırıyor ve kollarını salıveriyordu. Bense pek hoşnuttum; burada bir koltuğa sakin sakin oturmuş, boğazına kadar giyinik bir durumda, eldivenlerim bile elimde; şu geçkince kadınsa benim emrim üzerine çırılçıplak soyunmuş, çevremde dolanıp duruyor.

Başını bana doğru döndürdü, görünüşü kurtarmak için fettanca gülümsedi.

— Beni güzel buluyor musun? Göz banyosu mu yapıyorsun?

— İlgilenme sen.

Bana, birden dışa vuran bir isteksizlikle:

— Söyle bakalım, dedi, beni böyle uzun zaman yürütmek niyetinde misin?

— Otur.

Yatağın üstüne oturdu; sessizce birbirimize bakıştık. Tüyleri diken diken olmuştu. Duvarın öteki yanından bir çalar sâatin tik takları duyuluyordu. Birdenbire,

— Aç bacaklarını, dedim.

Bir çeyrek saniye duraksadı, sonra boyun eğdi. Bacaklarının arasına baktım ve burnumdan soludum. Sonra öyle bir güldüm, öyle bir güldüm ki gözlerimden yaşlar geldi. Kadına sadece,

— Anlıyor musun? dedim.

Ve yeniden gülmeye başladım.

Aptalca bana baktı, sonra kıpkırmızı oldu, bacaklarını kapattı.

Dişlerinin arasından,

— Aptal, dedi.

Ama ben bir güzel güldüm, sonunda ayağa fırladı, iskemlenin üstündeki sutyenini aldı.

— Yooo, dedim kadına, daha bitmedi. Şimdi sana elli frank vereceğim, ama paramın karşılığı isterim.

Kadın sinirli sinirli külotunu da aldı.

— Yetti artık, anlıyor musun? Ne istiyorsun bilmiyorum. Beni buraya dalga geçmeye çıkardınsa...

Sonunda tabancamı çıkardım, kâdına gösterdim. Ciddi bir tavırla bana baktı, hiçbir şey demeden külotunu bırakıverdi.

— Yürü, dedim. Dolaş.

Beş dakika dolaştı. Sonra kamışımı eline verdim ve kadını uğraştırdım. Donumun ıslandığını hissedince ayağa kalktım, kadına elli franklık bir kâğıt para uzattım. Kadın parayı aldı.

— Hoşça kal, diye ekledim. Bu paraya karşılık seni pek yormadım.

Kadını bir elinde sutyeni, ötekinde elli franklık kâğıt parayla odanın ortasında çırılçıplak bırakıp gittim. Verdiğim paradan yana içim sızlamıyordu: Kadını şaşırtmıştım. Bir orospu böyle kolay kolay şaşırtılmazdı. Merdivenleri inerken: İşte benim istediğim, herkesi şaşırtmak, diye düşündüm. Bir çocuk gibi sevinçliydim. Yeşil sabunu alıp götürmüştüm; eve gelince parmaklarımın arasında incelinceye ve uzun zaman emilmiş naneli bir bonbon şekerine benzeyinceye kadar sabunu sıcak suyun altında uzun uzun ovuşturdum.

Gece sıçrayarak uyandım; kadının yüzünü, tabancamı gösterdiğim zaman gözlerinin aldığı şekli ve her adım atışında hoplayan yağlı karnını yine gördüm.

Kendi kendime, amma, aptalmışım, dedim. Acı bir pişmanlık duydum: Oradayken ateş etmeli, o karnı kalbura çevirmeliydim. O gece ve daha sonraki üç gece, rüyamda göbeğinin çevresine dizilmiş altı tane küçük kırmızı delik gördüm. Kısacası, tabancam olmadan artık sokağa çıkmadım. İnsanların sırtına bakıyordum ve yürüyüşlerine göre, üstlerine ateş etsem nasıl yere yuvarlanırlar diye aklımdan geçiriyordum. Pazar günü klasik konserlerin çıkış yerine, Châtelet'nin önüne gidip dolaşmayı âdet edindim. Saat altıya doğru bir zil sesi duyuyordum, yer gösterici kadınlar camlı kapıları açıp çengelliyorlardı. Bu başlangıçtı:

Kalabalık ağır ağır boşalıyordu. İnsanlar, gözleri hâlâ hülyalı, yürekleri hâlâ tatlı duygularla dolu, kararsız adımlarla yürüyorlardı. İçlerinde çevresine şaşkın şaşkın bakan pek çok kişi vardı. Sokak onlara masmavi görünüyor olmalıydı. Üstelik esrarlı bir gülüşle gülüyorlardı. Bir dünyadan bir ötekine geçiyorlardı. Öbür dünyada onları bekleyen bendim, ben. Sağ elimi pantolonuma daldırmıştım ve olanca gücümle silâhımın kabzasını sıkıyordum.

Bir süre sonra kendimi üstlerine ateş ederken görüyordum. Deynekler gibi deviriyordum onları, birbirlerinin üstüne düşüyorlardı; hayatta

kalanlar telâşa kapılıp kapının camlarını kırıp gerisin geriye tiyatrodan içeri dalıyorlardı. Çok sinir bozucu bir oyundu bu: Ellerim titriyordu sonunda ve kendime gelmek için Dreher'de gidip bir konyak içmek zorunda kalıyordum.

Kadınları öldürmezdim. Barsaklarına ateş ederdim. Ya da daha olmazsa oynasınlar diye baldırlarına. Henüz bir şeye karar vermemiştim. Sanki kararım kesinmiş gibi davranmayı yeğledim. İşe, önemsiz ayrıntıları düzene koymakla başladım. Denfert-Rochereau Fuarında, bir kapalı atış yerinde kendimi yetiştirdim. Hedeflerim pek öyle büyük değildi, ama insanlar, özellikle yakından ateş edildiğinde geniş bir hedef oluştururlar. Sonra kendimi tanıtmak işiyle uğraştım. Bütün arkadaşlarımın işyerinde toplandığı bir günü seçtim. Bir pazartesi sabahı. Her ne kadar ellerini sıkarken dehşete kapılsam da görünüşte aram çok iyiydi onlarla.

Günaydın demek için eldivenlerini çıkarıyorlardı; eldivenlerini sıyırırlarken el ayalarının çizik çizik ve yağlı çıplaklığını ortaya sererek parmaklarından yavaşça eldiveni çekerlerken müstehcen bir havaları vardı. Bense hep eldivenliydim. Pazartesi sabahı önemli bir şey olmadı. Ticaret bölümünün yazıcısı, terkleri getirdi bıraktı bize. Lemercier, kıza kibarca takıldı, kız gidince de bıkkın bir çokbilmişlikle kızın güzelliklerini sayıp döktüler. Sonra Lindbergh konuşuldu. Lindbergh'i pek seviyorlardı.

— Ben siyah kahramanları severim, dedim.

— Zenciler mi? diye sordu Masse.

— Hayır. Büyücü denen siyahları. Lindberg beyaz bir kahramandır, beni ilgilendirmez.

— Git gör bakalım Atlantik'i geçmek kolay mı? dedi Bouxin, tersçe.

Onlara siyah kahramandan ne anladığımı anlattım.

— Bir anarşist, diye özetledi Lemercier:

Yavaşça:

— Hayır, dedim, anarşistler kendi tarzlarındaki adamları severler.

— Öyleyse kafadan sakat biri olmalı.

Bu sırada, mürekkep yalamış biri olarak, Masse araya girdi:

— Ben sizin kahramanınızı anladım, dedi bana. Adı Erostrate. Tanınmış biri olmak istiyordu; bunun için Dünyanın Yedi Harikasından biri olan Efes Tapınağını yakmaktan başka bir şey bulamadı.

— Ya tapınağı yapan mimarın adı neydi?

— Pek hatırlamıyorum, diye itiraf etti, sanıyorum adı bilinmiyor.

— Sahi mi? Erostrate'ın adını hatırlıyorsunuz ama? Görüyorsunuz ki pek de yanlış hesap yapmamış.

Konuşma bu sözcüklerle son buldu, ama ben iyice sakindim. Bunu zamanı gelince hatırlayacaklardı. Bense, şimdiye kadar Erostrate adını hiç duymamıştım; ama hikâyesi beni yüreklendirdi. Öleli iki bin yıldan fazla olmuştu, yaptığı işse bir siyah elmas gibi parıldayıp duruyordu. Alınyazımın kısa ve dokunaklı olacağına inanmaya başladım. Bu beni önceleri korkuttu, sonra sonra alışmaya başladım. Bu durum belli bir biçimde ele alınırsa tüyler ürperticidir, ama öte yandan, geçen zamana azımsanmayacak bir güç ve güzellik verir. Sokağa indiğimde, bedenimde garip bir kuvvet hissediyordum. Üstümde tabancam oluyordu; patlayan ve gürültü yapan şu nesne. Ama kendime güvenim bu nesneden ileri gelmiyordu, bu bendendi: Tabancalar, kundaklar ve bombalar cinsinden bir varlıktım ben. Ben de bir gün, karanlık ömrümün sonunda, patlayacak ve magnezyum parıltısı gibi şiddetli ve kısa bir alevle dünyayı aydınlatacaktım. Bu döneme doğru, birçok geceler aynı düşü görür oldum: Bir anarşisttim. Çar'ın geçeceği yola pusu kuruyordum ve

üzerimde bomba. Söylenilen saatte alay geçiyordu, bomba patlıyor ve kalabalığın gözü önünde ben, Çar ve giyimli kuşamlı üç subay havaya uçuyorduk.

İşe gitmez oldum haftalarca. Bulvarlarda, gelecekteki kurbanlarım arasında geziniyordum ya da odama kapanıyor, tasarılar yapıyordum. Ekim ayı başında işimden çıkarıldım. Boş vakitlerimi aşağıdaki mektubu kaleme alarak, yüz iki kopya çıkararak değerlendiriyordum.

Bayım, Tanınmış birisiniz, kitaplarınız otuz bin basılıyor. Bunun nedenini size söyleyeyim:

İnsanları seviyorsunuz da ondan. İnsancıllık kanınızda var: Talihin işi. Topluluk içinde olduğunuzda çiçek gibi açıyorsunuz. Hemcinslerinizden birini görür görmez, tanımasanız bile, ona karşı kanınızın kaynadığını hissediyorsunuz. Bedenine, konuşma biçimine, istenildiği zaman açılıp kapanan bacaklarına ve özellikle ellerine bayılıyorsunuz, ellerine:

Her elde beş parmak olması ve başparmağın öteki parmakların karşısına çıkartılabilmesi hoşunuza gidiyor. Yanınızdaki komşunuz masanın üstünden bir fincan aldığı zaman haz duyuyorsunuz, çünkü insana özgü ve kitaplarınızda sık sık betimlediğiniz, maymunun hareketinden daha az yumuşak ve daha az hızlı bir fincanı tutma biçimi var, ama daha zekice, değil mi? İnsanın etini, yeniden hareket etmeye alışan bir ağır yaralının yürüyüşünü, her adımda yeniden icat eder gibi olan görünüşünü ve yırtıcı hayvanların bile dayanamayacağı eşsiz bakışını da seviyorsunuz. İnsana kendi kendinden söz etmek için uygun olan söyleyiş biçimini bulmak da kolaydı sizin için: Edepli, ama çılgın bir biçim. İnsanlar kitaplarınızın üstüne iştahla atılıyorlar, onları rahat bir koltukta okuyorlar, sizin onlara ulaştırdığınız bahtsız ve ölçülü büyük aşkı düşünüyorlar ve bu birçok şeyin avuntusu demek oluyor onlar için; çirkin olmanın, kötü olmanın, aldatılmış koca olmanın, yılbaşında aylıklarının artmamış olmasının. Son romanınız övülerek dillerde dolaşıyor: İyi bir çalışma.

İnsanları sevmeyen bir insanın olabileceğini bilmek sizi

meraklandıracaktır sanıyorum. İşte ben, hem de öylesine az seviyorum ki onları, yarım düzinesini hemen şimdi öldürebilirim. Belki kendi kendinize sorarsınız: Neden sadece yarım düzine diye? Çünkü tabancam altı mermi alıyor. İşte bir canavarlık, değil mi? Üstelik de tam anlamıyla siyaset dışı bir davranış. Ama size diyorum ki: ben onları sevemem. Ne hissettiğinizi çok iyi anlıyorum. Ama onlarda sizi çeken şey beni tiksindiriyor. Bir iktisat dergisini sol eliyle karıştırarak edepli edepli yemek yiyen adamlar gördüm ben de sizin gibi. Fokların sofrasında olmayı yeğlemem benim hatam mı? Yüz çizgilerini bir yana bırakırsanız, insan yüzüyle hiçbir şey yapamaz. Ağzını kapalı tutarak bir şey geveledi̇ği zaman ağzının kenarları iner ve kalkar, sanki durmaksızın dinginlikten ağlamaklı bir şaşkınlığa geçer gibidir. Siz bunu seversiniz, biliyorum, siz buna Zekâ'nın uyanıklığı diyorsunuz. Ama bu benim midemi bulandırıyor, nedendir bilmiyorum, ben doğuştan böyleyim.

Aramızda ancak bir beğeni ayrımı olsaydı tedirgin etmeyecektim sizi. Ama her şey sizin yeteneğiniz varmış da benim yokmuş gibisine akıp gidiyor. Amerikanvari hazırlanmış ıstakozu sevip sevmemekte özgürüm, ama insanları sevmiyorsam bir zavallıyım ve günışığında bana yer yok. Onlar hayatın anlamını kendi tekellerine aldılar. Umarım ki söylemek istediğimi anlıyorsunuz. Üstünde: İnsancıl olmayan buraya giremez yazılı kapıları otuz üç yıldır zorluyorum işte. Girişti̇ğim her şeyi bırakmak zorunda kaldım. Seçmek gerekiyordu: Ya uyumsuz ve mahkûm edilmiş bir girişimi, ya da ergeç onların çıkarına yönelmesi gereken bir girişimi. İnsanlara kesin olarak aktarmadığım düşünceler; onları kendimden ayırmayı başaramıyordum, düzene koymayı başaramıyordum. Düşünceler, hafif organik devinimler olarak içimde kalıyorlardı. Kullandığım aygıtlar da öyle, başkalarına ait olduklarını hissediyordum. Sözgelişi sözcükler; Bana ait sözcükler olsun isterdim. Ama kullandığım bu sözcükler, bilmiyorum kaç bilinçte sürüklendi. Sözcükler, başkalarında kazandıkları alışkanlık gereğince benim kafamda kendi kendilerine düzene giriyorlar ve size yazarken bu sözcükleri kullanırken tiksinti duyuyorum. Ama bu sondur artık. Size söyledim: İnsanları sevmek gerekiyor ya da ufak tefek işlerle uğraşmanıza izin verilirse bu yeter. İyi, ama ben ufak tefek işlerle uğraşmak istemiyorum. Şimdi tabancamı

kaptığım gibi sokağa ineceğim ve onlara karşı bakalım ne yapılabilirmiş göreceğiz. Hoşça kalın bayım, karşılaşacağım insan siz de olabilirsiniz. Kafanızı patlatacağım zaman duyacağım zevki siz hiç bilemeyeceksiniz.

Böyle olmazsa -büyük bir olasılıkla böyle olmayacak- yarının gazetelerini bir okuyun. Gazetede Paul Hilbert adında birinin bir öfke anında sokağa fırlayıp Edgar-Quinet Bulvarında beş yayayı temizlediğini yazdığını göreceksiniz: Büyük günlük gazete haberlerinin ne anlam taşıdığını sizin kadar kimse bilmez. Benim öfkeli bir adam olmadığımı anlayacaksınız şu halde.

Tam tersi, ben çok sakinim ve en derin duygularımın kabulünü rica ederim bayım.

Paul HILBERT

Yüz iki mektubu yüz iki zarfın içine koydum ve zarfların üzerine yüz iki Fransız yazarının adreslerini yazdım. Sonra altı yapraklık pul destesiyle hepsini masamın çekmecesine koydum.

Bunu izleyen on beş gün içinde dışarı pek az çıktım, yavaş yavaş suçumla baş başa kalmaya çalışıyordum. Bazı bazı gidip baktığım aynada yüzümün değişimlerini zevkle gözlüyordum. Gözler büyümüşlerdi, bütün yüzü kaplıyorlardı. Kelebek gözlüklerin altında siyah ve yumuşaklılar ve gezegenler gibi döndürüyordum onları. Sanatçının ve katilin güzel gözleri. Ama kıyımı yaptıktan hemen sonra iyiden iyiye değişeceğini umuyordum. Şu iki güzel kızın resimlerini gördüm, hanımlarını öldüren ve doğrayan hizmetçilerin resimlerini. Önceki ve sonraki resimlerini gördüm. Önce, yüzleri nazlı çiçekler gibi pike yakalarının üstünde salınıp duruyordu. Sağlık ve iştah açıcı bir temizlik saçıyorlardı. Belli belirsiz bir maşa darbesiyle saçları aynı biçimde kıvrılmıştı. Üstelik, kıvrık saçlarından, yakalarından ve fotoğrafçıda resim çektirmeye gelmiş havasında oluşlarından daha da güven verici olan bir kızkardeş benzerlikleri vardı; öylesine baskın olan benzerlikleri kan bağlarını ve aynı aile kökünden gelme özelliklerini hemen öne

çıkarıyordu. Sonra, yüzleri yangınlar gibi ışıl ışıl aydınlanıyordu.

İleride uçurulacak olan kellenin çıplak boynu vardı kızlardı. Her yerde çizgiler, korkunun ve kinin ürkütücü çizgileri, kıvrımlar, yüzlerinde tırnaklı bir hayvan koşturup durmuş gibi ette oluşmuş çukurluklar. Sonra bu gözler, her zaman büyük kara ve dipsiz gözler -benimkiler gibi. Gelgelelim artık birbirlerine benzemiyorlardı. Her biri ortak suçlarının anısını kendine göre taşıyordu. Bu kimsesiz, masum kız yüzlerini bu kadar değiştirmek için talihin büyük payı olan bir korkunç cinayet yetiyorsa, olduğu gibi benim tarafımdan tasarlanmış ve düzenlenmiş bir cinayetten neler umabilirim? diyordum kendi kendime. Beni ele geçirecek, fazlasıyla insanî olan iğrençliğimi yerle bir edecekti... Bir suç, onu işleyenin yaşamını ikiye böler. İnsanın geri dönmeyi istediği zamanlar vardır mutlaka, ama orada, sizin ardınızda, yolunuzu keser bu parıldayan maden.

Kendi suçumdan zevk almak, ezici ağırlığını hissetmek için ancak bir tek saat istiyordum. Bu saat, bütünüyle benim olsun diye her şeyi düzenleyeceğim. Odessa Sokağının yukarısında suçu işlemeye karar verdim. Onlar ölüleriyle uğraşırken kaçmak için şaşkınlıktan yararlanacaktım. Koşacak, Edgar-Quinet Bulvarını geçecek, hızla Delambre Sokağına dalacaktım. Oturduğum binaya ulaşmam için olsa olsa otuz saniyeye gereksinimim olurdu. Bu sırada peşime düşenler daha Edgar-Quinet Bulvarında olurlar, izimi kaybederler ve izi bulmaları için bir saatten fazla gerekirdi kesinlikle. Onları evde bekleyecek, kapımı vurduklarını işittiğim zaman tabancamı yeniden dolduracak ve ağzıma ateş edecektim.

Alabildiğine yaşıyordum. Sabah akşam bana iyi yemekler getiren Vavin Sokağındaki bir lokantacıyla anlaşmıştım. Lokantacının yamağı kapıyı çalıyordu, açmıyordum; birkaç dakika bekliyordum sonra kapımı açıyordum ve yere konmuş koca tepsiyi görüyordum; buğusu tüten içi dolu tabaklar.

27 Ekim akşam saat altıda yanımda on yedi buçuk frank kalmıştı.

Tabancamı ve mektup paketini aldım, aşağı indim. Yapacağımı yaptıktan sonra çabucak içeri girebilmem için de kapıyı kapatmadan çıktım. Kendimi iyi hissetmiyordum, ellerim buz gibiydi, kan başıma çıkmıştı, gözlerim batıyordu.

Mağazalara, Hotel des Ecoles'e, kalemlerimi aldığım kırtasiyeciye baktım, ama onları tanımadım. Kendi kendime: Bu sokak da nesi? diyordum. Montparnasse Bulvarı insanlarla doluydu. Dirsekleri ya da omuzlarıyla bana çarpıyorlar, vuruyorlar, yaslanıyorlardı. Kendimi çalkantıya bıraktım, aralarından sıyrılmaya gücüm yetmiyordu. Birdenbire bu kalabalığın içinde kendimi yalnız ve küçük hissettim. İsteseler bana kötülük edebilecek gibiydiler! Cebimdeki silah yüzünden de korkuyordum. Onun orada olduğunu anlayacaklarmış gibime geliyordu. Sert sert bana bakacaklar, hayvan pençelerini andıran elleriyle bana vurarak neşeli bir saldırganlıkla Haydi... Haydi... diyeceklerdi. Linç edilmek! Beni başlarının üzerine, havaya doğru atacaklar ve ben de kukla gibi yeniden kollarının arasına düşecektim. Ertesi gün, tasarımın uygulanmasını daha aklı başında bir şekilde kafamdan geçirdim. Akşam yemeğini gidip on altı frank seksen santim ödeyerek Coupol'de yedim. Geri kalan yetmiş santimi dereye attım.

Üç gün yemeden, uyumadan odamda kaldım. Kepenkleri kapatmıştım; ne pencerelere yaklaşmaya, ne de ışığı yakmaya cesaret edebiliyordum. Pazar günü biri kapımı tıklattı. Nefesimi tuttum, bekledim. Bir dakika sonra yine çalındı. Ayaklarımın ucuna basarak kapıya yaklaştım, gözümü anahtar deliğine uydurdum. Ancak siyah bir kumaş parçası ve bir düğme gördüm. Herif yine çaldı, sonra aşağıya indi. Kim olduğunu anlayamadım. Geceleyin, palmiyeler, akan sular, bir kubbenin üstünde menekşe rengi bir gök, ferahlatıcı şeyler gibi hayâller gördüm.

Susamıyordum, çünkü zaman zaman gidip musluktan su içiyordum. Ama acıkmıştım. Esmer orospuyu da gördüm. Burası, köye tam yirmi fersah uzakta Causses Noires'da yaptırdığım bir şatoydu. Kadın çıplaktı ve benimle yalnızdı. Tabancamı doğrultup diz üstü çökmeye zorladım onu, emekleyerek koşmaya zorladım. Sonra bir direğe bağladım, ne

yapacağımı uzun uzun anlattıktan sonra kurşunlârla kalbura çevirdim onu.

Bu görüntüler beni öylesine etkiledi ki kendi kendime doyuma ulaşmak zorunda kaldım. Sonra karanlıkta hareketsiz durdum; kafam bomboştu. Eşyalar çıtırdamaya başladılar. Saat sabahın beşiydi. Odamdan çıkmak için ne isteseler verirdim, ama sokakta dolaşan insanlar vardı, aşağıya inemiyordum.

Gün doğdu. Açlığımı artık duymuyordum, ama terlemeye başladım. Gömleğim su içinde kalmıştı. Dışarıda güneş vardı. Sonra düşündüm: Karanlıkta, kapalı bir odada büzülüp kalmış O. Üç günden beri ne yedi ne uyudu O. Kapısı çalındı, açmadı O. Şimdi neredeyse aşağıya inecek ve öldürecek O. Kendimden korkuyordum. Akşamın saat altısında açlık yine yakama yapıştı.

Öfkeden delirmiştim. Bir süre eşyaların arasında oraya buraya çarptım; sonra odanın, mutfağın, tuvaletlerin elektriklerini yaktım. Avaz avaz şarkı söylemeye başladım, ellerimi yıkadım ve dışarı çıktım. Tam tamına iki dakika gerekti bütün mektuplarımı kutuya atmak için: Onarlık paketler halinde tıkıştırıyordum. Birkaç zarfı bu yüzden buruşturmak zorunda kaldım. Sonra Odessa Sokağına kadar Mountparnasse Bulvarından gittim. Bir gömlekçi dükkânının aynası önünde durdum, yüzümü görünce: Bu akşam tam zamanı, diye düşündüm.

Bir gaz lâmbasından pek uzaklaşmadan Odessa Sokağının yukarısında dikilip bekledim. İki kadın geçti. Kol kola girmişlerdi:

— Bütün pencereleri halıyla kaplamışlardı, dedi sarışın, bunlar memleketi temsil eden soylulardı.

Öteki: -Meteliksizler mi? diye sordu.

— Her gün beş Louis altını getiren bir işi kabul etmek için meteliksiz olmaya gerek yok.

— Beş altın mı? dedi sarışın, gözleri kamaşarak. Tam yanımdan geçerken ekledi:

— Hem sonra, atalarının kılıklarına bürünmek eğlenceli de olmalı diye düşünüyorum.

Uzaklaştılar. Üşümüştüm, ama alabildiğine terliyordum. Bir süre sonra, üç adamın geldiğini gördüm, geçip gitmelerine aldırmadım, bana altı tane gerekiyordu. Solda olan bana baktı ve dilini şaklattı. Gözlerimi başka yana çevirdim. Saat yediyi beş geçe birbirine yakın gelen iki topluluk Edgar-Quinet Bulvarından döküldü kalabalığın içinden. Bir kadın, bir erkek ve iki çocuk vardı. Onların ardından üç yaşlı kadın geliyordu. Öne doğru bir adım attım. Kadının kızmış bir hali vardı ve küçük oğlanı kolundan tutmuş tartaklıyordu. Adam tekdüze bir sesle:

— Bok soyu bu yumurcak, dedi.

Kalbim öyle hızlı çarptı ki kollarımda bir ağrı duydum. İlerledim, önlerinde hareketsiz dikildim. Parmaklarım cebimde tetiğin çevresinde sırılsıklamdı.

— İzninizle, dedi adam beni itekleyerek.

Dairemin kapısını kapamış olduğum aklıma geldi ve bu duraklattı beni. Kapıyı açmam için bana değeri çok olan ufacık bir zaman gerekecekti. Yüz geri döndüm, makineleşmiş gibi onların ardından gittim. Ama artık onlara ateş etmek niyetinde değildim. Bulvarın kalabalığı içinde kayboldular. Ben duvara dayandım. Saatin sekizi ve dokuzu vurduğunu duydum. Kendi kendime Zaten ölmüş olan bu insanları niçin öldürmek gerekiyor? diye tekrar ediyordum.

İçimden gülmek geliyordu. Bir köpek geldi ayaklarımı kokladı. İri bir adam yanımdan geçince irkildim, adımlarımı ona uydurdum. Şapkasıyla pardösüsünün arasındaki kırmızımtırak ensesinin kıvrımını görüyordum.

Sallana sallana yürüyordu ve kuvvetle soluyordu; sağlam bir görünüşü vardı. Tabancamı çıkardım: Parlak ve soğuktu, beni tiksindiriyordu, ne yapmam gerektiğini pek iyi hatırlamadım. Bazan tabancama, bazan da adamın ensesine bakıyordum.

Ensenin kıvrımı, gülümseyen ve acı duyan bir ağız gibi, bana gülümsüyordu. Tabancamı bir pis su ızgarasına atıp atmamayı soruyordum kendi kendime. Birdenbire herif bana döndü, kızgın bir tavırla bana baktı. Bir adım geriledim.

— Size... Soracaktım...

Beni dinler gibi gözükmüyordu, ellerime bakıyordu.

Güçlükle sonunu getirdim.

— Gaiete Sokağının nerede olduğunu söyler misiniz bana?

Yüzü iyiydi ve dudakları titriyordu. Bir şey söylemedi, elini uzattı. Tekrar geriledim.

— İstiyordum ki... dedim.

Aynı anda neredeyse ulumaya başlayacağımı anladım. İstemiyordum bunu: Karnına üç kurşun sıktım. Aptalca bir görünüşle yere yıkıldı, dizlerinin üstüne ve başı sol omzuna düştü.

— Hıyar oğlu hıyar, dedim, hıyar!

Kirişi kırdım. Öksürdüğünü duydum. Bağrışmalar ve ardımda koşuşmalar da duydum. Biri: N'oluyor, kavga mı var? diye sordu, sonra hemen arkasından: Kaatil! Kaatil! diye bağırdılar. Bu bağrışmaların beni ilgilendirdiğini düşünmüyordum. Ama çocukluğumda duyduğum itfaiyenin canavar düdükleri gibi uğursuz geliyordu bana. Uğursuz ve biraz da gülünç. Bacaklarımın bütün gücüyle koşuyordum.

Yalnızca affedilemeyecek bir yanlış yapmıştım: Edgar-Quinet Bulvarına doğru Odessa Sokağından gideceğim yerde, oradan Montpamasse Bulvarına doğru iniyordum. Farkına vardığımda çok geçti artık. Kalabalığın tam orta yerindeydim, şaşkın yüzler bana doğru dönüyorlardı (Tüylü yeşil bir şapkası olan çok boyalı bir kadının yüzünü hatırlıyorum), arkamda katil diye bağıran Odessa Sokağının aptallarının sesini işitiyordum. Bir el omzuma dokundu. Sonra kafam bozuldu: Bu kalabalığın içinde boğulup gitmek istemiyordum: İki el daha ateş ettim. İnsanlar bağrışmaya başladılar ve kaçıştılar. Koşarak bir kahveye girdim. Geçtiğim yerlerde müşteriler ayağa kalktılar, ama beni durdurmaya yeltenmediler, bir boydan bir boya kahvenin içinden geçtim, gidip tuvalete kapandım. Tabancamda bir kurşun vardı daha.

Bir zaman geçti. Soluk soluğaydım ve tıkanıyordum. Her yerde müthiş bir sessizlik vardı, sanki insanlar özellikle bütün bütüne susmuşlardı. Silâhımı gözlerimin hizasına kadar kaldırdım ve siyah, yuvarlak küçük deliğini gördüm: Kurşun oradan çıkacaktı, barut yüzümü yakacaktı. Kolumu bırakıverdim, bekledim. Bir zaman sonra sessiz adımlarla yaklaştılar. Yerden ayak seslerine bakılırsa kalabalık olmalıydılar. Biraz fısıldaştılar, sonra sustular. Bense hep soluyordum ve solumamı duyduklarını düşünüyordum. Biri yavaşça yaklaştı, kapının tokmağını sarstı. Kurşunlarımdan sakınmak için duvara yaslanmış olmalıydı. Birden ateş etmek istedim; ama son kurşun benimdi.

Ne bekliyorlar? diye sordum kendi kendime. Kapıya yüklenirlerse ve hemen kapıyı kırarlarsa, kendimi öldürecek zamanım olmaz, beni canlı yakalarlar. Ama acele etmiyorlardı, bana hep ölecek boş vakit bırakıyorlardı. Aptallar, korkuyorlardı.

Bir süre sonra bir ses yükseldi:

— Haydi açın, size kötülük etmeyeceğiz. Bir sessizlik oldu ve aynı ses yeniden:

— Kaçamayacağınızı pekâlâ biliyorsunuz, dedi.

Karşılık vermedim, hep soluyordum. Kendime ateş etmek cesaretini bulmak için: Beni yakalarlarsa döverler, dişlerimi kırarlar, belki de bir gözümü patlatırlar, diyordum kendi kendime. O koca herifin ölüp ölmediğini bilmek isterdim doğrusu. Belki de onu yalnızca yaralamıştım... Öteki iki kurşun da belki kimseyi yaralamamıştı. Birşeyler hazırlıyorlardı, yerde ağır bir şey çekiyor gibiydiler? Silâhımın namlusunu hızla ağzıma soktum, onu kuvvetle ısırdım. Ama tetiği çekemedim, parmağımı tetiğe bile götüremedim. Her şey yeniden sessizliğe gömüldü.

Sonra tabancayı yere atıp onlara kapıyı açtım.

ÖZEL YAŞAM

Lulu çıplak yatıyordu, çünkü örtülerin tenine değmesinden hoşlanıyordu. Ayrıca, çamaşır yıkatmak pahalıya mal oluyordu. Başlangıçta Henri buna karşı çıkmıştı: İnsan yatakta çırılçıplak yatmamalı, böyle şey olmaz, bu pisliktir, diye. Ama daha sonra o da karısına uymuştu, bu da boşverciliğinden ileri geliyordu.

Herkesin içinde kazık gibi sert olurdu, yaratılışı gereği, (İsviçrelilere, özellikle de Cenevrelilere bayılıyordu. Onlarda bir hava buluyordu. Çünkü tahta gibiydiler) ama kendini küçük şeylerle de yormuyordu; sözgelişi pek temiz değildi, donunu oldukça seyrek değiştirirdi.

Lulu donları kirliye atarken bacak aralarının sürtünmeden sarardığını hemen fark ederdi. Lulu'nun kişisel olarak pislikten iğrendiği yoktu: Bu çok mahrem bir şeydir, yumuşak gölgeler bırakır. Sözgelişi dirseklerin bıraktığı çukurlar. Şu İngilizleri hiç sevmiyordu. Hiçbir şey kokmayan bu kişiliksiz bedenleri sevmiyordu. Ama kocasının boşvericiliğinden tiksiniyordu. Çünkü bütün bunlar kendini dara sokmamak için yapılan

kaçamaklardı. Sabah kalktığında kendine karşı pek yumuşaktı; kafası hayallerle doluydu ve günışığı, soğuk su, fırçaların uzun ve sert kılları şiddet dolu haksızlıklar gibi geliyordu Henri'ye.

Lulu sırtüstü yatmış, sol ayağının başparmağını çarşafın yırtığına sokmuştu. Bu bir yırtık değildi, söküktü. Bu Lulu'nun canını sıkıyordu; burayı yarı dikmem gerekiyor. Ama ipliklerin kopuşunu duymak için yine de biraz çekip gerdi çarşafı. Henri daha uyumamıştı, ama artık rahatsız etmiyordu. Gözlerini kapattıktan sonra çok ince ve çok dayanıklı bağlarla sarılıp bağlandığını hissettiğini, küçük parmağını bile oynatamayacağını Lulu'ya her zaman söylemiştir. Bir örümcek ağına takılmış iri bir sinek gibi. Lulu bu ele geçirilmiş koca bedeni kendi yanında hissetmekten hoşlanıyordu. Böyle inmeli gibi kala kalsa ona bakacak olan bendim; çocuk gibi temizleyip paklardım, bazan onu yüzükoyun yatırıp kıçına kıçına vururdum, günün birinde annesi Henri'yi görmeye gelince bir bahane bulup üstünü örten örtüleri açıverirdim, annesi de onu çırılçıplak görüverirdi. Kadının kaskatı kesileceğini, oğlunu on beş yıldır böyle çırılçıplak görmediğini düşünüyordum. Lulu elini kocasının kalçası üstünde hafifçe gezdirdi ve kasığına küçük bir çimdik attı.

Henri mırıldandı, ama kımıldamadı. İktidarsızlığa düşmüştü. Lulu güldü: iktidarsızlık sözü onu her zaman güldürürdü. Yanında böyle kötürüm gibi yatarken ve Henri'yi hâlâ sevip okşadığı zaman, onu, küçükken Gulliver'in serüvenlerini okuduğu kitaplarda gördüğü resimlerdeki küçük adamlar tarafından sabırla sarılıp sarmalanmış olarak hayâl etmekten hoşlanıyordu. Henri'ye çoklukla Gulliver diyordu. Henri de bundan hoşlanıyordu; çünkü bu bir İngiliz adıydı ve Lulu eğitim görmüş biri havasına giriyordu; ama Lulu'nün aslına uygun söylemesini yeğ tutardı. Canımı sıkmayı becerdiler: eğitilmiş biriyle evlenmek isterse Jeanne Beder'le evlenmeliydi; av borusu gibi göğüsleri vardır, ama beş dil bilir. Pazar günü Sceau'lara gidildiği zaman ailenin arasında öyle canım sıkılırdı ki ne olursa olsun elime bir kitap alırdım. Muhakkak ne okuduğumu gözetleyen biri çıkardı ve küçük kızkardeşi gelir sorardı: Anlıyor musunuz, Lucie? Henri'nin beni iyi yetişmiş bulmadığı meydanda. İsviçreliler, evet, onlar seçkin insanlar, çünkü büyük

kızkardeşi ona beş çocuk doğurtan bir İsviçreliyle evlendi ve İsviçreliler onu dağlarıyla etkilediler. Ben çocuk doğuramıyorum, beden yapısıyla ilgili bir şey, ama onun yaptığı şeyin seçkin bir şey olduğunu da hiç düşünmedim; benimle çıktığı zaman genel tuvaletlere gider durmadan, onu beklerken dükkânların vitrinlerini seyretmek zorunda kalırım; durumum ne oluyor benim? Sonra pantolonunu çekiştirerek ve bacaklarını yaşlı bir adam gibi çarpık çarpık kullanarak dışarı çıkar.

Lulu çarşafın yırtığından parmağını çekti, bu tutsak ve gevşek et yığınının yanında kendi varlığını daha canlı duymak zevkine varmak için ayaklarını biraz oynattı. Bir gurultu duydu: Şarkı söyleyen bir karın, canımı sıkar bu, benim karnım mı onun karnı mı guruldayan, bunu bilemem. Gözlerini kapadı: Yumuşak borular yığını içinde dolaşan sıvıydı bu, böyle şeyler herkeste olabilir, Rirette'de de, bende de (bunu düşünmek istemiyorum, karnıma ağrılar giriyor). Beni seviyor, barsaklarımı sevmiyor, bir cam kavanoz içinde ona apandisitimi gösterseler tanımazdı, her zaman beni mıncıklar durur, ama cam kavanozu eline verseler, hiçbir şey hissetmez, içindeki onunla ilgili bir şeydir diye düşünmez; insanın birini her şeyiyle, yemek borusuyla, karaciğeriyle, barsaklarıyla sevebilmesi gerekir. Belki de insan onları alışmadığından sevmiyor; onları da ellerimiz ve kollarımız gibi görseydik belki de severdik. Öyleyse deniz yıldızlarının bizden daha iyi sevişmesi gerekir; hava güneşli olunca kumsala yayılırlar, hava aldırmak için midelerini dışarı çıkartırlar ve herkes onları görebilir. Kendi kendime soruyorum, biz midemizi nereden dışarı çıkaracağız, göbeğimizden mi yoksa? Gözlerini yummuştu ve mavi daireler dönmeye başladılar, dün, fuarda olduğu gibi; lastik oklarla dairelere atış yapıyordum, okum daireye her vuruşunda yanan harfler vardı, harfler bir kentin adını oluşturuyorlardı; gelip bana arkamdan abanma tutkusu yüzünden Dijon sözcüğünü yazmama engel oldu. Birinin gelip arkamdan bana dokunmasından hoşlanmam.

Sırtım olmasın isterdim; ben onları görmediğim zaman insanların bana birşeyler yapmalarından hoşlanmıyorum, bununla yetinebilirler ve sonra elleri görülmez, aşağıya indikleri ya da çıktıkları hissedilir, ellerinin nereye doğru gittikleri önceden kestirilemez, gözlerini dikip size bakarlar,

siz onları görmezsiniz, Henri buna bayılır, bunu hiç düşünmemiş olmalıdır, ama o benim arkama geçmekten başka bir şey düşünmez ve yalnızca kıçıma dokunmak için yaratıldığından eminim, çünkü bir kıçım olduğu için utançtan geberdiğimi biliyor, benim utanmam onu kışkırtıyor, ama onu düşünmek istemiyorum (korktu), Rirette'i düşünmek istiyorum. Tam Henri'nin inleyip horuldamaya başladığı sıralarda, her gece aynı saatte Rirette'i düşünüyor. Ama bir direnme vardı ortada, öteki kendini göstermek istiyordu, bir anda kara kıvırcık saçları gördü, orada olduğunu sandı ve titredi, çünkü insan ne olacağını bilemezdi, yalnızca bir surat olsa neyse, geçer gider, ama yüzeye çıkan pis anılar yüzünden gözünü kırpmadan geçirdiği geceler vardı. Bir erkeği bütünüyle tanımak berbat bir şeydi, özellikle böylesini. Henri, aynı şey değil o, tepeden tırnağa gözümde canlandırabilirim onu, bu beni gevşetir, çünkü o yumuşacıktır, yalnızca karın tarafları pembe olan boz renkli bir et yığınıdır, iyi yapılı bir erkeğin karnı oturduğu zaman üç kıvrım yapar der, ama onunki altı kıvrım yapar, yalnızca onları ikişer ikişer sayar, ötekileri görmezlikten gelir. Rirette'i düşünürken yüzünü buruşturdu. Lulu, sen güzel bir erkek bedeninin ne olduğunu bilmezsin. Gülünç, pekâlâ da bilirim ne olduğunu, kaslı ve taş gibi katı bir beden demek istiyor, hoşlanmam böylesinden, Patterson böyleydi, bana sarıldığı zaman bir tırtıl gibi yumuşacıkmışım sanırdım kendimi, Henri bir rahibe benzediği için, yumuşak olduğu için onunla evlendim. Rahipler uzun giysileriyle hanım hanımcık gibidirler zaten, kadın çorabı bile giyerlermiş gibi gelir insana. On beş yaşındayken yavaşça entarilerini kaldırmak, erkek dizlerini ve uzun donlarını görmek isterdim. Bacaklarının arasında birşeyler olacağı tuhaf gelirdi bana; bir elimle entarilerini tutmalı, öteki elimi de ayak bileklerinden ta yukarılara, düşündüğüm yere kadar çıkarmalıydım; kadınları o denli sevmediğimden değil, ama bir erkek organı, bir giysi altındayken, yumuşacıktır, iri bir çiçek gibidir. Ama gerçekte hiçbir zaman bu biçimde ele gelmez, böylesi yalnız dingin kalınca olur, ama bir hayvan gibi kıpırdar, sertleşir, bu beni ürkütür, sertleşmesi, dimdik havaya kalkması, hoyratça bir şey; pis olan bu aşk. Bense Henri'yi seviyordum, çünkü, küçük zımbırtısı hiç sertleşmiyordu, başını hiç kaldırmıyordu, gülüyordum, bazan onu öpüyordum, artık bir çocuğunki kadar korku vermiyordu bana; akşam, küçük yumuşak şeyini parmaklarımın arasına alıyordum, Henri kızarıyor,

içini çekerek başını öte yana çeviriyordu, ama o şey kıpırdamıyordu, uslu uslu duruyordu elimde, sıkmıyordum, uzun süre böyle kalıyorduk ve Henri uyuyordu. O zaman sırtüstü uzanıyor, papazları, saf şeyleri, kadınları düşünüyor, önce güzelim düz karnımı okşuyor, ellerimi aşağı indiriyor, indiriyordum ve işte zevk buradaydı; ancak kendi kendime vermesini bilebildiğim zevk.

Kıvırcık saçlar, Zenci saçları. Ve sıkıntı bir yumak gibi boğazda. Ama gözkapaklarını kuvvetle sıktı, sonunda Rirette'in kulağı çıktı ortaya. Nöbet şekerini andıran yaldızlı ve kırmızımsı küçük bir kulak. Bunu gören Lulu her zamankinden fazlaca hoşlanmadı, çünkü aynı zamanda Rirette'in sesini de duyuyordu.

Bu ses Lulu'nün sevmediği iğneli, keskin bir sesti: Pierre'le birlikte gitmelisiniz, Lulu'cüğüm, yapılacak tek akıllıca şey bu. Rirette'e karşı fazlasıyla yakınlık duyarım, ama kendini önemseyince, söylediklerıyle kendini bir şey sanınca biraz canımı sıkıyor.

Geçen gün, Coupole'de, Rirette akıllı görünen bir havayla, sertçe öne doğru eğilip: Henri'yle birlikte kalamazsınız, artık onu sevmediğinize göre bu bir suç olur, demişti. Henri hakkında kötü konuşmak için fırsatları kaçırmaz, ben bu davranışını nazik bulmuyorum, Henri ona hep açık davranır, Henri'yi artık sevmiyorum, olabilir, ama bunu söylemek Rirette'e düşmez. Kendi açısından her şey yalın ve kolay görülür: Sevilir ya da sevilmez, ama ben, o kadar basit değilim. Burada önce benim alışkanlıklarım gelir, sonra Henri'yi pekâlâ seviyorum, benim kocam. Rirette'i dövmek isterdim, şişman bir kadın olduğu için hep canını acıtmaya niyetlendim. Bu bir suç olurdu. Kolunu kaldırdı. Koltuk altını gördüm, çıplak kolla dolaşmasını her zaman yeğlerim. Koltuk altı. Sanki bir ağız gibi koltuk altı aralandı ve Lulu, saça benzeyen kıvırcık tüyler altında, biraz kırışık, morumsu bir et gördü. Pierre, Rirette'e tombul Minerve der, o böyle şeyleri sevmez. Lulu, sırtında kombinezonla dolaşırken, küçük kardeşi Robert'in kendisine söylediklerini düşünerek güldü: Senin niçin kollarının altında saç var? Karşılık vermişti: Bu bir hastalıktır. Küçük kardeşinin önünde giyinmekten çok hoşlanıyordu,

çünkü her zaman tuhaf şeyler düşünürdü, insan kendi kendine bunları nereden bulur diye sorardı. Ve çocuk, Lulu'nün her şeyine elini sürerdi, özenle entarilerini katlardı, eli yatkındı, gelecekte büyük bir kadın terzisi olacak. Terzilik güzel bir meslek ve ben onun için kumaşlara desen çizeceğim. Bir erkek çocuğun ileride kadın terzisi olmayı düşünmesi ilginç bir durum. Erkek çocuk olsaydım ya araştırıcı ya da oyuncu olmak isterdim gibime geliyor, kâdın terzisi değil ama. Robert her zaman hayâl kurar, yeterince konuşmaz, düşüncelerini uygular; bense varlıklı evlerden onun için yardım toplayan bir rahibe olmak isterdim. Gözlerimin yumuşak etten yapılmış gibi yumuşacık olduğunu hissediyorum, neredeyse uyuyacağım. Rahibe başlığı altında solgun güzel yüzüm, kibar bir tavrım olacaktı. Yüzlerce karanlık sofa görecektim. Ama hizmetçi kız hemen ışığı yakacaktı, o zaman aile resimleri, konsollar üstünde bronz sanat yapıtları gözüme çarpacaktı. Ve giysi askıları.

Evin hanımı küçük bir karne ve 50 franklık bir pusulayla geliyor. Buyurun, rahibe hanım. -Teşekkür ederim hanımefendi, Tanrı sizi esirgesin. Yine görüşürüz. Ama ben gerçek bir rahibe olmayacaktım. Bazı kez otobüste adamın birine göz kırpacaktım, adam önce şaşıp kalacaktı, sonra bana birtakım yalanlar anlatarak peşime düşecekti ve sonra onu polise verip deliğe tıktıracaktım. Toplanan yardım paralarını kendime ayıracaktım. Ne alırdım kendime? PANZEHİR. Yok canım. Gözlerim kayıyor, hoşuma gidiyor bu; insan onların suya battığını söyleyebilir, tüm bedenim rahat. Yeşil güzel taç, zümrütlerle ve lacivert taşlarla süslü. Taç döndü döndü ve korkunç bir inek başı oldu, amâ Lulu korkmadı: Amanın. Cantal'ın kuşları. Kal. Uzun kırmızı bir ırmak kurak kırlar boyunca uzanıp gidiyordu. Lulu kıyma makinesini ve sonra briyantini düşünüyordu.

Bu bir suç olurdu! Sıçradı ve bakışları sert, gecesinin içinde dimdik oturdu. Bana işkence ediyorlar, bunun farkına varmayacaklar mı? Rirette'in iyi niyetle böyle yaptığını çok iyi biliyorum, ama ötekilere göre çok daha aklı başında biri olarak, düşünmem gerektiğini de anlamalıydı. Pierre bana Geleceksin! dedi, gözlerini ağartarak. Benim evimde benim olacaksın. Benim olmanı istiyorum. Gözleriyle beni etkilemek istediği zaman ondan korkuyorum; kolumu sıkıyordu. Bu gözlerle onu görünce

göğsündeki kılları düşünürüm. Geleceksin, benim olmanı istiyorum; insan nasıl söyler böyle şeyleri? Ben bir köpek değilim.

Oturduğum zaman, ona gülümsedim, onun için pudramı değiştirmiştim. Böylesini seviyor diye gözlerimi boyamıştım, ama o hiçbir şeyi görmedi, yüzüme bakmaz ki, memelerime bakıyordu, memelerim göğsümün üstünde kuruyup kalsınlar isterdim, onu aptallaştırmak için. Yine de memelerim iri değillerdir, küçücüktürler.

Nice'deki villama geleceksin. Beyaz boyalı olduğunu, mermer merdivenleri bulunduğunu, denize baktığını ve bütün gün çırılçıplak yaşayacağımızı söyledi. Bir merdiveni çıplakken çıkmak acayip olsa gerek, bana bakmasın diye onu benim önümden çıkmak zorunda bırakacağım. Yoksa ayağımı bile kıpırdatamam, içimden kör olmasını dileyerek kaskatı dururum. Zaten benim için bu hiçbir şeyi değiştirmeyecek; o orada oldukça hep çıplakmışım gibime gelir.

Beni kollarının arasına aldı, şeytanca bir hali vardı. Sen benim derimin altındasın, dedi bana; ben korktum. Evet, dedim. Sana mutluluk vermek istiyorum, otomobille, vapurla gezintiye çıkacağız, İtalya'ya gideceğiz; ne istersen alacağım sana. Ama villasında neredeyse hiç eşya yok ve biz bir örtünün üstünde yerde yatacağız. Kollarının arasında uyumamı istiyor; kokusunu duyacağım; göğsünü severim, geniş ve yanıktır çünkü, ama yukarılarında bir kıl yığını var. Erkekler kılsız olsun isterim. Onunkiler kara ve yosun gibi yumuşaktır. Çok kereler okşuyorum, çok kereler ürküyorum, gidebildiğim kadar uzağa gidiyorum, ama o beni kendine çekiyor.

Kollarında uyuyayım isteyecek, beni kollarında sıkmak isteyecek, kokusunu duyacağım ve karanlık basınca denizin gürültüsünü işiteceğiz; canı bir şey yapmak istiyorsa beni geceyarısı uyandırabilecek. Ancak aybaşı olduğum zamanlar rahat edeceğim, onun dışında sakin sakin uyuyamayacağım. Çünkü beni huzura kavuşturan tek şey o işi yapmak ve yine de kanamalı kadınlarla o şeyi yapan erkekler var gibi geliyor bana ve sonra karınlarının üstünde kanlar, kendilerinin olmayan kanlar, örtülerin

üstünde her yerde kan, iğrenç bir şey; Neden bedenlerimiz var?

Lulu gözlerini açtı, perdeler sokaktan gelen bir ışıkla kırmızı renk almıştı, aynada da kırmızı bir yansıma vardı; Lulu bu kırmızı ışığı seviyordu. Çin işi gölge oyununu andıran bir koltuk vardı pencerenin önünde. Henri pantolonunu koymuştu üstüne, askıları boşlukta sarkıyordu. Ona bir askı lastiği almam gerekiyor. Oh! istemiyorum, gitmek istemiyorum. Bütün gün beni öpecek ve onun olacağım, ona zevk vereceğim, bana bakacak ve aklından geçirecek: Bu benim zevkim, orasına burasına dokundum ve canımın istediği zaman yeniden başlayabilirim. Port-Royal'de, Lulu örtüleri ayaklarıyla tekmeledi. Port-Royal'de olup bitenleri anımsadıkça Pierre'den tiksiniyordu. Çitin arkasındaydı. Pierre'in otomobilde olduğunu, haritayı incelediğini sanıyordu ve birden onu gördü, sinsi sinsi arkasına gelmişti, ona bakıyordu. Lulu Henri'ye bir tekme attı, uyansın diye. Ama Henri homurdandı, uyanmadı. Genç güzel bir erkek tanımak isterdim, bir kız gibi saf; birbirimize dokunmazdık, deniz kıyısında gezerdik, el ele tutuşurduk, geceleri birbirine benzeyen iki ayrı yatakta yatardık, kardeş kardeş, sabaha kadar konuşurduk.

Ya da Rirette'le yaşamak isterdim, kadınlar kendi aralarında ne kadar sevimli oluyorlar. Yağlı ve parlak omuzları var Rirette'in. Fresnel'i sevdiği zaman iyiden iyiye bozulmuştum. Ama asıl beni altüst eden Fresnel'in onu okşadığını düşünmekti, ellerini omuzlarında ve kalçalarında gezdirdiğini ve Rirette'in iç geçirdiğini düşünmekti. Bir erkeğin altına, çırılçıplak, böyle uzandığı zaman acaba yüzü nasıl olur ve etinde dolaşan ellerden ne hisseder, kendi kendime bunu soruyorum.

Yeryüzünün bütün altınlarını verseler ona dokunmazdım. Çok istese, bana çok istiyorum dese bile yine de ne yapacağımı bilemezdim, ama görünmez adam olsaydım, ona o işi yaparlarken orada olmak, yüzünü seyretmek isterdim (yine de Minerva gibi görünmesi beni şaşırtırdı) ve açıkta kalmış dizlerini okşamak, pembe dizlerini okşamak, inleyişini duymak isterdim. Lulu, boğazı kurumuş, kesik kesik güldü: Gelir aklına insanın bazı böyle düşünceler. Bir keresinde, Pierre, Rirette'in ırzına geçmek istese diye bir şey uydurmuştu. Ve ben ona yardım ediyordum.

Rirette'i kollarımın arasında tutuyordum. Dün. Yanakları ateşliydi, divanın üstünde karşılıklı oturmuştuk, bacaklarını yan yana bitiştirmişti, ama hiçbir şey söylememiştik, hiçbir şey de söylemeyeceğiz. Henri horlamaya başladı ve Lulu ıslık çaldı. Ben buradayım, uyuyamıyorum, sinirleniyorum ve o orada horlayıp uyuyor, aptal. Beni kollarının arasına alsaydı, bana yalvarsaydı, Sen benim için yaratılmışsın, Lulu, seni seviyorum, gitme, deseydi, bu dileğini yapardım, kalırdım, evet onunla kalırdım, bütün yaşamım boyunca, onu hoşnut etmek için.

2

Rirette, Döme Kahvesinin taraçasına oturdu, porto şarabı söyledi. Yorgunluk duyuyordu, Lulu'ya kızmıştı. ...ve portolarında mantar tadı var, Lulu alay eder, çünkü o kahve içer, ama insan aperitif alınacak saatte de kahve içemez ya. Burada bütün gün ya kahve içerler ya da kafe-krem, çünkü meteliksizdirler, bu durum onları sinirlendirse gerek, ben yapamazdım, bütün dükkândakileri müşterilerin yüzüne fırlatırdım, bunlar olmasa da olur türden adamlar. Niçin benimle hep Montparnasse'da buluşmak ister, anlamıyorum, ya Cafe de la Paix'de ya da Pam-Pam'da benimle buluşsa hem onun için yakın olurdu hem de ben işimden çok uzaklaşmamış olurdum. Hep bu suratları görmek bana hüzün verir de diyemeyeceğim, bir dakikam boş olsun da ben buraya geleyim, yine de taraçaya belki gelinebilir, ama içerisi kirli çamaşır kokuyor, ben başıbozuklardan hoşlanmam. Üstelik taraça bile benim yerim değilmiş gibime geliyor, çünkü üstüme başıma biraz özenirim; tıraş bile olmayan erkeklerle neye benzedikleri belli olmayan kadınlar arasında beni görmeleri, sokaktan geçenleri şaşırtıyor olmalı. Kendi kendilerine: Ne işi var onun orada? derler kesinlikle. Yazın arada bir oldukça paralı Amerikalı kadınların geldiğini biliyorum, ama şimdi bizim hükümetin tutumu yüzünden İngiltere'de takılıp kalıyorlar gibi gözüküyor, öteberi ticareti bundan iyi gitmiyor, geçen yıl bu sıralarda yaptığım satışın yarısından daha az satış yaptım, ötekiler ne yapar acaba, madem ki en iyi tezgâhlar benim, Bayan Dubech söyledi bunu bana, küçük Yonel'e acıyorum, satış yapmasını bilmiyor, ücretinden bir metelik fazla alamadı bu ay. İnsan bütün gün ayaküstü durunca şöyle güzel bir yere gidip

rahatlamak ister, lüks ister biraz, biraz sanat kokan birşeyler ister, yanında adama benzer biriyle, şöyle kendinden geçmek ister, kendini şöyle bir salıvermek ister ve sonra hafiften bir müzik olmalı, arada sırada, Ambassadeurs dansingine gitmek pek o kadar pahalıya oturmazdı. Ama buranın garsonları pek saygısız, bana hizmet eden küçük kumraldan başka hepsi halk tabakasıyla haşır neşir; o naziktir.

Lulu çevresinde şu herifleri görmekten hoşlanır sanırım; biraz süslü bir yere gitmek onu korkutuyordu, gerçekte kendine güveni yoktur, yol yordam bilen bir adamın yanında utanır. Louis'yi sevmiyordu. Burada kendini rahat hissedeceğini düşünürüm pekâlâ, bazılarının yakalığı bile yok, yoksul görünüşleri ve pipoları var, ya üstünüze dikilen gözleri, gizlemeye bile yeltenmiyorlar, kadınlara bir şey ısmarlayacak paraları olmadığı ortada, gelgelelim çevrede eksik olan bir şey değil kadın; can sıkıcı olan da bu. Size sanki yiyiverecekmiş gibi bakarlar, size karşı istekli olduklarını bile birazcık incelikle söyleyemezler, işi sizin hoşunuza gidecek bir yola sokamazlar.

Garson yaklaşıyor:

— Şarabınız sek mi olsun matmazel?

— Evet, teşekkür ederim. Sevimli bir tavırla ekliyor:

— Ne güzel hava!

— Erken sayılmaz, diyor Rirette.

— Doğru, kış hiç bitmeyecek gibi gelmişti.

Garson çekip gitti. Rirette gözleriyle adamı izledi. Seviyorum bu çocuğu, diye düşündü. Yerini doldurmasını biliyor, içli dışlı değil, ama bana söyleyecek bir söz buluyor, özel küçük bir ilgi. Zayıf ve kambur bir genç adam durmadan ona bakıyordu; Rirette omuz silkip arkasını döndü. Kadınlara göz eden bir adamın hiç olmazsa çamaşırları temiz olmalı.

Böyle karşılık veririm ona eğer bana söz atarsa. Lulu neden gitmiyor diye soruyorum kendi kendime. Henri'ye eziyet etmek istemiyor, çok hoş buluyorum bunu: Bir kadının kendi yaşayışını bir iktidarsız için berbat etmeye hakkı yoktur. Rirette iktidarsızlardan iğreniyordu, bu insanın yapısından gelen bir şeydi. Lulu gitmeli, diye karar verdi. Söz konusu olan onun mutluluğu; mutluluğuyla oynanamayacağını söyleyeceğim. Lulu, mutluluğunuzla oynamaya hakkınız yok. Bundan başka tek sözcük söylemeyeceğim, bu kadar; yüz kez söyledim ona, kendisi istemedi mi insanoğlu zorla mutlu edilemez ki. Rirette kafasında büyük bir boşluk duydu, çünkü çok yorulmuştu, şaraba bakıyordu, sıvı bir karamela gibi bardağa yapışmıştı ve içinde bir ses tekrarlayıp duruyordu: Mutluluk, mutluluk. İnsanı duygulandıran, ciddi bir sözcüktü bu. Paris-Soir gazetesinin yarışmasında kendisine sormuş olsalar, bu sözcüğün Fransız dilinin en güzel sözcüğü olduğunu söyleyeceğini düşünüyordu.

Bunu düşünen biri var mı acaba? Çaba dediler, yüreklilik dediler, ama bunları söyleyenler erkekler, bir kadın olmalıydı, böyle şeyleri bulabilenler kadınlardır, ortaya iki ödül konması gerekirdi, biri erkekler için ve en güzel adı onur olmalıydı, biri de kadınlar için, mutluluk diyerek ben kazanmış olurdum. Onur ve mutluluk, uyumlu, ne hoş. Ona Lulu, mutluluğunuzu elden kaçırmaya hakkınız yok, mutluluğunuz, Lulu, mutluluğunuz, diyeceğim. Kişisel olarak ben Pierre'i iyi buluyorum, önce gerçekten erkek adam, sonra akıllı, şımarmıyor, parası var, onun üstüne titreyecek. Yaşamanın ufak tefek güçlüklerini ortadan kaldırmayı beceren adamlardan, bu da bir kadın için hoş bir şey, buyurup yönetmesini bilen adama bayılırım, bu bir ayrıntı, ama konuşmasını da bilir, garsonlarla, otel kâtipleriyle. Herkes ona boyun eğer, ben böylesine adam derim. Belki de Henri'de eksik olan bu. Sonra sağlık konuları var, babasıyla birlikte çok dikkat etmesi gerekirdi, ince ve narîn olmak hoş, ne acıkmak ne de uyumak, o da iyi; gecede dört saat uyumak ve kumaş işlerini düzene sokmak için bütün gün Paris'te dolaşmak o da iyi, ama düşüncesizlik bu, akla yatkın bir beslenme düzeni izlemek zorunda olmalı, aynı zamanda az yemek, ben de çok istiyorum, ama sık sık ve belli saatlerde. On yıllığına bir sanatoryuma gönderildiği zaman hali bitik olacak.

Göstergeleri on bir yirmiyi gösteren Montparnasse Kavşağının saatine şaşkın bir tavırla göz attı. Lulu'yu anlamıyorum, acayip bir huyu var, erkekleri seviyor mu, onlardan iğreniyor mu hiç anlayamadım. Gelgelelim Pierre'den hoşnut olmalı, bu yüzden, benim Rebut(döküntü) dediğim, Rabut denen adamı bir kenara bırakıyor. Bu an ona eğlenceli geldi, ama gülümsemekten vazgeçti, çünkü zayıf genç adam durmadan ona bakıyordu, başını çevirince onun bakışıyla karşılaşmıştı. Rabut'nün kara noktalarla dolu bir suratı vardı ve Lulu tırnakları arasında deriyi sıkarak onları pırtlatmaktan hoşlanıyordu:

Tiksindirici bir şey bu, ama onun hatası değil, Lulu güzel bir erkeğin ne olduğunu bilmiyor, ben şık erkeklere bayılıyorum, önce güzel erkek giysileri, gömlekleri, ayakkabıları, yanar döner güzel boyunbağları ne hoştur; biraz kabadır istenirse, ama istenilince de ne kadar yumuşaktırlar, kuvvetli, tatlı bir kuvvet, üstlerine sinen İngiliz tütünü ve kolonya kokusu ve güzelce tıraş oldukları zaman derilerinin görünüşü kadın teni gibi değil, Cordoba derisi sanki, kuvvetli kolları bedeninizi sarar, başınızı göğüslerine yaslarlar, bakımlı erkek kokuları kuvvetle hissedilir, size tatlı sözler fısıldarlar; güzel giysileri vardır, öküz derisinden yapılma sert ayakkabıları, size fısıldarlar: Güzelim, tatlım, ve elinizin ayağınızın kesildiğini hissedersiniz. Rirette geçen yıl onu bırakıp giden Louis'yi düşündü ve yüreği daraldı: Sevilen bir adam ve bir yığın ufak tefeği olan bir adam, bir şövalye yüzük, bir altından sigara tabakası, küçük tutkuları... yalnızca bunlar, bazı kez kaba adamlar olurlar, kadınlardan beter.

En iyisi kırk yaşında bir erkek olmalı, arkaya taranmış ve şakaklarında kırlaşmaya başlamış saçlarıyla henüz kendine özen gösteren biri, çok kuru, geniş omuzlarıyla, çok çevik, ama hayatı tanıyan bilen biri, acı çekmiş olduğu için babacan biri. Lulu bir yumurcaktan başka bir şey değil, benim gibi bir dostu olduğu için de talihli, çünkü Pierre ondan bıkmaya başladı, ona hep sabretmesini söyleyen benim gibi biri yerine bu durumdan yararlanmaya kalkanlar var ve ben bana biraz yakın davranınca bunu görmezden gelirim de her zaman onu övecek bir iki güzel söz bulurum, ama o eline geçirdiği talihe lâyık bir kadın değil, kendine güveni yok, Louis gittiğinden beri benim yalnız yaşadığım gibi

yalnız yaşasın da göreyim, akşamları odasına yalnız dönmek, bütün gün çalışıp da odayı bomboş bulmak ve başını bir omuza dayamak dileğiyle ölmek neymiş görürdü. Ertesi sabah kalkmak ve işe gitmek cesaretini nereden bulur insan, çekici ve neşeli olmak, böyle yaşamaktansa ölmeyi yeğleyenlere nasıl cesaret verir insan.

Saat on bir otuzu çaldı. Rirette mutluluğu düşünüyordu, mavi kuşu, mutluluk kuşunu, aşkın başkaldıran kuşunu düşünüyordu. Kendine geldi: Lulu otuz dakika geç kaldı, olabilir. Kocasından hiç ayrılamayacak, bunun için yeteri kadar güçlü değil. Aslında Henri ile yaşamasının nedeni saygı görmek: Ona Madam, deniyor, ama bir yandan da Henri'yi aldatıyor, bunu önemsemiyor. Onun için kötü sözler söylüyor, ama onun dün söylediklerini söyleyince de kıpkırmızı kesilip güceniyor. Ben elimden geleni yaptım, ona söyleyeceğimi söyledim, yazık eder kendine.

Dome'un önünde bir taksi durdu ve Lulu indi içinden. Koca bir valiz taşıyordu ve yüz ifadesi kasıntılıydı biraz.

— Henri'den ayrıldım, bıraktım onu, diye bağırdı uzaktan.

Valizin ağırlığıyla biraz yamulmuş yaklaştı. Gülümsüyordu.

— Nasıl, Lulu, dedi Rirette şaşkın. Ne diyorsunuz?..

— Evet, dedi Lulu. Bitti, bırakıverdim.

Rirette henüz inanamıyordu.

— Biliyor mu? Kendisine söyledin mi?

Lulu'nün gözlerinde bir fırtına dolaştı:

— Elbette! dedi.

— Çok iyi Lulu'cüğüm!

Rirette ne düşüneceğini bilemiyordu, ama Lulu'nün de yüreklendirilmeye ihtiyacı vardı.

— Ne kadar iyi, ne kadar da cesaretliymişsiniz, dedi. Sözlerine eklemeye niyetlendi:

Görüyorsunuz ya pek de zor değilmiş. Ama kendini tuttu. Lulu hayranlıkla izleniyordu: Yanakları kırmızı, gözleri alevliydi. Oturdu, valizini yanına koydu. Üstünde kül renkli bir mantoyla deri bir kemer, yuvarlak yakalı açık sarı bir kazak vardı. Başı açıktı. Rirette Lulu'nün böyle başı açık gezmesini sevmiyordu: Lulu'nün içine düştüğü kınama ve alay dolu o garip karmaşık tavrı kavramakla gecikmedi. Lulu onda hep bu etkiyi yaratıyordu. Lulu'da sevdiğim şey, diye karara vardı Rirette, onun canlılığı.

— Şip şak, dedi Lulu. Ona istim üstünde olduğumu söyledim. Şafak attı.

— Kendimi toplayamadım, dedi Rirette. Peki, kim kışkırttı sizi Lulu'cüğüm? Aslan kesildiniz. Dün akşam kellemi keserim, onu bırakmaya niyetiniz yoktu.

— Ne olduysa küçük erkek kardeşimin yüzünden oldu. Bana babalansın, ne yaparsa yapsın, tamam, ama aileme dokununca dayanamıyorum.

— Peki nasıl oldu bunlar?

— Garson nerede? dedi Lulu iskemlede oynayarak:

Döme'un garsonları, çağrıldıkları zaman ortadan kaybolurlar. Bize hizmet eden şu küçük sarışın mı?

— Evet, dedi Rirette. Onunla aram iyi, bilmez misiniz?

— Ya? Peki öyleyse lavabodaki kadına göz kulak olun, onunla, pek sıkı fıkı. Yaltaklanıyor ona, ama bazan, tuvalete giren kadınları gözlemek için, kadınları utandırmak için, çıkarlarken onların gözlerinin içine bakıyor. Sizi bir dakika yalnız bıraksam. İnip Pierre'e telefon etmeliyim. Takaza eder sonra! Garsonu görürseniz bana bir kafe-krem söyleyin, yalnızca bir dakika ve sonra her şeyi anlatacağım size.

Ayağa kalktı, birkaç adım yürüdü ve Rirette'e doğru döndü.

— Çok mutluyum Rirette'ciğim.

— Sevgili Lulu, dedi Rirette, ellerini tutarak.

Lulu kurtuldu, taraçayı uçarak geçti. Rirette onun uzaklaşmasını seyretti. Böyle bir şey yapabileceğine hiç mi hiç inanmazdım. Ne kadar neşeli, diye düşündü. Biraz başına buyruk gibi, kocasını başından atmayı da böylece başardı. Beni dinlemiş olsaydı, çoktan her şey olup bitmişti. Ne olursa olsun benim yüzümden oldu. Sözün kısası çok etkiledim onu. Lulu bir süre sonra geldi.

— Pierre apıştı kaldı, dedi. İşin. ayrıntılarını öğrenmek istiyor. Az sonra anlatacağım ona. Yemeği birlikte yiyeceğiz. Yarın akşam gidebileceğimizi söylüyor.

— Bilsen ne kadar mutluyum Lulu, dedi Rirette. Çabuk anlatın bana. Bu gece mi karar verdiniz buna?

— Bilirsiniz, hiçbir şeye karar vermedim, dedi Lulu alçakgönüllülükle. Ne olduysa kendi kendine oldu.

Sinirli sinirli vurdu masaya:

— Garson! Garson! Canımı sıkıyor şu garson, bir kafe-krem istemiştim.

Rirette şaşkındı. Lulu'nün yerinde olsa, böylesi ciddi bir durumda, bir kafe-krem için bu kadar zaman yitirmezdi. Lulu cana yakın bir insandı, ama böyle boş kafa olduğu zaman şaşırtıcı bir şey, kuş gibi.

Lulu alabildiğine güldü:

— Henri'nin suratını görmeliydiniz!

— Anneniz bu işe ne der diye kendi kendime soruyorum, dedi Rirette, ciddi ciddi.

— Annem mi? Bü-yü-le-ne-cek, dedi Lulu, güvenle. Araları bozuktu onunla biliyorsunuz, kızar ona. Henri hep benim kötü yetiştirildiğimi dokundurur ona, yok böyleymişim, yok şöyleymişim, yok ne idüğü belirsiz bir eğitim gördüğüm apaçıkmış. Biliyorsunuz, ona biraz da anneme yaptıkları için böyle davrandım.

— Neler oldu?

— Ne olsun, Robert'e bir şamar attı.

— Robert sizde miydi?

— Evet, bu sabah geçerken uğramış, çünkü annem birşeyler öğrensin diye Gompez'nin yanına vermek istiyor onu. Sanırım bunu size söyledi. Kahvaltımızı yaparken bize uğradı. Henri bir şamar attı ona.

— Ama niye? diye sordu Rirette, yüzünü hafifçe buruşturarak. Lulu'nün olup bitenleri anlatış biçiminden hoşlanmıyordu.

— Atıştılar, dedi Lulu, belli belirsiz. Küçük de ona katlanmazdı, kafa

tuttu, ağız dolusu küfretti. Çünkü Henri kötü yetişmiş diyordu ona. Bunu bilir, bunu söyler; buruluyordum. Sonra Henri kalktı, odada kahvaltı ediyorduk ve bir tokat attı; öldürecektim onu.

— Sonra evi terk mi ettiniz.

— Terk etmek mi? Lulu şaşırmıştı.

— Nereyi?

— İşte o zaman bıraktınız Henri'yi sanıyordum. Dinle, Lulu'cüğüm, olup biteni sırayla anlatın bana, böyle olmazsa hiçbir şey anlayamam. Söyleyin bana, diye ekledi, kuşkuya kapılmıştı, Henri'yi kesinlikle bıraktınız mı, doğru mu bu?

— Evet, tabii, bir saattir size bunu anlatıyorum.

— Güzel. Henri, Robert'e tokat attı. Sonra?

— Sonra, dedi Lulu, Henri'yi balkona kapattım, çok gülünç bir şeydi bu. Sırtında pijaması vardı, cama vuruyordu, ama kırmaya da cesaret edemiyordu; çünkü cimridir. Ben onun yerinde olsam, ellerim kan içinde de kalsa her şeyi kırar dökerdim. Sonra Texier'ler geldiler. Camın öteki tarafından Henri bana gülümsüyordu, işi şakaya boğar gibi gösteriyordu.

Garson geçti. Lulu adamı kolundan yakaladı:

— Buraya bakar mıydınız? Zahmet olmazsa bana bir kafe-krem getirseniz?

Rirette canının sıkıldığını hissetti, garsona biraz suçlu gibi gülümsedi, ama garson anlamsızca durdu, alay dolu aşırı bir saygıyla eğildi. Rirette, Lulu'ye biraz kızdı: Kendinden aşağı olanlara nasıl davranacağını bir türlü bilemiyordu, bazı kez senli benli, bazı kez çok uzak ve çok kuru.

Lulu gülmeye başladı.

— Henri'yi pijamayla balkonda görüyorum da ona gülüyorum. Soğuktan titriyordu. Biliyor musunuz, nasıl kapattım onu balkona? Henri salonun dibindeydi. Robert ağlıyordu, o da dır dır öğütler veriyordu. Kapıyı açtım, Henri, bak, bir araba çiçekçi kadına çarptı, dedim. Yanıma geldi, çiçekçi kadını sever; çünkü Henri'ye İsviçreli olduğunu söylemiş, kendine âşık da sanıyor onu. Nerede, nerede? diyordu. Ben yavaşçacık çekildim, odaya girdim, kapıyı kapattım. Camın ardından bağırdım: Sana öğretirim ben kardeşimle dalaşmanın ne olduğunu. Bir saatten fazla bıraktım onu balkonda. Gözlerini iri iri açmış bize bakıyordu. Öfkeden morarmıştı.

Henri'ye dilimi çıkarıyordum ve Robert'e şeker veriyordum. Ondan sonra öteberimi salona getirdim. Henri'nin bundan tiksindiğini bildiğim için Robert'in önünde giyindim. Robert küçük bir erkek gibi sarılıyordu bana, çok sevimli, sanki Henri orada yokmuş gibi davranıyorduk. Bu hengâmede yüzümü yıkamayı unuttum.

— Camın öteki tarafında seninki. Çok gülünç, dedi Rirette, yüksek sesle gülerek.

Lulu gülmeyi kesti.

— Soğuk almış olmasın sakın, dedi acele, sinirliyken insanın aklına gelmiyor. Neşeyle yeniden söze başladı: yumruğunu sallıyordu bize, durmadan konuşuyordu, ama dediklerinin yarısı anlaşılmıyordu. Sonra Robert gitti, hemen ardından Texier'ler kapıyı çaldılar. Onları içeri aldım.

Onları görünce gülmeye başladı, balkondan onlara selâmlar verdi ve ben Texier'lere Bakın kocama, şu şeker adama, akvaryumda bir balığa benzemiyor mu? diyordum. Texier'ler camın ardından ona selâm verdiler; biraz şaşırmışlardı, ama renk vermediler.

— Görür gibiyim, dedi Rirette gülerek. Ha hay! Kocanız balkonda ve

Texier'ler içeride! Birçok kez tekrarladı:

— Kocanız balkonda ve Texier'ler içeride... Sahneyi Lulu'ye betimlemek için gülünç ve tuhaf sözcükler bulmak isterdi, Lulu'nün gülmece duygundan yoksun olduğunu düşünüyordu. Ama sözcükler aklına gelmedi.

— Pencereyi açtım, dedi Lulu, ve Henri içeri girdi. Texier'lerin önünde öptü beni, küçük haylaz dedi bana. Küçük haylaz, diyordu, bana bir oyun oynamak istedi. Ben de gülümsüyordum. Texier'ler de gülümsüyorlardı kibarca, herkes gülümsüyordu. Ama onlar gidince kulağımın tozuna bir yumruk indirdi. O zaman bir fırça kaptım ve ağzının ortasına fırlattım, iki dudağını da yardım.

— Zavallı Lulu, dedi Rirette, şefkatle.

Ama Lulu bu şefkat gösterisini bir hareketle savuşturdu. Kumral saç kıvrımlarıyla oynayarak kavgacı bir tavırla dimdik duruyordu. Gözlerinden kıvılcımlar saçıyordu.

— Orada düşünceler ortaya döküldü; olanlar orada oldu; bir havluyla dudaklarını sildim ve canıma tak ettiğini, artık onu sevmediğimi, gideceğimi söyledim ona. Ağlamaya başladı, kendini öldüreceğini söyledi. Ama lâf bunlar, anımsarsınız, Rirette, geçen yıl, Rhenanie'yle olan hikâyeler sırasında, bütün gün aynı teraneyi okurdu bana; Neredeyse savaş çıkacak, Lulu, gideceğim, öleceğim, benim için üzüleceksin, bana çektirdiğin bütün acılar yüzünden pişmanlık duyacaksın. İyi iyi, diye karşılık veriyordum ona, sen iktidarsızsın, seni askere falan almazlar. Ardından yatıştırdım onu, çünkü beni odaya kilitlemekten söz ediyordu, bir aydan önce gitmeyeceğime söz verdim. Bundan sonra işine gitti, gözleri kıpkırmızıydı, dudağının üstünde yara bandı vardı, hiç de hoş görünmüyordu. Ben ev işleriyle uğraştım, mercimeği ateşe koydum ve çantamı hazırladım. Mutfak masasının üstüne de bir iki satır not yazıp bıraktım.

— Ne yazdınız ona?

— Şöyle yazdım, dedi Lulu, gururla: Mercimek ateşin üstünde, yemeği ye ve gazı kapat. Buzdolabında jambon var. Benden bu kadar, ben gidiyorum. Hoşça kal.

İkisi birden güldüler ve geçenler dönüp baktı. Rirette sevimli bir görünüşleri olduğunu düşündü ve niçin Viel ya da Cafe de la Paix'in taraçasında oturmamış olmalarına üzüldü. Gülmeleri geçince sustular. Rirette artık söyleyecek birşeyleri kalmadığını gördü. Biraz hayâl kırıklığına uğramıştı.

— Ben kaçıyorum, dedi Lulu, kalkarak, Pierre'i öğleyin göreceğim. Çantamı ne yapsam acaba?

— Onu bana bırakın, dedi Rirette, az sonra lavabodaki kadına emanet ederim. Sizi bir daha ne zaman göreceğim?

— Saat ikide sizi almaya geleceğim, sizinle birlikte yapacak bir yığın iş var, öteberimin yarısını almadım; Pierre bana para vermeli.

Lulu gitti. Rirette garsonu çağırdı. İkisi için de kendini kaygılı ve üzüntülü hissediyordu. Garson koştu: Çağıran kendisi olursa garsonun hemen geldiğini Rirette daha önceden fark etmişti.

— Beş frank, dedi. Biraz kuru bir tavırla ekledi: İkiniz de pek neşeliydiniz, kahkahalarınız aşağıdan duyuluyordu. Lulu onu kırdı, diye düşündü Rirette, canı sıkkın, kızararak.

— Arkadaşım bu sabah biraz sinirli, dedi.

— Sevimli bir kadın, dedi garson içinden gelerek. Teşekkür ederim, küçük hanım.

Altı frankı cebine indirdi, çekip gitti. Rirette biraz şaşkındı, ama saat

öğleyi çaldı, Rirette, Henri'nin eve döndüğünü, Lulu'nün yazısını bulduğunu düşündü: Bu onun için huzur dolu bir an oldu.

— Tüm bunların yarın akşamdan önce Vondamme Sokağındaki Hotel du Theâtre'a gönderilmesini istiyorum, dedi.

Lulu kasadaki kadına, bir hanımefendi tavrıyla.

Rirette'e doğru döndü:

— Bitti, Rirette, bağlar koptu.

— İsim? dedi kasadaki kadın.

— Mme Lucienne Crispin.

Lulu mantosunu koluna attı, koşmaya başladı. Samaritaine'nin büyük merdivenlerini koşarak indi. Rirette onu izliyordu, ama bastığı yere bakmadığı için az kalsın kaç kez düşecekti: Gözleri ancak önünde dans eden mavi ve açık sarı incecik bedeni görüyordu! Ne olursa olsun insanı baştan çıkaran bir bedeni olduğu bir gerçek... Rirette, Lulu'yu sırtından ya da yandan her görüşünde çizgilerinin baştan çıkarıcılığıyla sersemliyor, ama kendi kendine bunun niçinini açıklayamıyordu; bu bir izlenimdi. Kıvrak ve ince, ama uygunsuz birşeyler var onda, nedir çıkartamıyorum. Her giydiğini bedenine kalıp gibi oturtmayı beceriyor, bundan olmalı. Arkasından utandığını söyler, sonra da kalçalarına yapışan eteklikler giyer. Pekâlâ biliyorum, arkası küçük, benimkinden çok küçük, ama daha çok gözüküyor. Yusyuvarlak, zayıf böğürlerinin altında, etekliği iyice dolduruyor, oradan içeri akıtılmış sanki; sonra da çalkalanıyor.

Lulu döndü; birbirlerine güldüler. Rirette, bir ayıplanma ve isteksizlik karışımıyla arkadaşının uygunsuz bedenini düşünüyordu:

Küçük kalkık göğüsler, düz ve parlak bir ten, sapsarı -insan ona dokunsa kauçuktan olduğuna yemin eder- uzun oyluklar, uzun uzun

organlı, bıçkın bir beden. Bir Zenci kadın bedeni, diye düşündü Rirette, rumba yapan bir Zenci kadın havası var. Döner kapının yanındaki bir ayna dolgun çizgilerinin görüntüsünü yansıttı Rirette'e: Ben daha sportmenim, diye düşündü Lulu'nün kolundan tutarak. Giyinik olduğumuz zaman benden daha çok etki yapıyor, ama çıplakken, ondan daha iyi olduğum kesin.

Bir an sessiz kaldılar, sonra Lulu,

— Pierre iyiydi. Siz de, siz de iyiydiniz, Rirette; her ikinize de birşeyler borçluyum, dedi.

Bunları zoraki bir tavırla söylemişti, ama Rirette buna dikkat etmedi: Lulu hiç mi hiç teşekkür etmesini bilmezdi, çok utangaçtı.

— Canım istemiyor, dedi birden Lulu, ama bir sutyen almak zorundayım.

— Buradan mı? dedi Rirette. Çamaşır satan bir mağazanın önünden geçiyorlardı.

— Hayır. Burada gördüm de aklıma geldi. Sutyeni Fischer'den alırım.

— Montparnasse Bulvarında mı? diye bağırdı Rirette. Dikkatli olun, Lulu, diye devam etti ciddiyetle, Montparnasse Bulvarında pek gözükmemek iyi olurdu, hele şu saatlerde: Henri'yle burun buruna geliveririz, bu da son derece tatsız bir şey olur.

— Henri'yle mi? dedi Lulu, omuz silkerek. Yok canım, niçin olsun?

Öfkeden Rirette'in yanakları ve şakakları pembeleşmişti.

— Siz her zaman aynısınız, Lulu'cüğüm, bir şey hoşunuza gitmedi mi, onu saflıkla ve kolaylıkla yadsıyorsunuz. Fischer'e gitmek istiyorsunuz, gelgelelim, bana, Henri'nin Montparnasse Bulvarından geçmediğini

söylüyorsunuz. Her gün saat altıda buradan geçtiğini pekâlâ biliyorsunuz, burası onun yolu. Bunu bana siz söylemiştiniz:

Rennes Sokağını çıkar, otobüsü Raspail Bulvarının köşesinde bekler, diye.

— Şimdi saat olsa olsa beş, dedi Lulu. Sonra, belki işe gitmedi. Ona yazdığım yazıdan sonra yayılıp kalmış olmalı.

— Ama Lulu, dedi Rirette, bir başka Fischer var, biliyorsunuz. Opera'dan pek uzak değil, Quatre-Septembre Sokağında.

— Evet, dedi Lulu, gevşek bir tavırla. Ama oraya kadar gitmek gerekiyor.

— A! Çok hoşsunuz Lulu'cüğüm! Oraya kadar gitmek gerekiyor! Ama iki adımlık yer, Montparnasse Kavşağından çok daha yakın.

— Sattıkları şeyleri beğenmiyorum.

Rirette içinden alaylı alaylı tüm Fischer'lerin aynı malı sattığını düşündü. Ama Lulu'nün anlaşılmaz dikkafalılıkları vardı: Henri, şu anda Lulu'nün en az karşı karşıya gelmek zorunda olduğu söz götürmez bir kişiydi. Sanki bunu ayaklarına kapansın diye bile bile yapıyordu.

— Pekâlâ, dedi hoşgörüyle. Haydi Montpainasse'a, zaten Henri o kadar iri ki, o bizi görmeden biz onu görürüz.

— Hem niçin? dedi Lulu. Onunla karşılaşırsak karşılaşırız, o kadar, bizi yemez ya.

Lulu, Montparnasse'a doğru yürümeye koyuldu; hava almaya ihtiyacı olduğunu söylüyordu. Seine Sokağından, sonra Odeon Sokağından ve Vaugirard Sokağından geçtiler. Rirette, Pierre'e övgüler yağdırdı ve bu durumda yapması gerekeni yaptığını Lulu'ya anlattı.

— Paris'i bu kadar sevdiğime göre üzüleceğim oralarda, dedi Lulu.

— Susun şimdi Lulu. Düşünüyorum da Nice'e gitmek gibi bir fırsat var ve Paris'ten yana üzüntü çekiyorsunuz.

Lulu karşılık vermedi, araştırıcı ve hüzünlü bir havayla sağa sola bakmaya koyuldu.

Fischer'den çıktıklarında saatin altıyı vurduğunu işittiler. Rirette, Lulu'yu dirseğinden yakaladı, onu daha hızlı götürmek istedi. Ama Lulu, çiçekçi Baumann'ın önünde durdu.

— Şu açelyalara bakın, Rirette'ciğim. İyi bir salonum olsaydı bunlardan her yana koyardım.

— Saksıda çiçek sevmem, dedi Rirette.

Çileden çıkmıştı. Başını Rennes Sokağından yana çevirdi ve olan oldu, bir dakika sonra Henri'nin aptal iri görüntüsünün belirdiğini gördü. Başı açıktı, sırtında kestane rengi tweed spor bir ceket vardı.

Rirette kestane renginden tiksiniyordu.

— İşte Lulu, işte, dedi, atılırcasına.

— Nerede? dedi Lulu, nerede? Rirette kadar bile sakin değildi.

— Ardımızda, öteki kaldırımda. Gidelim, o yana da dönmeyin.

Lulu birden döndü.

— Gördüm onu, dedi.

Rirette onu sürüklemeye kalktı, ama Lulu karşı koydu, sabit gözlerle Henri'ye bakıyordu. Sonunda,

— Sanırım bizi gördü, dedi.

Korkmuş gözüküyordu, kendini Rirette'e bırakıverdi ve uysalca onun peşine takıldı.

— Şimdi, Tanrı aşkına, Lulu, dönmeyiniz artık, dedi Rirette, biraz nefes nefese. Sağdaki en yakın sokaktan dönüveririz. Delambre Sokağından. Çok hızlı yürüyorlardı, geçenleri itip kakıyorlardı. Bazan Lulu sürükleniyordu, bazan da Rirette'i ileri doğru sürükleyen o oluyordu.

Ama Rirette Lulu'nün biraz ardında iri kumral bir gölge gördüğü zaman daha Delambre Sokağının köşesine ulaşmamışlardı; bunun Henri olduğunu anladı ve öfkeden titremeye başladı. Lulu gözkapaklarını eğik tutuyor, sinsi ve inatçı bir havada gözüküyordu. Tedbirsizliğine üzülüyor, ama çok geç, bu çok kötü onun için. Adımlarını sıklaştırdılar, Henri onları tek bir söz söylemeden izliyordu. Delambre Sokağını geçtiler, Observatoire yönünde yürümeye devam ettiler. Rirette, Henri'nin ayakkabılarının gıcırtısını duyuyordu, yürüyüşlerini noktalayan düzenli ve hafif bir çeşit hırıltı da vardı. Bu Henri'nin soluklarıydı (Henri her zaman kuvvetli soluk alır verirdi, ama hiçbir zaman şu andaki gibi değil; ya onlara yetişmek için koştuğundan, ya da heyecandan). Sanki o burada değilmiş gibi davranmalı, diye düşündü Rirette.

Varlığı gözümüze ilişmemiş gibi gözükmeli. Ama göz ucuyla ona bakmaktan da kendini alamıyordu. Çamaşır gibi beyazdı ve gözkapaklarını öylesine eğmişti ki gözleri kapalı gibiydi. Uyurgezer dense yeridir, diye düşündü Rirette bir çeşit korkuyla. Henri'nin dudakları titriyordu ve alt dudağının üstünde yarı kopmuş kırmızımsı bir yara bandı da titreyip duruyordu. Ve soluğu, düzenli ve boğuk soluğu şimdi

hımhım bir müzikle sona eriyordu. Rirette kendini kötü hissediyordu. Henri'den korkmuyordu, ama hastalık ve tutkuydu hep ona korku veren.

Biraz sonra Henri, elini, bakmaksızın yavaşça uzattı, Lulu'nün kolunu yakaladı. Lulu neredeyse ağlayacakmış gibi ağzını büzdü ve irkilerek kendini kurtardı.

— Üüf! yaptı Henri.

Rirette'in durmak gibi çılgınca bir düşünce vardı kafasında. Göğsünde bir sancı vardı, kulakları uğulduyordu. Ama Lulu neredeyse koşuyordu; o da bir uyurgezeri andırıyordu. Lulu'nün kolunu bıraksa ve kendisi dursa, öteki ikisi yan yana, suskun ölüler gibi solgun ve gözleri kapalı koşmayı sürdürecekler gibi geliyordu Rirette'e.

Henri konuşmaya başladı. Kısık, garip bir sesle konuşuyordu:

— Benimle eve dön.

Lulu karşılık vermedi. Henri boğuk ve vurgusuz aynı sesle yeniden konuştu:

— Benim karımsın. Benimle gel.

— Dönmek istemediğini pekâlâ görüyorsunuz, dedi Rirette, dişlerini sıkarak. Rahat bırakın onu. Henri'nin Rirette'i duymamış bir hali vardı. Tekrarlıyordu:

— Senin kocanım, benimle eve dönmeni istiyorum.

— Onu rahat bırakın rica ederim, dedi Rirette, tiz bir sesle. Onun canını sıkmakla hiçbir şey geçmez elinize. Rahat bırakın bizi.

Henri, Rirette'e doğru şaşkınca döndü:

— Bu benim karım, dedi. Bu kadın benimdir, benimle evine dönsün istiyorum. Lulu'nün kolunu yakaladı, bu kez kendini kurtaramadı Lulu.

— Defolun, dedi Rirette.

— Bir yere gitmem, onu her yerde izleyeceğim, eve dönsün istiyorum. Zorlanarak konuşuyordu. Birden dişlerini gösteren bir yüz hareketi yaptı ve var gücüyle bağırdı:

— Sen benimsin!

İnsanlar gülerek dönüp baktılar. Henri, Lulu'nün kolunu sarsıyor, dudaklarını oynatarak bir hayvan gibi homurdanıyordu. Bereket versin boş bir araba geçiverdi. Rirette arabaya işaret etti ve araba durdu. Henri de durdu. Lulu yürüyüp gitmek istedi, ama her biri bir kolundan sıkıca tuttular onu.

— Anlamalısınız, dedi Rirette, Lulu'yü yola doğru çekerek. Bu zorbalıkla onu eve götüremezsiniz.

— Bırakın onu; bırakın karımı, diye Henri, Lulu'yü öteki yana çekiyordu. Lulu bir çamaşır paketi gibi yumuşaktı.

— Binecek misiniz, binmeyecek misiniz? diye bağırdı şoför sabırsızlıkla.

Rirette, Lulu'nün kolunu bıraktı ve Henri'nin eline yağmur gibi yumruklar indirdi. Ama Henri, bunları duymuyormuş gibi gözüküyordu. Biraz sonra Henri, Lulu'yü koyuverdi, aptal bir tavırla Rirette'e bakmaya başladı. Rirette de ona baktı. Düşüncelerini toplamakta zorluk çekiyordu; uçsuz bucaksız bir tiksinti kaplamıştı içini. Bir iki saniye göz göze durdular. İkisi de soluyordu. Rirette, Lulu'yü gövdesinden yakaladı, arabaya dek sürükledi.

— Nereye? dedi şoför.

Henri onların ardındaydı, birlikte arabaya binmek istiyordu. Ama Rirette onu var gücüyle itti ve kapıyı birdenbire kapattı.

— Oh, kalkın, kalkın! dedi şoföre. Nereye gideceğimizi sonra söyleriz.

Araba kalktı, Rirette arabanın arkasına doğru kaykıldı. Her şey ne kadar bayağıydı, diye düşündü. Lulu'dan nefret ediyordu.

— Nereye gitmek istiyorsunuz, Lulu'cüğüm, diye sordu tatlılıkla.

Lulu karşılık vermedi. Rirette onu kollarıyla sardı, inandırıcı olmaya çalıştı:

— Bana karşılık vermelisiniz. İster misiniz sizi Pierre'e bırakayım?

Lulu, Rirette'in evet anlamı çıkardığı bir hareket yaptı. Rirette öne eğildi:

— Messine Sokağı, 11.

Rirette döndüğü zaman Lulu ona garip bir tavırla bakıyordu.

— Nesi vardı... diye söze başladı Rirette.

— Sizden iğreniyorum! diye bağırdı Lulu, Pierre'den iğreniyorum, Henri'den iğreniyorum. Nedir benden istediğiniz? Bana işkence ediyorsunuz.

Birden durdu, tüm çizgileri gerildi.

— Ağlayın, dedi Rirette, sakin bir ağırbaşlılıkla. Ağlayın, iyi gelir size. Lulu iki büklüm oldu, hıçkırmaya başladı. Rirette onu kollarının arasına

aldı, sıktı. Saçlarını okşuyordu. Ama, bunun dışında, kendini soğuk ve aşağılanmış hissediyordu. Araba durduğu zaman Lulu yatışmıştı. Gözlerini kuruladı ve yüzüne pudra sürdü.

— Bağışlayın beni, dedi kibarca. Sinirden. Onu bu durumda görmeye dayanamadım, bana acı veriyordu.

— Bir orangutana benziyordu, dedi Rirette durgunca. Lulu güldü.

— Sizi ne zaman göreceğim? diye sordu Rirette.

— O! Yarından önce olmaz. Pierre, annesinin yüzünden beni eve götüremez, biliyorsunuz. Ben Hotel du Theâtre'dayım. Zahmet olmazsa, biraz erkence gelebilirseniz; dokuza doğru, çünkü daha sonra annemi görmeye gideceğim.

Rengi uçuktu. Lulu'nün darmadağın olmasındaki kolaylığın korkunçluğunu hüzünle düşündü Rirette.

— Bu gece pek yormayın kendinizi, dedi.

— Korkunç derecede yorgunum, dedi Lulu, sanırım Pierre beni erken rahat bırakır, ama böyle şeyleri hiç anlamıyor.

Rirette arabada kaldı ve evine gitti. Bir an için sinemaya gitmeyi düşündü, ama bunu yapmayı artık yüreği götürmedi. Şapkasını bir sandalyenin üstüne attı, cama doğru yürüdü. Ama yatak çekti onu, gölgeli çukurluğu içinde serin, yumuşacık, bembeyaz. Oraya kendini atmak, yanan yanaklarında yastığın okşayışını duymak. Ben güçlüyüm, ne yaptıysam ben yaptım Lulu için ve şimdi yalnızım ve kimse benim için bir şey yapmıyor. Kendine öylesine acıdı ki bir hıçkırık düğümü geldi takıldı boğazına. Nice'e gidecekler, onları artık görmeyeceğim: Onların mutluluğunu yaratan bendim, ama beni düşünmeyecekler artık. Ve ben burada, Burma'da yalancı inciler satarak günde sekiz saat çalışıp duracağım. İlk gözyaşları yanağından aktığı zaman kendini yavaşça

yatağa bıraktı. Nice'e... diye tekrarlıyordu acı acı ağlayarak, Nice'e... güneşe... Riviera kıyılarına...

3

Off! Karanlık gece. Sanki biri odanın içinde yürüyor gibi: Terlikleriyle bir adam.

Sakınarak bir adım atıyordu, döşemenin hafifçe gıcırdamasına aldırmadan, sonra ötekini. Duruyor, bir an suskunluk oluyor, sonra odanın öteki köşesinden, birden bir sapık gibi, amaçsızca yürümeye başlıyordu. Lulu üşümüştü, örtüler son derece hafifti. Yüksek sesle Off! dedi ve kendi sesinden kendi korktu.

Off! Şimdi yıldızlara ve gökyüzüne baktığına eminim, bir sigara yakar, dışarıdadır, Paris'in göğünün morumsu rengini sevdiğini söylerdi. Kısa adımlarla evine döner, kısa adımlarla: Böyle yaptığı zamanlar kendini şair gibi hisseder, bunu bana söyledi, sağılmaya götürülen bir inek kadar hafif, düşünmez artık ve ben kirliyim. Şu anda temiz olması beni şaşırtmıyor, pisliğini burada bıraktı, karanlıkta, bir havlu onunla dolu, yatağın ortasında çarşaf ıslak, bacaklarımı geremiyorum, çünkü ıslaklığı derimin altında duyacağım, ne pislik. O kupkuru, çıktığı zaman pencerenin altında ıslık çaldığını duydum, o orada aşağıda, güzel giysileri içinde kuru ve taze, mevsimlik pardösüsü içinde; giyinmesini bilmekle tanınır o, bir kadın onunla dışarı çıkmaktan gururlanabilir, o pencerenin altındaydı ve ben çırılçıplak gecenin içindeydim, üşümüştüm ve ellerimle karnımı ovuşturuyordum, çünkü hâlâ ıpıslak olduğuna inanıyordum. Bir dakikalığına buraya çıktım, demişti, yalnızca odanı görmek için. İki saat kaldı ve yatak gıcırdadı -şu pis demir karyola.

Nereden bulmuştu bu oteli, diye sordum kendi kendime, bana eskiden burada on beş gün geçirdiğini söylemişti, pek rahat olacakmışım burada, odaların tuhaflıkları bunlar, iki oda gördüm, bu denli küçük oda görmemiştim, eşyayla doluydular, puflar, kanepeler, küçük masalar vardı, bunlar pis pis aşk kokuyor, on beş gün geçirdi mi geçirmedi mi bilmem,

ama muhakkak ki yalnız değildi on beş gün, bana oldukça saygı göstermesi gerekiyor beni buraya bağlaması için: Biz yukarı çıkarken otelin garsonu alay ediyordu.

Cezayirliydi, bu adamlardan nefret ederim, korkarım onlardan, bacaklarıma baktı, sonra yazıhaneye girdi, kendi kendime Tamam, işi pişirecekler demiştir, pis şeyler kurumuştur kafasında, orada, kadınlara yaptıkları şeyler korkunç gözüküyor; ellerine bir kadın düşerse, yaşamı boyunca eksik kalır. Pierre durmadan canımı sıkarken, benim ne yaptığımı düşünen ve olduğundan da daha kötü pislikleri kafasında canlandıran bu Cezayirliyi düşünüyordum. Odada biri var! Lulu soluğunu kesti, ama çıtırtı da durdu hemen hemen. Oyluklarının arasında ağrı var, bu kaşındırıyor beni, bu yakıyor beni, canım ağlamak istiyor, bu böyle her gece olacak, yalnız önümüzdeki gece değil, çünkü trende olacağız.

Lulu dudağını ısırdı ve titredi çünkü inlediğini anımsıyordu. Doğru değil bu, inlemedim, yalnızca biraz güçlü soluk aldım, çünkü çok ağırdı, üstümde olduğu zaman soluğumu kesiyor. İnledin, hoşlanıyorsun, dedi bana, böyleyken konuşulmasından tiksinirim, insan kendini unutsun isterim, ama o açık saçık şeyler söylemekten geri kalmaz. İnlemedim bir kere, zevk alamıyorum, bu bir olgu, hekim söyledi, üstelik de ben vermiyorum kendimi ona. Buna inanmak istemiyor, buna hiç inanmak istemediler. Hepsi: Çünkü sen kötü başlamışsın, zevkin ne olduğunu öğreteceğim ben sana, diyorlardı. Bırakıyordum söylesinler, olup biteni pek iyi biliyordum, tıpla ilgili bir olaydı, ama bu işlerine gelmiyor.

Biri merdivenleri çıkıyordu. İşte, biri giriyor içeri. Ne olur, Tanrım, gelen o olsun. Eğer onu götürmek düşüncesi varsa kafasında, yapar o yapacağını. Bu değil o, ağır adımlar bunlar -

öyleyse -Lulu'nün yüreği hopladı -Cezayirliyse, yalnız olduğumu biliyor; neredeyse yüklenecek kapıya, dayanamam, böylesine dayanamam, hayır, aşağıdaki kattan bu, biri odasına dönüyor, anahtarını kilide sokuyor, zaman gerek ona, sarhoş, kim oturuyor bu otelde diye soruyorum

kendime, sözüm ona temiz kimseler olmalı; bu öğleden sonra merdivende kızıl saçlı bir kadına rastladım, gözleri esrarkeş gözüydü. Ben inlemedim! Ama doğal olarak, beni uyarmak için sonunda bütün marifetlerini ortaya döküyor, bu işi beceriyor, bu işi bilenlerden korkarım, bozulmamış bir erkekle yatmayı yeğlerdim. Gitmesi gereken yere dosdoğru giden hafifçe dokunan, biraz bastıran, fazla değil, eller... Çalmasını bildikleri için bundan bir övünç payı çıkardıkları bir çalgı yerine koyuyorlar sizi.

Beni uyarmalarından iğreniyorum, boğazım kuru, korkuyorum, ağzımda bir tat var ve bana egemen olduklarını sandıkları için yerin dibine geçiyorum; Pierre, kendini beğenmiş budalaca bir tavır takındığı ve -Benim tekniğim var, dediği zaman tokatlasam onu. Tanrım, yaşam bunun için mi, bunun için mi giyinip kuşanmak, yıkanmak ve güzel olmak, tüm romanlar da bunun üstüne mi yazılmışlar, her zaman bu mu düşünülüyor, sonunda işte meydanda olup biten, yarı yarıya soluğunuzu kesen ve işin sonunu getirmek için karnınızı ıslatan adamın biriyle bir odaya giriliyor. Uyumak istiyorum, oh! Yalnızca biraz uyuyabilsem, yarın bütün gece yolculuk yapacağım, harap olacağım. Nice'de başıboş dolaşmak için biraz diri olmak isterim; güzel bir şey gibi gözüküyor.

İtalyanvari küçük sokaklar ve güneşte kuruyan renkli çamaşırlar vardır. Resim sehpamla kurulacağım oraya ve resim yapacağım ve küçük kızlar gelip ne yaptığıma bakacaklar. Pislik! (Biraz kaykılmıştı ve kalçası çarşafın ıslak lekesine dokunmuştu.) Bunun için beni götürüyor. Kimse sevmiyor beni. Yanımda yürüyordu ve ben hemen hemen bitkindim, tatlı bir söz bekliyordum. Seni seviyorum, deseydi, muhakkak onun evine dönemeyecektim, ama ona hoş şeyler söyleyecektim, dostça ayrılacaktı, bekliyordum, bekliyordum, kolumu tuttu, kolumu ona bıraktım, Rirette kızgındı, orangutana benzediği doğru değil, ama bilirim Rirette böylesi şeyler düşünür, kötü bakışlarla yan yan ona bakıyordu, kötü olabilmesi şaşırtıcı bir şey, pekâlâ, buna karşın kolumu yakaladığı zaman karşı koymadım, ama onun istediği ben değildim, karısını istiyordu, çünkü benimle evliydi ve çünkü benim kocamdı; beni her zaman eziyordu, benden daha akıllı olduğunu söylüyordu, başına ne geldiyse kendi hatasındandır, bana yüksekten bakmamalıydı; yine de onunla olurdum.

Şu anda beni aramadığına, özlemediğine eminim, ağlamaz, dırlanır, işte bütün yaptığı budur ve hoşnuttur; çünkü tüm yatak onundur ve iri bacaklarını yayabilir. Ölmek isterdim. Benim için kötü düşünür diye çok korkuyorum. Ona hiçbir şeyi açıklayamıyordum, çünkü Rirette aramızdaydı, konuşuyordu, konuşuyordu, konuşuyordu, hırçın bir hali vardı. Rirette de hoşnuttur şimdi, yürekliliği için kendi kendini över, bir koyun kadar uysal olan Henri'ye kötü davrandığı için. Gideceğim. Bir köpek gibi onu ortada koyup gitmeye zorlayamazlar beni. Yatağın dışına atladı ve düğmeyi çevirdi. Çoraplarım ve kombinezonum yeter. Saçlarını taramak zahmetine bile katlanmadı, öylesine aceleciydi. Beni görecek insanlar koca külrengi mantom içinde benim çıplak olduğumu bilmeyecekler; ayaklarıma dek iniyor. Cezayirli -yüreği çarparak durakladı- bana kapıyı açması için onu uyandırmam gerekiyor. Merdivenleri sessizce indi- ama basamakları tek tek gıcırdıyordu, yazıhanenin camına vurdu.

— Ne var? dedi Cezayirli.

Gözleri kırmızı ve saçları karmakarışıktı, pek ürkütücü gibi gözükmüyordu.

— Bana kapıyı açın, dedi Lulu kuruca.

Bir çeyrek kadar sonra Henri'nin kapısını çalıyordu.

— Kim o? diye sordu Henri kapının ardından.

— Benim!

Karşılık vermiyor, benim içeri girmemi istemiyor. Açana dek vuracağım kapıya, komşular yüzünden direnmez. Bir dakika sonra kapı aralandı ve Henri burnunun üstünde bir sivilceyle, solgun bir yüzle çıktı

ortaya, sırtında pijaması vardı. Uyumadı, diye düşündü Lulu şevkatle.

— Böyle gitmek istemedim; seni yeniden görmek istedim.

Henri hiçbir şey söylemiyordu. Lulu onu biraz iterek içeri girdi. Ne de beceriksizdir, insan onu hep yolunun üstünde bulur, bana gözlerini açmış bakıyor, eli kolu sallanıyor, ancak gövde gösterisi bilir. Sus, git, sus, canının sıkkın olduğunu ve konuşamadığını pekâlâ görüyorum. Henri tükrüğünü yutmak için çaba harcıyordu, kapıyı Lulu kapatmak zorunda kaldı.

— Dostça ayrılalım istiyorum, dedi.

Henri konuşmak istiyormuş gibi ağzını açtı, birden döndü ve kaçtı. Ne oldu? Ardından gitmeye cesaret edemiyordu. Ağlıyor mu? Lulu birden onun öksürüğünü duydu; tuvaletteydi. Henri döndüğü zaman boynuna sarıldı ve ağzını onun ağzına yapıştırdı: Kusmuk kokuyordu. Lulu hıçkırdı.

— Üşüyorum, dedi Henri.

— Yatalım, diye önerdi ağlayarak Lulu. Yarın sabaha dek kalmak istiyorum.

Yattılar. Lulu büyük hıçkırıklarla sarsıldı, çünkü odasına, güzel temiz yatağına ve camdaki kırmızı ışığa yeniden kavuşmuştu. Henri onu kollarının arasına alır diye düşünüyordu; ama o hiçbir şey yapmadı:

Boylu boyunca yatıyordu, yatağa serilmiş bir örtü gibiydi sanki. Bir İsviçreliyle konuştuğu zamanki kadar katıydı. Lulu onun başını ellerinin arasına aldı ve ona sabit sabit baktı, Sen temizsin, sen, sen temizsin. Henri ağlamaya başladı.

— Öylesine mutsuzum ki, dedi, hiç böylesi mutsuz olmamıştım.

— Ben mutsuz değilim artık, dedi Lulu.

Uzun süre ağladılar. Bir süre sonra Lulu yatıştı ve başını Henri'nin omzuna koydu. Uzun süre böyle kalınabilse: Saf ve mahzun iki öksüz gibi, ama olanağı yok bunun, hayatta olmaz bu. Yaşam Lulu'nün üstüne üstüne gelen ve onu Henri'nin kollarından çekip koparan koskoca bir dalgaydı. Elin, kocaman elin. Elleriyle gururlanır, çünkü iridir onlar, eski ailelerden gelenlerin ellerinin ayaklarının iri olduğunu söyler. Bedenimi ellerinin arasına almayacak artık -biraz gıdıklıyordu beni, ama gururlanıyordum, çünkü neredeyse parmakları birbirine değiyordu. İktidarsız olduğu doğru değil, temiz o, temiz -ve biraz tembel. Yaşlı gözleriyle güldü ve onu çenesinin altından öptü.

— Ne diyeceğim anneme babama? dedi Henri. Annem duyunca ölür.

Mme Crispin ölmeyecekti, sevinç duyacaktı tersine. Benden söz edecekler, yemekte, beşi birden kınayan bir tavırla, her şeyi enine boyuna bilen insanlar gibi, ama on altı yaşındaki küçük kızın varlığından ötürü her şeyi söylemek istemeyen insanlar gibi, yanında bazı şeylerden söz edilmeyecek yaşta bir kızdı o. Öte yandan benimle eğlenecek, çünkü öğrenecek her şeyi, her şeyi bilir her zaman ve tiksinir benden. Tüm çamur bu! Ve görünüşler bana karşı.

— Hemen şimdi söyleme, diye yalvardı Lulu. De ki sağlığı için Nice'e gitti.

— İnanmayacaklar bana.

Lulu, Henri'nin tüm yüzünü çabuk çabuk öptü.

— Benimleyken yeterince kibar değildin, Henri.

— Sahi, dedi Henri, yeteri kadar kibar değildim. Ama sen de değildin, dedi düşünceli bir yüzle; kibar değildin.

— Ben değildim, ha! dedi Lulu. Ne kadar mutsuzuz. Lulu o kadar kuvvetli ağlıyordu ki tıkanacağını sandı: Birazdan gün doğacak ve o gidecekti. İstenilen şey hiç mi hiç yapılmıyor, sürüklenip gidiyor insan.

— Böyle gitmek zorunda değildin, dedi Henri. Lulu içini çekti:

— Seni çok seviyordum, Henri:

— E şimdi sevmiyor musun beni artık?

— Aynı şey değil bu.

— Kiminle gidiyorsun?

— Senin tanımadığın kimselerle.

— Benim tanımadığım kimseleri sen nasıl tanıyorsun, dedi Henri öfkeyle. Nerede görüyorsun onları?

— Bırak bunu, şekerim, benim küçük Gulliverim, kocalık yapmayacaksın ya şu sıra?

— Bir erkekle gidiyorsun! dedi Henri ağlayarak.

— Dinle, Henri, yemin ederim ki değil, annemin başı için erkekler fazlasıyla tiksindiriyor beni şu an. Bir karı-kocayla gidiyorum, Rirette'in dostları, yaşlı insanlar. Yalnız yaşamak istiyorum, bana iş bulacaklar. Oh! Henri bir bilsen yalnız yaşamaya nasıl ihtiyaç duyuyorum, tüm bunlar iğrendiriyor beni.

— Ne? dedi Henri. Seni iğrendiren ne?

— Her şey! Öptü onu. Beni iğrendirmeyen tek şey sensin, şekerim.

Ellerini Henri'nin pijamasından içeri soktu ve tüm bedenini okşadı.

Henri bu soğuk ellerden titredi, ama bıraktı onu, yalnızca,

— Hastalanacağım, dedi.

İçinde kırılan birşeylerin olduğu kesindi.

Saat yedide Lulu kalktı, ağlamaktan gözleri şişmişti; bitkince,

— Oraya dönmem gerekiyor, dedi.

— Orası neresi?

— Hotel de Theâtre'dayım, Vandamme Sokağında. Pis bir yer.

— Benimle kal.

— Hayır, Henri, rica ederim, zorlama; sana bunun olanaksız olduğunu söyledim.

Sizi sürükleyen dalgadır, yaşam bu; ne yargılanabilir, ne anlaşılabilir, bırakın gitsin demekten başka yapacak bir şey yok. Yarın Nice'de olacağım.

Ilık suda gözlerini yıkamak için tuvalete geçti. Titreyerek mantosunu giydi. Bir alınyazısı gibidir bu. Allah vere de bu gece trende uyuyabilsem, öyle olmazsa Nice'e varınca gebermiş olurum. Birinci mevki alır umarım. Birinciyle ilk kez yolculuk yapacağım. Her şey her zaman böyledir: Yıllardır birinci mevkide uzun bir yolculuk yapmak isterdim; tam bunun gerçekleşeceği sırada her şey öylesi bir düzene girdi ki ne tadı kaldı, ne tuzu benim için. Gitmekte acele ediyordu, çünkü şu son anlarda katlanılmazı olanaksız birşeyler vardı.

— Şu Gallois'yla ne yapacaksın? diye sordu Lulu. Gallois, Henri'den bir duvar ilanı istemişti, Henri yaptı onu, şimdi de Gallois artık istemiyordu ilanı.

— Bilmiyorum, dedi Henri.

Henri örtülerin altında büzülmüştü, saçlarından ve kulağının ucundan başka bir şey görünmüyordu artık. Ağır ve cansız bir sesle,

— Sekiz gün boyunca uyumak isterdim, dedi.

— Hoşça kal, şekerim, dedi Lulu.

— Hoşça kal.

Onun üstüne eğildi, örtüyü biraz araladı ve alnından öptü. Uzun bir süre kapının sahanlığında, kapıyı kapatıp kapatmama kararsızlığı içinde durdu. Bir süre sonra, gözlerini çevirdi ve şiddetle kapıyı çekti. Kuru bir gürültü duydu ve az daha bayılacağını sandı.

Buna benzer bir duyguyu babasının tabutu üstüne ilk toprak atılırken de duymuştu.

— Henri pek nazik davranmadı. Beni kapıya kadar geçirmek için yataktan kalkabilirdi. Kapıyı o kapatsaydı daha az acı duyardım gibi geliyor bana.

4

— Yaptı yapacağını! dedi Rirette, bakışları uzakta. Yaptı yapacağını! Akşamdı. Saat altıya doğru Pierre, Rirette'e telefon etmişti ve Rirette, Döme'da gelip onu bulmuştu.

— Peki siz, dedi Pierre; biz onu bu sabah saat dokuza doğru görmeyecek miydiniz?

— Gördüm.

— Tuhaf bir durumu yok muydu?

— Yo, hayır, dedi Rirette. Bir şey fark etmedim. Biraz yorgundu, ama bana siz gittikten sonra Nice'i görmek düşüncesinden doğan coşkudan ve biraz da Cezayirli garsonun korkusundan pek iyi uyumadığını söyledi... Bakın, üstelik de bence sizin birinci mevki bilet alıp almayacağınızı sordu bana, birinci mevkide yolculuk etmenin hayatının düşü olduğunu söyledi. Yok, diye kesti attı Rirette, kafasında bu gibi şeyler yoktu eminim, hiç olmazsa ben oradayken yoktu. İki saat kaldım onunla, tüm bunların dışında oldukça da gözlemciyimdir, gözüme ilişen bir şey olsaydı, o çok gizli kapaklıdır diyeceksiniz bana, ama onu dört yıldır tanıyorum, yığınla olayların arasında gördüm onu, ezberime almışımdır ben Lulu'cüğümü.

— Öyleyse Texier'ler onu karar vermeye zorlamışlardır. Tuhaf... Biraz daldı ve birden yeniden başladı söze: Onlara kim verdi Lulu'nün adresini diye soruyorum kendi kendime, oteli seçen benim, bu otelden söz edildiğini daha önce hiç duymamıştı.

Dalgın dalgın Lulu'nün mektubuyla oynuyordu Pierre, Rirette'in canı sıkkındı, çünkü mektubu okumak isterdi ve Pierre bu konuda bir şey önermiyordu.

— Ne zaman aldınız mektubu? diye sordu sonunda.

— Mektup mu? Mektubu aldırmadan uzattı ona. Bakın, okuyabilirsiniz. Saat bire doğru kapıcı kadına bırakılmış olmalı. Menekşe renkli ince bir kâğıttı bu, tütüncülerde satılan cinsten.

Şekerim,

Texier'ler geldiler (adresi kim verdi onlara bilmiyorum), sana çok zahmet

veriyorum, ama gitmiyorum, sevgilim, sevgili Pierre, Henriyle kalıyorum, çünkü son derece üzgün. Texier'ler onu bu sabah görmüşler, onlara kapıyı

açmak istememiş. Mme Texier adamda insan suratı kalmadığını söyledi. Pek naziklerdi ve söylediğim nedenleri anladılar. Mme Texier olup biteni bir yana bırakalım, dedi, ayının tekidir, ama içinde kötülük yoktur, dedi. Dedi ki: onun için ne kadar önemli olduğumu anlaması için böyle bir şey gerekliydi. Kim verdi onlara adresimi bilmiyorum, söylemediler bana, bu sabah ben Rirette'le otelden çıkarken beni görmüş olmalı. Mme Texier benden hatırı sayılır bir özveride bulunmamı istediğinin farkında olduğunu, ama buna karşı çıkmayacağımı bilecek kadar da beni tanıdığını söyledi.

Nice yolculuğumuz için çok üzülüyorum, sevgilim, pek mutsuz sayılmazsın diye düşündüm, çünkü sen bana her zaman için sahipsin. Ben tüm yüreğim ve bütün bedenimle seninim, eskisi kadar sık sık göreceğiz birbirimizi. Ama Henri bana artık sahip olmasaydı öldürürdü kendini, ben onun için vazgeçilmez bir şeyim, kendimi böylesi bir sorumluluk içinde hissetmek benim hoşuma gitmiyor, inan. Umarım beni pek korkutan ağız kavgaları yapmaya kalkmayacaksın, pişmanlık acısı çekeyim istemezsin, değil mi? Şimdi Henri'nin yanına dönüyorum, onu da bu halde göreceğimi düşününce biraz kanım çekilir gibi oluyor, ama koşullarımı ileri sürecek kadar cesaretim olacak. Önce fazlasıyla özgürlük isteyeceğim, çünkü seni seviyorum, sonra Robert'i rahat bırakmasını ve annem için kötü şeyler söylememesini isteyeceğim.

Şekerim, çok mutsuzum, burada olmanı isterdim, seni istiyorum, sarıl bana, tüm bedenimde okşayışlarını duyayım. Yarın saat beşte Döme'da olacağım. -Lulu.

— Zavallı Pierre'ciğim! Rirette onun elini tuttu.

— Asıl onun için üzüldüğümü size söyleyeyim! dedi Pierre. Havaya ve güneşe ihtiyacı vardı. Ama madem ki, böyle karar verdi... Annem korkunç sahneler yarattı, diye sürdürdü. Villa onun ya, oraya bir kadın götürmemi istemiyordu.

— Ya? dedi Rirette kesik kesik. Ya? Çok iyi öyleyse herkes durumdan

hoşnut.

Pierre'nin elini bıraktı. Neden bilinmez içini acı bir pişmanlık duygusu kapladığını duyuyordu.

BİR YÖNETİCİNİN ÇOCUKLUĞU

Küçük melek elbisemin içinde pek güzelim. Bayan Portier, anneme, Minik oğlunuz pek şeker şey. Küçük melek kılığı içinde çok güzel, demişti. Bay Bouffardier, Lucien'i dizlerinin arasına çekti ve çocuğun kollarını okşadı. Bu sahiden küçük bir kız, dedi gülümseyerek.

Senin adın ne bakayım? Jacqueline mi, Lucienne mi, Margot mu? Lucien kıpkırmızı oldu ve Benim adım Lucien, dedi. Küçük bir kız mıydı, değil miydi artık pek bilmiyordu. Birçok kimse onu küçükhanım diye öpmüştü. Herkes onu ince kanatlarıyla, uzun mavi elbisesiyle, küçük çıplak kolları ve lüle lüle kumral saçlarıyla pek sevimli buluyordu.

İnsanların birdenbire onun artık küçük bir oğlan çocuk olmadığına karar vereceklerinden korkuyordu. Boşu boşuna karşı koydu; kimse onu dinlemezdi, ancak uyurken elbisesini çıkarmasına izin verilirdi, sabahleyin uyanınca da elbiseyi ayakucunda bulurdu ve çişini yapmak istediği zaman da, gündüz Nenette'in yaptığı gibi entarisini kaldırması ve topuklarının üstüne çömelmesi gerekirdi. Herkes ona Benim küçük güzel kızım, derdi. Belki de böyledir, ben küçük bir kızımdır.

Kendini içinden ne kadar yumuşak hissediyordu, sesi de dudaklarından tatlı ve ince çıkıyordu; belki bu birazcık tiksindiriciydi; yumuşak hareketlerle herkese çiçek de sunardı; kollarını dolayarak kucaklaşmak isterdi. Lucien düşündü: böyle bir şey gerçekten olamaz. Böyle bir şey gerçekten olmayınca pek seviyordu, ama Mardi Gras günü daha fazla eğlenmişti. Ona Pierrot kılığı giydirmişlerdi, Riri'yle birlikte bağıra çağıra koşup zıplamıştı ve masaların altına saklanmışlardı. Annesi ona saplı gözlüğüyle hafifçe vurdu. Küçük oğlumla iftihar ediyorum.

Gösterişli ve güzel kadındı, bütün bu hanımların en tombulu, en irisiydi. Beyaz bir örtüyle kaplı uzun büfenin önünden geçtiği zaman bir kupa şampanya içmekte olan babası, Lucien'i Koca adam! diyerek yerden kaldırdı. Lucien'in ağlamak ve I-ıh, demek isteği duydu içinden. Portakal şerbeti istedi, çünkü şerbet buzluydu ve içmesi yasaklanmıştı. Ama küçücük bir bardağa iki parmak koyarak verdiler. Şerbetin yapış yapış bir tadı vardı ve o kadar da buzlu değildi: Lucien, çok hasta olduğu zaman içtiği hintyağlı portakal şerbetlerini düşünmeye koyuldu. Hıçkıra hıçkıra ağladı ve otomobilin içinde babasıyla annesinin arasına oturmuş olmayı pek avundurucu buldu. Anne, Lucien'i kendine doğru çekip bastırıyordu, sıcaktı ve güzel kokuyordu, her şeyi ipektendi. Zaman zaman, otomobilin içi tebeşir gibi beyaz oluyor, Lucien gözlerini kırpıştırıyor, annesinin elbisesinin göğüs kısmındaki menekşeler gölgeden çıkıyor ve Lucien birden onların kokusunu içine çekiyordu.

Yine de birazcık hıçkırıyordu, ama kendini nemli ve pırıltılı hissediyordu, biraz da yapış yapış, portakal şerbeti gibi. Küçük banyoluğunun içinde suyla oynamayı severdi ve annesi kauçuk süngerle onu yıkasaydı. Bebekliğinde olduğu gibi, anne ve babasının odasında yatmasına izin verildi. Güldü ve küçük yatağının yaylarını gıcırdattı, babası da Bu çocuk pek afacan, dedi. Biraz portakal çiçeği suyu içti ve babasını üzerinde yalnız gömlekle gördü.

Ertesi gün, Lucien bazı şeyleri unutmuş olduğundan emindi. Gördüğü düşü çok iyi hatırlıyordu: Annesi ve babası melek elbisesi giymişlerdi, Lucien çırılçıplak oturağına oturmuştu, trampet çalıyordu, baba ve anne onun çevresinde uçuşuyorlardı; bu bir karabasandı. Ama, düş görmeden önce bazı şeyler olmuştu, Lucien uyanmak zorunda kalmıştı. Hatırlamaya çalışınca, akşamleyin yakılan gece lâmbasına tıpatıp benzeyen mavi küçük bir lâmbayla aydınlatılmış karanlık uzun bir tünel görünüyordu, anne ve babasının odasında. Bu karanlık ve mavi gecenin içinde gerçekten bir şey olup bitmişti -beyaz bir şey.

Annesinin ayakları yanında yere oturdu ve trampetini aldı. Annesi Niçin bana gözlerini dikmiş bakıyorsun, şekerim? dedi. Lucien gözlerini

indirdi ve Bum, bum, tararabum! diye bağırarak trampetine vurdu. Ama kadın başını çevirince ona inceden inceye bakmaya koyuldu, sanki ilk kez görüyordu onu. Kumaştan yapılma gülüyle bir entari. Lucien entariyi iyi biliyordu, yüzü de. Bununla birlikte artık benzer değillerdi. Birdenbire böyle olduğunu sandı; olup biteni biraz olsun daha da düşünseydi aradığını buluverecekti. Tünel kül rengi solgun bir günışığıyla aydınlandı ve bazı şeylerin de kıpırdadığı görülüyordu. Lucien korktu ve bir çığlık attı: tünel kayboldu. Neyin var yavrucuğum? dedi annesi. Yanına diz çökmüştü ve kaygılı bir hali vardı. Kendi kendime eğleniyorum, dedi Lucien. Anne güzel kokuyordu, kendine dokunmayacağından korktu, ona tuhaf gözüküyordu, baba da öyle. Onların odasında bir daha uyumamaya karar verdi.

Sonraki günler anne hiçbir şeyin farkına varmadı. Lucien her zaman etekliklerinin içindeydi, her zaman olduğu gibi, gerçek küçük bir erkek gibi kadınla gevezelik ediyordu. Kendine Kırmızı Şapkalı Kız'ı anlatmasını istedi ve anne onu dizlerinin üstüne oturttu. Kurttan ve Kırmızı Şapkalı Kız'ın büyükannesinden söz etti, bir parmağı havada, gülümseyerek ve ağır ağır. Lucien ona bakıyor, E sonra? diyordu ve bazı bazı boynundaki saç lülelerine dokunuyordu, ama onu dinlemiyordu, gerçek annesi olup olmadığını kendi kendine soruyordu.

Hikâyesini bitirince ona Anne, bana küçük bir kız olduğun zamanı anlat, dedi. Anne de anlattı. Ama belki de yalan söylüyordu. Belki de eskiden küçük bir oğlan çocuktu ve ona entariler giydirmişlerdi -Lucien'e olduğu gibi, geçen akşam- bir kıza benzemek için böyle giyinip durmuştu. Tereyağ gibi yumuşak güzel tombul kollarını ipekli kumaşın altından uslu uslu elledi. Annenin entarisi çıkartılsa ne olurdu, babanın pantolonları giydirilse? Belki annede hemencecik bir kara bıyık çıkardı. Bütün gücüyle annesinin kollarını sıktı, anne kendi gözünde korkunç bir hayvana dönüşüveriyor gibi bir izlenime kapıldı -ya da panayır yerindeki gibi sakallı bir kadın olurdu belki de.

Kadın ağzını kocaman açarak güldü, Lucien kırmızı dilini ve boğazının dibini gördü. Pisti, içine tükürmek istedi. Ha ha ha! diyordu annesi, nasıl

da sıkıyorsun, yavrucuğum! Çok kuvvetli sık beni. Beni sevdiğin kadar kuvvetli. Lucien gümüş yüzüklerle dolu güzel ellerinden birini aldı ve onu öpücüklere boğdu. Ama ertesi gün, anne, Lucien'in yanında otururken ve oturağının üstünde onu elleriyle tutarken ve ona Et, Lucien, et şekerim, n'olursun, derken Lucien birden çişini tuttu ve ona, biraz nefes nefese, sordu: Ama sen benim sahici annem misin, sahici? Kadın ona, Küçük aptal, dedi ve şimdi çişinin olup olmadığını sordu. O günden sonra Lucien annesinin güldürü oynadığına inandı ve ona büyüdüğü zaman evleneceğini hiç söylemedi. Ama bu güldürünün ne olduğunu pek bilmiyordu.

Tüneli gördüğü gece hırsızlar anne ve babasını yataklarından almaya gelmiş olabilirler ve onların yerine bu ikisini koymuş olabilirlerdi. Ya da bunlar sahici annesi ve babasıydılar da gündüz bir rol oynuyorlardı, gece de başka oluyorlardı. Lucien sıçrayarak uyandığı ve Noel gecesi, onları şömineye oyuncakları koyarken gördüğü zaman oldukça şaşırdı. Ertesi gün Noel babadan söz ettiler ve Lucien de onlara inanır gibi yaptı. Bu onların rolünün içindeydi diye düşünüyordu. Oyuncakları çalmış olmaları gerekiyordu. Şubat ayında, kızıla yakalandı ve çok eğlendi.

İyileşince yetim oyunu oynamayı âdet edindi. Kestane ağacının altına, çimenliğin orta yerine oturuyordu, ellerini toprakla dolduruyor ve düşünüyordu: Bir yetim olurdum, adım Louis olurdu. Altı günden beri yemek yememiş olurdum. Hizmetçi kadın Germanie, öğle yemeği için ona seslendi ve masada oyununa devam etti. Anne ve baba hiçbir şeyin farkında değillerdi.

Onu bir yankesici yapmak isteyen hırsızlar tarafından alıp götürülmüştü. Öğle yemeğini yiyince kaçardı, gider onlara haber verirdi. Az yemek yedi, az su içti, Koyuncu Meleğin Hanı'nda karnı acıkmış bir adamın ilk yemeğinin hafif olması gerektiğini okumuştu.

Bu çok eğlenceliydi, çünkü herkes oyun oynuyordu. Baba ve anne, baba ve anne olma oyunu oynuyordu. Anne pek üzgün olma oyunu oynuyordu, çünkü yavrucuğu pek az yemek yemişti, baba gazete okumak

ve zaman zaman Lucien'in önünde Badabum, koca adam! diyerek parmağını oynatma oyunu oynuyordu. Lucien de oynuyordu, ama sonunu nasıl getireceğini artık pek iyi bilmiyordu. Yetim mi? Yoksa Lucien mi olmak? Sürahiye baktı. Suyun dibinde oynaşan kırmızı küçük bir ışık vardı ve kara kıllarıyla, büyük ve ışıklı sürahinin içindeki babasının eli olduğuna insan yemin ederdi. Lucien'de birdenbire sürahinin de sürahi olma oyunu oynadığı izlenimi uyandı. Sonunda yemeklere pek az dokundu ve öyle acıktı ki öğleden sonra bir düzine erik çalmak zorunda kaldı; az kalsın midesini bozuyordu. Lucien olma oyununu oynamanın canına yettiğini düşündü.

Gelgelelim kendini bu işten alıkoyamıyordu ve her zaman oyun oynuyormuş gibisine geliyordu. Pek çirkin ve pek ciddi olan Bay Bouffardier gibi olmak isterdi. Akşam yemeğine geldiği zaman Bay Bouffardier Saygılarımı sunarım, hanımefendi, diyerek annesinin elinin üstüne eğiliyordu, Lucien salonun orta yerine dikiliyordu, adama hayranlıkla bakıyordu. Ama Lucien'in başından geçen hiçbir şey ciddiyet taşımıyordu. Düştüğü ve bir yeri şiştiği zaman, çoğu kez ağlamayı bırakıyor ve kendi kendine soruyordu: Ben gerçekten kaka mıyım? Böylece kendini daha da hüzünlü hissediyordu ve gözyaşları yeniden bir güzel akmaya başlıyordu. Saygılarımı sunarım hanımefendi, diyerek elini öptüğü zaman annesi Bu hoş bir şey değil, sevgilim, büyüklerle alay etmemelisin, diyerek onun saçlarını karıştırdı.

Kendini iyice cesareti kırılmış hissetti. Ayın ilk ve üçüncü cuması dışında kendini önemli bulmuyordu. O günler birçok hanım annesini görmeye geliyordu; içlerinden biri ya da ikisi yasta oluyordu. Lucien yas tutan kadınları seviyordu, özellikle ayakları büyük olursa. Genellikle büyüklerle eğleniyordu, çünkü onlar pek saygıdeğerdirler -ve insan, küçük oğlan çocuklarının altlarına kaçırdıkları gibi o kadınların da yataklarını kirlettiğini düşünmeye kalkışamaz- çünkü iyi giyinmişlerdir, giysileri koyu renklidir, elbisenin altında da ne olduğunu, insan, kafasın da canlandıramaz. Hep bir arada oldukları zaman her şeyi yerler, konuşurlar, gülüşleri bile oturaklıdır, ayindeki gibidir.

Lucien'i adam yerine koyuyorlardı. Bayan Couffın, Lucien'i dizlerinin üstüne alıyordu, Gördüğüm en cici çocuk, diyerek baldırlarını elliyordu. Ardından hoşlandığı şeyleri soruyordu, onu öpüyordu, büyüyünce ne yapacağını soruyordu. Lucien bazı bazı Jeanne d'Arc gibi büyük bir general olacağını, Almanlardan Alsace-Lorraine'i geri alacağını söylüyordu, bazı da misyoner olmak istediğini söylüyordu. Her konuştuğunda söylediklerine inanıyordu. Bayan Besse, hafif bıyıklı, iri, kuvvetli bir kadındı. Lucien'i arkaüstü yatırıyor, Küçük bebeğim, diyerek onu gıdıklıyordu. Lucien hoşnuttu, rahatça gülüyordu ve gıdıklandıkça kıvranıyordu. Küçük bir bebek olduğunu, büyükler için sevimli küçük bir bebek olduğunu düşünüyordu ve Bayan Besse'in onu soymasından, yıkamasından, onu kauçuk bir bebek gibi küçük bir beşiğin içine uykuya yatırmasından hoşlanacağını düşünüyordu. Bazı kereler de Ne diyor, benim bebeğim? diyordu ve birdenbire Lucien'in karnına basıyordu. O zaman, Lucien mekanik bir bebek taklidi yapıyordu, boğuk bir sesle Üeee, diyordu ve ikisi birden gülüyorlardı.

Her cumartesi eve öğle yemeğine gelen Papaz Efendi, Lucien'e, annesini sevip sevmediğini sordu. Lucien güzel annesine bayılıyordu ve babası da ne kadar kuvvetli, ne kadar iyiydi. Herkesi güldüren gururlu ve kararlı bir tavır takınıp Papaz Efendinin gözlerinin içine bakarak Evet, diye karşılık verdi. Papaz Efendinin bir ağaççileği gibi kafası vardı: kırmızı ve pürtüklü; her bir pürtüğün üstünde de bir kıl. Papaz Efendi bunun iyi olduğunu ve daima annesini çok sevmesi gerektiğini Lucien'e söyledi ve sonra Lucien'in, Tanrı Babayı mı, yoksa annesini mi yeğ tuttuğunu sordu. Lucien, birden sorunun içinden çıkamadı ve saç lülelerini oynatmaya, Bum, tararabum, diyerek havaya tekmeler atmaya koyuldu ve büyükler sanki o orada yokmuş gibi yeniden konuşmalarına daldılar. Bahçeye koştu, arka kapıdan dışarı sıvıştı; küçük kamış sopasını almıştı. Doğal olarak Lucien bahçeden dışarı çıkamazdı, yasaktı.

Çoklukla Lucien uslu küçük bir çocuktu, ama bugün söz dinlemek istememişti. Büyük ısırganotu yığınına güvensizce baktı, buranın yasaklanmış bir yer olduğu açıkça görülüyordu. Duvar kararmıştı, ısırganotları zararlı kötü bitkilerdendi, bir köpek ısırganların tam dibine

becermişti, burası bitki, köpek pisliği ve sıcak şarap kokuyordu. Lucien Ben annemi seviyorum, ben annemi seviyorum! diye bağırarak kamışıyla ısırganları kamçıladı. Beyaz su salarak sarkan kırılmış ısırganlara bakıyordu, aklaşan, tüylü boyunları kırılarak tarazlanmışlardı, bağıran yalnız küçük bir ses duyuluyordu: Ben annemi seviyorum, ben annemi seviyorum! Vızıldayan iri bir mavi sinek vardı. Bu bir kaka sineğiydi. Lucien sinekten korkuyordu. Güçlü, çürümüş ve dingin bir yasak koku burun deliklerini dolduruyordu. Tekrarladı: Ben annemi seviyorum, ama sesi kendine bir tuhaf geldi, tüyler ürpertici bir korku duydu ve bir çırpıda salona kadar koştu.

O gün, Lucien annesini sevmediğini anladı. Kendini suçlu hissetmiyordu, ama inceliğini arttırdı, çünkü bütün yaşayışı boyunca anne ve babasını sever gözükmek zorunda olduğunu düşünüyordu, böyle olmazsa kötü küçük bir oğlan olurdu insan. Bayan Fleurier, Lucien'i gitgide tatlı buluyordu, o yaz savaş da vardı, baba çarpışmaya gitti, anne, üzüntülü de olsa mutluydu. Lucien pek dikkatli olmuştu; bir yığın üzüntüsü olan anne, öğleden sonra bahçede açılır kapanır iskemlesine uzanıp dinlenirken, Lucien ona bir yastık aramak için koşuyor, yastığı başının altına koyuyor, ya da bacaklarına bir örtü seriyordu ve anne gülerek karşı koyuyor.

Ama sıcaktan patlarım, yavrucuğum, ne kadar da naziksin! diyordu. Lucien Anne sen benimsin, diyerek, soluk soluğa, coşkuyla öpüyordu anneyi ve gidip kestane ağacının altına oturuyordu.

Kestane ağacı! dedi ve bekledi. Ama hiçbir şey olmadı. Anne verandanın altında uzanmıştı, her yanı örten ağır bir sessizliğin dibinde küçücüktü. Burası sıcak ot kokuyordu, insan ayağı basmamış, ormanda bir araştırıcı olma oyunu oynanabilirdi, ama Lucien'in canı oyun oynamak istemiyordu artık. Hava, duvarın kırmızı çatısının üstünde titreşiyordu, güneş toprakta ve Lucien'in elleri üstünde yakıcı lekeler oluşturuyordu. Kestane ağacı! Bu çarpıcıydı: Lucien, annesine, Güzel anne benimsin, dediği zaman anne gülüyordu. Garmaine'e `Salak' dediği zaman Germaine ağlamıştı ve onu anneye şikâyet etmişti. Ama `Kestane ağacı'

dediği zaman hiçbir şey olmuyordu. Dişlerinin arasından fısıldadı: `Pis ağaç' ve emin değildi, ama ağaç kıpırdamadığından, daha kuvvetli tekrar etti: Pis ağaç, pis kestane ağacı! Bekle de gör, birazcık bekle! ve ağaca tekme attı. Fakat ağaç hareketsiz kaldı, hareketsiz -odundan yapılma olduğundandı. Akşamleyin yemekte, Lucien, annesine: Biliyor musun anne, ağaçlar evet ağaçlar, odundandır, dedi, annesinin pek sevdiği şaşkın yüz ifadesiyle karşılaştı. Bayan Fleurier öğle postasından mektup almamıştı. Kuru kuru Budala olma, dedi: Lucien küçük bir sakar oldu.

Nasıl yapıldıklarını anlamak için bütün oyuncaklarını kırıyordu. Babanın eski bir usturasıyla bir koltuğun koluna çentikler yaptı, düşünce kırılıp kırılmayacağını ve içinde bir şey olup olmadığını anlamak için salondaki heykelciği itip düşürdü; gezinirken elindeki kamışla çiçeklerin ve bitkilerin kellelerini uçuruyordu; her keresinde derin bir hayâl kırıklığına uğruyordu; nesneler saçmalıktı; sahiden yoktular. Anne çoklukla çiçekleri ya da ağaçları göstererek, Bunun adı ne? diye soruyordu ona. Lucien başını sallıyor ve karşılık veriyordu: Hiçbir şey değil o, adı yok. Bütün bunlar dikkat etmek için katlanılan zahmete değmiyordu. Bir çekirgenin ayaklarını koparmak çok daha eğlenceliydi, çünkü bir topaç gibi parmaklarınızın arasında titreşiyordu ve karnının üstüne ayakla basılınca ondan sarı bir krem çıkıyordu. Bununla birlikte çekirgeler bağırmıyordu. Kendilerine eziyet edilince bağıran hayvanlardan birine acı vermek pek istemişti, sözgelişi bir tavuk, ama onlara yaklaşmaya cesaret edemiyordu.

Bay Fleurier mart ayında geri döndü, çünkü o bir yöneticiydi, herhangi biri gibi siperde duracağına fabrikasının başında durmasının daha yararlı olacağını söylemişti general. Baba, Lucien'i çok değişmiş buldu, küçük koca adamı artık tanıyamaz olduğunu söyledi. Lucien bir çeşit uyuşukluk içine düşmüştü, aptalca yanıtlar veriyordu, hemen her zaman bir parmağı burnundaydı ya da parmaklarına üflüyor ve onları koklamaya başlıyordu, kakasını yapması için yalvarıp yakarmak gerekiyordu. Şimdi ayak yoluna yalnız başına gidiyordu, yalnızca kapıyı aralık bırakması gerekiyordu ve zaman zaman anne ya da Germaine ona cesaret vermeye geliyorlardı. Saatlerce oturakta oturuyordu ve bir keresinde öyle canı sıkıldı ki

uyuyakaldı. Hekim çabuk büyüdüğünü ve kuvvet ilacına ihtiyaç duyduğunu söyledi. Anne, Lucien'i yeni oyunlarla yetiştirmek istedi, ama o yeteri kadar böyle oyunlar oynadığını ve sonuç olarak bütün oyunların aynı değerde olduğunu söyledi; hepsi aynı şeydi.

Her zaman yüzünü asıyordu: Bu da bir oyundu, ama daha çok eğlenceliydi. Anneye eziyet edilir, insan kendini kederli ve hınçlı hissederdi, kapalı bir ağız ve dumanlı bakışlarla biraz sağır olunurdu, içteyse, tıpkı gece yatakta örtülerin altında ve kendi kokusunu duyar gibi ılık ve rahat olunurdu, insan dünyada bir başınaydı. Lucien asık yüzlülüğünden artık kurtulamıyordu. Babası ona, Yüzünü asıyorsun, demek için alaycı sesini kullandığı zaman Lucien hıçkırarak yerlerde yuvarlanıyordu. Annesinin konukları geldiğinde salona oldukça sık gidiyordu, ama saç lülelerini kestiklerinden bu yana büyükler onunla az ilgileniyorlardı ya da ilgilenseler bile bu, ona ahlâk dersi vermek ve eğitici öyküler anlatmak içindi. Yeğeni Riri, güzel annesiyle, yani Berthe Halayla bombardıman yüzünden Ferolles'e geldiği zaman Lucien çok sevindi; ona oyun oynamayı öğretmeyi denedi. Ama Riri'nin kafasına Boches'lardan tiksinmeyi sokmuşlardı; Lucien'den altı ay büyük olmasına karşılık ağzı daha süt kokuyordu. Yüzünde çiller vardı ve çoğu zaman söylenenleri iyi anlamıyordu. Yine de Lucien ona bir uyurgezer olduğu sırrını verdi. Bazı insanlar geceleyin kalkar, konuşur ve uyurken gezer.

Lucien bunu Küçük Araştırıcı adlı kitapta okumuştu ve geceleyin yürüyen, konuşan ve annesini babasını gerçekten seven sahici bir Lucien olması gerektiğini düşünmüştü. Yalnız, sabah olunca, her şeyi unutuyordu ve Lucien olmuş gibi gözükme işine yeniden başlıyordu. Başlangıçta Lucien bu öykünün ancak yarısına inanıyordu, ama bir gün ısırganotlarının oraya gittiler. Riri Lucien'e pipisini gösterdi, ona, Bak ne kadar büyük, ben büyük bir oğlanım. İyice büyüyünce bir erkek olacağım ve siperlerde Boches'lara karşı dövüşmeye gideceğim, dedi. Lucien, Riri'yi çok tuhaf buldu, deli gibi güldü. Seninkini göster, dedi Riri. Karşılaştırdılar, Lucien'inki daha küçüktü, ama Riri hile yapıyordu, kendininkini uzatmak için çekiyordu.

Daha büyük olan benimki, dedi Riri. Evet, ama ben bir uyurgezerim, dedi Lucien, sakin sakin, Riri, uyurgezerin ne olduğunu bilmiyordu ve Lucien bunu ona anlatmak zorunda kaldı. Bitirince düşündü: Sahi mi benim uyurgezer olduğum? ve korkunç bir ağlamak isteği duydu. Aynı yatakta yattıklarından ertesi gece Riri'nin uyanık kalmasını, Lucien kalktığı zaman onu iyice gözlemesini ve Lucien'in söyleyeceği şeyleri iyice aklında tutmasını kararlaştırdılar. Bir zaman sonra beni uyandıracaksın, dedi Lucien; bakalım yaptıklarımı hatırlayabilecek miyim? Akşam, uyuyamayan Lucien, tiz horlamalar duydu ve Riri'yi uyandırmak zorunda kaldı. Zanzibar! dedi Riri. Uyan, Riri, kalkacağım zaman beni gözlemelisin. Bırak uyuyayım, dedi Riri, ağır bir sesle.

Lucien onu sarstı ve gömleğinin altından bir çimdik attı; Riri debelenmeye başladı ve gözleri açık, yüzünde tuhaf bir gülüşle uyandı. Lucien babasının ona alması gereken bir bisikleti düşündü, bir lokomotifin sesini duydu ve sonra, birdenbire hizmetçi kadın içeri girdi ve perdeleri çekti, saat sabahın sekiziydi. Lucien geceleyin ne yapmış olduğunu hiç bilmedi. Bunu yüce Tanrı Baba biliyordu, çünkü Tanrı Baba her şeyi görüyordu. Lucien dua minderine diz çöküyordu ve ayinden çıkarken annesi ona aferin desin diye uslu olmaya çabalıyordu, ama Tanrı Babadan nefret ediyordu. Tanrı Baba Lucien'le ilgili her şeyi biliyordu da Lucien kendisiyle ilgili pek çok şeyi bilmiyordu. Lucien'in annesini, babasını sevmediğini, uslu gibi gözüktüğünü, geceleyin yatakta pipisini elledığini biliyordu. Neyse ki Tanrı Baba bütün bunları hatırında tutamıyordu, çünkü yeryüzünde bir yığın küçük oğlan çocuk vardı. Lucien, `Arpalık' diye alnına vurduğu zaman Tanrı Baba bütün gördüklerini hemen unutuyordu.

Lucien, Tanrı Babayı, annesini sevdiğine inandırmak için de çok çalıştı. Zaman zaman kafasının içinde Anneciğimi nasıl da seviyorum! diyordu. Her zaman bir türlü pek inanmayan bir köşecik kalıyordu kafasında, Tanrı Baba da bu köşeciği görüyordu tabii. Böyle olunca kazanan O oluyordu. Fakat insan bazı kere söylenenlerin içine bütünüyle dalabiliyordu. Çarçabuk söyleniyordu: Oh! Ben annemi seviyorum. Tane tane söylüyordu ve annenin yüzü görülüyordu ve insan kendini baştan aşağı

duygulanmış hissediyordu, Tanrı Babanın size baktığını belli belirsiz düşünüyordunuz ve sonra bunu bile düşünmemenin ardından şefkatle büsbütün yumuşacık olunuyordu ve sonra kulaklarınızda oynaşıp duran kelimeler oluyordu; anne, anne, ANNE. Bu ancak bir an sürerdi, kuşkusuz, tıpkı Lucien'in iki ayağı üstünde bir iskemleyi dengede tutmaya çalıştığı zamanki gibi. Ama tam o sırada, `Pacoto' denirse Tanrı Baba kandırılmış oluyordu: Yalnızca İyi'yi görmüştü ve bu gördüğü de sonsuza dek Belleği'nde kalmıştı. Ama Lucien bu oyundan yoruldu, çünkü güç harcamak gerekiyordu ve sonra sonuç olarak da Tanrı Babanın kazandığı ya da yitirdiği hiç bilinemiyordu.

Lucien artık Tanrıyla uğraşmadı. İlk ayinine gittiğinde Papaz Efendi onu çok uslu ve din dersinin en iyi öğrencisi olduğunu söyledi. Lucien çabuk anlıyordu ve iyi bir belleği vardı, fakat kafasının içi sislerle doluydu. Pazar günü bir aydınlanma oldu. Lucien babayla birlikte Paris sokağında gezinirken sisler de dağılıyordu. Güzelim denizci elbisesini giymişti ve babayı ve Lucien'i selâmlayan babasının işçileriyle karşılaşıyordu. Baba onlara yaklaşıyor onlar da, Günaydın, Bay Fleurier, diyorlardı; Günaydın, küçük bey, de diyorlardı. Lucien işçileri seviyordu, çünkü bunlar büyüktüler, ama ötekiler gibi değil. Önce ona bey, diyorlardı. Sonra başlarında kasketleri vardı ve çile çekmiş ve çatlamış bir görünüşü olan küt tırnaklı iri elleri vardı.

Güvenilir ve saygıdeğerdiler. Baba Bouligaud'un bıyığının çekilmemesi gerekirdi, babası paylardı Lucien'i. Ama baba Bouligaud, babasıyla konuşmak için kasketini çıkarırdı başından, babası ve Lucien şapkalarını çıkarmıyorlardı başlarından ve babası neşeli ve pürüzlü ağır bir sesle konuşuyordu: Evet baba Bouligaud, senin oğlanı bekliyoruz, ne zaman alacak iznini? Ayın sonunda, Bay Fleurier, sağolun Bay Fleurier. Baya Bouligaud'nun mutlu bir görünüşü vardı ve Bay Bouffardier gibi `Afacan' diyerek Lucien'in sırtına vurmazdı. Lucien Bay Bouffardier'den tiksiniyordu, çünkü pek çirkindi. Ama baba Bouligaud'yu görünce içi rahat ediyordu ve iyi olmak istiyordu canı.

Bir keresinde gezmeden döndüklerinde, baba, Lucien'i dizlerine aldı ve

bir yöneticinin ne olduğunu ona açıkladı. Lucien, fabrikadayken babasının işçilerle nasıl konuştuğunu öğrenmek istedi, baba bu işi nasıl yapması gerektiğini gösterdi ona ve sesi iyice değişmişti.

— Ben de yönetici olacak mıyım? diye sordu Lucien.

— Elbette koca adam, seni bunun için yetiştirdim.

— Peki ben kime emir vereceğim?

— Bak, ben öleceğim, sen benim fabrikamın sahibi olacaksın ve benim işçilerime emir vereceksin.

— Ama işçiler de ölecek.

— Öyle, onların çocuklarına emir vereceksin, sözünü dinletmeyi, kendini sevdirmeyi bilmen gerekecek.

— Ee, peki kendimi nasıl sevdireceğim, baba? Baba biraz düşündü ve karşılık verdi: Önce, hepsini adlarıyla tanıman gerekir. Lucien iyice heyecanlandı ve ustabaşı Morel'in oğlu babasının iki parmağını kestiğini haber vermek için eve geldiği zaman Lucien çocuğun gözlerinin içine bakarak ona Morel diyerek çocukla akıllı uslu ve tatlı tatlı konuştu. Anne böylesine iyi ve böylesine duygulu bir oğlu olduğu için gurur duyduğunu söyledi. Bundan sonra ateşkes anlaşması oldu, baba her akşam yüksek sesle gazete okuyordu, herkes Ruslardan söz ediyordu, Alman hükümetinden, savaş tazminatlarından söz ediyordu ve baba, Lucien'e harita üstünde ülkeler gösteriyordu.

Lucien hayatının en can sıkıcı yılını geçirdi, savaş olduğu zamanları daha çok seviyordu. Şimdiyse herkeste bir aylaklık vardı ve Bayan Coffın'in gözlerinde görülen ışıltılar sönmüştü. 1919 yılının ekiminde Bayan Fleurier onu gündüzlü olarak Saint-Joseph Okulunun derslerine götürdü.

Papaz Gerromet'nin odası çok sıcaktı. Lucien, Papaz Efendinin koltuğunun yanında ayaktaydı, ellerini arkasında bağlamıştı ve çok sıkılıyordu. Annem şimdi alıp başını gitmeyecek mi? Ama Bayan Fleurier şimdilik gitmeyi düşünmüyordu. Yeşil bir koltuğun iyice ucuna oturuyor ve iri göğüslerini Papaz Efendiye doğrultuyordu; çok hızlı konuşuyordu ve kızıp da kızgınlığını göstermek istemediği zamanlardaki gibi sesi ahenkliydi. Papaz Efendi ağır ağır konuşuyordu, başkalarından daha çok uzatıyor gibiydi ağzında sözcükleri, ağzından çıkarmadan ince onları akide şekeri gibi emiyor dense yeriydi. Lucien'in çok efendi ve çalışkan bir çocuk olduğunu, ama korkunç derecede kayıtsız olduğunu anneye anlatıyordu.

Bayan Fleurier hayâl kırıklığına uğradığını, çünkü yer değişikliğinin çocuğa iyi geleceğini düşündüğünü söyledi. Hiç olmazsa teneffüslerde oynayıp oynamadığını sordu. Ne yazık ki, hanımfendi, diye karşılık verdi; muhterem peder, oyunlar da onu pek ilgilendirir gözükmüyor. Bazı bazı gürültücü oluyor ve hatta yaramazlık ediyor, ama çarçabuk bıkıyor. Sanırım ki bu çocukta sebat yok. Lucien düşündü: Sözü edilen benim. Tıpkı savaşın, Alman hükümetinin ya da Bay Poincare'nin konuşma konusu yapıldığı gibi bu iki büyük kendinden söz ediyorlardı. Ciddi bir görünüşleri vardı ve durumu üzerine düşünüyorlardı. Ancak bu düşünce de hoşuna gitmedi. Kulakları annesinin ahenkli sözcükleri, Papaz Efendinin emilmiş ve yapışkan sözcükleriyle doluydu, içinden ağlamak geliyordu. Neyse ki zil çaldı, onu da bıraktılar. Ama, coğrafya dersinde pek sinirleri bozuldu ve Papaz Jacquin'den tuvalete gitmek için izin istedi, çünkü hareket etmeye ihtiyacı vardı.

Önce tuvaletin serinliği, sessizliği ve güzel kokusu onu yatıştırdı. Âdet yerini bulsun diye çömeldi, ama bir şey yoktu; başını kaldırdı, kapıyı baştan başa donatan yazıları okumaya koyuldu. Mavi kalemle `Barataud bir tahtakurusudur' diye yazmışlardı. Lucien güldü: Doğruydu; Barataud bir tahtakurusuydu, minicikti ve biraz büyüyeceği söyleniyordu, ama hemen hemen hiç büyümüyordu, çünkü babası ufacıktı, neredeyse bir cüceydi. Lucien kendi kendine Barataud'nun bu yazıyı okuyup okumamış olduğunu sordu ve okumamıştır diye düşündü, yoksa yazı silinmiş

olurdu. Barataud parmağını emip ıslatacak ve harfleri yitip gidinceye dek silip duracaktı.

Lucien, Barataud'nun saat dörtte tuvalete geleceğini ve küçük kadife donunu indireceğini ve `Barataud bir tahtakurusudur' yazısını okuyacağını düşünerek biraz neşelendi. Belki de bu kadar küçük olduğunu hiç düşünmemişti. Lucien yarın sabahtan itibaren teneffüste ona tahtakurusu demeyi karşılaştırdı. Ayağa kalktı ve sağdaki duvar üstünde bir başka yazı gördü, aynı mavi kalemle yazılmıştı: Lucien Fleurier koca bir sırıktır. Yazıyı özenle sildi ve sınıfa döndü. Doğru, dedi arkadaşlarına bakarak, bunların hepsi benden çok küçük. Kendini rahatsız hissetti. Koca sırık. Iles tahtasından yapılma küçük çalışma masasına oturmuştu. Germaine mutfaktaydı, annesi daha eve dönmemişti. Yazılışını düzeltmek için beyaz bir kâğıdın üstüne `koca sırık' yazdı. Ama sözcükler pek alışılmış gibi gözüktü, hiçbir etki yapmadılar. Germaine, Germaine'ciğim! diye seslendi

— Ne istiyorsunuz? diye sordu Germaine.

— Germaine, şu kâğıda `Lucien Fleurier koca bir sırıktır,' diye yazmanı istiyorum.

— Deli misiniz Bay Lucien? Lucien kollarını Germaine'in boynuna doladı. Germaine, Germaine'ciğim, n'olursunuz.

Germaine gülmeye başladı ve parmaklarını önlüğüne kuruladı. Kadın yazarken Lucien ona bakmadı, ama sonra, yazıyı odasına götürdü, uzun uzun seyretti. Germaine'in yazısı kargacık burgacıktı, Lucien kulağına `Koca sırık' diyen kuru bir ses geldiğini sanıyordu. Düşündü: Ben büyüğüm. Utançtan ezildi:

Barataud nasıl küçükse öyle büyük olmak. -Ve ötekiler arkasından alay ediyorlardı. Sanki bir yazgıya bağlanmış gibiydi: Şimdiye kadar arkadaşlarını yukarıdan aşağıya doğru görmek ona doğal geliyordu. Ama şimdi, hayatının geri kalanı için birdenbire büyük olmaya mahkûm

edilmiş buluyordu kendini. Akşamleyin, insan bütün gücüyle istese yeniden küçülebilir mi, diye babasına sordu. Bay Fleurier, hayır dedi: Bütün Fleurier'ler büyük ve güçlüydüler ve Lucien de daha büyüyecekti. Lucien umutsuzluğa kapıldı. Annesi onu yatırınca kalktı, aynada kendine bakmaya gitti: Ben büyüğüm. Ama boşuna bakıyordu, bu görünmüyordu, ne büyük ne küçük gibi görünüyordu. Gömleğini biraz kaldırdı ve bacaklarını gördü, o zaman Costil'in Hebrard'a: Bak bak, sırığın uzun bacaklarına bak, dediğini düşündü ve bu ona büsbütün tuhaf geldi. Hava soğuktu, Lucien ürperdi ve biri ona. Sırığın tüyleri diken diken olmuş, dedi. Lucien gömleğinin eteğini daha yukarı kaldırdı, bütün göbeği ve bütün takım taklavatı göründü. Sonra yatağına koştu ve içine daldı yatağın.

Elini gömleğinin altına soktuğu zaman Costil'in onu gördüğünü ve Bakın, koca sırık ne yapıyor! dediğini düşündü. Kıpırdandı ve yatağında soluyarak döndü: Koca sırık! Koca sırık! ta ki parmaklarının arasında küçük mayhoş bir kaşıntı yaratıncaya kadar. Sonraki günler, sınıfın en arka sırasında oturmak için Papaz Efendiden izin almaya niyetlendi. Bunun nedeni, arkasında oturan ve ensesine bakabilen Boisset, Winckelmarın ve Costil'di.

Lucien, ensesinin varlığını hissediyor, ama onu görmüyordu ve genellikle unutuyordu. Ama Papaz Efendiye elinden geldiğince yanıt vermeye çabaladığı ve Don Diegue tiradını ezbere okuduğu sırada, ötekiler arkasındaydılar ve ensesine bakıyorlardı. Ne kadar zayıf, boynu ip gibi, diye düşünerek onunla alay edebiliyorlardı. Lucien, sesini yükseltmek ve Don Diegue'in meydan okuyuşunu anlatmak için kendini zorluyordu. Sesiyle istediğini yapıyordu, ama ensesi hep olduğu yerde, durgun ve kaskatıydı, dinlenen biri gibi. Basset de ensesini görüyordu. Yer değiştirmeyi göze alamadı. Arka sıra tembel öğrencilere ayrılmıştı, ama ensesi ve kürek kemikleri durmadan onu kaşındırıyordu. Durmadan da kaşınmak zorundaydı. Lucien yeni bir oyun buldu: Sabahları büyük bir adam gibi kendi başına banyoda yıkanırken birinin anahtar deliğinden baktığını hayâl ediyordu: bazan Costil'in, bazan Baba Bouligaud'nun, bazan Germaine'in. Böylece, her yanını görsünler diye her yana

dönüyordu. Bazan arkasını kapıya dönüyor, iyice çıkıntılı ve gülünç olsun diye yüzükoyun duruyordu. Bay Bouffardier lavman yapmak için sezdirmeden ona yaklaşıyordu. Bir gün banyodayken sürtünme sesleri duydu. Bu içerideki dolabın cilasını parlatan Gertrude'dü. Kalbi durur gibi oldu, yavaşça kapıyı açıp çıktı; donu topuklarına kadar inikti ve gömleği böğürlerine kadar kıvrılmıştı. Dengesini bozmadan ilerlemek için küçük küçük sıçramalar yapması gerekiyordu.

Germaine ona hiç tepki göstermeden bir göz attı. Çuval yarışı mı yapıyorsunuz? diye sordu. Lucien, öfkeyle pantolonunu çekti ve yatağına girmek için koştu. Bayan Fleurier şikâyetçiydi, kocasına sık sık: Küçükken ne kadar edepliydi, bak bozuldu, tehlikeli bu! diyordu. Bay Fleurier Lucien'e şöyle bir bakıyordu ve Çağı, diye karşılık veriyordu. Lucien bedenini ne yapacağını bilmiyordu, hangi işe girişse, hiç fikrini sormadan, bu bedeni de her köşede kendini göstermeye koyuluyor gibisine geliyordu. Lucien görünmez adam olmayı düşündü ve bundan hoşlandı.

Öcünü almak, ötekilerin bundan habersizken nasıl olduklarını görmek için anahtar deliklerinden bakmayı âdet edindi. Yıkanırken annesini gördü. Banyoda oturmuştu, uyur gibiydi, bedenini ve hatta yüzünü tamamiyle unutmuştu, kimsenin onu görmediğini düşünüyordu. Yalnız bu kendi kendine bırakılmış bedenin üstünde bir sünger gidip geliyordu; tembel hareketleri vardı ve işi yarı yolda bırakıverecekmiş gibi geliyordu insana. Anne bir sabun parçasıyla bir bezi köpürttü ve eli bacaklarının arasında kayboldu. Yüzü dinlenikti, hemen hemen hüzünlüydü, başka şeyleri düşünüyordu kesinlikle, Lucien'in eğitimini ya da Bay Poincare'yi. Ama o sırada da, bu kırmızı büyük yığındı, bu iri beden banyonun fayansı üstünde oturup duruyordu. Bir başka defa Lucien terliklerini çıkardı ve çatı aralığına kadar tırmandı. Germaine'i gördü. Ayaklarına kadar inen uzun yeşil bir gömleği vardı, küçük yuvarlak bir aynanın karşısında saçlarını tarıyordu, kendi görüntüsüne uyuşuk uyuşuk gülüyordu. Lucien'i bir gülmedir aldı ve çarçabuk aşağıya inmek zorunda kaldı.

Bundan sonra salonun büyük aynası karşısında gülümsüyor ve yüzünü buruşturuyordu, bir süre sonra berbat bir korkuya yakalandı. Lucien,

sonunda uyuyakaldı, ama ona ormanda uyuyan güzel diyen Bayan Coffın'den başka kimse bunun farkında değildi; ne yutabildiği, ne tükürebildiği koca bir hava kabarcığı ağzının hep yarı açık kalmasına neden oluyordu: Bu onun esnemesiydi. Yalnız olduğu zaman dilini ve ağzının içini yavaşça okşayarak bu kabarcık irileşiyordu. Ağzı koskocaman açılıyor, yanağına yaşlar dökülüyordu. Bunlar çok hoş zamanlardı.

Tuvaletlerde pek eskisi kadar eğlenemiyordu, buna karşılık aksırmayı çok seviyordu, bu onu uyandırıyordu, bir an keyifle çevresine bakıyor, sonra yeniden uyuklamaya başlıyordu. Çeşitli biçimlerde uyumayı öğrendi: Kışın ocağın önüne oturuyor ve başını ateşe doğru uzatıyordu; kırmızılaşıp iyice kızarınca başı bir anda boşalıyordu; o buna kafayla uyumak, diyordu. Pazar sabahı, tam karşıtı, ayaklarıyla uyuyordu: Banyosuna giriyordu, yavaşça eğiliyordu ve uyku, bacakları ve böğürleri boyunca çalkalanarak yukarı doğru çıkıyordu. Bembeyaz ve suyun dibinde şişkince gözüken, kaynayan bir tavuğu andıran, uyumuş bedenin üstünde küçük kumral bir baş, içi templum, templi, templo, deprem, putkırıcılar gibi bilgece sözcüklerle dolu bir baş, üstünlük taslıyordu.

Sınıfta uyku beyazdı, ışıklarla delinmişti: Üçe karşı ne yapsın istiyorsunuz? Birincisi. Lucien Fleurier. Halk sınıfı nedir: hiç. Birinci Lucien Fleurier, ikinci Winckelmarın. Pellereau cebirde birinciydi. Tek yumurtalığı vardı, öteki çıkmamıştı. Görmek için iki kuruş, dokunmak için on kuruş vermek gerekiyordu. Lucien on kuruş verdi, duraksadı, elini uzattı ve dokunmadan gitti, ama sonra pişmanlıkları öylesine can alıcıydı ki bu yüzden bazan bir saatten fazla uykusuz kaldığı oluyordu. Tarihten iyiydi de, jeolojiden kötüydü; birinci: Winckelmarın, ikinci: Fleurier. Pazar günü, Costil ve Winckelmarın'la birlikte bisikletle dolaşmaya gittiler. Sıcağın altında kavrulmuş çayırlar boyunca bisikletler yumuşak tozun üstünde kayıyordu.

Lucien'in bacakları canlı ve kaslıydı, ama yolun uyku veren kokusu başına vuruyordu, gidonun üstüne eğilmişti, gözleri kızarıyor yarı yarıya kapanıyordu. Üç kez başarı ödülü almıştı sonunda. Ona Fabiola ya da Yer

Altı Kiliseleri, Hıristiyanlığın Dehası ve Lavigerie Kardinalinin Hayatı adlı kitaplar verildi.

Yaz tatili sonunda Costil, onlara De Profundis Morpionibus ve Metz'in Topçusu'nu öğretti. Lucien, daha iyisini yapmaya karar verdi ve babasının tıbbi Larousse'undaki `Döl Yatağı' bölümünü inceledi, sonra da kadınların yapısı üzerine onlara açıklamalar yaptı. Tahtaya bir şekil de çizdi, Costil bunun uydurma olduğunu ileri sürdü. Ama bundan sonra boru sözü edildi mi gülmekten kırılıyorlardı. Lucien bütün Fransa'da kendi kadar kadın organları üzerinde bilgisi olan bir ikinci sınıf ve hatta son sınıf öğrencisinin bulunamayacağını sevinerek düşünüyordu. Fleurier'ler Paris'e yerleşince bu pek parlak bir şey oldu. Lucien, sinemalar, otomobiller ve yollar yüzünden artık uyuyamıyordu.

Bir Voisin'i bir Packard'tan, bir Hispano-Suiza'yı bir Rolls'dan ayırdetmeyi öğrendi. Fırsat düştükçe basık arabalardan söz ediyordu. Bir yıldan fazla bir süredir uzun pantolon giyiyordu. Bakaloryasının ilk bölümünde gösterdiği başarıyı ödüllendirmek için babası onu İngiltere'ye gönderdi; Lucien suyla kabarmış çayırları ve beyaz yalıyarları gördü. John Latimer'le birlikte boks yaptı ve overarm-stroke'u öğrendi, ama güzel bir sabah, sersem sersem uyandı, yeniden eski huyu depreşmişti; dalgın dalgın Paris'e döndü. Condorcet Lisesinin Matematik-Başlangıç sınıfında otuzyedi öğrenci vardı. Bu öğrencilerden sekizi kendilerinin gözü-açıklar olduğunu ve ötekilerin de çaylaklar olduklarını söylüyorlardı.

Gözüaçıklar, onu 1 Kasıma kadar hor gördüler, ama Toussaint günü Lucien hepsinin en gözü açığı olan Garry'yle gezmeye gitti, insan yapısı bilgisinin pek değerli olduğunu kanıtlayınca Garry şaştı kaldı. Lucien gözü açıklar topluluğuna girmedi, çünkü annesi babası gece dışarı çıkmasına izin vermiyorlardı. Ama onlarla güçlü mü güçlü bir ilişki kurdu. Perşembe günü Berthe Hala, Riri'yle birlikte Raynouard Sokağına öğle yemeğine geliyordu. Kadın irileşmiş ve hüzünlenmişti; zamanını iç çekerek geçiriyordu. Ama teni nazik ve bembeyaz kalmıştı yine. Pierre onu çırılçıplak görmek isterdi. Gece yatağında bunu düşünüyordu: Bu bir kış günü olabilirdi; Boulogne Ormanında, onu çıplak, kolları göğsünün

üstüne kavuşmuş; üşümekten tüyleri diken diken olmuş bulurlardı.

Miyop birinin Bu da ne? diyerek kamış bastonunun ucuyla ona dokunduğunu hayâl ediyordu. Lucien, yeğeni Riri'yle iyi anlaşamıyordu: Riri biraz fazla nazik, sevimli bir genç adam olmuştu. Lakanal'de felsefe okuyordu, matematikten de zerre kadar anlamıyordu. Lucien, Riri'nin, yedi yıl geçse de, büyüğünü altına yaptığını ve o zaman bir ördek gibi bacaklarını açа açа yürüdüğünü ve annesine Yok hayır yapmadım anneciğim, yemin ederim, diyerek saf saf baktığını düşünmekten kendini alamıyordu. Lucien, Riri'nin eline dokunmak konusunda bir iğrenme duyardı. Yine de onunla bir aradayken çok nazikti ve ona matematik derslerinde yardım ediyordu; sabrını taşırmamak için büyük bir güç harcaması gerekiyordu, çünkü Riri pek kafası çalışan bir çocuk değildi. Ama hiç öfkelenmiyordu, çok sakin ve ağırbaşlı bir sesle konuşuyordu. Bayan Fleurier, Lucien'i pek incelikli buluyordu, ama Berthe Hala ona hiçbir gönül borcu duymuyordu. Lucien, Riri'ye ders vermek isteyince, kadın kızarıyordu, Ama olmaz, pek naziksin Lucien'ciğim, fakat koca çocuk. İsterse yapar:

Başkalarına güvenmeye alıştırmamak gerek, diyerek sandalyesinde kıpırdanıyordu. Bir akşam, Bayan Fleurier, birdenbire Lucien'e Sen sanıyorsun ki Riri senin ona yaptıklarının farkında, öyle mi? Kendini yanılgıdan kurtar çocuğum. O senin yuttuğunu ileri sürüyor, Berthe Halan bunu söyledi bana, dedi. İyilikçi bir görünüşü ve ahenkli bir sesi vardı. Lucien, annesinin öfkeden deliye döndüğünü anladı. Şöyle ya da böyle bir biçimde aldatıldığını anlıyordu, verecek bir yanıt bulamadı. Ertesi gün ve daha ertesi gün çok çalıştı ve olup biteni aklından çıkardı.

Pazar sabahı birdenbire kalemini bıraktı ve kendi kendine sordu: Yutuyor muyum? Saat on birdi, Lucien masasının başına oturmuş, duvar kâğıtlarının üzerindeki kırmızı adamlarına bakıyordu, sol yanağının üstünde ilk nisan güneşinin tozlu ve kuru sıcaklığını duyuyordu, sağ yanağında da radyatörün yoğun sıcaklığını. Yutuyor muyum? Bunun karşılığını vermek güçtü. Lucien önce Riri'yle olan son tartışmasını düşündü, kendi durumunu yargılamaya çalıştı. Riri'ye doğru eğilmişti ve

ona Çakıyor musun? Çakmıyorsan bunu bırakalım demekten çekinme, aslan Riri, diyerek gülümsemişti. Biraz daha sonra ince bir hesapta bir yanlış yapmıştı ve neşeyle Al benden de bu kadar, demişti. Bu Bay Fleurier'den aldığı ve onun hoşlandığı bir deyimdi. Yapacak başka da bir şeyi yoktu. Ama böyle dediğim sırada yutuyor muydum acaba? Arayıp dururken birdenbire beyaz, yuvarlak, bir bulut parçası kadar yumuşak birşeyler canlandı kafasında.

Bu geçen günkü düşüncesiydi. Çakıyor musun? demişti. Bu vardı kafasında, ama bu, açıklamaya yetmiyordu. Lucien bu bulut parçasına bakmak için umutsuzca çabaladı ve birden bulutun dışına düştüğünü hissetti, önce başı, içi buğuyla dopdoluydu, kendi de buğulaşıyordu, çamaşır kokan ıslak ve beyaz bir sıcaklıktan başka bir şey değildi. Bu buğuyu çekip atmak istedi, kaçmak istedi ondan, ama buğu onunla birlikte geliyordu. Düşündü: Bu benim, Lucien Fleurier, odamdayım, bir fizik problemi çözüyorum, bugün pazar. Ama düşünceleri sisler içinde eriyip gidiyordu, beyaz üstüne beyazdı. Kendini sarstı, duvar kâğıtları üstündeki adamları bir bir ayırdetmeye koyuldu, iki kadın çoban, iki erkek çoban ve Aşk. Sonra birden kendi kendine: Ben... dedi ve hafifçe bir tetik düştü: uzun dalgınlığından uyanmıştı.

Bu hoş değildi: çobanlar geriye sıçramışlardı, sanki bir dürbünün tersinden onlara bakar gibiydi Lucien. Ona çok tatlı gelen, kendi sırları içinde kendini şehvetle kaybettiği bu sersemliğin yerine, ona Ben kimim? diye soran pek uyanık küçük bir şaşkınlık vardı ortada.

Ben kimim? Masaya bakıyorum, deftere bakıyorum. Adım Lucien Fleurier, ama bu bir addan başka bir şey değil. Yutuyorum. Yutmuyorum. Bilmiyorum, bir anlamı yok bunun.

Ben iyi bir öğrenciyim. Hayır. Görünüşte öyle: İyi bir öğrenci çalışmayı sever -ben, yok canım. İyi notlar alıyorum, ama çalışmayı sevmiyorum. Artık bundan nefret etmiyorum, aklımı kaçırıyorum. Her şey beni çıldırtıyor. Hiçbir zaman bir yönetici olamayacağım.

Sıkıntıyla düşündü: Peki, ama ne olacağım? Bir an geçti, yanağı kaşındı, sol gözünü kırptı, çünkü güneş gözüne giriyordu: Ben neyim, ben? Kendi üstüne kıvrılmış, belirsiz, bu bulut vardı. Ben! Uzağa baktı, kelime kafasının içinde çınlıyordu, sonra köşeleri uzakta, sis içinde yitip giden bir piramidin karanlık tepesi gibi bir şey seçebiliyordu belki. Lucien ürperdi ve elleri titriyordu: Bu ortada, diye düşündü, bu ortada! Bundan eminim ben var değilim.

Sonraki aylar, Lucien çoklukla kendinden geçmeyi denedi, ama başaramadı. Her gece düzenli olarak dokuz saat uyuyordu, geri kalan zamanda capcanlıydı ve gitgide daha şaşkındı:

Annesi babası hiç bu kadar iyi olmadığını söylüyorlardı. Kafasına kendinde yönetici olma niteliği bulunmadığı düşüncesi gelince kendini romantik buluyordu ve ayışığı altında saatlerce yürümek istiyordu canı. Ama annesi babası akşamları çıkmasına izin vermiyorlardı. Genellikle yatağına uzanıyor; ateşine bakıyordu: derece 37.5 ve 37.6'yı gösteriyordu.

Lucien, acı bir zevkle anne babasının onu iyi bulduklarını düşünüyordu. Ben var değilim. Gözlerini kapatıyor, kendini salıveriyordu: Varlık bir yanılsamadır, madem ki varolmadığımı biliyorum, kulaklarımı tıkamaktan, hiçbir şey düşünmemekten başka yapacak bir şeyim yok ve ben hiçleşmeliyim. Ama yanılsama dayatıyordu. Hiç olmazsa öteki insanlara karşı, bir sırra sahip olmanın pek kötücül üstünlüğü vardı onda: Garry, sözgelişi, Lucien'den daha fazla var olmuyordu. Ama hayranlarının arasında onu gürültüyle hırıldarken görmek yetiyordu: Kendi öz varlığına demir gibi kaskatı inandığı hemencecik anlaşılıyordu. Bay Fleurier de artık var değildi -ne Riri, ne kimse vardı- dünya oyuncusuz bir güldürüydü.

`Ahlâk ve Bilim' üzerine yazdığı bir ödevden 15 alan Lucien, Yokluğun İncelenmesi diye bir yazı yazmayı düşündü; bunu okuyunca insanların tıpkı alacakaranlık vampirleri gibi birbiri ardısıra kendi kendilerini yok edeceklerini hayâl ediyordu. İncelemesini yazmadan önce, felsefe öğretmeni Şebek'in görüşünü almak istedi. Afedersiniz efendim, dedi bir

dersin sonunda, bizim varolmadığımız savunulabilir mi? Maymun hayır, dedi. Düşünüyorum, dedi, öyleyse varım. Madem ki varlığınızdan kuşkuya kapılıyorsunuz, öyleyse varsınız.

Lucien ikna olmamıştı, ama yapıtını yazmaktan vazgeçti. Temmuzda, gürültüsüzce mâtematik bakaloryasını kazandı ve anne babasıyla birlikte Ferolles'e gitti. Şaşkınlık bir türlü peşini bırakmıyordu: Aksırmak isteği gibi bir şeydi bu.

Baba Bouligaud ölmüştü ve Bay Fleurier'nin işçilerinin düşünceleri çok değişmişti. Şimdi yüksek üret alıyorlar ve karıları ipek çoraplar giyiyorlardı. Bayan Bouffardier, olup bitenleri şaşkınlıkla Bayan Fleurier'ye anlatıyordu: Hizmetçim dün kasapta küçük Ansiaum'u gördüğünü söyledi bana. Hani şu kocanızın iyi işçilerinden birinin kızı, annesi ölünce onunla meşgul olmuştuk. Beaupertuis'nin bir tesviyecisiyle evlendi. Güzel, yirmi franklık bir tavuk ısmarlamış! Bir kibir, bir kibir! Hiçbir şeyi beğenmiyorlar! Bizim nemiz varsa kendilerinin de olsun istiyorlar. Şimdi, pazar günü, Lucien babasıyla küçük bir gezinti yaparken işçiler onları gördükleri zaman kasketlerine şöyle bir dokunarak selâm veriyorlardı ve hatta selâm vermemek için başka taraflardan geçenler vardı.

Bir gün, Lucien onu tanımamış gibi gözüken Bouligaud babanın oğluyla karşılaştı. Lucien biraz heyecanlandı, bir yönetici olduğunu göstermenin tam sırasıydı. Jules Bouligaud'ya sertçe baktı ve ona doğru ilerledi, elleri arkasındaydı. Ama Bouligaud'da utanmış bir hal yoktu. Boş gözlerle Lucien'e baktı ve ıslık çalarak geçti gitti. Beni tanımadı, dedi kendi kendine Lucien. Ama iyiden iyiye düş kırıklığına uğramıştı.

Sonraki günler, dünyanın bundan böyle var olmadığını düşündü. Bayan Fleurier'nin küçük tabancası, konsolunun sol çekmecesinde duruyordu. Kocası bunu ona 1914'te cepheye gitmeden önce armağan etmişti. Lucien onu eline aldı, uzun süre parmaklarının arasında evirdi çevirdi: Bu, kabzası sedef kakmalı, namlusu altından olan küçük bir mücevherdi. İnsan, insanlara var olmadıklarını inandırmak için bir felsefe

incelemesine güvenemezdi. Bunun bir eylem olması gerekiyordu, gerçekten öylesine umutsuz bir eylem ki görüntüleri silsin götürsündü ve dünyanın hiçliğini günışığında göstersindi.

Bir patlama, kan içinde genç bir beden halının üstünde, bir kâğıda yazılmış sözcükler: Kendimi öldürüyorum, çünkü var değilim. Ve siz de, insan kardeşlerim, hiçsiniz! İnsanlar sabahleyin gazetelerini okuyacaklardı ve göreceklerdi: Bir genç kendini öldürdü. Her biri kendini fena halde karmakarışık hissedecekti ve kendi kendilerine soracaklardı: Ya ben? Ben var mıyım? Tarihte, Werther'in intihar haberinden beri ötekiler arasında, buna benzer intihar salgınları olduğu bilinirdi. Lucien fikir kurbanının yunancada `tanık' anlamına geldiğini düşündü.

Bir yönetici yaratmak için çok hevesliydi, ama bir fikir kurbanı yaratmak için değildi. Kısacası, sık sık annesinin odasına girdi; tabancaya bakıyor ve can çekişir gibi oluyordu. Kabzayı parmaklarının arasında kuvvetle sıkarak altın namluyu ısırdığı da oluyordu. Geri kalan zamanda neşeliydi, çünkü gerçek yöneticilerin intihar kışkırtısını tanımış olduklarını düşünüyordu. Sözgelişi, Napoleon Lucien, umutsuzluğun sonuna vardığını kendinden gizlemeye çalışıyordu, ama tavlanmış bir ruhla bu bunalımdan çıkacağını umuyordu ve ilgiyle Sainte-Helene Anıları'nı okudu. Bununla birlikte bir kesinliğe varmak gerekiyordu: Lucien 30 Ekimi kararsızlığının son günü olarak saptadı. Son günler çok üzücü oldular: bunalım kurtarıcıydı, ama Lucien öyle bir gerilimle zorluyordu ki kendini, günün birinde camdan yapılma bir şey gibi kırılacağından korkuyordu.

Artık tabancaya dokunmaya cesaret etmiyordu; çekmeceyi açmakla yetiniyordu, annesinin kombinezonlarını birazcık kaldırıyor, uzun uzun kendi başına pembe ipeğin içinde gömülü oturan bu küçük soğuk, inatçı devi seyrediyordu. Bununla birlikte yaşamayı kabul ettiğinden canlı bir hayâl kırıklığı duydu ve kendini işe yaramaz olarak gördü. Ama okullar açılınca bir yığın kaygıyla doldu içi: anne babası onu yüksek okul için hazırlık derslerini izlesin diye Saint-Louis Lisesine gönderdiler. Armasıyla birlikte kırmızı zıhı olan güzel bir kasketi vardı ve şarkı söylüyordu:

Makineleri yürüten pistondur.

Vagonları yürüten pistondur...

`Piston'un bu yeni saygınlığı, Lucien'in içini gururla dolduruyordu; sonra sınıfı da ötekilere

benzemiyordu. Bir geleneği ve bir tören düzeni vardı; bu bir güçtü. Sözgelişi, fransızca derslerinde zil çalmadan bir çeyrek saat önce bir sesin: Bir harbiyeli nedir? diye sorması âdetti, herkes yavaşça: Bir aptaldır! diye karşılık veriyordu. Bunun üstüne ses yeniden: Bir tarımcı nedir? diye soruyordu, bu kez daha kuvvetli: Bir aptaldır! diye karşılık veriyorlardı.

O zaman, hemen hemen gözleri hiç görmeyen ve kara bir gözlük takan Bay Bethune bıtkınlıkla: Rica ederim, baylar! diyordu. Birkaç dakikalık kesin bir sessizlik oluyordu ve öğrenciler birbirlerine anlamlı gülümsemelerle bakıyorlardı, sonra biri bağırıyordu: Bir piston nedir? ve hepsi birden bağırıyorlardı: Koskocaman biridir! Bu zamanlarda Lucien kendini kışkırtılmış hissediyordu.

Akşam, bütün olup bitenleri bir bir anne babasına anlatıyordu. Bütün sınıf dalga geçmeye başladı, ya da bütün sınıf Meyrinez'yi dörtlükler yapmaya karar verdi, derken, sözcükler, sanki alkol yudumlamış gibi, ağzını ısıtıyordu. Bununla birlikte ilk aylar pek zor geçti. Lucien, matematikten ve fizikten geriydi, arkadaşları da pek cana yakın kişiler değillerdi. Bunlar bursluydular, kötü davranan, inek ve pis öğrencilerdi. Bir tanecik bile yok, dedi babasına, bir tanecik bile kendime arkadaş yapacak adam yok. Burslular, dedi dalgın dalgın, Bay Fleurier, okumuş seçkin kişilerdir; bununla birlikte kötü yöneticiler olurlar. Dur durak bilmezler. Lucien `kötü yöneticiler'den söz edildiğini duyunca yüreğinde hoş olmayan bir sıkıntı duydu ve sonraki haftalarda kendini öldürmeyi düşündü yeniden; ama tatildeki heyecan değildi şimdi duyduğu.

Ocak ayında Berliac adlı bir yeni öğrenci bütün sınıfı kırdı geçirdi: Son

moda yeşil ya da açık mor renk kemerli ceketler giyiyordu, küçük yuvarlak yakalıydı, terzilerdeki resimlerde görüldüğü gibi pantolonlar giyiyordu, o kadar dardılar ki insan onları nasıl giydiğine şaşırıyordu. Hemen matematikte sınıfın sonuncusu oldu. Deli oluyorum, diye söylendi, ben bir edebiyatçıyım, beni gebertmek için matematik okutuyorlar. Bir ayın sonunda herkesi baştan çıkarmıştı. Kaçak sigaralar dağıtıyordu; pek çok kadınla tanıştığını söyledi çocuklara ve kadınların ona yolladıkları mektupları gösterdi. Bütün sınıf bunun parlak çocuk olduğuna ve onunla iyi geçinmek gerektiğine karar verdi. Lucien onun inceliğine ve tavırlarına bayılıyordu, ama Berliac, Lucien'e alçakgönüllülükle davranıyor, ona Zengin çocuğu diyordu. Her şey bir yana, dedi Lucien günün birinde, yoksul çocuğu olsam daha iyi olurdu! Berliac, güldü, Sen küçük bir edepsizsin! dedi ona ve ertesi gün ona şiirlerinden birini okuttu: Caruso her akşam çiğ gözler yutuyordu, bunun dışında deve gibi kanaatkârdı.

Bir kadın evdekilerin gözlerinden bir demet çiçek yaptı ve sahneye attı onu. Bu örnek hareket karşısında başını eğdi herkes. Ama unutmayın ki otuz yedi dakika sürdü onun görkemli çağı: Tamı tamına ilk bravodan operanın büyük avizesinin sönmesine kadar (sonuç olarak kadının kocasını, birçok yarışmalarda ödül almış, gözlerinin pembe çukurlarını iki savaş nişanıyla kapatmış kocasını keyfince gütmesi gerekiyordu.) Şunu iyice not ediniz: konserve halinde fazlaca insan eti yiyenlerden aramızdakilerin hepsi iskorpit hastalığından telef olacaklardır. Çok güzel, dedi Lucien, sarsılmıştı. Bunları yeni bir yolla elde ediyorum, dedi rahatlıkla Berliac, buna otomatik yazı diyorlar! Bundan bir süre sonra, korkunç bir kendini öldürme isteği duydu Lucien ve Berliac'tan akıl danışmaya karar verdi. Ne yapmalıyım? diye sordu durumunu göz önüne serdikten sonra. Berliac onu dikkatle dinlemişti; parmaklarını emmek âdetiydi, sonra da yüzündeki sivilcelere tükürüğünü sürerdi, öyle ki yüzü yağmurdan sonra bir yol gibi yer yer parlıyordu. Dilediğin gibi yap, dedi sonunda, bir önemi yok bunun. Bir an düşündü ve sözcüklerin üstüne basa basa ekledi: Hiçbir şeyin asla önemi yoktur. Lucien'in biraz canı sıkıldı, ama Berliac'ın çok sarsıldığını, kendisini bir dahaki perşembe günü eve çağırdığı zaman anladı Lucien. Bayan Berliac pek sevimliydi, yüzünde

et benleri ve sol yanağında şarap tortusu renginde bir leke vardı. Görüyorsun, dedi Berliac, asıl savaş kurbanları bizleriz. Lucien'in düşüncesi de tam buydu ve her ikisi de kurban edilmiş bir kuşaktan oldukları konusunda anlaştılar.

Akşam oluyordu, Berliac ellerini ensesinin altında kenetlemiş, yatağına yatmıştı. İngiliz sigaraları içtiler, gramafonda plak çaldılar; Lucien, Sophie Tucker ve Al Johnson'ın sesini işitti. Hüzünlendiler ve Lucien, Berliac'ın kendisinin en iyi arkadaşı olduğunu düşündü. Berliac ona psikanalizi bilip bilmediğini sordu; sesi ciddiydi, Lucien'e ciddiyetle bakıyordu. On beş yaşıma kadar annemi arzuladım, diye ona itiraf etti. Lucien kendini rahatsız hissetti, kızarmaktan korkuyordu; sonra Bayan Berliac'ın benleri aklına geliyor, insanın böyle bir kadını arzulayabileceğini pek anlayamıyordu.

Bununla birlikte kadın onlara kahvaltı getirmek için içeri girince Lucien allak bullak oldu ve kadının giydiği sarı kazağın altından göğsünü keşfetmek için çabaladı. Kadın çıkınca Berliac kendinden emin birinin sesiyle: Doğal bir şey bu, sen de annenle yatmak istemişsindir, dedi. Sorgulamıyordu, doğruluyordu. Lucien omuz silkti: Doğal bir şey, dedi. Ertesi gün kaygılıydı, Berliac'ın konuşmalarını sağda solda tekrarlayacağından korktu. Ama çabuk rahatladı: Her şey bir yana, diye düşündü, benden daha çok kendi kendine saygısı vardı. Onların sırlarını gizleyen bilimsel oyun Lucien'i pek sarmıştı ve sonraki perşembe Sainte Genevieve kitaplığında düşler konusunda Freud'un bir yapıtını okudu. Bu ona birçok şeyi açıkladı.

Yollarda aylak aylak yürüyerek Demek ki buymuş, diye kendi kendine tekrar ediyordu Lucien, demek ki buymuş! Sonunda Psikanalize Giriş'i ve Günlük Yaşayışın Psikopatalojisi'ni aldı, her şey apaydınlık oldu onun için. Bu acayip var olmamak izlenimi, bilincinde uzun süre kalan bu boşluk, dalgınlıkları, sıkıntıları, kendini tanımak için boşa harcanan çabalar, ki bütün bunlar ancak bir sis perdesiyle karşılaşıyorlardı... Kör şeytan, diye düşündü, benim bir kompleksim var. Berliac'a çocukluğunda uyurgezer olduğunu düşündüğünü, nasıl nesneleri bütünüyle gerçek

olarak göremediğini anlattı: Bende, dedi; çok gizlilerde kalmış bir kompleks var. Tam benim gibi, dedi Berliac. Bizde aile kompleksleri var! Gördükleri düşleri en ince ayrıntılarına varıncaya kadar yorumlamayı âdet edindiler. Berliac her zaman öylesine hikâyeler anlatıyordu ki Lucien bazılarını onun uydurduğunu ya da hiç olmazsa onları süslediğini sanıyordu. Ama çok iyi anlaşıyorlardı ve en ince konulara nesnellikle yaklaşıyorlardı.

Birbirlerine, çevrelerindekileri aldatmak için gülümseyen bir yüz takındıklarını, ama aslında korkunç bir biçimde altüst olduklarını itiraf ettiler. Lucien, kaygılarından kurtulmuştu. Psikanalizin üstüne açgözlülükle atılmıştı, çünkü kendisine uygun düşenin bu olduğunu anlamıştı; şimdi kendini daha sağlam hissediyordu; tasalanmaya ve bilincinde kişiliğinin belirgin açığa çıkışlarını durmadan aramak zorunda kalmaya artık ihtiyacı yoktu. Gerçek Lucien, bilinçaltında derin bir yere kaçıp gizlenmişti; onu görmeden düşlemek gerekiyordu, tıpkı var olmayan bir beden gibi. Lucien bütün gün komplekslerini düşünüyor, bilincinin sisleri altında kıpırdayan karanlık, acayip ve şiddetli dünyayı sağlam bir güvenle düşlüyordu. Anlıyorsun, diyordu Berliac'a, görünüşte ben uyuşuk ve kayıtsız bir oğlanım, kimse umurumda değil. İçte de böyle, biliyorsun, kendimi böylesine salıvermem gerekti.

Ama bunun bir başka şey olduğunu da pekâlâ biliyordum. Her zaman bir başka şey vardır, diye karşılık veriyordu Berliac. Gururla birbirlerine gülümsüyorlardı. Lucien, Sis Açılacağı Zaman diye ad koyduğu bir şiir yazdı ve Berliac şiiri eşsiz buldu, ama kurallara uygun dizeler yazmış olduğundan ötürü Lucien'e sitem etti. Hemen şiiri ezberlediler ve libidolarından söz etmek istedikleri zaman şöyle diyorlardı: Yayılmış büyük çağanozlar sisin örtüsü altında, sonra, yalnızca göz kırparak `çağanozlar'. Ama belli bir süre sonra, Lucien, yalnızken ve özellikle geceleri, bütün bu olup bitenleri biraz korkutucu buldu. Annesinin yüzüne bakmaya artık cesaret edemiyordu ve yatmaya gitmeden önce onu öptüğü zaman karanlık bir gücün öpüşünün yolunu saptıracağından, onu Bayan Fleurier'nin dudaklarına doğru iteceğinden korkuyordu, sanki bu içinde bir yanardağ taşımak gibi bir şeydi. Keşfetmiş olduğu karanlık ve

gösterişli ruhunu zorlamamak için kendini kendinden sakınıyordu. Şimdi onu ne pahasına olursa olsun tanıyordu ve ondaki tehlikeli uyanışlardan korkuyordu.

Kendimden korkuyorum, diyordu kendi kendine. Altı aydan beri kendi başına yaptığı çalışmalardan vazgeçmişti, çünkü canını sıkıyordu onlar ve bir yığın çalışacak şeyi vardı, ama o ötekilerle uğraşıyordu. Herkesin kendi eğilimiyle uğraşması gerekiyordu, Freud'un kitapları, alışkanlıklarıyla birdenbire aralarındaki ilişki kopmuş olduğundan sinir hastalığına yakalanmış bahtsız gençlerin hikâyeleriyle doluydu. Biz de deli olmak üzere miyiz? diye soruyordu Berliac'a. Ve bazı perşembeler, kendilerini bir tuhaf hissediyorlardı. Yarı gölge, Berliac'ın odasını sinsice doldurmuştu, paket paket afyonlu sigaralar içmişlerdi, elleri titriyordu. Sonra biri, tek bir söz söylemeden kalktı, sessiz adımlarla kapıya kadar gitti, elektrik düğmesini çevirdi. Sarı bir ışık odayı kaplıyor, birbirlerine güvensizlikle bakıyorlardı.

Lucien, Berliac'la olan dostluklarının bir yanlışlık üstüne kurulduğunu fark etmekte gecikmedi; şurası kesin ki hiç kimse onun kadar Oedipus kompleksinin coşkulu güzelliğine karşı duyarlı değildi, ama burada, daha başka uçlara doğru yönelmesini dilediği bir tutku gücünün işaretini görüyordu. Berliac, bunun karşıtı, durumundan hoşnut gibi gözüküyordu, bu durumdan çıkmak da istemiyordu. Biz gümbürtüye gitmiş insanlarız, diyordu gururla, biz rate'yiz. Hiçbir işe yaramayacağız. Hiçbir işe, diye karşılık veriyordu Lucien, yankı gibi. Paskalya tatili dönüşünde Berliac, Dipon'da bir otelde annesiyle aynı odada kaldıklarını anlattı ona: Sabah erkenden kalkmıştı, annesinin daha uyuduğu yatağa yaklaşmıştı ve yavaşçacık örtüyü açmıştı. Geceliği sıyrılmıştı, dedi alay ederek.

Bu sözcükleri duyunca Lucien, Berliac'ı aşağılamaktan kendini alamadı ve kendini yapayalnız hissetti. Kompleksleri olmak iyiydi, ama zamanında onların hesabını görmek gerekiyordu. Bir insan nasıl sorumluluklar yüklenebilirdi, nasıl yöneticilik yapardı içinde çocuksu bir cinsellik varsa? Lucien birdenbire kendi kendinden ciddi ciddi kaygılanmaya başladı. Aklı başında bir adama danışmak isterdi, ama kime

başvuracağını bilmiyordu. Berliac ona, psikanalizde derinleşmiş ve kendi üzerinde büyük bir etkisi olduğu sezilen Bergere adlı bir gerçeküstücüden sık sık söz ediyordu. Ama hiçbir zaman onu Lucien'le tanıştırmaya yanaşmamıştı. Lucien büyük bir hayâl kırıklığına uğramıştı, çünkü Berliac'a kadınları elde etme konusunda da güvenmişti. Güzel bir kadına sahip olmak, doğal olarak düşüncelerinin akışını da değiştirdi, diye düşünüyordu. Ama Berliac güzel kadın dostlarından hiç söz etmiyordu.

Bazı bazı bulvarda dolaşıyorlar, kadınların peşine takılıyorlardı, ama onlarla konuşmaya cesaret edemiyorlardı: Neylersin, babalık, diyordu Berliac, biz hoşa giden cinsten değiliz demek ki. Kadınlar bizde onları ürküten birşeyler hissediyorlar. Lucien karşılık vermiyordu. Berliac onu sinirlendirmeye başlıyordu. Çoğu kez Lucien'in anne ve babası için çok kötü şakalar yapıyordu, onlara Bay ve Bayan Dumollet (Baldır) diyordu. Lucien, bir gerçeküstücünün genellikle kentsoyluluğu aşağıladığını çok iyi anlıyordu, ama Berliac, ona karşı dostça ve güvenle davranan Bayan Fleurier tarafından eve çok kereler çağrılmıştı. Minnettarlık bir yana, kadına karşı böyle konuşmaktan ufacık bir kibar davranma kaygısı onu engellemiş olacaktı. Sonra Berliac'ın ödünç aldığı parayı geri vermemek gibi bir de kötü huyu vardı.

Otobüste hep parasız olurdu, onun parasını vermek gerekirdi, kahvelerde beş kere Lucien öderse ancak bir kere öteki öderdi parayı. Lucien bunu ona günün birinde açıkça söyledi, böylesini anlamıyordu, arkadaşlar arasında, dışarı çıkıldı mı her şey ortaklaşa olmalıydı. Berliac anlamlı anlamlı baktı ve ona: Ben kuşkulanıyorum, sen bir anal'sın, dedi, Freud'cu ilişkilerin açıklamasını yaptı: insan dışkısı-altın ve cimriliğin Freud'cu kuramı. Şunu öğrenmek isterim, dedi, kaç yaşına kadar annen sildi altını? Az kaldı araları açılıyordu.

Mayıs ayının başlangıcından sonra okulu asmaya başladı Berliac. Lucien onu dersten sonra, Crucufix vermutları içtikleri Petits-Champs Sokağındaki bir barda bulmaya gidiyordu. Bir salı öğleden sonra Lucien, Berliac'ı boş bir şişenin başında otururken buldu. Sen misin, dedi Berliac, dinle, benim saat beşte dişçide olmam gerek. Beni bekle, köşe başında

oturuyor, yarım saatte bitiririm işimi. O.K., diye karşılık verdi Lucien, bir iskemleye çökerek, François bana beyaz vermut ver. Bu sırada bir adam girdi içeri ve onları görünce şaşırarak gülümsedi. Berliac kızardı ve birden kalkıverdi.

Kim olabilir? diye sordu kendi kendine Lucien. Berliac yabancının elini sıkarken Lucien'i gizlemeye çabalamıştı. Alçak sesle ve hızlı hızlı konuşuyordu, öteki açık seçik karşılık verdi: Ama hayır, küçüğüm, değil, sen bir soytarıdan başka bir şey olmayacaksın. Aynı anda ayaklarının ucunda yükselerek ve Berliac'ın başının üstünden Lucien'e baktı, sakin bir güven içindeydi. Otuz beş yaşlarında olabilirdi; solgun bir yüzü ve muhteşem beyaz saçları vardı: Bu muhakkak Bergere'dir, diye düşündü Lucien yüreği çarparak, ne yakışıklı adam!

Berliac, utangaç, ama etkili bir hareketle beyaz saçlı adamı dirseğinden tuttu:

— Benimle gelin, dedi, dişçiye gidiyorum, iki adımlık yer.

— İyi, ama bir arkadaşlaydın, galiba, diye karşılık verdi öteki gözlerini Lucien'den ayırmadan, bizi tanıştırman gerekir.

Lucien gülümseyerek kalktı. Tuzak! diye düşündü. Yanakları ateş gibiydi. Berliac'ın boynu omuzlarının içine gömüldü ve Lucien bir an için onun itiraz edeceğini sandı. Haydi öyleyse, beni tanıt, dedi neşeli bir sesle. Ama konuşur konuşmaz şakaklarına kan hücum etti, yerin dibine girmek istemiş olmalıydı. Berliac yüz geri döndü ve kimseye bakmadan mırıldandı:

— Lucien Fleurier, liseden arkadaşım, Bay Achille Bergere.

— Beyefendi, yapıtlarınıza hayranım, dedi Lucien, zayıf bir sesle. Bergere onun elini uzun ince elleriyle tuttu ve onu oturmaya zorladı. Bir sessizlik oldu. Bergere, Lucien'i yumuşak sıcak bir bakışla sarmaladı. Hep elini tutuyordu:

— Kaygılı mısınız? diye sordu tatlılıkla.

Lucien sesini yumuşattı ve Bergere'e kararlı bir bakışla baktı:

— Kaygılıyım! diye karşılık verdi açık açık. Ona öyle geliyordu ki bir giriş sınavıyla karşı karşıyaydı. Berliac bir an duraksadı sonra şapkasını masanın üstüne atarak öfkeyle yerine oturuverdi. Lucien, Bergere'e kendi intihar etme eğilimini anlatmak isteğiyle yanıp tutuşuyordu. Bu, kendisiyle hiç özenip bezenilmeden ve olduğu gibi konuşulması gereken biriydi. Berliac nedeniyle hiçbir şey söylemeye cesaret edemedi, Berliac'tan nefret ediyordu.

— Rakınız var mı? diye sordu garsona Bergere.

— Hayır, yoktur, dedi Berliac aceleyle, burası küçücük sevimli bir yer, ama vermuttan başka içecek bir şey yok.

— Şu yukarıda sürahinin içindeki sarı şey nedir? diye sordu Bergere, yumuşaklık dolu bir rahatlıkla.

— O beyaz Crucifix, dedi garson.

— İyi öyleyse, bana ondan ver.

Berliac iskemlesinde kıpırdanıyordu: dostlarıyla övünmek zevkiyle Lucien'i masrafa sokmak korkusu arasında kalmışa benziyordu. Sonunda tasalı ve gururlu bir sesle söylendi:

— Kendini öldürmek istedi.

— Neden olmasın! dedi Bergere, bunu umarım.

Yeni bir sessizlik oldu: Lucien alçakgönüllü bir tavırla yere indirmişti gözlerini, ama kendi kendine Berliac'ın gidip gitmeyeceğini soruyordu. Bergere birden saatine baktı.

— Dişçi ne oldu? diye sordu. Berliac istemeyerek kalktı.

— Benimle gel, Bergere, diye rica etti, iki adımlık yer.

— Niye canım, nasıl olsa geri döneceksin. Arkadaşının yanında kalayım.

Berliac bir an durdu, bir bu ayağının bir ötekinin üstünde sıçrıyordu.

— Haydi git, dedi Bergere, hükmedici bir sesle, bizi burada bulursun. Berliac gidince Bergere kalktı, teklifsizce Lucien'ın yanına oturdu.

Lucien ona uzun uzun intiharını, annesini arzulamış olduğunu ve bir sadikoanal olduğunu, aslında hiçbir şeyi sevmediğini, her şeyin ona gülünç geldiğini anlattı. Bergere ona derin derin bakarak tek bir söz söylemeden dinliyordu onu. Lucien anlaşılmış olmayı tadına doyulmaz bir şey olarak görüyordu. Bitirdiği zaman Bergere teklifsizce kolunu onun omzuna attı ve Lucien bir limon kolonyası ve İngiliz tütünü kokusu duydu.

— Biliyor musun Lucien, sizin durumunuza ne ad verilir?

Lucien, Bergere'e umutla baktı, umutsuz değildi.

— Ben buna, dedi Bergere, karmaşa diyorum. Karmaşa: sözcük yumuşak ve ak, tıpkı ayışığı gibi başlamıştı, ama o son `şa' da bir borunun bakırsı sesi vardı.

— Karmaşa... dedi Lucien.

Tıpkı Riri'ye uyurgezer olduğunu söylediği zamanki gibi kendini kötü

ve kaygılı hissetti. Bar karanlıkçaydı, ama kapı, sokağa, ilkbaharın kumral ışıklı sisine ardına kadar açılıyordu.

Bergere'den yayılan hoş koku içinde Lucien kırmızı şarap ve ıslak tahta kokusundan oluşan, karanlıkça salonun ağır kokusunu duyuyordu. Karmaşa... diye düşündü, ne yapıp ne etmeliyim?

Ama yeni bir hastalığın ya da bir saygınlığın açıklanıp açıklanmadığını pek bilemiyordu. Gözlerinin pek yakınında Bergere'in, altın bir dişin pârıltısını durmadan örten ve ortaya çıkartan dudaklarını görüyordu.

— Karmaşa içinde olan yaratıkları severim, diyordu Bergere; sizi olağanüstü talihli buluyorum. Çünkü bu size sunulmuş. Bütün bu domuzları görüyor musunuz? Kendilerine yer edip oturmuşlar.

Onları kırmızı karıncalara vermeli, biraz tedirgin olsunlar diye. Bilir misiniz bu akıllı hayvancıklar ne yaparlar?

— İnsan yerler, dedi Lucien.

— Evet, insanın etini iskeletinden sıyırırlar.

— Bilirim, dedi Lucien. Arkasından ekledi: Ya ben? Benim ne yapmam gerekir?

— Hiç, Tanrı aşkına, dedi Bergere, gülünç bir korkuyla. Özellikle oturup kalmayın. Oturulursa hiç olmazsa, dedi gülerek, bu bir kazığın üstüne olsun, Rimbaud'yu okudunuz mu?

— Yooo, dedi Lucien.

— Size Illuminations'u vereceğim. Dinleyin, yeniden görüşmemiz gerekir. Perşembe günü boşsanız saat üçe doğru bana gelin, Montparnasse'da, Campagne-Premiere Sokağında 9 numarada oturuyorum.

Sonraki perşembe Lucien, Bergere'e gitti ve mayıs ayının hemen hemen her günü ona uğradı. Berliac'a haftada bir kere görüştüklerini söylemeyi uygun bulmuşlardı, çünkü onu üzmemek için her şeyden kaçınarak onunla ilişkilerinde açık olmak istiyorlardı. Berliac tam anlamıyla yer değiştirmiş gözüküyordu. Lucien'e alay ederek: Ne muhabbet, ha? O sana kaygı numarası çekti, sen de ona intihar; ne numara be! demişti. Lucien karşı çıktı: Benim intiharımdan ilk söz eden sen oldun; hatırlatırım, dedi kızararak. O! dedi Berliac, senin bunu söylemen gerekirdi, benim yaptığım yalnızca seni utançtan kurtarmak içindi.

Buluşmalarını seyrekleştirdiler.

Onda hoşuma giden şey, dedi bir gün Lucien, Bergere'e, sizden aldıklarıydı, şimdi bunu anlıyorum. Berliac bir maymundur, dedi Bergere gülerek. Beni ona çeken hep buydu. Biliyor musunuz, ana tarafından büyükannesi Yahudidir? Bu birçok şeyi açıklar.

Gerçekten, dedi Lucien. Bir süre sonra ekledi: Aslında hoş biridir. Bergere'in apartmanında her yan gülünç ve acayip şeylerle doluydu: boyalı tahtadan yapılma kadın bacakları üstünde duran kırmızı ipekli sandalyelerin minderleri, küçük Zenci heykelleri, demirden yapılma, üstü dikenli bir bekâret kemeri, içine küçük kaşıklar batırılmış alçıdan yapılma kadın göğüsleri, masanın üstünde bronzdan yapılma koskocaman bir bit ve kâğıt uçurmaz işi gören ve Mirtra Mezarlığından aşırılmış bir keşiş kafatası. Duvarlar gerçeküstücü Bergere'in öldüğünü bildiren ve cenaze törenine çağıran davetiyelerle kaplıydı. Her şeye karşılık, apartman rahat ve akıllıca döşenmiş izlenimi veriyordu ve Lucien oturma odasının divanına uzanıp yatmayı seviyordu. Özellikle onu şaşırtan şey Bergere tarafından bir rafın üstüne yığılmış olan ıvır zıvır ve gülünç şeylerin çokluğuydu: aksırık tozu, kaşıntı tüyü, kadın çorabı lastiği, şeytan boku, yapay buz, yapay kesmeşeker. Bergere, konuşurken, şeytan bokunu eline alıyor, önemseyerek inceliyordu: Bu ıvır zıvırın devrimci bir değeri vardır, tedirgin ederler. Lenin'in bütün yapıtlarından daha fazla bir yıkıcı güç vardır bunlarda.

Lucien, şaşkın ve hayran, bir çukur gözlü bu fırtınalı güzel yüze ve bir kusursuzca taklit edilmiş dışkıyı özenle tutan ince parmaklara bakıyordu. Bergere ona sık sık Rimbaud'dan ve bütün duyguların sistematik düzensizliğinden söz ediyordu. Concorde Alanından geçerken isteyerek ve bilinçle görebildiğiniz zaman bir Zenci kadını diz çöküp dikilitaşı emmeye koyulmuş olarak görünce, kendinize dekoru geberttiğinizi ve kurtulduğunu söyleyebilirsiniz.

Ona Illuminatinos'u Maldoror'un Şarkıları'nı ve Marki de Sade'ın kitaplarını verdi. Lucien anlamak için işi ciddi tutuyordu, ama pek çok şeyi yakalayamıyordu ve şaşırmıştı, çünkü Rimbaud oğlancıydı. Bunu, Bergere'e söyledi; Bergere katıla katıla gülerek Niçin şaştın, dostum? dedi. Lucien çok sıkılmıştı.

Kızardı ve bir dakika süresince vargücüyle Bergere'den nefret etti; ama kendine hâkim oldu, başını kaldırdı ve alabildiğine açıkyüreklilikle: Aptallık ettim, dedi. Bergere onun saçlarını okşadı, duygulanmışa benziyordu: Bu şaşkınlık dolu iri gözler, dedi, bu maral gözleri...

Evet, Lucien, aptallık ettiniz. Rimbaud'nun oğlancılığı; duyarlığının ilk ve dâhice kargaşasıdır. Bu şiirleri ona borçluyuz. Cinsel isteğin kendine özgü nesneleri olduğuna ve kadınlar demek olan bu nesnelere inanmalı, çünkü onların bacaklarının arasında bir delik vardır, durmuş oturmuşların çirkin ve iradeli yanılgısıdır bu. Bak! Masasından bir düzine kadar sararmış resim çıkardı ve onları Lucien'in kucağına attı. Lucien, dişleri dökülmüş ağızlarıyla gülen, bacaklarını dudak gibi ayıran ve oyluklarının arasından yosunlu bir dil gibi bir şey gösteren korkunç orospular gördü.

Bou-Saada'da üç franklık koleksiyonum vardı, dedi. Bergere. Bu kadınlara arkadan yaklaşsanız bile iyi aile çocuğusunuzdur ve herkes de erkekçe hayat yaşadığınızı söyler. Çünkü bunlar kadındır, anlıyor musunuz? Ama yapılacak ilk iş her şeyin cinsel zevk nesnesi olabileceğine kendinizi inandırmanız olduğunu söyleyeceğim, bir dikiş makinesi, bir deney kabı, bir at ya da bir terlik gibi. Ben, dedi gülerek, sineklerle aşk

yaptım, ördeklerle yatan bir deniz piyadesi tanıdım. Başlarını çekmeceye sokuyordu, ayaklarından sıkıca tutuyordu ve haydi yallah! Bergere, dalgın dalgın Lucien'in kulağını sıktı ve sözünü bitirdi: Ördek bu yüzden ölünce tabur dâ onu yiyordu.

Lucien bu konuşmalardan kafası kazan gibi çıkıyor, Bergee'in bir dâhi olduğunu düşünüyordu, ama geceleri ter içinde, kafasının içi ürkünç ve açık saçık görüntülerle dolu uyanıyordu ve Bergere'in onun üstünde iyi bir etkisi olup olmadığını soruyordu kendi kendine: Yalnız olmak! diye ellerini ovuşturarak inliyordu, akıl danışacak kimsesi olmamak, doğru yolda mıyım, değil miyim bana söyleyecek birisi! Sonuna kadar gidiyorsa, bütün duygularının karmaşasını yaşıyorsa yolunu yitirmesine ve boğulmasına kıl payı kalmıyor muydu acaba? Bir gün Bergere ona uzun uzun Andre Breton'dan söz etmişti, Lucien uykuda gibi mırıldandı: Evet, ama nasıl, bundan sonra, nasıl geriye dönebilirim? Bergere şaşırdı: Geriye mi dönmek? Kim söz etti sana geriye dönmekten? Delirsen daha iyi. Sonra, Rimbaud'nun dediği gibi, öteki ürkütücü işçiler gelecekler. Düşündüğüm iyidir, diye mırıldandı Lucien kederli kederli. Bu uzun tartışmaların Bergere'in dileğinin tam karşıtı bir sonuç verdiğini fark etmişti: Lucien ne zaman istemeden ince bir duyum, özgün bir izlenim yaşamaya kalkışsa bir titremedir alıyordu onu: Başlıyor, diye düşünüyordu: En bayağı ve en kaba saba yaşantılardan başkasını yaşamamayı gönülden isteyecekti. Kendini ancak akşamleyin annesi ve babasıyla bir aradayken rahat hissediyordu: bu onun sığınağıydı.

Briand'an, Almanların kötü niyetinden değerinden söz ediyorlardı. Lucien onlarla tatlı tatlı gündelik, sıradan söyleşiler yapıyordu. Bir gün, Bergere'den ayrıldıktan sonra odasına girdiği zaman makineleşmiş gibi kapıyı anahtarla kapadı ve sürgüyü çekti. Yaptığı hareketin farkına varınca kendini gülmekten alamadı, ama gece uyuyamadı: korktuğunu anlamakta gecikmedi.

Yine de Bergere'in dünyasıyla yok yere dostluğunu kesmedi. O beni büyülüyor, diyordu kendi kendine. Bergere'in aralarında kurmayı becerdiği o sıkı fıkı ve öylesine ince arkadaşlığa çok değer veriyordu.

Bergere erkekçe, neredeyse haşin bir havayı elden bırakmaksızın duygulandırmak ve giderek şefkatle Lucien'e yaklaşmak gücüne sahipti. Sözgelişi kötü giyindiğini homur homur söylenerek kravatını yeniden bağlıyor, Kamboçya'dan gelme altın bir tarakla saçlarını tarıyordu. Lucien'e onun kendi bedenini keşfettiriyor, gençliğin coşkulu, alımlı güzelliğini ona açıklıyordu:

Siz Rimbaud'sunuz, diyordu ona, Verlaine'i görmek için Paris'e geldiği zaman sizin büyük elleriniz vardı onda da, sağlıklı köylü delikanlısının bu kırmızı yüzü ve kumral genç kızı andıran bir dal gibi ince bedeni vardı. Lucien'i yakasını açıp gömleğini aralamaya zorluyordu ve onu, pek utanmış, olarak bir aynanın önüne götürüyor ona kırmızı yanaklarının, beyaz boynunun güzel uyumunu seyrettiriyordu; o sırada Lucien'in kalçalarını eliyle hafifçe okşuyor; kederli kederli ekliyordu: İnsan yirmi yaşında kendini öldürmeli.

Şimdi sık sık Lucien, kendine aynalarda bakar olmuştu, sallıkla dolu genç sevimliliğinden tat almayı öğreniyordu. Ben Rimbaud'yum, diye düşündü, akşamleyin, yumuşak hareketlerle giysilerini çıkartırken, çok güzel bir çiçeğin acıklı ve kısa hayatına sahip olacağına inanmaya başlıyordu. Bu sıralarda, buna benzer izlenimleri uzun süreler önce duymuş gibi geliyordu ona ve saçma bir imge canlanıyordu kafasında: kendini uzun mavi bir giysi ve melek kanatlarıyla, bağış toplamak için yapılan bir satışta çiçek dağıtırken, küçükken görüyordu. Uzun bacaklarına bakıyordu. Benim yumuşak bir tenim olduğu doğru mu acaba? diye düşündü dalga geçerek. Bir keresinde de dudaklarını, kolunda bileğinden dirsek içine kadar uzanan küçük güzel mavi damar boyunca gezdirdi.

Bir gün Bergere'in evine girince hoş olmayan bir şeyle karşılaştı: Berliac oradaydı; elindeki bıçakla bir toprak topağı görünüşündeki karamsı bir şeyin kabuklarını ayırmaya uğraşıyordu. İki genç on günden beri birbirlerini görmemişlerdi, soğuk bir tavırla el sıkıştılar. Bu gördüğün şey, dedi Berliac, haşhaş. İki kat esmer tütün arasına bu pipolara koyacağız bunu, şaşırtıcı bir sonuç veriyor.

Senin için de var, diye ekledi. Teşekkürler, dedi Lucien, istemem. Öteki ikisi gülmeye başladılar. Berliac şeytanca diretti: Amma aptalsın dostum, içeceksin, hoş olmadığını ileri süremezsin. Ben sana hayır dedim! dedi Lucien. Berliac hiç karşılık vermedi, üstten bakan bir edayla gülümsedi Lucien, Bergere'in de güldüğünü gördü. Hızla yere vurdu ayağını ve:

İstemiyorum, harap olmaya niyetim yok, sizi serseme çeviren şu dalaveraları içmeyi salakça buluyorum, dedi. Elinde olmadan kendini koyvermişti, ama az önce söylediklerini ve Bergere'in onun için ne düşüneceğini aklına getirence Berliac'ı öldüresi geldi; gözleri yaşla doldu. Sen bir kentsoylusun, dedi Berliac, omuz silkerek, yüzer gibi gözüküyorsun, ama ayağını dipten çekmekten ödün patlıyor. Uyuşturucuya alışmak niyetinde değilim, dedi Lucien, sakin bir sesle, bir başka kölelik bu, oysa ben bağımsız kalmak istiyorum. Kendini bağımlamaktan korkuyorsun desene, diye sertçe karşılık verdi Berliac. Lucien, az daha tokatı yapıştıracakken Bergere'in emredici sesini duydu: Bırak onu Charles, diyordu.

Berliac'a, haklı olan o. Onun bağımlanmak korkusu, o bile karmaşadan geliyor. Divana uzanmış olarak ikisi içtiler ve bir Armenie kâğıdı kokusu doldurdu odayı. Lucien kırmızı ipekten bir pufun üstüne oturmuş sessizce onları seyrediyordu. Bir süre sonra Berliac başını arkaya attı ve gözlerini baygın bir gülüşle kırpıştırdı.

Lucien ona hınçla bakıyordu ve kendini aşağılanmış hissediyordu. Sonunda Berliac ayağa kalktı, odadan sallantılı bir yürüyüşle çıktı: Dudaklarında hep o uykulu ve arzulu gülüşün tuhaflığı vardı. Bana bir pipo ver, dedi Lucien boğuk bir sesle. Bergere gülmeye başladı. Uğraşma, dedi: Berliac yüzünden yapma bunu. Şimdi ne halde bilmiyorsun, değil mi? Deli olacağım, dedi Lucien. Ee, peki, şimdi kusuyor, bunu bil, dedi Bergere sakin sakin. Haşhaşın ona yapacağı tek etki bu. Gerisi bir güldürüden başka bir şey değil, ama ona birkaç kez içirdim, çünkü beni şaşırtmak istiyor ve bu beni eğlendiriyor. Ertesi gün Berliac liseye geldi, Lucien'e tepeden bakarak, Trenlere biniyorsun, dedi, ama garda kalanları

özenle seçiyorsun. Ama karşısındaki de konuştu: Sen düzenbazsın, dedi ona Lucien, dün banyoda ne yaptığını bilmiyorum sanıyorsun belki, değil mi? Kustun dostum!

Berliac solgunlaştı. Bunu sana Bergere mi söyledi? Ya kim olsun isterdin? Güzel, diye kekeledi Berliac, ama Bergere'in yeni dostlar önünde eski dostlarını harcayan bir adam olduğunu sanmıyordum. Lucien biraz kaygılanmıştı:

Bergere'e kimseye bir şey söylemeyeceğine söz vermişti. Hadi canım sen de, dedi, seni harcamadı o, yalnızca bana işin böyle olmadığını göstermek istedi. Ama Berliac sırtını döndü, Lucien'in elini sıkmadan yürüdü gitti. Lucien, Bergere'le yeniden buluştuğu zaman pek rahat değildi. Berliac'a ne söylediniz? diye sordu Bergere, yan tutmayan bir tavırla. Lucien, karşılık vermeden başını öne eğdi: Ezilmişti. Ama birden Bergere'in elini ensesinde hissetti: Zararı yok, dostum.

Ne olursa olsun bitmesi gerekiyordu: Komedyenler uzun süre benimle eğlenemezler. Lucien biraz yüreklendi: Başını kaldırdı ve güldü: Ama ben de bir komedyenim, dedi, gözkapaklarını indirerek. Evet, ama sen, sevimlisin, diye karşılık verdi Bergere, onu kendine doğru çekerek. Lucien kendini bırakıverdi, kendini bir kız gibi uysal hissediyordu ve gözleri yaşlıydı. Bergere onu yanağından öptü, Benim küçük güzel serserim, dedi. Kardeşim benim, diyerek hafifçe kulağını ısırdı. Lucien, böyle duygulu, böyle hoşgörülü bir ağabeye sahip olmanın çok hoş bir şey olduğunu düşünüyordu.

Bay ve Bayan Fleurier, Lucien'in bu kadar sözünü ettiği şu Bergere'i tanımak istediler ve onu akşam yemeğine davet ettiler. Hiç bu kadar yakışıklı bir erkek görmemiş olan Germaine'e varıncaya kadar herkes onu çok canayakın buldu. Bay Fleurier, Bergere'in dayısı olan General Nizan'ı tanıyordu, uzun uzun ondan söz etti. Bayan Fleurier de tatilde Bente-Cote'a gitmek için Lucien'i Bergere'e emanet edeceğinden pek hoşnuttu.

Otomobille Rouen'a kadar gittiler, Lucien, katedrali ve belediyeyi

görmek istedi, ama Bergere kesinlikle reddetti bunu: O süprüntüleri mi? dedi, saygısızca. Sonunda Cordeliers Sokağında bir geneleve gidip iki saatlerini geçirdiler ve Bergere tuhaf bir havaya girdi:

Masanın altından Lucien'i diziyle dürterken bir yandan bütün kızlara Küçükhanım, diyordu; sonra onlardan biriyle yukarı çıkmaya kalktı, ama beş dakika sonra aşağı indi. Kirişi kıralım, diye fısıldadı, yoksa çıngar çıkacak. Çarçabuk parayı ödeyip çıktılar.

Sokakta Bergere olup biteni anlattı: Bir avuç kaşıntı tozunu yatağa atmak için kadının arkasını dönmesinden yararlanmış, sonra iktidarsız olduğunu söyleyip aşağı inmiş. Lucien iki viski içmişti, biraz kafayı bulmuştu, Metz Topçusu'nu ve De Profundis Morpionubus'u söyledi, Bergere'in hem ağırbaşlı, hem de haylaz olmasına hayran oluyordu. Bir tek oda tuttum sadece, dedi Bergere otele geldiklerinde. Ama büyük bir banyosu var. Lucien şaşırmadı: yolculuk boyunca Bergere'le birlikte aynı odayı paylaşacağını şöyle bir düşünmüştü, ama bu düşünce üstünde uzun süre durmamıştı.

Şimdi artık geri adım atamazdı; durumu biraz iğrenç buluyordu, özellikle ayakları temiz değildi. Valizler yukarı çıkarken, Bergere'in ona: Pek kirlisin, örtüleri kirleteceksin, diyeceğini ve ona kayıtsızlıkla: Temizlik konusunda pek kentsoyluca düşüncelerin var, diye karşılık vereceğini düşündü. Ama Bergere onu valiziyle birlikte banyo odasına soktu: Sen içeride hazırlan, ben odada soyunacağım, dedi. Lucien, ayaklarını ve yarı belinden aşağısını yıkadı. Tuvalete gitmek ihtiyacı duydu, ama cesaret edemedi ve lavaboya işeyerek işini bitirdi: sonra gecelik gömleğini giydi, annesinin ona verdiği ponponlu terlikleri ayağına geçirdi (kendininkiler delik deşik olmuştu) ve kapıyı vurdu: Hazır mısınız? diye sordu. Evet, evet, gir. Bergere gök mavisi bir pijamanın üstüne siyah bir robdöşambr giymişti. Oda limon kolonyası kokuyordu. Tek bir yatak mı yalnızca? diye sordu Lucien, Bergere karşılık vermedi: Lucien'e, kuvvetli bir kahkahayla son bulan bir şaşkınlıkla bakıyordu: Giyinip kuşanmışsın! dedi gülerek. Yatak takkeni ne yaptın? Aa yok, çok tuhafsın, kendi halini görmeni isterdim. İşte iki yıldır, dedi Lucien, çok sıkılmıştı, anneme bana pijama

almasını söylüyorum.

Bergere ona doğru yürüdü: Haydi, çıkar şunu, dedi, ötekine söz hakkı vermeyen bir tavırla, benimkilerden birini vereyim sana. Biraz büyük olacak, ama bundan daha iyi gidecek sana. Lucien, gözleri duvar kâğıdının yeşil kırmızı yollarına takılmış, odanın orta yerinde çakıldı kaldı. Banyoya dönmek en iyisiydi, ama aptal yerine konmaktan korktu, sert bir hareketle gecelik entarisini başının üstünden çıkarıverdi. Bir süre sessizlik oldu: Bergere gülerek Lucien'e bakıyordu. Lucien birdenbire odanın orta yerinde çıplak durduğunu, ayaklarında da annesinin ponponlu terlikleri olduğunu anladı. Ellerine baktı -Rimbaud'nun büyük ellerine-

kasığına onları kapatmak, hiç olmazsa orasını gizlemek isterdi, ama kendini topladı, ellerini kahramanca arkasına koydu. Duvarlarda, eşkenar dörtgen dizilerinin arasında uzaktan uzağa küçük mor bir kare vardı. Doğrusu, dedi Bergere, bir bakire kadar iffetlisin.

Aynada kendine bak Lucien, göğsüne kadar kızardın. Öteki kılığından böylesi daha iyi. Evet, dedi Lucien kuvvetle, ama insan çıplakken hiç de kibar gözükmez. Bana çabuk pijamayı ver.

Bergere ona lavanta kokan bir pijama attı ve yatağa girdiler. Ağır bir sessizlik oldu: Durum kötü, dedi Lucien. Kusacağım. Bergere karşılık vermedi. Lucien geğirince ağzında viski tadı hissetti. Benimle sevişecek, diye söylendi içinden. Limon kolonyasının boğucu kokusu boğazını sardığı sırada duvar kâğıtlarının çizgileri dönmeye başladı. Bu yolculuğa çıkmayı kabul etmemem gerekirdi. Talihi yoktu; son zamanlarda belki yirmi kere Bergere'in kendinden ne istediğini keşfedecek gibi olmuştu, sonra her keresinde, bilerek yapılmış gibi, onu düşüncesinden caydıran bir olay çıkmıştı ortaya. Şimdiyse, burada, bu adamın yatağındaydı ve onun keyfini bekliyordu. Yastığımı alıp banyoya yatmaya gideyim. Ama cesaret edemedi. Bergere'in alaycı bakışını düşündü. Gülmeye başladı: Birden orospu aklıma geldi, dedi, kaşınıp duruyor olmalı. Bergere hiç karşılık vermiyordu, Lucien ona göz ucuyla baktı: Masum bir tavırla, elleri

ensesinin altında, uzanmış yatıyordu. O zaman şiddetli bir öfke sardı Lucien'i, dirseğinin üstünde doğruldu ve ona:

Ee peki ne bekliyorsunuz? Beni buraya ipliğe inci dizmeye mi getirdiniz?

Söylediği cümleden pişman olması için çok geçti artık: Bergere ona doğru dönmüştü; alaycı bir bakışla onu seyrediyordu:

Melek yüzlü bir küçük orospuyla başım belâda. Haydi, bebeğim, ben sana söyletmedim bunu; sıradan duygularını çığırından çıkarmak için bana bel bağlayan sensin. Bir an ona baktı, yüzleri hemen hemen birbirine değiyordu, sonra Lucien'i kollarının arasına aldı, pijama ceketinin altından göğsünü okşadı. Bu hoş olmayan bir şey değildi, biraz gıdıklıyordu, yalnızca Bergere korkutucuydu; aptalsı bir tavır almıştı ve kuvvetle tekrarlıyordu: Utanma, küçük domuz, utanma, küçük domuz! tıpkı garlarda trenlerin gelişini haber veren gramofon plakları gibi. Bergere'in eli, tersine, canlı ve hafif, insana benziyordu.

Lucien'in göğüslerinin ucunu tatlı tatlı okşuyordu; sanki banyoda ılık suyun okşaması gibi. Lucien bu eli yakalamak, kendinden ayırmak, onu bükmek isterdi, ama Bergere alay etmişti: Orospuyla başım belâda.

El yavaşça karnından aşağı kaydı ve pantolonunu tutan düğümü çözmek için durdu. Yapsın yapacağını diye bıraktı eli: Islak bir sünger gibi ağır ve yumuşaktı ve fena halde ödü kopuyordu.

Bergere örtüleri açmıştı, başını Lucien'in göğsüne koymuştu ve onu dinler gibi bir hali vardı. Lucien arka arkaya iki kere geğirdi, gümüş renkli bu güzel saçların üstüne kusacağından korktu. Karnımı sıkıştırıyorsunuz, dedi. Bergere biraz kalktı ve bir elini Lucien'in böğrünün altına geçirdi, öteki el artık okşamıyordu, sıkıyordu. Küçük güzel kalçaların var, dedi birden Bergere. Lucien bir kâbus gördüğünü sanıyordu:

Hoşunuza gidiyorlar mı? diye sordu nazlanarak. Ama Bergere birden

bıraktı onu ve canı sıkılmış bir tavırla başını kaldırdı.

Ah küçük blöfçü, dedi öfkeyle, Rimbaud numaraları yapıyor ve ben de bir saatten fazladır onu baştan çıkarayım diye akıntıya kürek çekiyorum. Lucien'in sinirden gözleri yaşardı. Bergere'i bütün gücüyle itti: Bu benim suçum değil, dedi tıslayan bir sesle, bana fazlasıyla içki içirdiniz, içimden kusmak geliyor.

İyi öyleyse git, dedi Bergere, git, ne halin varsa gör. Dişlerinin arasından ekledi. Aman ne gece. Lucien pantolonunu çekti, sırtına siyah robdöşambrı geçirdi çıktı. Tuvaletin kapısını kapattığı zaman kendini o kadar yalnız ve dayanıksız hissetti ki hıçkırıklarını tutamadı.

Robdöşambrın cebinde mendil yoktu, gözleriyle burnunu tuvalet kâğıdına sildi. Boş yere iki parmağını boğazına soktu, kusamadı.

Sonra durup dururken pantolonunu indirdi ve soğuktan titreyerek tuvalete oturdu. Hıyar herif, diye düşündü, hıyar herif! Canavarca aşağılanmıştı, ama Bergere'in okşayışlarına boyun eğmiş olmaktan ya da allak bullak olmamaktan utanıp utanmayacağını bilmiyordu. Kapının öteki yanından çıtırtılar geliyordu, Lucien her çıtırtıda yerinden sıçrıyordu, odaya dönmeye karar veremiyordu: Oraya gitmeliyim, diye düşündü, gitmeliyim, yoksa beni bırakır çeker gider; Berliac'la! ve yarım doğruldu, ama hemen gözünün önüne Bergere'in yüzü ve hayvanca tavrı geliyordu, Utanma, küçük domuz, dediğini işitiyordu. Yeniden oturuyordu, umutsuzca! Bir süre sonra onu biraz yatıştıran şiddetli bir sürgüne tutuldu: Aşağıdan gidiyor, diye düşündü, böylesi daha iyi. Gerçekte artık kusma ihtiyacı kalmamıştı.

Fena oluyorum, diye düşündü birdenbire, neredeyse bayılacağını sandı. Lucien sonunda öyle üşüdü ki dişleri takırdamaya başladı, hasta olacağını düşündü ve birden ayağa kalktı. İçeri girdiği zaman Bergere ona sıkıntılı bir tavırla baktı; sigara içiyordu, pijaması açıktı ve zayıf bedeni görünüyordu. Lucien yavaşça terliklerini ve robdöşambrını çıkardı, tek söz söylemeden örtünün altına girdi: Nasıl gidiyor? diye sordu Bergere.

Lucien omuz silkti:

Üşüyorum! Seni ısıtmamı istiyor musun?

Deneyin hiç olmazsa, dedi Lucien. O zaman büyük bir ağırlık altında ezildiğini hissetti. Ilık ve yumuşak bir ağız kendi ağzına yapıştı, çiğ bir biftekti sanki. Lucien artık hiçbir şey anlamıyordu, nerede olduğunu bilmiyordu artık; yarı yarıya soluğu kesilmişti, ama hoşnuttu, çünkü ısınmıştı. Benim küçük bebeğim, diye karnına elini bastıran Bayan Besse'i, ona koca sırık, diyen Hebrard'ı, Bay Bouffardier'nin gelip ona lavman yapacağını hayâl ederek yıkandığı banyo leğenlerini düşündü ve kendi kendine Ben senin küçük bebeğinim! dedi. Bu anda Bergere bir zafer çığlığı attı. İşte, dedi, kararını veriyorsun, haydi, diye ekledi soluyarak, sende iş var. Lucien kendisi çıkarıp pijamasını bir yana attı.

Ertesi gün öğleyin uyandılar. Garson kahvaltılarını yatağa getirdi ve Lucien onun tavrını çalımlı buldu. Beni bir yem yerine koyuyor, diye düşündü sıkıntılı bir ürpertiyle. Bergere pek nazik olmuştu, ilk önce o giyindi, Vieux-Marche Alanında sigara tüttürmeye gitti. Bu sırada Lucien yıkanıyordu. Olanlar can sıkıcı, diye düşündü Lucien, keseyi ağır ağır bedeninde gezdirirken. İlk ürkü ânı geçince ve bunun sandığı kadar acı veren bir şey olmadığını fark ettiği zaman, hüzünlü bir sıkıntıya gömülmüştü.

Hep bunun bitmesini, uykuya dalıvermeyi diliyordu, ama Bergere sabahın saat dördüne kadar onu rahat bırakmamıştı. İçinden Trigonometri problemimi hemen bitirmem gerekirdi, diye söylendi. Ödevinden başka bir şey düşünmemeye zorladı kendini. Gün uzadıkça uzadı. Bergere ona Lautreamont'nun hayatını anlattı, ama Lucien onu pek dikkatle dinlemiyordu. Bergere onun canını sıkıyordu biraz. Akşam Caudebec'de yattılar ve Bergere, Lucien'i uzun bir süre rahatsız etti, ama sabahın birine doğru Lucien, ona açık açık uykusu olduğunu söyledi Bergere de kızmadan onu rahat bıraktı. Akşam üstüne doğru Paris'e vardılar. Genellikle Lucien kendi adına hoşnuttu.

Anne babası onu kucaklayarak karşıladılar: Hiç olmazsa Bay Bergere'e bir teşekkür ettin mi? diye sordu annesi. Normand kırları konusunda onlarla biraz gevezelik etti ve erkenden yattı. Bir melek gibi uyudu, ama ertesi gün uyanınca içi titriyormuş gibi geldi. Kalktı, kendini aynada uzun uzun seyretti. Ben bir eşcinselim, dedi kendi kendine. Ve yıkıldı.

Uyan Lucien, diye bağırdı annesi kapının dışından, bu sabah okula gideceksin. Evet anne, diye karşılık verdi Lucien, uysallıkla, ama kendini yatağa attı ve ayak parmaklarına bakmaya başladı. Bu çok haksızca bir şey, kendime güvenemiyorum, deneyimim yok benim. Bu parmakları, bir adam sırayla emmişti.

Lucien başını çevirdi: Biliyor o. Bana nasıl bir ad yakıştırttığını biliyor, buna bir erkekle yatmak derler ve o bunu biliyor. Can sıkıcıydı bu. Lucien acıyla güldü. Günler boyu insan kendi kendine sorabilirdi: Ben akıllı mıyım, kendimi bir şey mi sanıyorum, diye; asla bir karara varılamazdı. Bunun yanında bir sabah size takılan etiketler vardı ve hayat boyu onları taşımak gerekiyordu: sözgelişi, Lucien iri ve kumraldı, babasına benziyordu, onun tek oğluydu ve dünden beri eşcinseldi. Ondan şöyle söz edeceklerdi: Fleurier, tanır mısınız, hani şu erkeklerden hoşlanan iri kumral çocuk? Ötekiler karşılık vereceklerdi:

Ha! Evet. Koca tekerlek mi? Onu iyi tanırım canım.

Giyinip çıktı, ama okula gitmeye cesareti yoktu. Seine Nehrine kadar Lambelle Sokağından aşağıya indi; iskeleleri izledi. Hava açıktı, sokaklar yeşil yaprak, katran ve İngiliz tütünü kokuyordu. Yepyeni bir ruhla birlikte iyice yıkanmış bir bedene tertemiz giysiler giymek için hayâl edilen bir zaman. İnsanlar, tepeden tırnağa ahlâki bir hava içindeydiler; bir tek Lucien, bu ilkbaharda kendini tuhaf ve ahlâksız hissediyordu. Bu kaçınılmaz bir eğilim, diye düşündü, Oidipus kompleksiyle başladım, bundan sonra sadikoanal oldum, şimdi de eşcinsel oldum, nerede duracağım acaba? Gerçekte durumu henüz pek vahim değildi, Bergere'in okşamalarından büyük bir zevk almamıştı. Ama ya alışkanlık kazanırsam? diye düşündü sıkıntıyla. Bundan ayrılamazsam, esrar gibi bir alışkanlık

olur! Çürük bir adam olacaktı, kimse onunla bir arada olmak istemeyecekti, bir emir verdiği zaman babasının işçileri onunla alay edeceklerdi.

Lucien korkunç yazgısını rahatça hayâl etti. Kendini, yüzü gözü boyalı, otuz beş yaşında görüyordu ve göğsünde Legion d'honneur nişanı olan bıyıklı bir adam korkunç bir tavırla bastonunu kaldırıyordu. Sizin varlığınız burada, bayım, kızlarımız için hakarettir. Sonra birden sallandı ve oyun oynamayı kesti: Bergere'in bir sözü geliyordu aklına. Caudebec'de, geceleyindi, Bergere ona: Söyle ama! Hoşlanıyorsun, değil mi! demişti. Ne demek istemişti? Doğal olarak, Lucien tahtadan değildi ve mıncıklana mıncıklana...

Bu bir şeyi kanıtlamaz, dedi kendi kendine, kaygıyla. Ama benzerlerini bulup çıkarmakta bu adamların usta oldukları ileri sürülüyordu, bu altıncı duyu gibiydi. Lucien uzun uzun Iena Köprüsünün önünde gidiş gelişi yöneten polis memuruna baktı. Bu polis beni tahrik edebilir miydi?

Polisin mavi pantolonuna gözlerini dikiyor, kaslı ve tüylü oyluklarını düşünüyordu: Acaba bu beni etkiliyor mu? Çok rahatlamış olarak yola koyuldu. Bu o kadar ciddi bir durum değil, diye düşündü, henüz kendimi kurtarabilirim. Yaşadığım karmaşayı kötüye kullandı o, ama ben bir eşcinsel değilim gerçekten. Karşılaştığı bütün erkeklerle deneyi yeniledi ve her keresinde de sonuç olumsuzdu. Of! diye düşündü, iyi, sıcakladım! Bu bir uyarıydı, hepsi bu. Artık yeniden başlamaması gerekiyordu, çünkü kötü bir alışkanlık çabuk kapılır. Onun, komplekslerini sağlığa kavuşturmakta acele etmesi gerekiyordu. Anne babasına söylemeden bir uzmana gidip psikanaliz yaptırmaya karar verdi. Sonra bir dost tutacaktı, o da ötekiler gibi bir erkek olacaktı. Lucien birdenbire aklına Bergere gelince kendini kurtarmaya çalıştı. Şu anda Bergere Paris'te bir yerdeydi, kendinden hoşnut ve kafası anılarla dolu: Nasıl olduğumu biliyor, dudaklarıma yabancı değil, bana: Unutmayacağım bir kokun var, dedi, gidip arkadaşlarının yanında övünecek, `Ona sahip oldum,' diyerek, sanki ben bir orta malıymışım gibi. Şu sırada belki de geçirdikleri geceleri anlatmaya koyulmuştur filancaya...

— Lucien'in yüreği durdu sanki-Berliac'a! Böyle bir şey yaparsa öldürürüm onu: Berliac benden nefret eder, olup biteni bütün sınıfa anlatacak, ben aşağılık bir insanım, arkadaşlarım elimi sıkmayacaklar. Bunun doğru olmadığını söyleyeceğim, dedi

Lucien içinden, kendini kaybetmişçesine, dava açacağım, beni kirlettiğini söyleyeceğim. Lucien bütün gücüyle Bergere'den tiksiniyordu: onsuz, bu rezil ve onarılmaz bilinç olmaksızın, her şey düzene girebilirdi, hiç kimse bir şey bilmezdi ve Lucien bile sonunda unuturdu bunu. Geberip gitse birdenbire! Tanrım, yalvarırım sana, bu olanları kimseye anlatmadan bu gece öldür onu. Tanrım, bunu yap ki bu olay kapanmış olsun, bir eşcinsel olmamı sen isteyemezsin! Ne olursa olsun, beni elinden bırakmaz, diye düşündü Lucien hırsla. Ona dönmem ve istediği her şeyi yapmam ve böylesini sevdiğimi söylemem gerekiyor, yoksa giderim gürültüye! Bir iki adım daha attı ve önlem olarak ekledi: Tanrım, Berliac da ölsün.

Lucien Bergere'e gitmeye kalkışmadı. Sonraki haftalar her adımda ona rastlayacağını sanıyordu, odasında çalıştığı zaman kapı çaldıkça yerinden sıçrıyor, geceleri korkunç kâbuslar görüyordu: Bergere, Saint-Louis Lisesinin bahçesinden onu zorla alıyordu, bütün öğrenciler oradaydılar ve ona alay ederek bakıyorlardı. Ama Bergere onu görmek için hiçbir şey yapmıyordu; yaşayıp yaşamadığı bile belli değildi. Benim bedenimden başka bir şey istemiyordu, diye düşündü Lucien, sıkıntıyla. Berliac da ortadan yok olmuştu. Bazı pazar günleri çalışmaya onunla birlikte gelen Guigard, onun bir sinir bunalımı sonunda Paris'ten ayrılıp gittiğini söylüyordu. Lucien yavaş yavaş yatıştı. Rouen'e yaptığı yolculuk onda karanlık, kaba bir düş etkisi yapıyordu, bu düş hiçbir şeye bağlanmıyordu. Olup bitenlerin bütün ayrıntılarını hemen hemen unutmuştu, yalnızca tatsız bir beden ve limon kolonyası kokusunun ve dayanılmaz can sıkıntısının bıraktığı izleri taşıyordu.

Bay Fleurier, birçok kereler dostları Bergere'in ne olduğunu sordu: Kendisine teşekkür etmemiz için onu Ferolles'e çağırmalıyız. New York'a

gitti, diye sözü kapatmaya çalıştı Lucien. Birçok kereler Guigard ve kızkardeşiyle birlikte Marne'da sandala binmeye gitti ve Guigard ona dans etmeyi öğretti. Uyanıyorum, diye düşündü, yeniden dünyaya geliyorum. Ama yine de, sık sık, çuval gibi bir şeyin sırtına ağırlık verdiğini hissediyordu. Bu onun kompleksiydi. Gidip Viyana'da Freud'u bulması mı gerekirdi, bunu soruyordu kendi kendine: Meteliksiz gideceğim, gerekirse yayan yürüyeceğim, ona: Param yok, ama ben bir olguyum, diyeceğim. Haziranın sıcak bir öğleden sonrasında, Saint-Michel Alanında Şebek'le yani eski felsefe öğretmeniyle karşılaştı. Ee Fleurier, dedi.

Şebek, Yüksekokula hazırlanıyor musunuz? Evet efendim, dedi Lucien. Kendinizi edebiyat çalışmalarına doğru yöneltebileceksiniz, dedi Şebek. Felsefeden iyiydiniz. Felsefeyi bırakmadım, dedi Lucien. Bu yıl kitaplar okuyorum. Freud'u sözgelişi. Sırası gelmişken, diye ekledi, aklına gelmiş gibi, psikanaliz üzerine ne düşündüğünüzü sormak isterim? Şebek gülmeye başladı: Bir moda, dedi. Geçecek. Freud'da çok iyi bulduğunuz şeyleri daha önce Platon'da buluyorsunuz. Size diyeceğim şu ki, diye ekledi, soluk almadan, ben böyle şeylere kulak asmıyorum. Spinoza'yı okusanız daha iyi edersiniz. Lucien kendini büyük bir yükten kurtulmuş gibi hissetti, hafiften bir ıslık tutturup yürüyerek eve döndü: Bir karabasandı, diye düşündü, ama geriye hiçbir şey kalmadı artık! O gün güneş güçlü ve yakıcıydı, ama Lucien başını kaldırıp gözlerini kırpmadan güneşe baktı: Bu herkesin güneşiydi; Lucien'in ona gözlerini dikerek bakmaya hakkı vardı, kurtulmuştu! Saçma şeyler! diye düşündü, bunlar saçmasapan şeylerdi! Beni yoldan çıkarmaya kalkıştılar, ama yapamadılar. Gerçekte karşı koymayı elden bırakmamıştı: Bergere düşüncelerinde onu karmakarışık etmişti, ama Lucien, sözgelişi, Rimbaud'nun eşcinselliğinin bir kusur olduğunu pekâlâ hissetmişti ve şu Berliac denen küçük keçi ona haşhaş içirmek istediği zaman Lucien ona ağzının payını vermişti: Az daha kendimi kaybediyordum, diye düşündü, ama beni koruyan şey sağlam ahlâkım oldu! Akşam yemekte, babasına sevgiyle baktı. Bay Fleurier geniş omuzluydu, onda bir köylünün aheste ve ağır hareketleri, soydan gelme bir şey, bir yöneticinin soğuk, metalsi gri gözleri vardı. Ben ona benziyorum, diye düşündü Lucien.

Dört kuşaktan beri Fleurier'lerin babadan oğula sanayiyle uğraşan yöneticiler oldukları aklına geldi. Ne derlerse desinler, aile diye bir şey var! Ve Fleurier'lerin sağlam ahlâkını düşündü gururla.

O yıl Lucien, Ecole Centrale'in sınavlarına girmedi ve Fleurier'ler Frollese daha erken gittiler. Lucien, evi, bahçeyi, fabrikayı, sakin ve dengeli küçük şehri yeniden bulunca çok sevinmişti. Başka bir dünyaydı bu. Yörede uzun gezintiler yapmak için erkenden kalkmaya karar verdi. Temiz havayla ciğerlerimi doldurmak, ağır çalışmalar başlamadan önce gelecek yıl için sağlıklı olmak istiyorum, dedi babasına. Bouffardier'lere ve Besse'lere gitmek için annesine arkadaşlık etti. Herkes onu koskocaman akıllı uslu bir çocuk olarak buldu. Hebard ve Winckelmann, Paris'te hukuk okuyorlardı, tatil için Ferolles'e gelmişlerdi.

Lucien birçok kereler onlarla birlikte gezmeye çıktı, Papaz Jacquemant'a yaptıkları şakalardan, bisikletle gittikleri gezilerden söz ettiler ve üçlü olarak Metz Topçusu'nu söylediler. Lucien eski arkadaşlarının bağlılığını ve yakınlığını çok beğeniyordu; onları bir yana bırakmış olmasına kızdı kendi kendine. Hebard'a Paris'i hiç sevmediğini itiraf etti, ama Hebard onu anlayamıyordu: Anne babası onu bir papaza emanet etmişlerdi ve papaz çok sıkı bir adamdı, Louvre Müzesine yaptığı ziyaretler ve Opera'da geçirdiği geceler onun dünyasını doldurmaya yetiyordu. Lucien'in bu basitliğe içi sızlamıştı, kendini Hebard ve Winckelmann'ın ağabeyi sandı ve böylesine karmaşık bir yaşayışı olmasına üzülmediğini kendi kendine söylemeye başladı. Deneyim kazanmıştı. Onlara Freud ve psikanalizden söz etti ve onları şaşkınlıklar içinde bırakarak biraz keyiflendi. Kompleksler ilgili kuramı amansızca eleştirdiler, ama karşı çıkışları safçaydı ve Lucien bunu onlara gösterdi, sonra Freud'un yanlışlarının kolayca bulunabileceğini, bunun felsefe açısından yapılacağını ekledi.

Ona çok hayran kaldılar, ama Lucien bunun farkına varmamış gibi göründü. Bay Fleurier, Lucien'e fabrikanın işleyiş biçimini anlattı. Götürüp ona önemli binaları gösterdi. Lucien uzun uzun işçilerin

çalışmalarını inceledi. Ben ölürsem, dedi Bay Fleurier, hemen ertesi gün fabrikanın yönetimini eline alabilmelisin. Lucien babasını payladı ve ona: Babacığım, böyle konuşmasan iyi olur! dedi. Ama ergeç kendi sırtına yüklenecek sorumlulukları düşünerek sonraki günler daha ağırbaşlı davrandı. İşverenin görevleri konusunda uzun konuşmaları oldu, Bay Fleurier ona sahipliğinin bir hak değil bir görev olduğunu anlattı: İşverenlerle işçilerin çıkarları karşıt olsaydı, dedi, sınıf kavgalarıyla gelir bizim canımızı sıkarlardı. Benim tutumumu al Lucien. Ben küçük bir iş sahibiyim, Paris argosunda buna esnaf derler. Ben aileleriyle birlikte yüz işçiyi besliyorum, iyi iş yapıyorsam bundan ilk yararlananlar onlardır. Ama fabrikayı kapamak zorunda kalırsam, işte hepsi kaldırımlara dökülürler. Buna hakkım yok, dedi üstüne basarak, kötü işler yapmaya hakkım yok. İşte ben buna sınıfların dayanışması diyorum.

Üç haftadan fazla bir zaman her şey iyi gitti, aşağı yukarı, Bergere'i hiç düşünmedi, onu affetmişti: yalnızca yaşayışı boyunca onu bir daha görmemeyi diliyordu. Bazı bazı, gömleğini değiştirdiği sırada aynaya yaklaşıyor, şaşkınlıkla kendine bakıyordu: Bir erkek bu bedeni arzuladı, diye düşünüyordu. Ellerini yavaş yavaş bacaklarında gezdiriyordu ve düşünüyordu: Bu bacaklar bir erkeğin aklını başından aldı. Böğürlerine dokunuyordu ve ipek bir kumaşı okşar gibi kendi bedenini okşayabilmek için bir başka kişi olamadığına üzülüyordu. Bazı bazı komplekslerinden dolayı üzüntüye kapılıyordu: dayanıklıydılar onların koskoca karanlık kütleleri, bir safra gibi asılıyor, ağır geliyordu ona. Şimdi hepsi bitmişti, Lucien artık onlara inanmıyordu ve kendinde garip bir hafiflik duyuyordu. Bu o kadar tatsız bir şey değildi, daha çok, biraz can sıkan, pekâlâ katlanılabilecek türden bir hoşnutsuzluktu, gerektiğinde cansıkıntısı yerine geçebiliyordu. Hiçbir şey değilim ben, diye düşünüyordu, işte bunun için de hiçbir şey beni kirletmedi. Berliac, o, iğrenç bir biçimde bağımlanmış.

Biraz belirsizliğe pekâlâ katlanabilirim: Bu saflığın fidyesidir. Bir gezinti sırasında, bir bayırda oturup düşündü: Altı yıl uyudum, sonra, güzel bir günde kozamdan çıktım. Tepeden tırnağa canlanmıştı. Bütün iyi niyetiyle karşıdaki görünüme baktı:

Ben eylem için yaratılmışım! dedi kendi kendine. Ama o anda övünme düşünceleri yavan kaçtı. Alçak sesle: Biraz beklesinler, neymişim görsünler, dedi. Yüksek sesle konuşmuştu, ama sözcükler ağzından boş kabuklar gibi dışarı döküldüler. Neyim var benim? Bu garip kaygıyı yeniden tatmak istemiyordu, bu kaygının ona çok kötülüğü dokunmuştu bir zamanlar. Düşündü: Bu sessizlik... bu yerler... Sarı ve kara karınlarını tozların içinde sürükleyen cırcırböceklerinden başka tek bir canlı yoktu. Lucien, cırcırböceklerinden tiksiniyordu, çünkü onların hep yarı yarıya çatlamış gibi bir görünüşleri vardı. Yolun öteki yanında kül renkli, sıcaktan ölgünleşmiş, geniş bir fundalık ırmağa kadar alabildiğine uzanıyordu. Hiç kimse Lucien'i görmüyordu, hiç kimse onu işitmiyordu, ayağa fırladı, hareketleri hiçbir engelle, kendi ağırlığının engeliyle bile karşılaşmadı gibi bir izlenim uyandı içinde.

Şimdi ayaktaydı, kül renkli bir bulut perdesinin altında, sanki boşlukta gibiydi. Bu sessizlik... diye düşündü. Bu sessizlikten de fazla bir şeydi, hiçlikti. Lucien'in çevresinde kır son derece sessiz ve cansız, insan dışıydı; onu rahatsız etmemek için soluğunu tutuyor, kendini küçültüyor gibiydi. Metz Topçusu kışlaya dönünce... Sözcükler dudaklarında boşluktaki bir alev gibi söndü: Lucien, bu ağırlığı olmayan, çok ölçülü doğanın orta yerinde, gölgesiz, yankısız tekbaşınaydı. Kendini sarstı, düşüncelerinin akışını yakalamaya yeltendi. Ben eylem için yaratılmışım. Önce etkinliğim var; aptallıklar yapabilirim, ama bu uzun sürmez, çünkü kendimi topluyorum. Düşündü: Benim sağlam ahlâkım var. Ama yüzünü tiksintiyle buruşturarak durdu, can çekişen hayvanların dolaşıp durduğu bu beyaz yol üstünde sağlam ahlâk'tan söz etmek saçma göründü ona.

Öfkeyle bir cırcırböceğinin üstüne bastı Lucien, ayağının altında küçücük esnek bir yuvarlakçık hissetti ve ayağını kaldırdığı zaman cırcırböceği hâlâ yaşıyordu: Lucien onun üstüne tükürdü. Şaşkınım. Şaşkınım. Tıpkı geçen yılki gibi. Ona as'ların as'ı diyen Winckelmann'ı, onu adam yerine koyan Bay Fleurier'yi, ona Benim küçük bebeğim dediğim koca oğlan olmuş, şimdi onunla senli benli konuşamıyorum, utandırıyor beni, diyen Bayan Besse'i düşünmeye koyuldu. Ama onlar

uzaktaydılar, çok uzaktaydılar. Ona öyle geldi ki, gerçek Lucien kaybolmuştu, beyaz ve şaşkın bir kurtçuktan başka bir şey yoktu ortada. Ben neyim?

Kilometrelerce fundalık, otsuz, kokusuz; düz, çatlak toprak ve sonra birdenbire bu akçıl kötü resmin sağında çıkan kuşkonmaz, öylesine tuhaf ki arkasında gölgesi bile yoktu. Ben neyim? Soru, önceki tatillerden beri değişmemişti, bırakmış olduğu yerde Lucien'i bekliyordu. Ya da bu bir soru sormaktan çok bir durumdu. Lucien omuz silkti. Ben çok kuruntuluyum, diye düşündü, kendimi pek fazla dinliyorum. Sonraki günler, kendini pek dinlememeye çalıştı: Dikkatini nesnelere vermek istemişti; uzun uzun rafadan yumurta fincanlarına, havlu geçirilen madenî halkalara, ağaçlara, dükkânların camekânlarına bakıyordu.

Annesinin gönlünü okşayarak gümüş takımlarını göstermesini istedi. Ama gümüşlere bakarken gümüşlere baktığını düşünüyor, bakışının ardında hareketli küçük bir sis kıpırdıyordu. Lucien'in Bay Fleurier ile bir konuşmaya dalması da boşunaydı; yalancı ışığı andıran donuk kıvamsız kütlesiyle bu yoğun ve ince sis, babasının konuşmalarını anlamak için harcadığı dikkatin arkasına geçip duruyordu. Bu sis ta kendisiydi. Canı sıkılan Lucien, zaman zaman dinlemeyi bir yana bırakıp başını çevirip bakıyor, sisi yakalamayı ve ona cepheden bakmayı deniyordu. Boşluktan başka bir şeyle karşılaşmıyordu; sis bunun da arkasındaydı.

Germaine iki gözü iki çeşme Bayan Fleurier'ye geldi: Erkek kardeşi zatürree olmuştu. Zavallı Germaine'ciğim, dedi Bayan Fleurier, her zaman onun ne kadar sağlam biri olduğunu söyler dururdunuz! Germaine'e bir aylığına izin verdi ve onun yerine de fabrika işçilerinden birinin kızını, on yedi yaşındaki küçük Berthe Mozelle'i getirtti. Küçüktü, saç örgülerini halkalamıştı. Hafifçe aksıyordu. Concarneau'dan geldiğinde Bayan Fleurier ondan dantel bir başlık giymesini istemişti: Böylesi daha güzel olacak. İlk günden beri Lucien'le her karşılaşışında iri mavi gözleri tutkulu ve saygılı bir hayranlıkla parlıyordu; Lucien onun kendine hayran olduğunu anladı. Onunla içtenlikle konuştu ve ona birçok kereler: Bizim ev hoşunuza gidiyor mu? diye sordu. Koridorlarda, etkileyip

etkilemediğini görmek için geçerken ona hafifçe dokunarak kendince eğleniyordu. Ama kız onu etkileyip duygulandırıyordu. O da bu sevgiden değerli bir avuntu çıkardı. Berthe'in gözünde yaratmış olduğu hayâlini sık sık büyük bir coşkuyla düşünüyordu. Gerçekte ben onun ahbaplık ettiği genç işçilere hiç benzemiyorum. Winekelmann, kızı pek esaslı buldu: Talihlisin, diye sözünü tamamladı, ben senin yerinde olsam işi hallederdim. Ama Lucien kararsızdı: Kız ter kokuyordu, siyah gömleğinin koltuk altları yenmişti.

Yağmurlu bir eylül öğleden sonrası Bayan Fleurier otomobille Paris'e gitti. Lucien odasında yalnız kaldı. Yatağına yattı ve esnemeye başladı. Hep aynı ve hep başka, kıyı taraflarda havada hep suya dönüşen, geçici ve tutkulu bir bulut olmuş gibisine geliyordu. Niçin varım diye kendi kendime soruyorum? Oradaydı, yediği yemeği sindiriyor, esniyor, cama vuran yağmuru işitiyordu, kafasının içinde tiftiklenen bu beyaz sis vardı: Ya sonra? Varlığı bir rezaletti ve daha sonra üstüne alacağı sorumluluklar bu rezaleti doğrulamaya yetecekti. Her şey bir yana, dünyaya gelmeyi ben istemedim, dedi kendi kendine. Kendisine acır gibi bir hareket yaptı. Çocukluk kaygıları, uzun süren uyuşukluğu geldi aklına; bütün bunlar ona yeni bir günışığı altında gözüktüler. Aslında, yaşayışında, bu oylumlu ve yararsız armağandan sıkıntı duymayı bir yana atamamıştı; ne yapacağını, nereye koyacağını bilmeksizin kollarında taşımıştı onu. Zamanımı doğmuş olmama yazıklanmakla geçirdim. Ama düşüncelerini daha uzaklara itmek uğruna pek yorgun düşmüştü, kalktı, bir sigara yaktı ve Berthe'e kendisine çay yapmasını söylemek için mutfağa indi.

Kız onun girdiğini görmedi. Kızın omzuna dokundu, kız korkuyla sıçradı. Sizi korkuttum mu? diye sordu. Kız, iki elini masaya dayamış korkuyla ona bakıyordu, göğsü kalkıp iniyordu, bir zaman sonra güldü ve: Boş bulunup sıçradım, evde kimsenin olmadığını sanıyordum, dedi. Lucien, hoşgörüyle güldü, Bana biraz çay yapsanız, zahmet olmazsa, dedi. Hemen şimdi, Bay Lucien, dedi küçük kız ve ocağa doğru seyirtti: Lucien'in orada oluşu kıza sıkıntı verirmiş gibi görünüyordu. Lucien kararsız bir durumda kapının eşiğinde duruyordu. Ee, söyleyin bakalım, dedi babacan bir tavırla, bizden hoşnut musunuz? Berthe ona sırtını

dönmüş, musluktan bir kaba su dolduruyordu. Suyun gürültüsü verdiği yanıtı boğuntuya getirdi. Lucien bir an bekledi, kız kabı gazocağının üstüne koyunca yeniden sordu: Hiç sigara içtiniz mi? Pek çok, diye karşılık verdi kızcağız, kuşkuyla. Lucien, Craven paketini açtı, kıza uzattı. Durumdan pek hoşnut değildi: sanki kızın gözünde saygınlığını azaltıyordu; kıza sigara içirmemeliydi. Kız İçmemi mi... istiyordunuz? diye sordu şaşırarak. Neden olmasın?

Hanımefendi gelince bana kızar.

Lucien'in içine suçortağı olmanın tedirgin edici duygusu düştü. Gülmeye başladı. Ona söylemeyiz, dedi. Berthe kızardı, parmaklarının ucuyla bir sigara alıp sigarayı dudaklarını arasına yerleştirdi. Sigarasını yakmalı mıyım? Bu yakışıksız kaçar. Kıza: Sigaranızı yakmıyor musunuz? dedi. Kız ona sıkıntı veriyordu. Orada, kolları kaskatı, hareketsiz, kırmızı ve uysal, sigaranın çevresinde dudakları tavuk kıçı gibi büzülmüş dikelip duruyordu: sanki ağzının ortasına bir derece sokulmuştu.

Kız sonunda bir teneke kutudan bir kibrit aldı, çaktı, gözlerini kırpıştırarak birkaç nefes çekti ve: Yumuşak, dedi, sonra birdenbire ağzından sigarayı çıkardı, beş parmağının arasında beceriksizce sıktı. Doğuştan bir kurban, diye düşündü Lucien. Bretagne'ı sevip sevmediğini sorunca, kız biraz çözüldü, ona değişik biçimlerdeki Bretonne baş süslerini anlattı, bir de, tatlı ve yapmacıklı bir sesle bir Rosporden şarkısı söyledi. Lucien ona kibarca takıldı, ama kız yapılan şakayı anlamıyor, ona şaşkın şaşkın bakıyordu: bu sırada bir tavşana benziyordu. Lucien bir arkalıksız iskemleye oturmuştu, kendini tümüyle rahat hissediyordu: Siz de oturun, dedi kıza. O! Olmaz Bay Lucien, siz varken oturamam Bay Lucien. Lucien kızı koltuk altlarından tutup dizlerinin üstüne çekti: Ya böyle? diye sordu. Kız mırıldanarak kendini bıraktı: Dizlerinizin üstüne mi?

Bunu tuhaf bir tarzda sitemli ve coşkulu bir tavırla mırıldanmıştı. Lucien cansıkıntısıyla düşündü: Kendimi fazla bırakıyorum, bu kadar ileri gitmemeliyim. Sustu: kız dizlerinde sıcacık, sakin sakin oturuyordu,

Lucien yüreğinin çarptığını duyuyordu. Kız benim malım, diye düşündü, ne istersem yaparım. Kızı bıraktı, çaydanlığı aldı, odasına çıktı: Berthe onu tutmak için hiçbir hareket yapmadı. Lucien çayını içmeden önce annesinin kokulu sabunuyla gitti ellerini yıkadı, çünkü elleri koltuk altı kokuyordu.

Onunla yatayım mı? Sonraki günler bu küçük sorun onun çok zamanını aldı. Berthe durmadan her geçtiği yerde önüne çıkıyor, ona bir İspanyol köpeğinin mahzun gözleriyle

bakıyordu. Ahlâk çıkıyordu Lucien'in karşısına: Kızı gebe bırakmak tehlikesi olduğunu anladı, çünkü pek deney geçirmemişti (Ferolles'de prezervatif de satın alamazdı, çünkü herkes tanıyordu onu), bir de Bay Fleurier'nin başına dert açmak vardı işin içinde. Sonra kendi kendine, işçilerden birinin kızı, ileride, onunla yatmış olmakla kalkar da övünürse fabrikadaki otoritesinin azalacağını düşündü. Ona dokunmamam gerekir. Eylülün son günlerinde onunla birlikte evde yalnız kalmaktan kaçındı.

Ne bekliyorsun yani? dedi Winckelmann. Yapamam, dedi Lucien soğuk bir biçimde, hizmetçi aşklarını sevmiyorum. ilk kez hizmetçi aşklarından söz edildiğini duyan Winckelmann, hafif bir ıslık çalıverdi ve sustu.

Lucien kendinden yana pek hoşnuttu: Kibar bir adam gibi davranmıştı ve bu da hataları bütünüyle önlüyordu. Biraz yazıklanarak Kız hazırdı, diyordu kendi kendine. Ama Avucumun içinde gibiydi, kendini vermişti ve ben bunu istemedim, diye düşündü. Bundan böyle kendini artık bakir olarak düşünmedi.

Bu küçük hoşnutluklar birkaç gün onun aklını kurcaladı, sonra onlar da sisler içinde eriyip gittiler. Ekimde okula dönüşte, kendini geçen ders yılı başındaki kadar isteksiz hissediyordu.

Berliac gelmemişti; kimsenin ondan haberi yoktu. Lucien birçok tanımadık yüz gördü: Lemordant adlı sağındaki çocuk, Poitiers'de bir yıl özel matematik okumuştu. Lucien' den daha da büyüktü, kara bıyıklarıyla bir

erkek yüzü vardı onda. Lucien arkadaşlarını kuru buldu. Ona, çocuksu ve bön gürültücüler topluluğu gibi geldiler:

Papaz okulundan yetişmeydiler. Yine de onların ortak gösterilerine katılıyordu, ama ne yaptığını bilmemektendi bu; zaten kendisi dobra dobra niteliğine izin veriyordu. Lemordant onu genellikle kendine çekiyordu, çünkü olgundu, ama olgunluğunu Lucien gibi sayısız ve güç deneyimlerle kazanmışa benzemiyordu: O doğuştan bir yetişkindi. Lucien bazı bazı, omuzlarının içinde eğik duran boyunsuz, bu iri ve düşünce dolu başı büyük bir hoşnutlukla seyrediyordu: Sanki oraya ne kulaklarından, ne de kırmızımtırak ve donuk küçük Çinli gözlerinden bir şey girebilirdi: Bu kanıları olan bir adam, diye düşünüyordu Lucien, saygıyla. Kendi kendine, biraz da kıskanarak, Lemordant'a böylesine kendi bilincinde olmayı veren bu kesinliğin nasıl olabileceğini soruyordu. İşte nasıl olmam gerektiğin: Bir kaya gibi.

Aynı zamanda matematiksel akıl yürütmelerden de Lemordant'ın anlıyor olması Lucien'i biraz şaşırttı, ama Bay Husson'un ilk ödevleri vermesi onu rahatlattı; Lucien yedinciydi ve Lemordant beş numara almıştı ve altmış dokuzuncu sıradaydı. Lemordant şaşırmadı, daha kötüsünü, bunu bekler gibiydi, minicik ağzı, sarı ve parlak yanakları duygularını anlatmak için yaratılmamışlardı; o bir Buda'ydı. Ancak bir kere kızdığını gördüler, o da Loewy'nin vestiyerde onu ittiği gündü. Önce bir düzine homurtu çıkardı gözlerini kırpıştırarak: Polonya'ya! dedi sonunda, Polonya'ya! Pis Bezirgân, bize bok sürmek için de yanımıza gelme. Loewy'yi yukarıdan aşağı süzüyordu ve koskoca gövdesi uzun bacakları üstünde titriyordu. Sonunda ona iki tokat attı ve küçük Loewy ondan özürler diledi; olay da orada bitti.

Perşembe günü, onu kızkardeşinin arkadaşlarından dansa götüren Guigard'la birlikte çıktılar.

Ama Guigard sonunda bu aptallıkların canını sıktığını söyledi: Bir kız arkadaşım var, diye ona sırrını açtı, Royale Sokağında, Plisnier'lerde birincidir. Onun da bir kız arkadaşı var, kızın kimsesi yok: cumartesi

akşamı bizimle gelsene. Lucien anne babasına bir numara yaptı ve bütün cumartesi akşamları çıkmak için izin kopardı. Ona anahtarı paspasın altına bırakacaklardı. Saint-Honore Sokağındaki bir barda Guigard'ı saat dokuza doğru gitti buldu. Göreceksin, dedi Guigard, Fanny sevimli kızdır, sonra, önemli olan, giyinmesini de bilir. Ya benim ki? Onu tanımıyorum, ufak tefek olduğunu ve Paris'e yeni geldiğini biliyorum, Angouleme'li. Sırası gelmişken söyleyeyim, diye ekledi, çam devirme sakın. Ben Pierre Daurat'yım. Sen de, sarışın olduğun için İngiliz kanı var sende de, bu daha iyi; senin adın da Lucien Bonnieres. Ama niçin? diye sordu Lucien kuşkulu. Babalık, diye karşılık verdi Guigard, bu bir yoldur. Bu kadınlarla dilediğini yapabilirsin, ama kendi adını hiç mi hiç söylememelisin. İyi, iyi! dedi Lucien, pek'i ben ne iş yapıyor olacağım? Ne istersen; en iyisi öğrenciyim dersin. Bu onların hoşuna gider, sonra çıktığın zaman da çok para harcamamana yarar. Giderler ortaklaşa verilir. Ama bu akşam bana bırak, pazar günü bana ne ödeyeceğini söylerim.

Lucien, Guigard'ın küçük çıkarlar peşinde olduğunu düşündü birden: Görünen o ki ben de giderek kuşkucu oluyorum, diye düşündü alaylı alaylı. Fanny bu sırada giriverdi: Esmer, zayıf, uzun bir kızdı, kalçaları uzundu, yüzü çok boyalıydı. Lucien, onu fütursuz buldu. İşte Bonnieres, dedi Guigard, sana sözünü ettiğim arkadaş. Sevindim, dedi Fanny, gözlerini kısarak. İşte Maud, küçük arkadaşım. Lucien, karşısında, tersine dönmüş saksıyı andıran bir şapka giymiş, yaşını belli etmeyen küçücük bir kadın gördü.

Yüzünü boyamamıştı, göz alıcı Fanny'nin yanında rengi solgun gibi duruyordu. Lucien fena halde bozuldu, ama kızın güzel bir ağzı olduğunu fark etti, -hem sonra kızla kibarlık oyunu oynamaya da gerek yoktu. Guigard, önceden bira bardaklarını ayarlamaya özen göstermişti; öyle ki kızlara bir şey içecek vakit bırakmadan, geldikleri sıradaki karışıklıktan yararlanarak, onları gülüşe söyleşe kapıya doğru itiştirivermişti. Lucien'in bu hoşuna gitti: Bay Fleurier ona ancak haftada yüz yirmi beş frank veriyordu, bu parayla da yol paralarını ödemesi gerekiyordu. Gece eğlenceli geçti. Quartierlatin'de, kuytu köşeleri olan, sıcak ve kırmızı küçük bir salona dans etmeye gittiler ve kokteylin fiyatı yüz sous'ydu.

Fanny türünden kadınlarla gelmiş birçok öğrenci vardı, ama kadınlar Fanny'den daha az güzeldiler. Fanny alımlıydı: Pipo içen koca sakallı bir adamın gözlerinin içine baktı, yüksek sesle:

Dansinglerde pipo içen adamlardan korkarım, dedi. Adam kıpkırmızı oldu ve piposu yanıkken cebine sokuşturdu. Guigard ile Lucien'i biraz alaya alıyor, onlara sık sık, anacıl ve nazik bir tavırla -Siz koca bebeklersiniz, diyordu. Lucien kendini çok rahat ve gevşemiş hissediyordu; Fanny'ye ufak tefek eğlenceli şeyler anlattı; bunları anlatırken gülümsüyordu. Sonunda yüzünden gülümseme hiç eksik olmadı, kendini hiç salıvermeden, hafif bir alayla süslü inceliğini elden bırakmadan ölçülü bir konuşma tutturmayı bildi. Ama Fanny onunla az konuşuyordu: Guigard'ın çenesini eline alıyor, ağzını dışarı çıkartmak için yanaklarına bastırıyordu.

Dudakları, özsuyla şişmiş meyveler ya da sümüklüböcekler gibi biraz salyalı ve koskocaman olunca Baby, diyerek onları hafif dokunuşlarla yalıyordu. Lucien'in fena halde canı sıkılmıştı. Guigard'ı gülünç buluyordu: Guigard'ın dudağının kenarında ruj ve yanaklarında parmak izleri vardı. Ama öteki çiftlerin durumu daha da başıboştu: herkes öpüşüyordu, zaman zaman vestiyerci kadınlar küçük bir sepetle geçiyorlardı ve Oley, çocuklar, eğlenin, gülün, oley oley! diye bağırarak sepetten renk renk şeritler atıyorlardı ve herkes gülüyordu. Lucien, en sonunda Maud'un varlığını hatırladı ve ona gülümseyerek: Şu genç âşıklara bakın, dedi. Guigard ve Fanny'yi gösteriyordu, ekledi: Biz ötekiler, soylu yaşlılar... Cümlesini bitirmedi, ama öyle bir tuhaf güldü ki Maud da güldü. Maud şapkasını çıkardı ve Lucien onun, dansingdeki öteki kadınlardan oldukça daha iyi olduğunu gördü. Sonra kızı dansa kaldırdı ve bakalorya yılında öğretmenlerine yaptığı numaraları anlattı. Kız iyi dans ediyordu, siyah akıllı gözleri, görmüş geçirmiş bir tavrı vardı. Lucien ona Berthe'den söz etti ve ona pişmanlıklar duyduğunu söyledi. Ama, diye ekledi, onun için böylesi daha uygun oldu. Maud, Berthe'in hikâyesini şairane ve hüzünlü buldu, Lucien'in anne babasının yanında Berthe'in ne kadar ücret aldığını sordu. Hizmetçilik yapmak bir kız için çok daha tuhaf değil, diye ekledi.

Guigard ile Fanny artık onlarla ilgilenmiyorlardı, birbirlerini okşuyorlardı ve Guigard'ın yüzü ter içindeydi: Lucien, zaman zaman tekrarlıyordu: Genç âşıklara bak, baksana şunlara! ve cümlesi hazırdı: Onlar bana kendileri gibi yapmak arzusunu veriyorlar. Ama bunu söylemeye cesaret edemiyordu ve gülümsemekle yetiniyordu; hem sonra ona öyle geliyordu ki Maud ile o eskiden beri dostturlar, aşkı küçük görürler ve Lucien ona eski dost der ve sırtına vururdu. Fanny birden başını çevirip onlara şaşkınlıkla baktı. Siz ne yapıyorsunuz? dedi. Haydi öpüşün, bunun için can atıyorsunuz. Lucien, Maud'u kollarına aldı, ama biraz rahatsız oldu, çünkü Fanny onlara bakıyordu: Öpüşme uzun ve başarılı olsun isterdi, ama kendi kendine, insanlar soluk almak için ne yaparlar, diye soruyordu. Sonuç olarak bu düşündüğü kadar zor değildi, burun deliklerini tam açık bırakmak için yanlamasına öpmek yetiyordu. Guigard'ın Bir, iki... üç... dört... diye saydığını duyuyordu ve elli ikide Maud'u bıraktı. Başlangıç için fena değil, dedi Guigard, ama ben daha iyisini yapacağım.

Lucien, kol saatine baktı; sayma sırası kendindeydi: Guigard, elli dokuzuncu saniyede Fanny'nin ağzını bıraktı. Lucien, kızgındı ve bu yarışmayı aptalca buluyordu. Ben Maud'u ölçülü-davranmak için bıraktım, diye düşündü, ama bu zor bir şey değil, bir kere nefes alabildi mi insan, alabildiğince sürdürebilir. İkinci bir yarışma önerdi ve kazandı. Sonuna geldikleri zaman Maud, Lucien'e baktı ve ona ciddi ciddi: Güzel öpüyorsun, dedi. Lucien, zevkten kıpkırmızı oldu. Emrinize amadeyim, dedi eğilerek. Ama daha çok Fanny'yi öpmek isterdi. Son metroyu kaçırmamak için geceyarısı yarıma doğru birbirlerinden ayrıldılar. Lucien çok neşeliydi, Raynouard Sokağında hoplaya zıplaya dans etti ve Çantada keklik, diye düşündü.

Dudağının ucu ağrıyordu, çünkü çok gülmüştü. Maud'u perşembe günleri saat altıda ve cumartesi akşamları görmeyi âdet edinmişti. Kız öpülmeye ses çıkarmıyordu, ama kendini ona vermek istemiyordu.

Lucien, Guigard'a bu sıkıntısını anlattı, Guigard da onu yüreklendirdi:

Bırak bunları, dedi Guigard, Fanny, kızın yatacağından emin, yalnız çok genç, ancak iki âşığı olmuş. Fanny ona çok yumuşak davranmanı salık verdi. Yumuşak mı? dedi Lucien. Emin misin? İkisi de güldüler. Guigard ekledi: Gereken neyse yapılmalı ahbap! Lucien pek yumuşak oldu. Maud'u çok öpüyordu ve onu sevdiğini söylüyordu, ama bu uzadıkça pek tekdüze oluyordu. Hem sonunda kızla çıkmaktan pek de kendine pay çıkartamıyordu: süslenmesi konusunda ona birşeyler söylüyordu, ama kız önyargılarla doluydu, sinirlenivеriyordu. Öpüşmeler arasında sessiz sedasız, gözleri dalgın el ele tutuşarak duruyorlardı. Böylesine ağırbaşlı bakışlarla ne düşündüğünü Tanrı bilir. Lucien, her zaman aynı şeyi düşünüyordu: kendini, bu küçük kederli ve belirsiz varlığı. Kendi kendine: Lemordant olmak isterdim, işte yolunu bulmuş biri! diyordu. Bu sıralarda kendini bir başkası gibi görüyordu: Kendini seven bir kadının yanına oturmuş, eli elinde, öpüşlerle dudakları hâlâ ıslak ve kadının ona verdiği alçakgönüllü mutluluğu geri çeviren biri. Yalnız biri. Böylece küçük Maud'un parmaklarını kuvvetle sıkıyordu ve yaşlar gözlerine birikiyordu: Kızı mutlu etmek isterdi. Bir kasım sabahı Lemordant, Lucien'e yaklaştı. Elinde bir kâğıt tutuyordu. İmzalamak ister misin? diye sordu. Nedir bu?

Yüksek Öğretmen Okulunun korkak Yahudileri yüzünden, Oeuvre'e, zorunlu askerlik hazırlığına çıkan iki yüz imzalı bir paçavra göndermişler. Şimdi biz bunu protesto ediyoruz, en azından bin tane isim gerekir bize: askeri okul, denizci, tarımcı, X'ler, bütün kodamanlara imzalatılacak. Lucien koltuklarının kabardığını hissetti, sordu: Yayınlanacak mı bu? Action'da tabii. Belki Echo de Paris'de de. Lucien hemen imzalamak niyetindeydi, ama bunun hoş kaçmayacağını düşündü. Kâğıdı aldı, dikkatle okudu. Lemordant, ekledi: Sen siyasetle uğraşmazsın sanırım, senin tavrın bu. Ama bir Fransızsın, sözünü söylemek hakkın senin. Lucien, `Sözünü söylemek hakkın senin' sözünü işitince içine anlatılmaz, coşkun bir sevinç dolmuştu. İmzasını attı. Ertesi gün Action Française'i aldı, ama bildiri ortada yoktu.

Ancak perşembe günü yayınlandı. Lucien onu ikinci sayfada şu başlık altında buldu: Fransız gençliği Uluslararası Yahudiliğin ağzının ortasına

sağlam bir yumruk indiriyor. Adı oradaydı, sıkışmış, keskin, Lemordant'ın adından pek uzağa düşmemiş, kendi yakınındaki Fleche ve Flippo'nun adları kadar yabancı bir ad; giyimli kuşamlı duran bir ad. Lucien Fleurier, diye düşündü, bir köylü adı, tam bir Fransız adı. F ile başlayan bütün ad dizisini yüksek sesle okudu, sıra kendisininkine gelince onu tanımıyormuş gibi yaparak okudu. Sonra gazeteyi katlayıp cebine koydu, neşeyle eve döndü.

Birkaç gün sonra Lemordant'ı gidip bulan o oldu. Siyasetle uğraşıyor musun? diye sordu ona. Ben birlik üyesiyim, dedi Lemordant, bazı bazı Action'u okur musun? Pek sık değil, diye itiraf etti Lucien, şimdiye kadar bu beni pek ilgilendirmezdi, ama değişmekte olduğumu sanıyorum. Lemordant ona yüzünün anlatımsız görünüşüyle hiç ilgi duymadan bakıyordu. Lucien ona Bergere'in `karmaşa' diye adlandırdığını olduğu gibi anlattı.

Nerelisin? diye sordu Lemordant. Ferolles'lu. Babamın orada bir fabrikası var. Ne kadar zaman kaldın orada? Orta'ya kadar. Anlıyorum, dedi Lemordant, güzel, çok basit, sen bir taşralısın. Barres'yi okudun mu? Colette Baudoche'u okudum. Bu değil canım, dedi Lemordant sabırsızca. Ben sana Gurbetçiler'i getireyim öğleden sonra: bu senin hikâyen. Orada hastalığını ve ilacını bulacaksın.

Kitap yeşil deri ciltliydi. Birinci sayfada bir `exlibris Andre Lemordant' damgası gotik harflerle belli belirsiz yazılı duruyordu. Lucien şaşırmıştı: Lemordant'ın bir küçük adı olacağını hiç düşünmemişti.

Okumaya büyük bir güvensizlikle başladı: Kaç kereler durumu ona açıklamak istenmişti, kaç kereler, Oku bunu, tam tamına seni anlatıyor, diyerek kitaplar vermişlerdi. Lucien, biraz kederli bir gülüşle, böyle birkaç cümleyle çözümlenebilecek biri olmadığını düşündü. Oidipus kompleksi, Karmaşa: ne çocukça şeyler ve ne kadar uzaktalar, bütün bunlar! Ama ilk sayfadan başlayarak kitaba bağlandı. Bir kere, kitap, psikolojiyle ilgili değildi -Lucien'e gına

gelmişti şu psikolojiden-Barres'in söz ettiği gençler, soyut kişilikler, Rimbaud ve Verlaine gibi bir sınıfa sokulamayanlar değillerdi; ne de Freud'un psikanalizlerini yaptığı Viyanalı aylak kadınlar gibi hasta insanlardı. Barres onları ortamlarına, ailelerinin içine yerleştirerek işe başlıyordu: katı gelenekler içinde, taşrada, iyi yetişmişlerdi, Lucien Struel'i kendine benzer buluyordu. Bu doğru işte, dedi kendi kendine ben doğduğu yerden kopmuş biriyim.

Fleurier'lerin ahlâk sağlığını düşündü, ancak köylük yerde kazanılan bir sağlık, beden gücüyle kazanılan bir sağlık. (Büyükbabası bronz bir parayı parmakları arasında bükerdi.) Ferolles sabahlarını coşkuyla hatırladı: kalkıyordu, anne babasını uyandırmamak için ayaklarının ucuna basarak aşağı iniyor, bisikletine atlıyor ve Ilede-France'ın yumuşak görünümü onu belli belirsiz okşayışla sarıyordu. Paris'ten hep tiksindim, diye düşündü. Berenice'in Bahçesi'ni de okudu; zaman zaman okumasını kesiyor, gözleri dalgın, düşünmeye koyuluyordu: işte yeniden ona bir kişilik ve alınyazısı, bilincinin bitip tükenmeyen gevezeliklerinden kurtulma yolu, kendini tanımlama ve değerlendirmesi için bir yöntem sunuluyordu.

Ama Freud'un pis ve kirli hayvanlarına Barres'nin ona armağan ettiği köylük kokularıyla dolu bilinçaltını nasıl da yeğ tutardı. Bunu yakalamak için Lucien'in kendi kendine kuru ve korkunç bir gözlem yöneltmekten başka yapacak bir şeyi yoktu. Ferolles'ün toprağını ve toprak altını incelemesi, Sernette'e kadar uzanan dalgalı tepelerinin anlamını çözmesi, insan coğrafyasına ve tarihe başvurması gerekiyordu. Ya da yalnızca, Ferolles'e geri gitmeli, orada yaşamalıydı: Orada kendine uygun olanı bulacaktı; zararsız ve verimli, Ferolle kırları boyunca yayılmış; ormanlara, kaynaklara, ota kesmiş, besleyici bir humus gibi olan bu yerde Lucien bir yönetici olma gücünü en sonunda elde edecekti. Lucien bu uzun düşlerden büyük coşkuyla çıkıyor, zaman zaman da yolunu bulmuş gibi oluyordu.

Şimdi, Maud'un yanında, bir kolunu beline dolamış, sessiz sessiz otururken, içinde sözcükler, cümle artıkları ses veriyordu: geleneğe

yeniden bağlanmak, toprak ve ölüler, derin ve donuk, bitmez tükenmez sözcükler. Ne kadar da ayartıcı, diye düşünüyordu. Yine de buna inanmaya cesaret edemiyordu: önceleri çoklukla düş kırıklığına uğratılmıştı. Korkularını Lemordant'a açtı: Bu çok güzel olurdu. Azizim, diye karşılık verdi Lemordant, insan istediğine hemen inanıvermemeli: yapıp etmeler gerekir. Biraz düşündü ve ekledi: Bizimle birlikte gelmelisin. Lucien büyük bir istekle kabul etti, ama özgürlüğünü elinde tutmak için titizlendi: Gelirim, dedi, ama bu beni bağımlamaz.

Görmek ve düşünmek isterim. Lucien, genç dernekçilerin arkadaşlığıyla büyülenmişti: Ona yürekten ve yalın bir kabul gösterdiler, hemen kendini onların arasında rahat hissetti. Hemen hemen hepsi kadife bere giyen yirmi kadar öğrenciden oluşan Lemordant `çetesi'ni böylece tanıdı. Briç ya da bilardo oynadıkları Polder'in birahanesinin birinci katında oturumlarını yapıyorlardı. Lucien, sık sık orada onları bulmaya gidiyordu. Hemen anladı ki onlar onu bağırlarına basmışlardı, çünkü her zaman İşte en güzel çocuk! ya da Bizim ulusal Fleurier'imiz! diye bağırarak karşılamışlardı onu.

Ama Lucien'i özellikle onlara çeken bu iyi huylarıydı: yüksekten bakmak, ukalalık etmek gibi şeyler yoktu, siyasal konuşmalar azdı. Gülünüyor, şarkı söyleniyordu, işte o kadar. Bir haykırıştır kopuyor, ya da öğrenci gençliği şerefine alkış tutuluyordu. Lemordant da, hiç kimsenin tanımazlık etmeye cesaret edemeyeceği bir yetkiden vazgeçmeksizin, biraz yayılıyor, yüzünü bir gülümsemedir kaplıyordu.

Lucien, genellikle susuyor, gözlerini bu gürültücü ve kasları gelişmiş genç adamların üzerlerinde gezdiriyordu: Bu bir güçtür, diye düşünüyordu. Onların arasında gençliğin gerçek anlamını azar azar keşfediyordu: bir Bergere'in değerlendirdiği yapmacıklı saflık içinde değildi artık. Gençlik. Fransa'nın geleceğiydi bu. Lemordant'ın arkadaşları zaten ergenlik çağının karmaşası içinde değillerdi: bunlar yetişkindiler, çoğunun da sakalları vardı. Onlara iyice bakınca, hepsinde, bir yakın tavır buluyordu insan: yaşlarının gereği olan başıboşluktan, belirsizlikten kurtulmuşlardı, öğrenecek birşeyleri yoktu artık, olgunlaşmışlardı.

Ciddi olmayan yırtıcı şakaları başlangıçta Lucien'i biraz şaşırttı: insan onların bilinçsiz oldukları sanısına kapılabilirdi. Remy gelip de köktenci liderin karısı Bayan Dubus'ün bacaklarını bir kamyonun çiğnediğini haber verince Lucien, önce, bahtsız hasma bir saygı gösterisi yapmalarını bekledi. Ama onlar katıla katıla güldüler ve İhtiyar leş!, Saygıdeğer kamyoncu! diye bağırarak kalçalarına vurdular. Lucien'in biraz canı sıkıldı, ama birden, bu arındırıcı gülüşlerin bir sığınak olduğunu anladı: bir tehlike kokusu sezmişlerdi, aşağılık bir acıma duygusuna gönülleri elvermemişti; kapanmışlardı. Lucien de gülmeye başladı. Azar azar, onların afacanlıkları Lucien'e gerçek aydınlığı içinde gözüktü: afacanlıkları havailikten öteye gitmiyordu, gerçekte bu bir hakkın olumlanmasıydı: inançları öylesine derin, öylesine dinseldi ki bu inanç onlara havai gibi gözükme, gezip tozma hakkını veriyordu, bütün bunlar işin özü değildi. Charles Maurras'nın soğuk mizahıyla Desperreau'nun şakaları arasında (sözgelişi sokaklarda cebinde bir İngiliz kaputu parçası taşıyarak geziyor ve buna Blum'un sünnet artığı diyordu) ancak bir derece farkı vardı. Ocak ayında, üniversite, iki İsveçli minerolojiste, `şeref doktoru' unvanının resmi bir törenle verileceğini bildirdi. Güzel bir cümbüş görmek ister misin? dedi Lemordant, Lucien'e bir çağrı kartı uzatarak. Büyük anfi silme doluydu. Marseillaise'in sesleri arasında Cumhurbaşkanının ve Rektörün girdiğini görünce Lucien'in yüreği atmaya başladı. Arkadaşları için korkuya kapılmıştı. Hemen aynı anda, tribünlerde bazı gençler ayağa kalktılar ve bağırmaya başladılar. Lucien yakın biri olarak Remy'yi tanıdı, domates gibi kıpkırmızıydı, ceketinden çekiştiren iki adamın arasından yırtınarak Fransa Fransızlarındır! diye bağırıp duruyordu.

Ama öte yanda, haşarı bir çocuk havasıyla, yaşlı bir beyin küçük bir trompeti üflediğini görünce çok hoşuna gitti. Sağlıklı doğrusu, diye düşündü. Çok gençlere bu ağırbaşlı havayı ve daha yaşlılara bu afacan tavrı veren gürültücülüğün ve inatçı ciddiliğin bu bir eşi daha olmayan karmaşasının tadına varıyordu. Lucien, sonra kendi de alaya almayı denedi. Bazı sonuçlara vardı ve Herriot üzerine Rahat yatağında ölürse bu adam, insan Tanrıya inanmamalı, yargısına vardığı zaman içinde kutsal bir öfkenin doğduğunu duyuyordu.

Dişlerini sıkıyordu o zaman ve bir an için kendini Remy ya da Desperreau kadar inançlı, sağlam, güçlü hissediyordu. Lemordant haklı, diye düşündü, insan yapıp etmeli, hepsi bu. Tartışmada karşı koymayı da öğrendi. Bir Cumhuriyetçiden başka bir şey olmayan Guigard itirazlarla onu yoruyordu. Lucien iyi niyetle dinliyor, ama bir süre sonra boşveriyordu. Guigard durmadan konuşuyordu, ama Lucien ona bakmıyordu artık; Pantolonunun kat yeriyle oynuyor, kadınlara doğru sigarasının dumanıyla halkalar yaparak dalga geçiyordu. Her şeye karşılık Guigard'ın karşı koymalarını biraz dinliyordu, ama onlar ağırlıklarını yitiriyorlar ve üstünden hafif ve başıboş kayıp gidiyorlardı. Guigard sonunda burulup susuyordu.

Lucien anne babasına yeni arkadaşlarından söz etti. Bay Fleurier, ona çığırtkanlıkla yetinip yetinmeyeceğini sordu. Lucien tereddüt etti ve ağırbaşlılıkla: İstiyorum, dedi, gerçekten istiyorum. Lucien, rica ederim böyle şeylerle uğraşma, dedi annesi, onlar çok hareketlidirler, hemen bir felâket gelir başına. Bakarsın paparayı yersin ya da hapse girersin, değil mi? Hem sonra siyaset yapmak için çok gençsin daha. Lucien annesine tatsız bir gülüşle karşılık verdi. Bay Fleurier araya girdi: Bırak çocuğu şekerim, dedi tatlılıkla, bırak düşündüğünü yapsın, bu yolları geçmesi gerek. Bu günden sonra Lucien'e öyle geldi ki annesi babası ona belli bir saygınlıkla davranıyorlar. Bununla birlikte, o kendi kendine karar vermiyordu. Bu birkaç hafta ona çok şey öğretmişti; zaman zaman babasının iyilikçi merakıyla, Bayan Fleurier'nin kaygılarıyla, Guigard'ın beliren saygısıyla, Lemordant'ın ısrarıyla, Remy'nin sabırsızlığıyla karşılaşıyordu ve başını sallayarak kendi kendine: Bu küçük bir iş değil, diyordu. Lemordant'la uzun bir konuşmaları oldu. Lemordant onun düşüncelerini çok iyi anladı, ona kendini sıkıştırmamasını söyledi. Lucien şimdi de şaşkınlık bunalımları içindeydi; içinde, bir kahve iskemlesinde oturup duran saydam bir pelte yığınından başka bir şey olmadığı izlenimi uyanıyor, çığırtkanların devinimleri ona saçma gibi gözüküyordu. Ama bir başka zaman, kendini bir taş kadar katı ve ağır hissediyor, hemen hemen mutlu oluyordu.

Bütün çeteyle iyiden iyiye arkadaş olmuştu. Hebard'ın geçen yaz tatilinde ona öğrettiği Rebecca'nın Düğünü şarkısını söyledi onlara; herkes onun pek eğlendirici buldu. Lucien coşkulu ve güzel bir konuşmayla Yahudilerle ilgili birçok iğneleyici düşünceler söyledi ve çok hasis olan Berliac'tan söz etti: Her zaman kendi kendime diyorum: bu kadar eli sıkı olmak mümkün değilken, nasıl böylesine eli sıkıdır? Günün birinde bunun nedenini anladım: çünkü o soydandır. Herkes gülmeye başladı ve bir çeşit coşku sardı Lucien'i; kendini Yahudilere karşı gerçekten öfkeli hissetti. Berliac'ın anısı onun için pek tiksindiriciydi. Lemordant onun gözlerinin içine baktı ve ona: Sen temiz bir adamsın, dedi. Bundan sonra, Lucien'den sık sık dilekte bulunuyorlardı: Fleurier, bize mıhsıçtılarla ilgili güzel bir hikâye anlat, ve Lucien babasından duyduğu Yahudi hikâyelerini anlatıyordu. Bir gün Lefy rastlar Plum'e... diye belli bir deyişle başlayarak arkadaşlarını neşelendiriyordu.

Günün birinde Remy ile Patenötre, Seine Nehri kıyısında Cezayirli bir Yahudiyle karşılaştıklarını, onu suya atmak istermiş gibi üzerine yürüyüp onu fena halde korkuttuklarını anlattılar: Kendi kendime diyordum ki, diye sözünü tamamladı Remy, Fleurier'nin bizimle birlikte olmaması ne kötü. Belki böylesi daha iyi oldu, yani orada olmaması, diye araya girdi Desperreau. Yahudiyi suya atardı! Bir bakışta Yahudileri tanımakta Lucien'in üstüne yoktu. Guigard'la sokağa çıktıklarında onu dirseğiyle dürtüyordu: Birdenbire geri dönme; küçük, tıknaz, arkamızda onlardan biri! Bu konuda, diyordu Guigard, senin koklama yeteneğin var! Fanny'yse Yahudilerin kokusunu hiç alamıyordu. Bir perşembe dördü de Maud'un odasına çıktılar ve Lucien, Rebecca'nın Düğünü şarkısını söyledi. Fanny dayanamıyordu, Yeter yeter, altıma edeceğim, diyordu. Lucien şarkıyı bitirince Fanny ona mutlu, daha da çok tatlı bir bakışla baktı.

Polder birahanesinde Lucien'e sonunda bir oyun oynadılar. Her zaman Yahudileri seven Fleurier, ya da Leon Blum, yani Fleurier'nin yakın dostu... diye uluorta konuşan biri çıkıyordu ve ötekiler ağızları açık, soluklarını tutarak kendilerinden geçip bekliyorlardı. Lucien kıpkırmızı oluyordu, Yeter be!.. diye bağırarak elini masaya vuruyordu ve ötekiler gülmekten kırılıyorlardı.

Yuttu! Yuttu! Hem de nasıl yuttu! diyorlardı. Siyasal toplantılarda sık sık onlarla birlikte oluyordu. Bu arada Profesör Claude'u ve Maxime Real del Sartre'ı dinledi. Yeni uğraşları yüzünden çalışması biraz aksıyordu, ama bu yüzden de Lucien, Centrale sınavlarına güvenemiyordu, Bay Fleurier olgunluk gösterdi: Lucien'in, yaşamayı öğrenmesi gerek, dedi karısına. Bu toplantıların çıkışındâ Lucien ve arkadaşları ateşleniyorlardı ve yaramazlıklar yapıyorlardı. Bir keresinde bir düzine kadardılar ve Humanite gazetesini okuyarak Saint-

Andre-des-Arts Sokağından geçen sessiz sedasız, ufak tefek bir adama rastladılar.

Adamı bir duvarın köşesine sıkıştırdılar ve Remy emretti: At elinden o gazeteyi. Ufak tefek adam numara yapmak istiyordu, ama Desperreau adamın arkasına geçiverdi, Lemordant gazeteyi çekip aldığı sırada onu kıskıvrak tuttu. Çok eğlenceliydi durum. Küçük adam: Bırakın beni, bırakın beni! diye bağırarak öfkeyle havaya tekmeler savuruyordu, tuhaf bir tavır vardı ama Lemordant, sakin sakin gazeteyi yırtıyordu. Ama Desperreau adamı bırakmak isteyince olanlar oldu, adam Lemordant'ın üstüne atıldı; Remy tam zamanında adamın kulağının arkasına bir yumruk patlamasaydı adam Lemordant'a vuracaktı. Adam gitti duvara tosladı, hepsine kötü kötü bakarak: Pis Fransızlar! dedi. Sıkıysa bir daha söyle, dedi Marchesseau. Lucien çıngar çıkacağını anladı. Marchesseau Fransa söz konusu oldu mu şakaya gelmiyordu. Pis Fransızlar! dedi yabancı. Fena bir tokat yedi ve başı öne eğik, homurdanarak ileri doğru atıldı: Pis Fransızlar, pis kentsoylular, sizden tiksiniyorum, dilerim hepiniz geberesiniz, hepiniz, hepiniz! ve Lucien'in bile aklına getiremeyeceği bir şiddet ve bir yığın başka sövgü dalgası.

O zaman hepsinin sabrı taştı, ona hep birden girişmek, iyi bir ders vermek zorunda kaldılar. Bir süre sonra adamı bıraktılar; adam duvarın üstüne yığıldı, bacakları titriyordu, bir yumruk sağ gözünü şişirmişti, ötekiler onun çevresinde vurmaktan yorulmuş, adamın yere yığılmasını bekliyorlardı. Adam ağzını büzdü ve tükürdü: Pis Fransızlar! Yeniden

başlayalım mı istiyorsun? dedi Desperreau, nefes nefeseydi. Adam işitmemiş gibiydi; onlara sol gözüyle, meydan okurcasına bakıyor ve tekrarlıyordu: Pis Fransızlar! Pis Fransızlar! Bir duraksama ânı oldu ve Lucien, arkadaşlarının dövüşü bırakacaklarını anladı. O zaman kendinden güçlü bir şey onu itti, ileri fırladı ve bütün gücüyle vurdu. Çatırdayan bir şey işitti ve adamcağız ona şaşkın ve bitik bir tavırla baktı: Pis... diye geveledi ağzında. Ama patlamış olan gözü, kıpkırmızı bir küre ve gözbebeksiz olarak ortaya çıkmaya başladı, dişlerinin üstüne düştü ve tek bir söz söylemedi artık. Kirişi kıralım, diye soludu Remy. Koştular ve ancak Saint-Michel Alanında durdular; peşlerinde kimse yoktu. Kravatlarını düzelttiler; elinin içiyle her biri bir ötekinin üstünü başını silkti.

Akşam, gençlerin bir şey yaptıklarını anıştırmayacak bir şekilde geçti. Birbirlerine karşı özellikle nazik gözüktüler. Onlara duygularını örtmeye yarayan bu edepli sertliği bırakmışlardı her zaman olduğu gibi. Birbirleriyle nezaketle konuşuyorlardı, Lucien aileleri içinde nasıl olmak zorunda olduklarını ilk kez gösterdiklerini düşündü. Ama o da çok sinirliydi; sokak ortasında serserilerle dövüşmek âdeti yoktu. Sevgiyle Maud ve Fanny'yi düşündü.

Gözü uyku tutmadı. Bir amatör olarak peşlerinden gitmeyi sürdüremeyeceğim, diye düşündü. Şimdi her şey iyice belli oldu, bağımlanmam gerekiyor! İyi haberi Lemordant'a verirken kendini ağırbaşlı ve neredeyse dindar hissediyordu. Karar verildi, dedi, sizinle birlikteyim. Lemordant onun omzuna vurdu ve çete, bu olayı birkaç şişe devirerek kutladı. Neşeli gürültücü tavırlarını yeniden kazanmışlardı. Dünkü olaydan hiç söz etmediler. Ayrılırlarken Marchesseau, Lucien'e kısaca: Zehir zemberek adamsın! dedi. Lucien, Bir Yahudiydi! diye karşılık verdi.

Ertesi gün Lucien, elinde Saint-Michel Bulvarında bir mağazadan aldığı hezaren bastonla gitti, Maud'u buldu. Maud hemencecik anladı; bastona baktı ve Yoksa oldu mu? dedi, Lucien gülümseyerek Oldu, dedi. Maud hoşlanmış gibi gözüktü; kişisel olarak daha çok sol düşüncelere yatkındı,

ama geniş düşünceliydi.

Ben bütün partilerde, dedi kız, iyi yanlar buluyorum. Gece boyunca onun küçük çığırtkanı olduğunu söyleyerek birçok kez Lucien'in ensesini okşadı. Bundan kısa bir süre sonra, bir cumartesi gecesi, Maud kendini yorgun hissetti: Eve gitmek istiyorum galiba, dedi kız, Uslu uslu otururşun yukarı çıkabilirsin benimle: elimden tutarsın ye çok hasta olan küçük Maud'una nazik davranırsın, ona hikâyeler anlatırsın. Lucien'in hiç canı çekmiyordu; Maud'un odası düzenli yoksulluğuyla onu hüzünlendiriyordu: Buraya bir hizmetçi odası denebilirdi. Ama böylesine güzel bir fırsatı kaçırmakla suç işlemiş olurdu. Daha içeri yeni girmişlerdi ki Maud Oh! Ne kadar rahatladım, diyerek kendini yatağın üstüne attı, sonra sustu ve dudaklarını büzerek gözlerini Lucien'e dikti. Lucien yanına gelip uzandı ve kız parmaklarını aralık bırakarak elini gözünün üstüne kapattı ve çocuksu bir sesle: Hu hu, seni görüyorum, biliyor musun, seni görüyorum, Lucien! diyordu Lucien kendini ağır ve yumuşak hissediyordu; kız parmaklarını onun ağzına götürdü ve Lucien onları emdi, sonra kızla tatlı tatlı konuştu, ona: Küçük Maud hasta, nedir onu sıkan, küçük Maud'cuğu? dedi. Kızın bütün bedenini okşadı, kız gözlerini kapamıştı ve esrarlı esrarlı gülümsüyordu. Bir süre sonra, Maud'un etekliğini yukarı sıyırmıştı, aşk yapmaktaydılar. Lucien: Ben nasipli biriyim, diye düşündü. Ah bilsen, dedi Maud bitirdikleri zaman, bunu ne kadar bekliyordum! Lucien'e tatlı bir yakınlıkla baktı: Koca oğlan, bir de senin uslu duracağını sanıyordum! Lucien de onun kadar şaşırmış olduğunu söyledi.

Bu da oldu işte, dedi Lucien. Kız biraz düşündü ve ona ciddi ciddi: Hiçbir şeyden pişman değilim, dedi. Bundan öncekiler belki çok temizdi, ama eksikti.

Benim bir metresim var, diye düşündü Lucien, metroda. İçki ve taze balık kokusu sinmişti üstüne, yorgun ve bomboştu. Terle ıslanmış gömleği bedenine değmesin diye dimdik oturdu, bedeni kesilmiş süt gibi geliyordu ona. Kendi kendine tekrarladı: Benim bir metresim var, ama kendini eksikleşmiş hissediyordu: daha geceleyin Maud'ta arzuladığı şey,

örtülü gibi duran kapalı ve sınırlı yüzü, ince görünüşü, ağırbaşlı hal ve tavrı, kendini bilen kız oluşu, erkek cinsine karşı önemsemez davranışlarıydı; yani kendine özgü küçük düşünceleriyle, utanmalarıyla, ipek çoraplarıyla, krepten entarisiyle, dalgalı saçlarıyla onu bilinmeyen, sahiden bir başka cins, katı ve belirli, alışılmışın dışında yapan bütün bunlardı. Bütün bu boyalar onun kucaklamalarıyla erimişti, ona bir et yığını kalıyordu, bir karın gibi çıplak, gözsüz bir yüze yaklaştırmıştı dudaklarını, nemlenmiş bedeninin kocaman çiçeğine sahip olmuştu.

Örtülerin altında çalkantılarla ve tüylü esnemelerle seğiren kör hayvanı yeniden gördü ve düşündü: Biz ikimiz'indik. İkisi bir olmuşlardı, Maud'un etinden kendi etini ayıramıyordu, hiç kimse ona bu tiksindirici mahremiyet duygusunu vermemişti, çalılığın arkasından pipisini gösterdiği ya da altına ettiği ve karın üstü yattığı ve donu kurutulurken arkası çıplak debelendiği zaman belki Riri dışında hiç kimse. Lucien, Guigard'ı düşünerek biraz rahatlamayı denedi; ona yarın, Maud'la yattım, küçük yaman bir kadın, babalık; onun kanında var bu, diyecekti. Ama oturduğu yerde rahat değildi: kendini metronun sıcaklığı içinde çıplak, elbiselerinin ince örtüsü altında çıplak, bir papazın yanında otururken, iki olgun kadının karşısında kirlenmiş koca bir kuşkonmaz gibi katı ve çıplak hissediyordu.

Guigard onu coşkuyla kutladı. Fanny'den yana canı sıkkındı: Onun sahiden pek kötü huyu var. Dün bütün gece kafamı şişirdi. İkisi de bir konuda anlaştılar: kadınlar böyleydi, onların olması da gerekiyordu, çünkü insan evleninceye kadar elini kadına sürmeden yaşayamazdı ve sonra kızlar ne çıkarcıydılar, ne de hasta, ama kızlara bağlanmak yanlış bir iş olacaktı.

Guigard büyük bir incelikle gerçek genç kızlardan söz etti. Lucien, kızkardeşinin ne yaptığını sordu.

İyidir, babalık, dedi Guigard, senin bir dönek olduğunu söylüyor.

Anlıyorsun, diye biraz aldırmazlıkla ekledi, bir kızkardeşim var diye

şikâyetçi değilim; yoksa insanın anlayamayacağı bir yığın şey var. Lucien onu çok iyi anlıyordu. Sonunda sık sık genç kızlardan söz ettiler ve kendilerini içleri şiir dolu hissettiler. Guigard kadınlardan yana pek başarılı olan dayılarından birinin sözlerini tekrarlamayı seviyordu: Belki her zaman iyilik yapmadım şu kahrolası ömrümde, ama Tanrının benim için hesaba katacağı bir şey var: bir genç kıza el sürmektense elimi keserim daha iyi. Bazı kereler Pierrette Guigard'ın arkadaşlarına gittiler. Lucien, Pierrette'i çok seviyordu, onunla biraz muzip bir ağabey

gibi konuşuyordu. Lucien ona minnettardı, çünkü Pierrette saçlarını kesmemişti. Lucien, siyasal eylemlerle çok uğraşıyordu, her pazar sabahı Neully Kilisesinin önünden bir Action Française almaya gidiyordu.

İki saatten fazla, bir boydan bir boya, ciddi bir yüzle dolaşıyordu. Ayinden çıkan genç kızlar bazı bazı güzel gözlerini ona doğru çeviriyorlardı, o zaman Lucien biraz gevşiyordu, kendini temiz ve güçlü hissediyordu, onlara gülüyordu. Kadınlara saygı gösterdiğini çeteye anlattı. Beklediği anlayışı onlarda bulduğu için mutlu olmuştu. Zaten hemen hemen hepsinin kızkardeşleri vardı.

17 Nisanda Guigard'lar Pierrette'in on sekizinci yaş günü için bir toplantı yaptılar ve doğal olarak Lucien de çağrılmıştı. Pierrette'le pek yakın dosttu, kız ona kavalyem diyordu ve Lucien onu biraz kendisine âşık gibi görüyordu. Bayan Guigard, acemi bir piyanist getirtmişti; öğleden sonra çok neşeli geçeceğe benziyordu. Lucien birçok kere Pierrette'le dans etti ve sonra dostlarını holde karşılayan Guigard'ı bulmaya gitti. Merhaba, dedi Guigard, sanırım hepiniz tanışıyorsunuz: Fleurier, Simon, Vanusse, Ledoux. Guigard arkadaşlarının adlarını söylerken Lucien, süt gibi beyaz tenli ve siyah kaşlı, kızıl kıvırcık saçlı genç bir adamın çekinerek onlara doğru yaklaştığını gördü, öfkelendi: Bu adamın burada ne işi var, diye sordu kendi kendine Guigard Yahudilerden hoşlanmadığını çok iyi biliyor üstelik!

Topuklarının üstünde döndü, tanıştırılmaktan kurtulmak için oradan hızla uzaklaştı. Bir zaman sonra Yahudi de kim? diye Pierrette'e sordu

Weill adında biri, Yüksek Ticaret Okulunda, kardeşim onu silâh salonunda tanımış. Yahudiler beni tiksindiriyor, dedi Lucien. Pierrette hafifçe güldü. Oldukça iyi bir çocuk, dedi kız. Hadi beni büfeye götürün. Lucien bir şampanya kupası aldı eline ve kupayı daha yeni bırakmıştı ki Guigard ve Weill'le burun buruna geldi. Guigard'a öfkeyle baktı ve yüz geri döndü. Ama Pierrette onu kolundan yakaladı. Guigard içten bir tavırla ona yaklaştı: Dostun Fleurier, dostum Weill, dedi rahatlıkla. İşte tanıştınız. Weill elini uzattı ve Lucien kendini çok mutsuz hissetti. Neyse ki birdenbire Desperreau geldi aklına: Fleurier, Yahudiyi suya gönderirdi dostoğru. Lucien ellerini cebine soktu, Guigard'a sırtını döndü, çekip gitti. Bu eve adımımı atamam artık, diye düşündü, öteberisini isterken. Acı bir gurur duyuyordu içinde. İşte insanın kendi görüşlerine sıkı sıkıya bağlı olması bu demek; toplumun içinde artık yaşanamaz. Ama sokakta gururu eridi ve Lucien çok kaygılandı.

Guigard kızmış olmalı! Başını salladı, Beni çağırdığı yere bir Yahudiyi çağırmaya hakkı yoktu! diye kendi kendini kandırmaya çalıştı. Ama kızgınlığı sönmüştü, bir çeşit tedirginlikle Weill'yin şaşkın yüzünü, uzanmış elini görüyordu yeniden. Kendini uzlaşmaya eğilimli buluyordu:

Pierrette benim hamhalatın biri olduğumu düşünüyordur herhalde. O eli sıkmalıydım. Her şey bir yana bu beni bağımlamıyordu. Kısaca bir selâm vermek, sonra da hemen oradan uzaklaşmak; işte yapılması gereken buydu.

Kendi kendine, Guigard'lara zaman geçmeden dönsem mi? diye düşündü. Weill'ye yaklaşır, Özür dilerim, birden rahatsızlandım, derdi, onun elini sıkardı ve kısa nazik bir konuşma yapardı. Ama hayır; çok geçti, yaptığı hareket onarılmazdı. Düşüncelerimi, onları anlayamayan insanlara göstermeye ihtiyacım yok! diye düşündü. Sinirli sinirli omuzlarını silkti, bu bir yıkımdı.

Aynı anda Guigard ve Pierrette onun hareketini konuşuyorlardı. Tam bir deli! diyordu Guigard. Lucien yumruklarını sıktı Of! diye düşündü umutsuzlukla, tiksiniyorum onlardan! Tiksiniyorum Yahudilerden! Bu

engin tiksinti düşüncesini içinden çekip çıkartmaya çalıştı. Ama güç, gözünün önünde yıkılıp gitti; Almanlardan para alan, Fransızlardan nefret eden Leon Blum'ü boşu boşuna düşündü, tuhaf bir kayıtsızlıktan başka hiçbir şey hissetmiyordu. Maud'u evinde bulması konusunda Lucien'e talih yardım etti. Kıza onu sevdiğini söyledi ve ona birçok kereler, bir çeşit kudurganlıkla sahip oldu. Her şey bitti, diyordu kendi kendine, hiçbir zaman önemli biri olamayacağım. Olmaz, olmaz! diyordu Maud, dur şekerim, o olmaz, yasak o! Ama sonunda Lucien'i istediğini yapsın diye bıraktı: Lucien onu her yerinden öpmek istedi.

Kendini çocuksu ve yoldan çıkmış hissediyordu, canı ağlamak istiyordu. Ertesi sabah, lisede Guigard'ı görünce yüreği daraldı. Guigard'ın sinsice bir görünüşü vardı, onu görmezden gelir gibi yaptı. Lucien o kadar kızdı ki dersi izleyemedi. Aptal! diye düşündü, aptal! Dersin sonunda Guigard ona yaklaştı, pek solgundu. Su koyverirse kafasını kırarım, diye düşündü Lucien, öfkeyle. Bir zaman yan yana kaldılar, ikisi de ayakkabılarının ucuna bakıyordu.

Sonunda Guigard alçak bir sesle: Özür dilerim, babalık, sana öyle davranmamalıydım, dedi. Lucien şaşırdı, kuşkuyla ona baktı. Ama Guigard sıkıntıyla devam etti: Ona salonda rastlıyorum, anlıyor musun, işte istedim ki... hep birlikte tartışmalar yapalım. Hem beni evine de çağırmıştı, ama anlıyorum, biliyorsun, gitmek zorunda değildim, nasıl oldu bilmiyorum, ama çağrıları yazdığım zaman bunu bir saniyecik bile düşünmedim... Lucien hiçbir şey söylemiyordu, çünkü söyleyecek şey bulamıyordu, ama kendisinin kabalık ettiğini anlıyordu. Guigard, başı öne eğik, ekledi: Ee peki, bir patavatsızlık yüzünden... Hay budala, dedi.

Lucien onun omzuna vurarak, senin bilerek yapmadığını biliyorum. Açık yüreklilikle ekledi: Zaten ben de yapılmayacak şeyler yaptım. Kedimi kaba bir adam yerine koydum. Ama neylersin, bu benden daha güçlü bir şey, onlara dokunamıyorum, sanki ellerinin üstünde pullar varmış gibi geliyor. Pierrette ne dedi? Deli gibi güldü, dedi Guigard berbat bir halle. Ya adam? Anladı. Elimden geldiğince birşeyler söyledim, ama bir çeyrek sonra yaylandı gitti. Hep üzüntü içindeydi, ekledi: Annem,

babam senin haklı olduğunu söylediler, böyle bir kanıdayken başka türlü davranamayacağını söylediler. Lucien `kanı' sözcüğünün tadını çıkardı. Canı Guigard'ı kollarının arasına alıp sıkmak istiyordu. Ziyanı yok, babalık, dedi ona, ziyanı yok, şimdi yine dost kalalım. Fevkalâde bir coşkuyla Saint-

Michel Bulvarından aşağı indi, sanki kendi kendisi değilmiş gibi geliyordu artık ona. Kendi kendine söylendi: Çok tuhaf, artık ben ben değilim, kendimi tanımıyorum! Hava sıcak ve hoştu, insanlar dolaşıyorlardı, yüzlerinde ilkbaharın ilk şaşkın gülümseyişi vardı.

Bu yumuşak kalabalığın içine Lucien çelikten bir sivrilik gibi gömülüyordu. Düşünüyordu: Artık ben, ben değilim. Ben, daha önceki gün, Ferolles'deki cırcırböcekleri gibi şişkin iri bir böcekti, şimdiyse Lucien kendini bir kronometre kadar yerli yerinde ve kesin hissediyordu. Source'a girdi ve bir pernod söyledi. Çete Source'a gelmiyordu, çünkü yabancılar buraya üşüşüyorlardı, ama o gün, yabancılar ve Yahudiler Lucien'i rahatsız etmiyordu. Rüzgâr altında bir yulaf tarlası gibi hafif sesler çıkaran bu kara renkli bedenlerin ortasında kendini tuhaf ve korkutucu hissediyordu, banketin köşesine dayanmış pırıl pırıl parıldayan koskoca bir duvar saati.

Geçen dönem Hukuk Fakültesinin koridorlarında J.P.'lerin fena halde dövdükleri küçük bir Yahudiyi görür görmez tanıdı. Yağlı ve düşünceli küçük dev'de yumrukların izi kalmamıştı, bir zaman yamru yumru kalmış olmalıydı, sonra tostoparlak biçimini kazanmıştı yeniden, ama onda bir çeşit utanmazca aldırmazlık vardı.

O an için mutlu gibiydi: İstekle esnedi; bir güneş ışığı burun deliklerini kaşındırıyordu, burnunu kaşıdı ve güldü. Bu bir gülüş müydü? Ya da daha çok, salonun birkaç adım ötesinden, dışarıda bir yerde doğmuş ve gelip onun dudaklarında ölmüş bir küçük kıpırtı mıydı? Bütün bu yabancılar, anaforlarıyla, onların kollarını kaldırıp parmaklarını kıpırdatıp biraz dudaklarıyla oynayıp yumuşak bedenlerini sarsan karanlık ve ağır bir suda yüzüyorlardı. Zavallı adamlar! Lucien onlara biraz acıdı.

Fransa'ya ne yapmaya geliyorlardı? Hangi deniz akıntısı onları buraya taşımış ve yığmıştı? Boşu boşuna Saint-Michel Bulvarının terzilerinden özenle giyiniyorlardı. Deniz analarından başka bir şey değillerdi. Lucien bir denizanası olmadığını, bu aşağılanmış görünüşe sahip olmadığını düşünüyordu; kendi kendine: Ben suya dalmışım! dedi. Sonra birdenbire Source'u ve yabancıları unuttu, bir sırt, kaslarla kamburlaşmış bir geniş sırttan başka bir şey görmedi; sırt, sakin bir güçle uzaklaşıyordu, sislerin içinde, çaresiz, kayboluyordu. Guigard'ı da gördü: Guigard solgundu, gözleriyle bu sırtı izliyordu; görünmeyen Pierrette'e Ee peki, bir patavatsızlık yüzünden!.. diyordu.

Guigard'in içini neredeyse dayanılmaz bir sevinç kapladı: Bu güçlü ve sağlam sırt kendisininkiydi! Ve bu olay da dün olmuştu! Şiddetli bir gün pahasına bir an için Guigard olmuştu, kendi sırtını Guigard'ın gözleriyle izledi, kendi önünde Guigard'ın aşağılanışını yaşadı ve kendini hoş bir biçimde ürkmüş hissetti. Bu onlara ders olur! diye düşündü. Dekor değişti: Pierrette'in odasıydı, gelecekte geçiyordu olay.

Pierrette ile Guigard bir çağrı listesinde bir ad gösteriyorlardı. Lucien yoktu, ama etkisi

onların üstündeydi. Guigard: A! Hayır! Oraya değil! Ee peki, Lucien'le güzel olurdu,

Yahudilere katlanamayan Lucien'dir! Lucien bir kere daha kendi kendini seyretti, düşündü: Lucien, yani ben! Yahudilere katlanamayan biri! O sık sık söylemişti bu cümleyi, ama bugünkü geçmiştekilere benzemiyordu. Hiç benzemiyordu. Şurası kesin ki görünüşte basit bir gerçekliği gösterme değildi, Lucien istiridyeleri sevmiyor, ya da Lucien dansı seviyor, der gibi değildi. Ama burada aldanmamak gerekiyordu; dans sevgisi belki küçük Yahudide bile olan bir şeydi, bu denizanasının titreşmesinden başka bir şey değildi; ona kokusu, derisinin ışıltısı gibi yapışmış duran hoşlandıklarını ve tiksindiklerini anlamak için şu korkak bezirgâna sadece bakmak yeterdi, bunlar onunla birlikte tıpkı ağır gözkapaklarının kırpışması, tıpkı hazzın yapışkan gülüşleri gibi kaybolup gideceklerdi.

Ama Lucien'in Yahudi düşmanlığı başka bir türdendi; acıma bilmez, katışıksız, başka göğüsleri tehdit eden, çelik bir namlu gibi uzanıyordu. Bu, diye düşündü. Bu... bu kutsal bir şey! Küçükken annesinin bazı ona kesin bir tavırla: Baban odasında çalışıyor, dediğini hatırladı. Ve bu cümle ona, havalı tüfeğiyle oynamaması, Tararabum, diye bağırmamasını gerektiren, birdenbire bir yığın dinsel yükümlülüğü hatırlatan kutsal bir söz gibi geliyordu. Koridorlarda ayaklarının ucuna basa basa yürüyordu, sanki bir tapınaktaydı. Şimdi sıra bende, diye düşündü hazla. Seslerini alçaltarak: Lucien Yahudileri sevmiyor, diyeceklerdi ve insanlar, bedenlerinin her yanı acı veren küçücük oklarla delik deşik olmuş gibi, kendilerini felce uğramış hissedeceklerdi. Guigard ve Pierette, dedi kendi kendine duygulanarak, çocuklar. Çok suçluydular, ama Lucien'in onlara biraz dişlerini göstermesi yetmişti ve hemen pişmanlık duymuşlar, alçak sesle konuşmuşlar ve ayaklarının ucuna basarak yürümeye başlamışlardı.

İkinci bir kere daha Lucien kendini saygıyla dolu hissetti kendine karşı. Ama bu kez, Guigard'ın gözlerine ihtiyaç yoktu: saygıdeğer gözüken kendi gözleriydi -etin, tiksintilerin ve hoşlanmaların, alışkanlıkların ve mizaçların kabuklarını delip geçen kendi gözleri. Kendimi arıyordum orada, diye düşündü, kendimi bulamıyordum. Açık yüreklilikle, ne olduğunun dökümünü yapmıştı. Olduğum gibi olmak zorundaysam bu küçük bezirgândan fazla bir değerim olmazdı. Böylece bu yıvışık mahremiyetin içine dalarak, etin kederi, eşitliğin aşağılık kuruntusu, düzensizlik yoksa, insan ne keşfedebilirdi?

İlk atalar sözü, diye düşündü Lucien, kendi içini görmeye kalkmamak; bundan daha büyük yanlış yoktur. Gerçek Lucien -şimdi biliyordu- onu başkalarının gözlerinde, Pierette'in ve Guigard'ın korkan boyun eğişlerinde, onun için büyüyen ve olgunlaşan bütün bu varlıkların, onun işçileri olacak olan bütün bu genç acemilerin, bir gün belediyesine başkan olacağı büyük küçük Ferolles'lülerin umut dolu bekleyişinde araması gerekiyordu.

Lucien biraz korkuyordu, kendini biraz fazla büyük hissediyordu. Nice

insan onu hazır ol durumunda bekliyordu: o oydu, her zaman başkalarının sonsuz bekleyişi olacaktı o. İşte böyle, bir yönetici, diye düşündü. Ve yeniden kaslarla kamburlaşmış sırtın ortaya çıktığını gördü ve sonra hemen ardından bir tapınak. İçerideydi, camlardan içeri düşen ışığın altında ayaklarının ucuna basarak yürüyordu. Sadece, işte bu, sadece ben tapınağım! Bir sigar gibi yumuşak ve esmer uzun bir Kübalı olan yanındaki komşusuna gözlerini dikti. Çok güzel buluşunu anlatmak için kesinlikle yeni sözcükler bulması gerekiyordu. Tıpkı yanan bir mumu kaldırır gibi, elini ağır ağır, sakınarak alnına kadar kaldırdı, sonra kendini bir an, düşünceli ve kutsalca, düşünmeye bıraktı ve sözcükler kendiliklerinden geldiler; mırıldandı: BENİM HAKLARIM VAR! Haklar! Üçgenler ve daireler cinsinden bir şey; öylesine mükemmeldi ki var değildi, pergellerle boşu boşuna binlerce yuvarlak çizilmişti, bir tek daire çıkmıyordu ortaya. İşçi kuşakları Lucien'in emirlerine körü körüne boyun eğebiliyorlardı. Onun komuta etme hakkını hiçbir zaman tüketmeyeceklerdi; haklar, varlığın dışında, matematik doğrular, dinsel doğmalar gibiydi. İşte Lucien tamı tamına buydu: Sorumluluklardan ve haklardan yapılma koskoca bir demet. Raslantısal olarak varolduğuna uzun süre inanmıştı; ama bu az düşünmüş olmanın yanlışlığıydı...

Doğumundan çok önce onun yeri güneş ışığı altında, Ferolles'de belirlenmişti. Daha önce

-giderek babasının evliliğinden bile önce- o bekleniyordu. Dünyaya gelmişse bu yeri almak

içindi. Varım, diye düşündü, çünkü var olmaya hakkım var. Ve belki de ilk kez, kaderinin şanlı, şerefli bir görüntüsü canlandı gözünde. Ergeç Centrale'e girecekti (bunun zaten önemi de yoktu). Sonra Maud'u bırakacaktı. (Kız her zaman onunla yatmak istiyordu, bu can sıkıcıydı: birbirine girmiş bedenleri, ilkbaharın bu başlangıcının yakıcı sıcaklığında biraz yanık bir tavşan yahnisi kokusu salıyordu.

Hem sonra Maud orta malı, bugün benimle, yarın bir başkasıyla, bunun hiçbir anlamı yok. Ferolles'de oturmaya gidecekti. Fransa'da bir yerde

Pierrette'in cinsinden pırıl pırıl bir genç kız vardı, çiçek gözlü, taşralı bir kız, kendini onun için el değmemiş olarak saklıyordu; bazı bazı gelecekteki efendisini, bu tatlı sert adamı düşlüyordu, ama kız oraya ulaşmıyordu. Kızoğlankızdı, bir tek Lucien'in sahip olmaya hakkı olan bedeninin sırlarını biliyordu olsa olsa. Lucien onunla evlenecekti, kız onun karısı olacaktı, kendi haklarının en tatlısı. Kız geceleyin neredeyse kutsal davranışlarla soyunduğu zaman, bu bir tören gibi olacaktı.

Herkesin beğenip onayladığı bir kız olarak onu kollarının arasına alacaktı, ona Sen benimsin, diyecekti. Kız kendini ona gösterecekti. Ondan başka kimseye kendini göstermemek kızın ödeviydi ve aşk eylemi Lucien için mallarının tadına doyulmayan dökümü olacaktı. En tatlı hakkı; hakkının en mahremi: onun etine kadar saygı gösterilmek hakkı, yatağına kadar boyun eğmiş olma hakkı. Genç evleneceğim, diye düşündü. Çok çocuğu olacağını da söyledi kendi kendine: Sonra babasının işini düşündü. Onu sürdürmek için sabırsızlanıyordu. Kendi kendine Bay Fleurier'in hemen ölüp ölmeyeceğini sordu.

Bir saat, öğleyi vurdu, Lucien ayağa kalktı. Değişim sona ermişti: Bu kahveye, bir saat önce, şaşkın ve sevimli bir ergen çocuk girmişti, şimdi buradan çıkan bir erkekti; Fransızlar arasında bir yöneticiydi, önderdi. Lucien bir Fransa sabahının şanlı ışığı altında birkaç adım yürüdü. Ecoles Sokağında ve Saint Michel Sokağının köşesinde bir kâğıtçıya yaklaştı, aynada kendine baktı: Lemordant'ın yüzünde hayran hayran seyrettiği duyarsız tavrı kendi yüzünde bulmak istemişti. Ama ayna ona küçük güzel bir yüzden aşka bir şey yansıtmadı, henüz pek gösterişli değildi: Bıyık bırakacağım, diye karar verdi.

ODA

Mme Darbedat parmaklarının arasında bir lokum tutuyordu. Lokumu sakına sakına dudaklarına yaklaştırdı, lokumun bulandığı pudra şekeri tozlarının uçuşmasından korktuğu için nefesini tuttu.

Kendi kendine Güllü, dedi. Bu billurlaşmış eti birden ısırdı ve ağzının içine beklemiş bir su tadı yayıldı. Hastalık, duyguları nasıl da inceltiyor; ne garip bir şey. Camileri, saygılı Doğuluları düşünmeye başladı (Düğünden sonra balayı gezilerinde Cezayir'e gitmişlerdi) ve solgun dudaklarında hafif bir gülümseme belirdi.

Latilokum da saygılıydı. Elinin ayasını kitabının sayfalar üstünde birçok kereler dolaştırması gerekti, çünkü, bütün sakınmalarına karşılık, sayfalara beyaz pudradan bir tabakayla kaplanmıştı. Elleri, düz ve parlak kâğıt üstündeki küçük şeker taneciklerini kaydırıyor, yuvarlıyor, gıcırdatıyordu. Bu bana Arcochon'u, kumsalda kitap okuduğum zamanları hatırlatıyor. 1907 yazını deniz kıyısında geçirmişti. O zaman başında yeşil kurdeleli büyük hasır şapkası vardı, elinde Gyp ya da Colette Yver'den bir roman, gidip dalgakıranın hemen yanında bir yere oturuyordu. Rüzgâr dizlerine bir kum sağanağı yağdırıyordu. Zaman zaman kitabını köşelerinden tutup silkelemek zorunda kalıyordu.

Bu da tamı tamına aynı duyumdu: Yalnızca kum taneleri kupkuruydular, oysa bu şeker tanecikleri parmaklarının ucuna biraz yapışıyorlardı. Siyah bir denizin üzerindeki boz inci rengindeki gök parçası tekrar canlandı gözünde. Eve, daha dünyaya gelmemişti. Kendini hatıraların âğırlığı altında, sandal ağacından yapılma değerli bir çekmece gibi hissediyordu. Derken, okuduğu romanın adı birdenbire aklına geldi: Adı Küçükhanım'dı ve sıkıcı değildi. Ama bilinmeyen bir hastalık onu odasına bağladığından beri, Mme Darbedat, anıları ve tarihsel yapıtları yeğliyordu. Acının, ağırbaşlı okumaların, anılarına, çok incelmiş duygularına yönelmiş ve keskin bir dikkatin, onu güzel bir sera meyvesi gibi olgunlaştırmasını diliyordu.

Biraz da sinirlenerek, kocasının neredeyse gelip kapısını vuracağını düşündü. Haftanın öbür günleri sadece akşama doğru geliyordu, kadını alnından sessizce öpüyor ve Temps'ını, kadının karşısında, bir koltuğa oturup okuyordu. Ama perşembe günü M. Darbedat'ın günüydü: Genellikle saat üçten dörde kadar bir saati gidip kızında geçiriyordu. Dışarı

çıkmadan önce karısının yanına giriyor ve ikisi damatlarından üzüntüyle söz ediyorlardı. Bu perşembe söyleşileri, en ince ayrıntılarına kadar nereye varacağı bilinen bu konuşmalar, Mme Darbedat'yı tüketiyordu. M. Darbedat sakin odayı bütün varlığıyla dolduruyordu.

Oturmuyor, bir aşağı bir yukarı yürüyor, kendi çevresinde dönüp duruyordu. Öfkeyle

söylediklerinin her biri Mme Darbedat'yı bir cam kırığı gibi yaralıyordu. Bu perşembe her zamanki alışılmış perşembelerden daha da kötüydü: Şimdi Eve'in itiraflarını kocasına tekrarlamak ve bu koca bedenin kızgınlıktan titrediğini görmek düşüncesi Mme Darbedat'yı kan ter içinde bırakmıştı. Tabaktan bir lokum daha aldı, birkaç dakika tereddütle düşündü, sonra kederli kederli gerisin geri koydu; kocasının onu lokum yerken görmesini istemiyordu.

Kapının vurulduğunu duyarak sıçradı.

Zayıf bir sesle:

— Girin, dedi.

M. Darbedat ayaklarının ucuna basarak içeri girdi, her perşembe olduğu gibi:

— Eve'i görmeye gidiyorum, dedi.

Mme Darbedat ona gülümsedi.

— Benim için de öp onu.

M. Darbedat karşılık vermedi, kaygılı bir tavırla alnı kırıştı. Her perşembe aynı saatte pis bir öfke midesindeki hazımsızlıkla birbirine karışıyordu.

— Ondan çıkınca Franchot'yu görmeye gideceğini; hemen Eve ile ciddi ciddi konuşmasını ve onu inandırmaya çalışmasını isteyeceğim.

Doktor Franchot'yla sık sık görüşüyordu. Ama boşuna. Mme Darbedat kaşlarını kaldırdı. Eskiden, sağlığı yerindeyken, omuzlarını kaldırırdı. Ama hastalık bedenine bir ağırlık verdiğinden beri, bedenini çok yorduğundan, beden hareketlerinin yerini yüz çizgileri alıyordu. Gözleriyle evet, ağzının kenarlarıyla hayır diyordu. Omuzlarının yerini de kaşları almıştı.

— Onu elinden alabilmek gerek.

— Ben sana bunun imkânsız olduğunu söylemiştim. Zaten yasa çok kötü yapılmış. Franchot, geçen gün bana, hastaların aileleriyle kendi aralarında akıl almaz sorunlar doğduğunu söyledi: karar veremeyenler, hastayı evde tutmak isteyenler.

Doktorlar da eli kolu bağlı kalıyorlar, düşüncelerini söylüyorlar, hepsi bu. Ya hastanın, herkesin ortasında bir rezalet çıkarması ya da hastanın kendisinin `beni kapatın' demesi gerek.

— Bu da, dedi Mme Darbedat, bugünden yarına olmaz.

— Olmaz.

Adam aynaya doğru döndü, parmaklarını sakalına daldırarak taramaya koyuldu. Mme Darbedat duygusuzca kocasının kuvvetli ve kırmızı ensesine bakıyordu.

— Kız böyle devam ederse, dedi M. Darbedat, ondan daha divane olacak, korkunç derecede tehlikeli bir şey. Bir adım yanından ayrılmıyor, bir seni görmek için dışarı çıkıyor, kimseyi kabul etmiyor. Odasının havası dayanılır gibi değil.

Pencereyi açmıyor, çünkü Pierre istemiyor. Sanki insan bir hastadan akıl almak zorundadır. Kokular yakıyorlar, sanırım buhurdanda, pis bir şey. İnsan kilisede sanıyor kendini. Aman Tanrım, bazı bazı kendi kendime soruyorum... bir garip gözleri var kızın, biliyorsun.

— Farkında değilim, dedi Mme Darbedat. Ben onu doğal buluyorum. Kederli bir hali var elbette.

— Benzi ölü gibi. Uyur mu? Yer mi? Bu konularda ona soru sormamak gerekiyor. Ama Pierre gibi bir adamın yanında geceleri gözünü kırpmamalı diye düşünüyorum.

Omuzlarını silkti: İnanılmaz bulduğum da, yani bizim, ana babasının onu kendine karşı korumaya hakkımız olmayışı. Pierre'in, Frachot'nun yanında çok daha iyi bakılacağını da göz önünde tut. Koskoca bir bahçe var. Sonra, diye biraz gülümseyerek ekledi, kendine benzer insanlarla daha iyi anlaşır diye de düşünüyorum. Bu tür yaratıklar çocuk gibidirler, onları kendi benzerleri arasında bırakmak gerekir, bir çeşit masonluk örgütü kuruyorlar. Daha ilk günden onun oraya konması gerekirdi ve ben söyledim; kendisi için. Bu onun yararı için elbette.

Bir süre sonra ekledi:

— Sana diyeceğim şu ki: onun bir başına Pierre'le birlikte olması, özellikle gece, hoşuma gitmiyor. Düşünsene, dünyanın bin türlü hali var. Pierre fazlasıyla içinden pazarlıklı.

— Bilmem ama, dedi Mme Darbedat, pek kaygılanmaya gerek yok; çünkü onun her zamanki hali bu. Herkesle alay eder gibi bir izlenim bırakıyor. Zavallı oğlan, önce çalım sat sonra da bu hale gel, diye içini çekerek ekledi. Bizim hepimizden daha akıllı olduğunu sanıyor. Tartışmayı kesmek için sana şöyle bir: `Haklısınız' deyişi vardı... Durumunu fark edememesi onun için Tanrının bir lütfudur.

Her zaman bir parça yana eğik o uzun alaycı yüzü can sıkıntısıyla

hatırlıyordu. Eve'in evliliğinin ilk günlerinde, damadıyla biraz sıkı fıkı olmak Mme Darbedat'nın canına minnetti. Ama adam çabalarını boşa çıkarmıştı; hemen hemen hiç konuşmuyordu, her zaman aşırı hareketlerle ve dalgın bir tavırla başını sallıyordu.

M. Darbedat düşüncesini söylemeye devam etti:

— Franchot bana binasını gezdirdi. Mükemmel. Hastaların meşin koltuklu ve yatar koltuklu, nasıl istersen öyle, özel odaları var.

Biliyorsun bir tenis alanı var, bir de yüzme havuzu yaptırıyor.

Pencerenin önünde dikilip duruyordu, bacaklarının üzerinde yaylanarak camdan dışarı bakıyordu. Birden, omuzları inik, elleri ceplerinde topuklarının üstünde döndü. Mme Darbiedat neredeyse terlemeye başlayacağını hissetti. Her seferinde aynı şeydi. Şimdi kafese kapatılmış bir ayı gibi bir aşağı bir yukarı yürümeye başlar ve her adım atışında ayakkabıları gıcırdardı.

— Dostum, dedi kadın, rica ederim otur, beni yoruyorsun.

Sakınarak ekledi: Sana söyleyeceğim önemli şeyler var. M. Darbedat geniş koltuğa oturdu, ellerini dizlerine koydu. Mme Darbedat'nın sırtında hafif bir ürperti dolaştı. Zamanı gelmişti, konuşması gerekiyordu.

— Biliyorsun, dedi sıkıntıyla öksürerek, salı günü Eve'i gördüm.

— Evet.

— Bir yığın şey üstüne gevezelik ettik, çok sevimliydi, uzun zamandan beri ben onu bu kadar güven içinde görmemiştim.

Sonra ona bazı sorular sordum, Pierre'le ilgili konuşturdum. Uzatmayalım, dedi yeniden sıkılarak, iyice ona tutkun olduğunu öğrendim.

— Hay Allah bunu ben de biliyorum, dedi M. Darbedat. Mme Darbedat'ın biraz canını sıkıyordu. Sözcüklerin üzerine basa basa her şeyi enine boyuna ona açıklamak gerekiyordu. Mme Darbedat, leb demeden leblebiyi anlayan ince duygulu kişilerin arasında yaşamayı hayâl ediyordu.

— Ama ben demek istiyorum ki, diye yeniden söze başladı, kız bizim düşündüğümüzden başka türlü tutkun ona. M. Darbedat, tanımlanan ya da anlatılan bir şeyin anlamını pek kavrayamadığında yaptığı gibi gözlerini kızgınca ve kaygıyla kaydırdı:

— Ne demek istiyorsun yani?

— Charles, dedi. Mme Darbedat, beni yorma. Bir annenin bazı şeyleri söyleyebilmek için güçlük çekeceğini anlamalısın.

— Bütün bu anlattıklarının tek sözcüğünü bile anlamıyorum, dedi M. Darbedat, öfkeyle. Şimdi bana şey mi demek istiyorsun yoksa?

— Evet ya! dedi kadın.

— Onlar daha... daha şimdi?

Kadın sıkılarak kuru kuru üç kere:

— Evet! Evet! Evet! dedi.

M. Darbedat kollarını iki yana salıverdi, başını eğip sustu.

— Charles, dedi karısı kaygıyla, bunu sana söylememeliydim. Ama kendime de saklayamazdım.

— Çocuğumuz, dedi adam ağır ağır. Bu deliyle! Üstelik adam onu tanımıyor artık, Agathe diye sesleniyor. Kızın duyması gereken duyguyu

kaybetmiş olması gerek.

Adam başını kaldırıp karısına baktı.

— İyi anlamış olduğuna emin misin?

— Ortada kuşkulanacak hiçbir şey yoktu. Ben de senin gibiyim, diye canla başla ekledi. Ona inanamıyordum. Zaten onu anlamıyorum. Bana göre, bu zavallı bahtsız adam tarafından etkilenmek düşüncesi yalnızca... İşte, diye içini çekti, sanırım adam onu buradan yakalıyor.

— Çok yazık! dedi M. Darbedat. Gelip kızı bizden istediği zaman sana söylediğimi hatırlıyor musun? Sana: Eve'den fazlasıyla hoşlanıyor galiba, demiştim. Bana inanmak istememiştin.

Birden masaya vurdu ve kıpkırmızı oldu.

— Bu bir sapıklık! Kızı kollarının arasına alıyor, Agathe diyerek, onu, uçan heykeller, yok bilmem ne üstüne bir yığın boş lâf geveleyerek kucaklıyor! Kız da kendini ona bırakıveriyor! İyi, ama ne var aralarında? Kız ona bütün yüreğiyle acısın, ama uygun saatlerde onu her gün gidip göreceği bir dinlenme evine koysun. Ama hiç düşünmemiştim... Kızı dul gibi kabul ediyordum. Dinle, Janette, dedi ağır bir sesle, seninle açık konuşuyorum, bazı duyguları varsa, bir sevgilisi olmasını yeğlerdim ben!

— Charles, sus! diye bağırdı Mme Darbedat.

M. Darbedat, girerken yuvarlak bir masanın üstüne bıraktığı şapkasını, bastonunu yorgun bir tavırla aldı.

Sözlerini:

— Bana söylediklerinden sonra, benim pek umudum kalmıyor. Gidip şimdi yine de

onunla konuşacağım, çünkü bu benim ödevim, diye bitirdi.

Mme Darbedat, gitsin diye acele etti. Adamı yüreklendirmek için,

— Bilirsin, her şeye karşın, Eve'de her şeyden... çok dikkafalılık vardır sanıyorum. Adamın hastalığının iyi olmayacağını bilir, ama dikkafalılık eder, bu yüzden başarısızlığa uğrayıp utanmak istemez; dedi.

M. Darbedat dalgın dalgın sakalını okşuyordu.

— İnatçılık mı? Evet, belki. Peki, sen haklıysan, sonunda yorulacaktır. Adamın her gün keyfi yerinde değil; hem sonra konuşmuyor. Günaydın dediğim zaman bana şöyle bir elini uzatıyor, konuşmuyor. Yalnız kaldıklarında saplantılarına yeniden döndüğünü sanıyorum. Kız, bana, onun boğazlanan bir adam gibi bağırdığını, çünkü sanrılar gördüğünü söylüyor. Heykeller yüzünden. Onu korkutuyorlar, çünkü vızıldıyorlar. Çevresinde uçtuklarını, gözlerini bulandırdıklarını söylüyor.

Eldivenlerini giydi, yeniden söze başladı:

— Bıkıp usanacak, demiyorum sana. Ama ya bu yakınlarda sapıtırsa? Biraz dışarı çıksın istiyorum, dünyayı görsün. Birkaç kibar gençle karşılaşsın, Simplon'da mühendis olan Schroder'i al işte; geleceği olan biri, birilerinde biraz görür, ötekilerde biraz görür ve hayatını yeniden kurmak düşüncesine yavaş yavaş alışır.

Mme Darbedat, sözü uzatmaktan korktuğu için karşılık vermedi. Kocası üstüne doğru eğildi.

— Haydi, dedi, gitmem gerekiyor.

— Hoşça kal, tontonum, dedi Mme Darbedat, alnını ona uzatarak. Onu öp ve zavallı bir kızcağız olduğunu benim tarafımdan söyle.

Kocası gidince Mme Darbedat koltuğunun içine gömüldü, bitkin bir

halde gözlerini yumdu. Ne canlılık, diye düşündü sitemle. Biraz kuvvet bulunca, el yordamıyla ve gözlerini açmadan solgun elini yavaşça uzatıp tabaktan bir lokum aldı.

Eve, kocasıyla birlikte Bac Sokağında eski bir binanın beşinci katında oturuyordu. M. Darbedat yüz on iki basamak merdiveni çevik adımlarla tırmandı. Zilin düğmesine uzandığı zaman solumuyordu bile. Mme Dormoy'un sözü aklına geldi, hoşlandı: Yaşınıza göre harkuladesiniz, Charles. Özellikle bu hızlı çıkışlardan sonra hiçbir zaman perşembe günü olduğu kadar kendini sağlam ve sağlıklı hissetmiyordu.

Kapıyı açan Eve oldu. Doğru ya hizmetçi yok. Bu kızlar hiç kalamazlar. Kendimi onların yerine koyuyorum da. Kızını öptü.

— Günaydın zavallı yavrum.

Eve de ona belirgin bir soğuklukla,

— Günaydın, dedi.

— Biraz solgunsun, dedi M. Darbedat, kızının yanağına dokunarak. Yeteri kadar hareketli değilsin.

Bir sessizlik oldu.

— Annem iyi mi? diye sordu Eve.

— Şöyle böyle. Salı günü görmedin mi? İşte her zaman olduğu gibi. Louise Teyzen dün onu görmeye geldi, hoşuna gitti annenin. Konuk gelmesinden pek hoşlanıyor, ama çok kalmamaları koşuluyla. Louise Teyzen şu ipotek sorunu için çocuklarla birlikte gelmiş Paris'e. Sana anlatmıştım, garip bir hikâye. Bana danışmak için işyerime geldi. Yapılacak tek şey vardı: Satmak. Zaten alıcı da bulmuş. Şu Bretonnel. Bretonnel'i hatırlıyor musun? Şimdi işten çekildi.

Birdenbire durdu. Eve onu şöylesine dinliyordu. Kızın artık hiçbir şeyle ilgilenmediğini üzülerek düşündü. Kitaplar gibi. Eskiden kitapları elinden çekip almak gerekiyordu. Şimdi okumuyor bile artık.

— Pierre nasıl?

— İyi, dedi Eve. Onu görmek ister misin? M. Darbedat, sevinçle,

— Elbette, dedi, onu görmeye geldim.

Bu zavallı çocuğa karşı içi acımayla doluydu. Ama iğrenmeden de ona bakamıyordu. Hastalıklı yaratıklardan korkuyorum.

Gerçekte bu Pierre'in hatası değil: Alabildiğine soyuna çekmiş. M. Darbedat iç geçiriyordu: Önlemler almak boşuna, bu gibi şeyler hep çok geç öğrenilir. Hayır, Pierre sorumlu değil. Ama yine de bu kusuru her zaman içinde taşımıştı. İnsanı yargılamak istediğimiz zaman bu hastalıkları hesaba katmayabiliriz; bu kusur kişiliğinin temelini oluşturuyordu. Bir kanser ya da verem gibi değildi. Kızla aşk dönemini yaşadığı zamanlar, Eve'in bu kadar hoşuna giden, bu sinirli çekicilik, bu incelik, bu delilik çiçekleriydi. Kızla evlendiği zaman zaten deliydi, ama belli etmiyordu. İnsan kendi kendine sormalı, diye düşündü M. Darbedat, sorumluluk nerede başlar, ya da daha çok nerede biter. Her an, kendini çok dinlerdi, her an içine dönüktü. Ama bu onun hastalığının nedeni mi, sonucu mu? Uzun loş bir koridorda kızının arkasından gidiyordu.

— Bu apartman sizin için çok büyük, dedi. Başka yere taşınmalısınız.

— Hep bunu söylersin, baba, dedi Eve. Sana, Pierre'in, odasından ayrılmak istemediğini söyledim.

Eve şaşırtıcıydı. Bu yüzden, insan kocasının durumunu iyi bilip bilmediğini kendi kendine soruyordu. Adam bağlanacak cinsten deliydi ve kadın, sanki sağduyu sahibiymiş gibi onun kararlarına ve düşüncelerine saygı gösteriyordu.

M. Darbedat hafifçe canı sıkılmış olarak yeniden söze başladı:

— Bütün bu söylediklerim sana. Bana öyle geliyor ki, kadın olsaydım, kötü aydınlanan bu eski odalardan korkardım.

Ben senin için aydınlık bir apartman olsun isterim, şu son yıllarda bu dediğimden bir tanesini Auteuil'ün köşesine yaptılar, iyice havadar üç küçük odası var. Kiracı bulamadıklarından kirayı iyice indirdiler, tam zamanı.

Eve kapının tokmağını yavaşça döndürdü, odaya girdiler. M. Darbedat ağır bir günlük kokusunun boğazını sardığını hissetti. Perdeler örtülmüştü. Yarı gölgede bir koltuğun arkalığından gözüken zayıf bir ense fark etti. Pierre'in arkası dönüktü, yemek yiyordu.

— Günaydın Pierre, dedi M. Darbedat, sesini yükselterek.

Ee, bugün nasılsın bakalım?

M. Darbedat yaklaştı: Hasta, küçük bir masanın başına oturmuştu, sinsi bir tavrı vardı.

— Rafadan yumurta ha, dedi M. Darbedat, sesini daha yükselterek. Çok iyi!

Pierre tatlı bir sesle:

— Sağır değilim, dedi.

M. Darbedat, şaşkın şaşkın, işte gör gibilerden Eve'e çevirdi gözlerini. Ama Eve ona sertçe baktı ve sustu. M. Darbedat onu kırdığını anladı. Pekâlâ, onun bileceği iş. Bu zavallı çocukla konuşma biçimi bulmak olanaksızdı. Dört yaşında bir çocuktan daha az aklı vardı. Eve ise onun bir adam yerine konmasını istiyordu.

M. Darbedat, bütün bu gülünç ilgilerin gereksiz olacağı zamanı sabırsızlıkla bekleyip sesini çıkaramıyordu. Hastalar, hep onu biraz sıkardı, özellikle de deliler, çünkü haksızdılar. Sözgelişi, zavallı Pierre her yönden haksızdı, düşünüp taşınmadan konuşuyordu, gelgelelim ondan biraz alçakgönüllülük beklemek, hatlarını geçici olarak kabul etmesini istemek boşunaydı.

Eve, kabukları ve yumurta fincanını kaldırdı. Pierre'in önüne çatal bıçakla, bir örtü koydu.

M. Darbedat neşeli neşeli:

— Şimdi ne yiyecek? diye sordu.

— Biftek.

Pierre çatalı eline almıştı, uzun solgun parmaklarının ucuyla tutuyordu. Çatalı dikkatle inceledi, sonra hafifçe güldü:

— Bu kez bu olmayacak, diye mırıldandı çatalı koyarak. Önceden haberliydim.

Eve yaklaştı, çatala aşırı bir ilgiyle baktı.

— Agathe, dedi Pierre, bana bir başkasını ver.

Eve emri yerine getirdi ve Pierre yemeğini yemeye başladı. Kız kuşku uyandıran çatalı eline almıştı, gözlerini ondan ayırmadan sıkıca elinde tutuyordu: Müthiş bir kuvvet harcıyor gibiydi. M. Darbedat, Bütün hareketleri ve bütün ilişkileri ne kadar da karanlık! diye düşündü. Rahatsız olmuştu.

— Dikkat, dedi Pierre, kıskaçları nedeniyle orta yerinden tut onu.

Eve içini çekti ve çatalı masanın üstüne koydu. M. Darbedat kafasının kızmaya başladığını hissetti. Bu bahtsızın bütün zıpırlıklarına boyun eğmenin iyi olacağını düşünmüyordu, hatta Pierre açısından da bu zararlıydı. Frachot ona iyi söylemişti: İnsan bir hastanın taşkınlıklarına asla göz yummamalı. Ona bir başka çatal vermek yerine yavaş yavaş onu düşünmeye zorlamak, ilk çatalın ötekilerin tıpkısı olduğunu anlatmak daha doğru olurdu. Masaya doğru ilerledi, göz göre göre çatalı aldı, parmağının ucuyla çatalın dişlerine dokundu. Sonra Pierre'e döndü.

Ama beriki sakin sakin etini kesiyordu. Kayınbabasına tatlı ve anlamsız bir bakışla baktı.

M. Darbedat, Eve'e,

— Seninle biraz gevezelik etsek iyi olur, dedi.

Eve sesini çıkarmadan onun peşinden salona gitti. Kanepeye otururken çatalı elinde tuttuğunu fark etti M. Darbedat. Çatalı kızgınlıkla konsolun üstüne attı.

— Burası daha iyi, dedi.

— Hiç gelmiyorum buraya.

— Sigara içebilir miyim?

— Elbette baba, dedi aceleyle Eve. Puro ister misin? M. Darbedat sigarayı tercih etti. Birazdan yapacağı konuşmayı düşünüyordu: Pierre'le konuşurken, bir dev, bir çocukla oynarken nasıl zor duruma düşerse, aklı başında olmasından dolayı sıkıldığını hissediyordu. Kendinde taşıdığı bütün aydınlık, açıklık, kesinlik nitelikleri ona sırt çeviriyorlardı. Benim zavallı Jeannette'imle birlikte, kabul etmemiz gerekirse, durum yine aynı. Muhakkak ki Mme Darbedat deli değildi, ama hastalık onu... yatıştırmıştı. Eve, aksine, babasına çekmişti, doğru ve aklı başında bir yapısı vardı. Onunla konuşmak bir zevk olurdu.

İşte bunun için aramız bozulsun istemiyorum. M. Darbedat gözlerini kaldırdı, kızının akıllı ve ince çizgilerini yeniden görmek istiyordu. Hayâl kırıklığına uğramıştı: Eskiden o kadar anlamlı ve açık seçik olan bu yüzde bulanık ve donuk birşeyler vardı. Eve her zaman çok güzeldi. M. Darbedat kızın özene bezene, hatta fazlasıyla boyanmış olduğunu fark etti.

Gözkapaklarını maviye boyamış, rimel uzun kirpiklerine kadar çıkmıştı. Bu eksiksiz ve çarpıcı makyaj babasına dokundu:

— Boyanın altında yemyeşilsin, dedi kıza, hasta değilsin korkarım. Hem şimdi ne kadar da çok boyanıyorsun! Eskiden daha ölçülüydün.

Eve yanıt vermedi. M. Darbedat, siyah saç yığınının altındaki bu parlak ve yıpranmış yüzü bir an sıkıntıyla seyretti. Kızda bir trajedi oyuncusu havası var, diye düşündü. Kime benzediğini de tam tamına biliyorum. Orange'da Phedre'i Fransızca oynayan şu kadına, şu Romanyalıya.

Bu yersiz açıklamayı yaptığı için onu gücendirmiş olmaktan kaygılandı: Lâf olsun işte! Küçük şeyler için tatsızlık en iyisi.

— Kusura bakma, dedi gülümseyerek, bilirsin ki ben yaşlı bir doğalcıyım. Günümüz kadınlarının yüzlerine sıvadıkları bütün bu güzellik müstahzarlarını pek sevmiyorum. Ama haksız olan benim, insan çağında yaşamalı.

Eve, sevimli sevimli güldü. M. Darbedat sigarasını yaktı, birkaç nefes çekti.

— Yavrucuğum, diye konuşmaya başladı, uzun lâfın kısası, ikimiz eskiden olduğu gibi gel yine gevezelik edelim. Haydi gel, otur, akıllı uslu beni dinle. Şu yaşlı babacığına kulak vermen gerek.

— Ayakta durayım daha iyi, dedi Eve. Bana söyleyecek neyin var ki?

— Sana basit bir soru soracağım, dedi M. Darbedat; biraz kuru bir tavırla. Bütün bunlar seni nereye sürüklüyor?

— Bütün bunlar mı? diye şaşkın şaşkın tekrarladı Eve.

— Evet, tabii, bütün bu yaşadığın hayat. Dinle, diye yeniden başladı, seni anlamadığıma kimse inanmaz (birden bir ilham gelmişti). Ama senin de yapmak istediğin şey insanoğlunun gücünü aşıyor. Yalnızca hayâl kurarak yaşamak istiyorsun, değil mi? Onun hasta olduğunu hiç düşünmüyor musun? Bugünün Pierre'ini görmek istemiyorsun, öyle değil mi? Gözünün önünde eskinin Pierre'i var. Yavrucuğum, kızım, bu olur şey değil, diye tekrarladı M. Darbedat. Bak sana belki bilmediğin bir hikâyeyi anlatayım: Biz Sablesd' Olonne'dayken, sen üç yaşındaydın, annenin genç sevimli bir hanım tanıdığı vardı, kadının da güzel ve gösterişli küçük bir oğlu. Bu küçük oğlanla kumsalda oynuyordunuz, siz üç elma boyundaydınız, sen onun nişanlısıydın. Birkaç zaman sonra, annen Paris'te bu genç kadını görmek istedi. Öğrendik ki kadının başına bir felâket gelmiş: Bir otomobilin ön tarafı çocukcağızın başını koparmış. Annene: Haydi git onu gör, ama çocuğunun ölümünden ona hiç söz açma, çocuğun öldüğüne inanmak istemiyor, dediler. Annen kadının yanına gitti, yarı yarıya delişmen bir yaratıkla karşılaştı.

Sanki oğlu daha hayattaymış gibi yaşıyordu. Onunla konuşuyor, sofrada yerini hazırlıyordu. Böylece öyle bir sinir bozukluğu içinde yaşadı ki altı ay sonra zorla bir dinlenme evine yatırılması gerekti, orada üç yıl geçirmek zorunda kaldı.

Hayır yavrucuğum, dedi M. Darbedat, başını sallayarak, bu gibi şeyler olanaksızdır. Kadının gerçeği cesaretle karşılaması daha yerinde olurdu. Gereği gibi acı duyardı ve sonra zaman bunun üstüne bir sünger çekerdi. İnan bana, her şeye kendini kandırmaya çalışmadan bakmak, en iyisidir.

— Yanılıyorsun, dedi Eve. Çok iyi biliyorum ki, Pierre...

Gerisi ağzından çıkmadı. Dimdik duruyordu ve elleri bir koltuğun

arkalığındaydı. Yüzünün alt kısmında kuru, çirkin bir anlam vardı.

— İyi ya... sonra? diye sordu M. Darbedat, şaşkın şaşkın.

— Sonrası ne?

— Sen?..

Eve, canı sıkılmış bir tavırla,

— Onu olduğu gibi seviyorum, dedi çabuk çabuk.

— Bu doğru değil, dedi M. Darbedat, üstüne basa basa. Doğru değil. Sen onu sevmiyorsun, sen onu sevemezsin. Böylesi duygular ancak sağlam ve normal bir insana karşı duyulabilir. Pierre'e gelince, sen ona ilgi duyup acıyorsun, bundan kuşkum yok; ona borçlu olduğun üç mutlu yılın anısı var içinde. Ama bana onu sevdiğini söyleme, sana inanmayacağım.

Eve susup kalmıştı; orada değilmişçesine halıya dikmişti gözlerini.

— Bana yanıt verebilirsin, dedi M. Darbedat, soğuk soğuk. Bu konuşmanın senin için can sıkıcı da benim için daha az can sıkıcı olduğunu sanma.

— Nasıl olsa bana inanmayacaksın.

— İyi öyleyse, onu seviyorsan, diye bağırdı çileden çıkarak, bu senin için, benim için, zavallı annen için büyük bir felâket, çünkü gözlemeyi yeğ tuttuğum bir şeyi şimdi sana söyleyeceğim: Üç yıla varmadan Pierre tam bir çılgınlığın içine düşecek, bir hayvan gibi olacak.

Adam kızına gözlerini dikip baktı; inadıyla kendisini bu üzücü açıklamayı yapmaya zorladığı için kızına öfkeleniyordu.

Eve, oralı olmadı, gözlerini bile kaldırmadı.

— Bunu biliyorum.

— Kim söyledi sana? diye şaşırarak sordu adam.

— Franchot. Bunu altı aydır biliyorum.

— Bense sana söylememesi için onu uyarmıştım, dedi M. Darbedat, acı acı. Neyse, böylesi belki daha iyi. Ama bu durumda Pierre'i yanında tutman bağışlanır şey değil. Giriştiğin mücadele başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkum, onun hastalığı affetmez. Yapılacak bir şey varsa, özen göstererek kurtarılabilecekse bir şey demem. Ama bak biraz; güzeldin, akıllıydın, neşeliydin, kendini bile bile ve bir hiç uğruna harap ediyorsun. Evet, herkes biliyor, yaptığın şey çok güzel, ama bak işte, bitti artık, ödevini tam yaptın, fazlasıyla yaptın, şimdi ısrar etmek saçma. İnsanın kendine karşı yapması gereken ödevlerin var, yavrucuğum. Sonra bizi de düşünmüyorsun.

Pierre'i, diye tane tane tekrar etti, Franchot'nun kliniğine göndermen gerekiyor. Sana mutsuzluktan başka bir şey getirmeyen bu apartmanı da bırakıp yanımıza geleceksin. Başkalarının acılarını dindirmek ve yararlı olmak istiyorsan işte annen. Zavallı kadın hastabakıcıların elinde kaldı, yakınında birine ihtiyacı var. O kadın, diye ekledi, iyilikçiliğinle ve ona yapacaklarınla senin değerini bilecek.

Uzun bir sessizlik oldu. M. Darbedat, yan odada Pierre'in şarkı söylediğini duydu. Bir şarkı da değil, daha çok dokunaklı, hızlı bir şiir gibi bir şeydi. M. Darbedat gözlerini kızına kaldırdı.

— Oldu mu?

— Pierre benimle kalacak, dedi kız, yavaşça, ben onunla iyi anlaşıyorum.

— Bütün gün alıkça şeyler yaparak mı?

Eve gülümsedi, babasına alaycı, daha çok da neşeli tuhaf bir bakışla baktı. Doğru, diye düşündü M. Darbedat, öfkeyle, bundan başka bir şey yaptıkları yok; bir aradalar ya.

— Sen iyice delisin, dedi ayağa kalkarak.

Eve kederli kederli gülümsedi, o da kendi kendine mırıldanır gibi:

— Pek değil, dedi.

— Pek değil mi? Sana söyleyecek tek sözüm var yavrucuğum, beni korkutuyorsun.

Kızını çabucak öpüp çıktı. Merdivenlerden inerken: Bunlara şu zavallıyı yakalayıp götürecek ve düşüncesini sormadan soğuk suyun altına sokacak iki tane esaslı adam göndermek gerekiyor, diye düşündü.

Sakin ve güzel bir sonbahar günüydü. Güneş, geçenlerin yüzlerini altın sarısı bir renkle aydınlatıyordu. M. Darbedat bu yüzlerin sadeliğiyle irkildi. Aralarında yüzleri karanlık olanlar da vardı, ışıldayanlar da, ama bunlar hep kendisine yakın olan mutluluklardan ve kederlerdendi.

Saint-Germain Bulvarında yürürken Eve'in kusurunu yüzüne vurduğumu çok iyi biliyorum. Ona insanoğlunun dışında yaşadığı için kızıyorum. Pierre artık bir insan değil. Ona gösterdiği bütün özeni, bütün sevgiyi, bütün bu insanlardan esirgiyor. İnsanları bir yana atmaya kimsenin hakkı yok; zar zor da olsa toplum halinde yaşıyoruz.

Geçenlere sevgiyle, yakınlıkla bakıyordu. Onların ağırbaşlı ve duru bakışlarını seviyordu. Bu güneşli sokaklarda, bu insanların arasında, insan sanki büyük bir aile kalabalığı içindeymiş gibi, kendini güvencede hissediyor.

Gür saçlı bir kadın bir açık hava sergisinin önünde durmuştu. Küçük

bir kızı elinden tutuyordu.

Küçük bir kız radyo alıcısını göstererek sordu:

— Bu nedir?

— Hiçbir şeye dokunma, dedi annesi, bir alet; müzik aleti.

Bir süre hiç konuşmadan durdular. M. Darbedat sevecenlikle küçük kıza doğru, eğildi ve gülümsedi.

2

Gitti. Giriş kapısı kuru bir gürültüyle kapanmıştı. Eve salonda yalnızdı. Keşke geberse.

Elleriyle koltuğun arkalığına tutunup gerindi. Babasının gözleri aklına geliyordu. M. Darbedat, Pierre'in üstüne uzmanca bir tavırla eğilmişti. Ona: İyi iyi! demişti hastalarla

konuşmasını bilen biri gibi. Ona bakmış ve Pierre'in yüzü iri, fıldır fıldır gözlerinin dibinde belirmişti. Babamdan nefret ediyorum Pierre'e baktığı zaman, onu gördüğünü düşünürken.

Eve'in elleri koltuktan aşağı doğru kaydı, pencereye döndü. Gözleri kamaşmıştı. Oda güneş içindeydi, her yerde güneş vardı: Halının üstünde yusyuvarlak solgun ışıltılar halinde, havada, kör edici bir toz gibiydi. Eve, bu her yere dalan, her köşeyi temizleyen, eşyaları silip süpüren ve iyi bir hizmetçi kadın gibi onları pırıl pırıl yapan bu patavatsız ve hamarat ışığa karşı alışkanlığını kaybetmişti. Yine de pencereye kadar gitti, camın önündeki muslin perdeyi kaldırdı. O sırada M. Darbedat binadan çıkıyordu; Eve, birdenbire onun geniş omuzlarını gördü. Adam başını kaldırdı, gözlerini kırparak gökyüzüne baktı, sonra genç bir adam gibi geniş adımlarla uzaklaştı. Eve: Kendini zorluyor, şimdi göğüs sancısı tutacak, diye düşündü.

Artık ondan nefret etmiyordu. Onun kafasında, henüz genç görünmek gibi küçük kaygılar vardı. Yine de babasının Saint-Germain Bulvarının köşesini dönüp kaybolduğunu görünce kızdı. Pierre'i düşünüyor. Hayatlarının bir parçası kapalı odadan kaçmış ve güneşte, insanların arasında sokaklarda sürükleniyordu. Bizi hiç akıllarından silmeyecekler mi?

Bac Sokağı hemen hemen bomboştu. Yaşlı bir kadın küçük adımlarla karşıdan karşıya geçiyordu; üç genç kız gülerek geçip gittiler.

Sonra erkekler, ellerinde çantaları ve aralarında konuşarak geçen güçlü kuvvetli erkekler. Normal insanlar, diye düşündü Eve, içinde böylesine kuvvetli bir kin olduğuna şaşırdı. Etine dolgun güzel bir kadın şık bir adama doğru koştu. Adam, kadına sarıldı, dudaklarından öptü. Eve, acı acı güldü, perdeyi indirdi.

Pierre artık şarkı söylemiyordu, ama üçüncü kattaki genç kadın piyanoya başlamıştı. Chopin'in bir Etüd'ünü çalıyordu. Eve, kendini çok sakin hissediyordu. Pierre'in odasına doğru bir adım attı, ama birden durdu, sıkıntıyla sırtını duvara dayadı. Odadan her çıkışında oraya yeniden girmek düşüncesiyle korkuya kapılıyordu. Yine de bir başka yerde yaşayamayacağını pekâlâ biliyordu: Odayı seviyordu. Cesaretini toplamak için durduğu bu gölgesiz ve kokusuz odada, biraz zaman kazanmak istermiş gibi, soğuk bir ilgiyle bakışlarını çevresinde dolaştırdı. Bir dişçinin bekleme odasına benziyor.

Gül kurusu renginde ipek koltuklar, divan, tabureler, insana yakın, babacan, loş ve sessizdiler. Eve, pencereden gördüklerine benzer, ağırbaşlı ve açık renk elbise giymiş beylerin başladıkları bir konuşmayı sürdürerek salona girişlerini gözünün önüne getirdi. Bulundukları yerin neresi olduğuna aldırmadan odanın ortasına kadar dosdoğru ilerliyorlardı. İçlerinden biri elini bir dümen gibi arkasına salıvermiş, yolu üstündeki yastıklara, masanın üstündeki öteberiye hafifçe dokunuyor, bu ilintilerden hiç irkilmiyordu. Yollarına çıkan bir eşya oldu mu da bu oturaklı adamlar

çarpmamak için sakınacakları yerde eşyanın yerini sakin sakin değiştiriyorlardı.

Sonunda, aralarındaki tartışmaya dalmış, arkalarına bir göz bile atmadan oturuyorlardı. Normal insanlar için bir oda, diye düşündü Eve. Kapalı kapının tokmağına bakıyor, sıkıntı boğazına yapışıyordu. Buraya girmeliyim. Onu bu kadar uzun zaman yalnız bırakmamalıyım. Bu kapıyı açması gerekecek, sonunda gözlerini yarı karanlığa alıştırmaya çalışarak Eve eşikte duracak ve oda onu bütün gücüyle itecekti. Eve'in bu direnişi yıkması ve odanın ta içine kadar girmesi gerekiyordu. Birden içinde Pierre'i görmek isteği uyandı. Onun M. Darbedat ile alay etmesinden hoşlanmıştı. Ama Pierre'in ona ihtiyacı yoktu. Eve adamın onu nasıl karşılayacağını önceden bilemiyordu. Birden, bir çeşit gururla hiçbir yerde yeri olmadığını düşündü. Sıradan insanlar benim onlardan olduğumu sanıyorlar. Ama ben onların arasında bir saat bile yaşayamam. Benim orada, bu duvarın öte yanında yaşamaya ihtiyacım var. Ama orada da beni isteyen yok. Çevresinde derin bir değişim olmuştu. Işık yaşlanmıştı; kırçıllaşıyordu: Günlerdir değiştirilememiş bir vazodaki su gibi ağırlaşmıştı.

Eve, bu yaşlanan ışık altında eşyalarda, çoktandır unuttuğu bir hüznü yeniden buluyordu. Bu biten bir sonbaharın hüznüydü. Biraz utanarak, çekinerek çevresine bakıyordu. Bütün bunlar ne kadar uzaktı. Odada ne gündüz, ne gece, ne mevsim, ne de hüzün vardı. Çok eski sonbaharları, çocukluğunun sonbaharlarını şöyle bir hatırladı, sonra birdenbire kendini topladı: Anılardan korkmuştu.

Pierre'in sesini işitti.

— Agathe! Neredesin? Kadın:

— Geliyorum, diye bağırdı.

Gözlerini faltaşı gibi açıp ellerini öne doğru uzatırken ağır günlük kokusu burun deliklerini ve ağzını doldurdu -koku ve yarı gölge, su, hava

ya da ateş gibi ona bildik, basit bir öğeydi; boğucu ve tiksindirici gelmiyorlardı- ve sis içinde yüzermiş gibi duran solgun bir gölgeye doğru sakınarak ilerledi.

Bu Pierre'in yüzüydü. Pierre'in elbisesi (hasta olduğundan beri siyahlar giyiyordu) karanlığın içinde eriyip gitmişti. Pierre başını geriye doğru atmış, gözlerini kapamıştı. Güzeldi. Eve onun uzun kıvrık kirpiklerine baktı, sonra yanındaki alçak iskemleye oturdu.

Acı çeker gibi bir hali var, diye düşündü. Kadının gözleri yavaş yavaş alacakaranlığa alışıyordu. İlk olarak yazı masası belirdi, sonra yatak, sonra koltuğun yanındaki halının üstüne dağılmış Pierre'in kendi eşyaları: ustura, zamk kutusu, kitaplar, kuru ot koleksiyonu.

— Agathe, sen misin?

Pierre gözlerini açmıştı, ona gülerek bakıyordu.

— Çatal, biliyorsun değil mi? dedi. Bunu adamı korkutmak için yaptım. Çatalın hemen hemen hiçbir şeysi yoktu. Eve'nin kaygıları silindi, hafifçe güldü.

— Çok iyi başardın, dedi. Çok şaşırdı. Pierre güldü.

— Gördün mü? Çatalı elinde uzun süre kurcaladı; avucunun içinde tutuyordu. Bu nesneleri tutmasını bilmemekten, avuçluyorlar, dedi.

— Doğru, dedi Eve.

Pierre sol elinin ayasına sağ elinin başparmağıyla hafifçe vurdu.

— Bununla tutuyorlar. Parmaklarını yaklaştırıyorlar, nesneyi yakalayınca avuçlarını onu gebertmek için üstüne bastırıyorlar.

Hızlı hızlı, dudaklarının ucuyla konuşuyordu. Şaşkın bir hali vardı.

Sonra,

— Kendi kendime ne istediklerini soruyorum, dedi. Bu adam daha önce gelmişti. Niçin beni oraya göndermek istiyorlar?

Ne yaptığımı öğrenmek istiyorlarsa, ancak perdede okumak zorundalar, evlerinden çıkmaları da gerekmez. Hatalar yapıyorlar. Bense hiç hata yapmam, bu benim kozum. Hoffka, dedi, hoffka: Uzun ellerini alnının önünde oynatıyordu: -Sürtük! Hoffka paffka suffka. Daha da ister misin?

— Çan mı? diye sordu Eve.

— Evet. Çan gitti. Ağırbaşlılıkla yeniden konuşmaya başladı: -Bu herif bir ast dedi. Onu tanıyorsun, onunla salona gittin. Eve karşılık vermedi.

— Ne istiyor? diye sordu Pierre. Sana söylemiş olmalı. Kadın bir an karar veremedi, sonra birdenbire:

— Senin oraya kapatılmanı istiyor, dedi.

Pierre'e gerçek yavaş yavaş söylenince kuşkulanıyordu, şaşırtmak ve kuşkularını felç etmek

için gerçeği şiddetle yüzüne vurmak gerekiyordu. Eve onu aldatmaktansa, sert davranmayı yeğ tutuyordu. Ona yalan söylediği ve adam buna inanmış göründüğü zaman, kadın ona karşı hafif de olsa, üstün gelmiş gibi bir izlenimden kendini kurtaramıyor ve bu kendi kendisinden tiksinmesine yol açıyordu.

— Beni kapatmak ha! diye alaycı bir tavırla yeniden söze başladı Pierre. Doğru yoldan çıkıyorlar. Duvarlar bana ne yapabilir ki? Bunun beni durduracağını sanıyorlar. İki türlü

çete var mı yok mu diye, bazı kez soruyorum kendime: Doğru çete, yani

Zencinin çetesi. Öteki çete, karıştırıcının, burnunu her şeye sokan ve aptallık üstüne aptallık yapan müsveddelerin çetesi.

Elini koltuğun kenarına doğru attı ve eline neşeli bir tavırla baktı:

— Duvarlar aşılır canım. Sen ona ne yanıt verdin? diye merakla Eve'e dönerek sordu.

— Seni kapatamayacaklarını. Adam omuzlarını silkti.

— Bunu söylememek gerekiyordu. Sen de yapmayacağın bir hatayı yaptın. Bırakalım oyunlarını oynasınlar.

Adam sustu. Eve üzgün üzgün başını önüne eğdi. Tutup avuçluyorlar. Nasıl aşağılayıcı bir tavırla söylemişti bunu ve doğru gibiydi. Ben de nesneleri sıkıyor muyum? Boşuna gözlüyorum kendimi, hareketlerimin çoğu onun canını sıkıyor sanıyorum. Ama bana bunu söylemiyor. Kadın kendini birdenbire zavallı hissetti, tıpkı on dört yaşındayken ve M. Darbedat'nın, canlı ve hafifçe: İnsan sana bakınca, ellerini ne yapacağını bilemiyormuşsun sanıyor, dediği zamanki gibi. Bir hareket yapmaya cesaret edemiyordu ve tam bu anda, durumunu değiştirmek için dayanılmaz bir istek duydu. Ayaklarını halıya değdirerek yavaşça iskemlenin altına götürdü. Masanın üstündeki lâmbaya, Pierre'in alt kısmını siyaha boyadığı lâmbaya ve satranç takımına bakıyordu. Satranç tahtasının üstünde Pierre yalnızca siyah taşları bırakmıştı. Bazı bazı ayağa kalkıyor, masaya kadar gidiyor, taşları bir bir eline alıyordu. Onlarla konuşuyor, onlara Robot'lar diyor ve sanki parmaklarının arasında daha gerçekleşmemiş bir hayata can veriyordu. Onları yerine koyunca sıra Eve'e geliyor, gidip o dokunuyordu. (Biraz gülünç oluyordu bu.) Taşlar, ölü tahta parçaları haline dönüyorlardı, ama üstlerinde değişik, kavranamaz birşeyler kalıyordu, anlam gibi birşeyler. Bunlar onun nesneleri, diye düşündü. Odanın içinde bana bir şey kalmıyor. Eskiden onun birkaç mobilyası vardı. Ona

anneannesinden kalan markalı küçük bir tuvalet masası ve ayna. Pierre

buna alay yollu senin masan, diyordu. Pierre onları kendisiyle birlikte sürüklemişti; eşyalar gerçek yüzlerini yalnız Pierre'e gösteriyorlardı. Eve onlara saatlerce bakabiliyordu.

Eşyalar, yorulmadan inatla onu hayâl kırıklığına uğratıyorlar, ona dış görünüşlerinden başka birşeylerini açık etmiyorlardı. Franchot ve M. Darbedat'a da öyle olmalıydı. Eve kendi kendine sıkıntıyla, Yine de ben onları tam babam gibi de görmüyorum. Tıpkı Pierre gibi görmem de mümkün değil, dedi.

Eve birazcık dizlerini oynattı. Bacakları karıncalanmıştı. Bedeni sert ve gergindi, ona acı veriyordu. Bedenini çok canlı, delişmen hissediyordu: Görünmez olmak ve orada kalmak istiyorum; o beni görmeden, ben onu görmek istiyorum. Bana ihtiyacı yok; odada fazlalığım ben. Biraz başını çevirdi ve Pierre'in üst tarafındaki duvara baktı. Duvarın üstünde tehlikeli şeyler yazılıydı.

Eve biliyordu, ama onları okuyamıyordu. Gözlerinin önünde oynamaya başlayana kadar hep duvar kâğıtlarındaki iri kırmızı güllere bakıyordu. Güller alacakaranlıkta alev alev yanıyorlardı. Tehlike, çoğu zaman, yatağının sol üstünde, tavana yazılmıştı. Ama bazı bazı yer değiştiriyordu.

Kalkmam gerekiyor. Uzun zaman oturamıyorum, olmuyor. Duvarda, soğan kesitlerine benzeyen beyaz yuvarlaklar da vardı. Yuvarlaklar kendi çevrelerinde döndüler ve Eve'in elleri titremeye başladı: Çılgına döndüğüm anlar oluyor. Ama hayır, diye düşündü acı acı, ben deli olamam.

Sinirleniyorum o kadar. Birden elinin üstünde Pierre'in elini hissetti. Pierre tatlı tatlı,

— Agathe, dedi.

Ona gülümsüyordu, ama elini parmaklarının ucuyla, bir çeşit

iğrenmeyle tutuyordu, sanki bir yengeç yakalamıştı da yengecin kıskaçlarından korunmak istemişti.

— Agathe, dedi, sana fazlasıyla güvenmek isterdim:

Eve gözlerini yumdu ve göğsü kabardı: Hiç yanıt vermemek gerekiyor, yoksa hemen kuşkulanacak, hiçbir şey söylemeyecek.

Pierre, elini bırakmıştı.

— Seni ne kadar seviyorum Agathe, dedi. Ama seni anlayamıyorum. Niçin her zaman odada duruyorsun?

Eve, yanıt vermedi.

— Söyle bana, niçin?

Kadın kuru kuru:

— Seni sevdiğimi çok iyi biliyorsun, dedi.

— Sana inanmıyorum, dedi Pierre. Niçin beni sevecekmişsin?

Sana korku vermem gerek, ben kafadan sakatım. Güldü, ama birden ciddileşti.

— Seninle benim aramda bir duvar var. Seni görüyorum, seninle konuşuyorum, ama sen öte yandasın. Bizi sevişmekten alıkoyan nedir? Bana öyle geliyor ki bu eskiden çok kolaydı. Hamburg'dayken.

— Evet, dedi. Eve, acı acı. Hep Hamburg.

Gerçek geçmişlerinden hiç söz etmiyordu. Ne Eve, ne de o, hiçbir zaman Hamburg'da olmuşlardı.

— Kanallar boyunca gezerdik. Bir mavna vardı, hatırlıyor musun? Mavna siyahtı. Kaptan köşkünün üstünde bir köpek vardı.

Alabildiğine uyduruyordu, yapmacıklı bir hali vardı.

— Senin elinden tutuyordum, başka bir tenin vardı. Bana söylediklerinin hepsine inanıyordum. Susunuz! diye bağırdı.

Bir an kulak kabarttı. Tasalı bir sesle:

— Şimdi geliyorlar, dedi.

Eve sıçradı:

— Geliyorlar mı? Artık hiç gelmeyeceklerini sanıyordum. Üç günden beri Pierre çok sakindi, heykeller gelmemişti. Her ne kadar hiç kabullenmese de Pierre'in heykellere karşı müthiş bir korkusu vardı.

Eve'in yoktu, ama gelip de odada vızıldayarak uçmaya başladılar mı kadın Pierre'den

korkuyordu. Pierre:

— Bana ziuthre'ü ver, dedi.

Eve ayağa kalktı ve zuithre'ü aldı. Bu Pierre'in kendi yapıştırdığı karton parçaları yığınıydı. Bunu heykelleri savuşturmak için kullanıyordu. Ziuthre bir örümceğe benziyordu. Bu kartonlardan birinin üstüne Pierre: Tuzağa karşı kuvvet, ötekinin üstüne: Kara, diye yazmıştı. Bir üçüncüsünün üstüne de gözleri kırış kırış, gülen bir yüz resmi çizmişti. Bu Voltaire'di. Pierre, ziuthre'ü bir ayağından yakaladı ve anlaşılmaz bir tavırla dikkatle baktı.

— Artık bana hizmet etmiyor, dedi.

— Niçin?

— Onu altüst etmişler. Kadına uzun uzun baktı. Dişlerinin arasından:

— Pek isterdin bunu, dedi.

Eve, Pierre'e kızmıştı. Her gelişlerinde, haberi oldu; nasıl yapıyor bunu? Hiç aldanmaz.

Ziuthre, Pierre'in parmaklarının ucundan acınacak bir halde sarkıyordu. Onu kullanmamak için her defasında iyi bir bahane bulur. Pazar günü geldiklerinde ziuthre'ün kaybolmuş olduğunu ileri sürüyordu, ama ben onun zamk kutusunun arkasında olduğunu görüyordum. Pierre onu görmek istemiyordu. Heykelleri kendine çekenin yine kendisi mi, değil mi diye kendi kendime soruyorum. İnsan onun içten olup olmadığını asla bilemiyordu.

Bazı zamanlar, Eve'e öyle geliyordu ki Pierre elinde olmadan düşünce ve görüşlerinde hastalıklı bir bollukla dolup taşıyordu. Ama başka zamanlar, Pierre'in uydurur gibi bir hali vardı. Acı çekiyor. Ama nereye kadar heykellere ve Zenciye inanıyor? Ne olursa olsun heykelleri görmediğini biliyorum, yalnızca işitiyor. Onlar geçerken başını çeviriyor, - hemen arkasından onları gördüğünü söylüyor, onları betimliyor. Birden Doktor Franchot'nun kırmızı yüzünü hatırladı: Ama, hanımefendi, bütün akıl hastaları yalancıdırlar. Gerçekten hissettikleriyle, hissettiklerini ileri sürdüklerini ayırdetmeye kalkarsanız zamanınızı boşa harcarsınız, dediğini hatırladı. Sıçradı: Franchot niye dışarıdan gelip işe karışıyor? Ben kendimi onun yerine koyup düşünemem.

Pierre ayağa kalkmıştı, zuithre'ü gidip kâğıt sepetine attı: İstediğim senin gibi düşünmektir? diye mırıldandı kadın. Pierre mümkün olduğu kadar az yer kaplamak için dirseklerini yanlarına yapıştırıp ayaklarının ucunda, küçük adımlar atarak yürüyordu. Geri gelip oturdu ve anlaşılmaz bir tavırla Eve'e baktı.

— Siyah duvar kâğıtları yapıştırmak gerek, dedi. Bu odada yeteri kadar siyah yok.

Koltuğa yığılmıştı. Eve, her zaman çekilmeye, büzülmeye hazır bu cimri bedene kederle baktı: Kollar, bacaklar, kafa, içeri çekilebilen uzuvlar gibiydiler. Saat altıyı vurdu, piyano susmuştu. Eve içini çekti:

Heykeller hemen gelmiyorlardı, onları beklemek gerekiyordu.

— Işığı yakmamı ister misin?

Kadın, onları karanlıkta beklemeyi yeğliyordu.

— İstediğini yap, dedi Pierre.

Eve küçük masa lâmbasını yaktı ve odayı kırmızı bir sis kapladı. Pierre de bekliyordu.

Konuşmuyordu, ama dudakları kıpırdıyordu; kırmızı siste iki koyu gölge yapıyorlardı. Eve, Pierre'in dudaklarını seviyordu. Eskiden coşturucu ve duygulandırıcıydılar, ama haz vericiliklerini yitirmişlerdi.

Biraz titreyerek birbirlerinden ayrılıyorlar ve durmadan birleşiyorlardı, yeniden ayrılmak için birbirlerini eziyorlardı. Bu içine kapanmış yüzde yalnızca onlar yaşıyorlardı; iki korkak hayvan gibiydiler. Pierre ağzından tek bir ses çıkmadan saatlerce böyle mırıldanabiliyordu ve çoklukla Eve, bu sürekli küçük hareketlerle büyüleniyordu. Ağzını seviyorum. Pierre onu hiç öpmüyordu artık; dokunuşlardan korkuyordu: Geceleri Pierre'e, katı ve kuru erkek elleri dokunuyordu, bütün bedenini çimdikliyorlardı; çok uzun tırnaklı kadın elleri iğrenç iğrenç okşuyorlardı onu. Her zaman baştan aşağıya giyimli yatıyordu, ama eller elbiselerinin altına giriyorlardı ve gömleğini çekiyorlardı. Bir kere, gülme duymuştu ve şişkin dudaklar kendi dudakları üstüne gelip yapışmıştı.

O geceden beridir artık Eve'i öpmüyordu.

— Agathe, dedi Pierre, ağzıma bakma! Eve gözlerini indirdi.

Arkasından nobranca:

— Dudaklardan birşeyler okumanın öğrenilebileceğini bilmiyor değilim, dedi.

Eli koltuğun kolu üstünde titriyordu. İşaret parmağı gerildi, gelip başparmağa üç kere vurdu ve öteki parmaklar kasıldılar:

Bu bir kötü ruhları kovma işaretiydi. Kadın Başlıyor, diye düşündü. Pierre'i kollarının arasına almak istedi. Pierre yüksek sesle ve kibar bir tavırla konuşmaya başladı:

— San Pauli'yi hatırlıyor musun? Yanıt vermemeli. Belki bir tuzaktır.

— Ben seni orada tanımıştım, dedi hoşnutça. Bir Danimarkalı denizcinin elinden almıştım seni. Az daha dövüşecektik, ama hesabını ödedim de seni götürmeme ses çıkarmadı. Güldürüden başka bir şey değildi bu.

Yalan söylüyor, söylediklerinin birine inanmıyor. Adımın Agathe olmadığını biliyor. Yalan söylediği zaman ondan nefret ediyorum. Ama kadın, onun sabit bakışlarını gördü ve kızgınlığı eriyip gitti. Yalan söylemiyor, diye düşündü, tükenmiş bitmiş. Heykellerin yaklaştığını hissediyor. Onları duymamak için konuşuyor. Pierre iki elini de koltuğun kenarlarına yapıştırıyordu. Yüzü uçuktu, gülümsüyordu.

— Bu karşılamalar her zaman bir gariptir, dedi adam, ama ben rastlantı olduğuna inanmıyorum. Seni kimin gönderdiğini sormuyorum, biliyorum ki yanıt vermeyeceksin. Ne olursa olsun, sen beni çâtlatma konusunda oldukça beceriklisin.

İğneleyici ve aceleci bir sesle güçlükle konuşuyordu.

Doğru dürüst söyleyemediği ve ağzından yumuşak ve şekilsiz bir madde gibi çıkan sözcükler vardı.

— Beni şenliğin orta yerine götürdün; siyah otomobillerin olduğu yere, ama ben sırtımı döner dönmez kırmızı gözleri ışıl ışıl yanan bir kalabalık vardı otomobillerin arkasında. Benim koluma girmiş, onlara işaret ettiğini düşünüyorum, ama ben bir şey görmüyordum. Ben Kutlama Törenlerinin büyüsü içindeydim.

Kadının önüne doğru, gözleri iri iri açılmış, baktı. Elini, çabucak, kısa bir hareketle ve konuşmasını kesmeksizin alnından geçirdi. Konuşmasını kesmek istemiyordu.

— Bu Cumhuriyeti kutlama törenleriydi, dedi keskin bir sesle. Sömürgelerin tören için gönderdikleri cins cins hayvanlar nedeniyle ilgi çekici bir görüntü vardı. Sen maymunların arasında kaybolmaktan korkuyordun. Maymunlar arasında dedim, diye çevresine bakarak küstah bir sesle tekrarladı: Zenciler arasında diyebilirdim! Masaların altına kaçan ve görünmediklerini sanan eciş bücüşler, benim bakışım tarafından hemen ortaya çıkarılmışlar ve çivilenip kalmışlardır. Emir susmak'tır, diye bağırdı. Susmak. Herkes yerine ve heykellerin girmesi için hazır ol, bu emirdir. Taralala -uluyor ve ellerini ağzına götürüp boru gibi yapıyordu- tralala, trala-lalala.

Adam sustu ve Eve anladı ki heykeller odaya girmekteler. Solgun ve aşağılayıcı bir ifadeyle dimdik ayakta duruyordu. Eve de kaskatı olmuştu ve ikisi birden sessizlik içinde beklediler. Koridorda biri yürüyordu: Marie, hizmetçi kadındı bu, kuşkusuz şimdi gelmişti. Eve düşündü: Gaz için ona para vermem gerekecek. Sonra heykeller uçmaya başladılar, Eve ile Pierre'in arasından geçiyorlardı.

Pierre Hınk, yaptı ve ayaklarını altına alarak koltuğa büzüldü. Başını çeviriyordu, zaman zaman sırıtıyordu, ama alnında ter damlaları boncuk boncuk beliriyordu. Eve, bu solgun yüzün, yumuşak bir titremeyle şekil

değiştiren bu ağzın görünüşüne dayanamadı, gözlerini kapattı. Gözkapaklarının kırmızı fonunda yaldızlı çizgiler oynamaya başladılar.

Kendini yaşlı ve bitkin hissediyordu. Kadının hemen yanında Pierre gürültüyle soluyordu. Heykeller uçuyorlar, vızıldıyorlar, onun üstüne doğru eğiliyorlar... Hafif bir gıdıklanma, omzunda ve sağ böğründe bir ağrı duydu. İçgüdüsüyle, bedeni iğrenç bir şeye değmekten sakınır gibi, ağır ve biçimsiz bir eşyanın geçişine yol verir gibi sola doğru eğildi. Birden yer tahtası gıcırdadı, içinden, gözlerini açmak, elleriyle havayı yoklayarak sağına bakmak isteği delice kabarmıştı.

Hiçbir şey yapmadı. Gözlerini kapalı tuttu ve yakıcı bir sevinç onu ürpertti: Ben de korkuyorum, diye düşündü. Bütün yaşarlığı gelip sağ yanına sığınmıştı. Gözlerini açmadan Pierre'e doğru eğildi. Küçücük bir çaba ona yetecek ve ilk kez bu dokunaklı evrene girecekti. Heykellerden korkuyorum, diye düşündü. Bu şiddetli ve gözü kapalı bir kabullenme, bir dua idi.

Kadın bütün gücüyle onların varlığına inanmak istiyordu. Sıkıntı sağ yanını kötürümleştiriyordu. Bundan yeni bir duygu, bir dokunum çıkarmaya çalışıyordu. Kolunda, böğründe ve omzunda onların geçişini hissediyordu.

Heykeller alçaktan ve yavaş uçuyorlardı. Vızıldıyorlardı. Eve onların kötücül bir tavırları olduğunu ve gözlerini çevreleyen kirpiklerin taştan çıktığını biliyordu, ama onları çok kötü canlandırabiliyordu. Onların tümüyle canlı olmadıklarını da biliyordu, ama koskoca bedenlerin üstünde et tabakalarının, ılık pulların görüldüğünü de biliyordu; parmaklarının ucunda taş, deri soyulur gibi soyuluyor ve avuç içleri onları kaşındırıyordu. Eve bütün bunları göremiyordu. Devanası gibi iri, gösterişli ve gülünç kadınların, bir insanoğlu tavrı ve taşın som inatçılığıyla, tam onu yalayıp geçtiklerini düşünüyordu yalnızca. Pierre'in üstüne eğiliyorlar. Eve öyle bir güç harcıyordu ki elleri titremeye başladı.

Bana doğru eğiliyorlar... Korkunç bir çığlık birdenbire onu dondurdu.

Pierre'e dokundular. Kadın gözlerini açtı: Pierre başını ellerinin arasına almıştı, soluk soluğaydı. Eve tükendiğini, bittiğini hissetti: Bir oyun, diye düşündü acı bir pişmanlıkla, bir oyundan başka bir şey değil, bir an olsun buna içten inanmadım. Ama bu sırada Pierre gerçekten acı çekmiştir.

Pierre yatıştı ve derin bir soluk aldı. Ama gözbebekleri garip bir şekilde iri iri duruyorlardı; terliyordu.

— Onları gördün mü? diye sordu adam.

— Görmedim.

— Böylesi senin için daha iyi, seni korkuturlardı. Ben alıştım buna.

Eve'in elleri hep titriyordu, kanı başına çıkmıştı. Pierre cebinden bir sigara çıkarıp ağzına götürdü. Ama sigarayı yakmadı.

— Benim için fark etmez onları görmek, dedi, ama bana dokunmalarını istemiyorum. Bana sivilce bulaştırmalarından korkuyorum.

Bir an düşündü ve sordu:

— Onları işittin mi?

— Evet, dedi Eve, bir uçak motoru gibi.

(Pierre, geçen pazar, kadına tam böyle söylemişti.) Pierre biraz babacan bir tavırla gülümsedi.

— Abartıyorsun, dedi. Ama solgundu. Eve'in ellerine baktı: Ellerin titriyor. Seni etkiledi bu. Agathe'cığım. Ama sinirlenmenin gereği yok, yarından önce gelmeyecekler. Eve konuşamıyordu, dişleri takırdıyordu ve Pierre'in bunu görmesinden korkuyordu. Pierre ona uzun uzun baktı.

— Adamakıllı güzelsin, dedi başını sallayarak. Yazık, gerçekten yazık.

Hızla elini uzattı ve kulağını okşadı.

— Benim güzel şeytanım! Biraz canımı sıkıyorsun; çok güzelsin. Beni rahatsız ediyor bu. Özetleme söz konusu olmasaydı...

Durdu ve şaşkın şaşkın Eve'e baktı:

— Bu sözcük olmadı... Dilimin ucunda... Dilimin ucunda, dedi belirsiz bir tavırla gülümseyerek. Bir başka sözcük var dilimin ucunda... Şey canım... tam yerinde. Sana söyleyeceğimi unuttum.

Bir an düşündü ve başını salladı:

— Haydi, dedi, ben uyuyorum. Çocuksu bir sesle ekledi: Biliyorsun Agathe, yoruldum. Kafamı toparlayamıyorum. Sigarasını attı ve kaygıyla halıya baktı. Eve yastığı başının altına koydu.

— Sen de uyuyabilirsin, dedi gözlerini kapayarak, gelmeyecekler.

ÖZETLEME. Pierre uyuyordu, dudaklarında saf bir yarım gülüş vardı, başını eğiyordu. Yanağıyla omzunu okşamak istiyor gibiydi. Eve'in uykusu yoktu, düşünüyordu:

Özetleme. Pierre birden aptalca bir havaya bürünmüştü ve sözcük ağzından dışarı dökülmüştü, uzun ve beyazımsı. Pierre şaşkın şaşkın önüne bakmıştı; sözcüğü görüyor ve onu tanımıyor gibi. Ağzı yumuşaktı, açıktı. İçinde bir şey kırılmış gibiydi. Geveledi. Bu ilk kez geliyor onun başına. Farkına vardı zaten. Artık kafasını toplayamadığını söyledi. Pierre tatlı tatlı inledi ve eli belli belirsiz kıpırdadı. Eve ona dik dik baktı: Nasıl uyanacak bakalım? Bu düşünce içini kemiriyordu. Pierre uyur uyumaz, bunu düşünmesi gerekiyordu, bundan vazgeçemiyordu. Gözleri dönmüş bir halde uyanmasından ve saçmalamaya başlamasından korkuyordu. Ben aptalım, diye düşündü, bu bir yıldan önce başlamaz, Franchot söyledi ya. Ama içinin sıkıntısı gitmiyordu. Bir yıl; bir kış, bir ilkbahar, bir yaz, bir başka sonbaharın başlangıcı. Bir gün bu çizgiler bozulacaktı; çenesi

sarkacaktı, sulu gözlerini yarım yamalak aralayacaktı. Eve, Pierre'in elinin üstüne doğru eğildi ve dudaklarını değdirdi: Daha önce öldürürüm seni.

SON